27

AKADEMIA
OBRONY
NARODOWEJ

Ppłk mgr Dariusz MAJCHRZAK

PRZYGOTOWANIE GRUP BOJOWYCH SIŁ REAGOWANIA UNII EUROPEJSKIEJ DO UDZIAŁU W OPERACJACH REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Rozprawa doktorska

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/7634
05-007634-001-0

WARSZAWA

75505

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 75505
Akademii Obrony Narodowej

ppłk mgr Dariusz MAJCHRZAK

PRZYGOTOWANIE GRUP BOJOWYCH SIŁ REAGOWANIA UNII EUROPEJSKIEJ DO UDZIAŁU W OPERACJACH REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Rozprawa doktorska

S17634

„Praca naukowa finansowana ze środków na naukę
w latach **2008–2009** jako projekt badawczy”

opracowana pod kierownictwem naukowym
dr. hab. inż. Witolda LIDWY

WARSZAWA **2009**

SPIS TREŚCI

WSTĘP **5**
1. SIŁY REAGOWANIA W EUROPEJSKIEJ POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY **16**
1.1. Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa 16
1.2. System bezpieczeństwa europejskiego 29
1.2.1. Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej 35
1.3. Siły reagowania Unii Europejskiej 44
Wnioski 52
2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE BADAŃ **55**
2.1. Przedmiot badań 55
2.2. Problem badawczy i hipoteza robocza 60
2.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze 63
3 PRAKTYCZNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ **70**
3.1. Możliwość użycia grup bojowych w świetle procedur obowiązujących w Unii Europejskiej 70
3.2. Wymagania wobec grup bojowych w kontekście czekających je zadań 78
3.3. Wyznaczniki determinujące przygotowanie grup bojowych Unii Europejskiej 89
3.3.1. Struktury 90
3.3.2. Właściwości operacyjne 96
Wnioski 100
4. WPŁYW DOŚWIADCZEŃ Z DOTYCHCZAS PROWADZONYCH OPERACJI NA PRZYGOTOWANIE GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ **103**
4.1. Zadania brygadowej grupy bojowej 107
4.2. Organizacja brygadowej grupy bojowej 121
4.3. Przygotowanie grupy bojowej 133
Wnioski 142
5. KONCEPCJA PRZYGOTOWANIA GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ **146**
5.1. Struktura, wyposażenie i podział kompetencji 152

5.2. Proces szkolenia 159
5.2.1. Przygotowanie elementu narodowego 161
5.2.2. Szkolenie zgrywające całości grupy 165
5.3. Utrzymywanie zdolności do realizacji zadań 177
5.4. Planowanie i organizowanie działań 185
ZAKOŃCZENIE 189
BIBLIOGRAFIA 195

WSTĘP

Różnorodność współczesnych zagrożeń sprawia, że wiele państw europejskich nie jest w stanie samodzielnie zapewnić sobie bezpieczeństwa. Odpowiedzią na taki stan rzeczy jest skonsolidowane, wspólne działanie poszczególnych państw jako reakcja na pojawiające się stale nowe sytuacje kryzysowe. Przedsięwzięcia tego rodzaju prowadzone są na platformie wspólnych działań w zakresie dyplomacji międzynarodowej oraz, gdy te okażą się nieskuteczne, także działań militarnych.

W ostatnich kilku latach daje się zauważyć dążenie Unii Europejskiej do większej konsolidacji w zakresie wspólnych przedsięwzięć na arenie międzynarodowej. Praktycznym tego wyrazem jest podpisany 13 grudnia na szczycie UE w Lizbonie Traktat Reformujący. Poszerza on między innymi kompetencje Unii w zakresie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (Common Foreign and Security Policy - CFSP) oraz powołuje wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, co często jest utożsamiane ze stanowiskiem ministra spraw zagranicznych UE. Wcześniej, bowiem już w 1992 r., traktat z Maastricht sprecyzował Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa, a w 1999 r. wprowadzono do niej nowy element - Europejską Politykę Bezpieczeństwa i Obrony (European Security and Defence Policy - ESDP). Stroną praktyczną owej polityki było utworzenie grup bojowych sił reagowania UE.

Zaangażowanie Polski w proces tworzenia Grup Bojowych stwarza możliwość weryfikacji wiedzy teoretycznej związanej z tworzeniem wszelkich grup zadaniowych. Większość opracowań teoretycznych odnosi się do tworzenia grup zadaniowych, przewidzianych do realizacji konkretnych zadań w walce. Grupy bojowe przeznaczone do realizacji zadań reagowania kryzysowego, oprócz zdolności do wymuszania i przywracania pokoju (co pośrednio związane jest z prowadzeniem działań bojowych) powinny być zdolne do realizacji znacznie szerszego wachlarza zadań łącznie z pomocą humanitarną. Wspólnym obszarem problemowym obydwu rodzajów tworzonych sił jest ich przygotowanie do wykonania różnych zadań w sposób pozwalający na osiągnięcie celu.

Określenie „grupa bojowa" wpisuje się w funkcjonującą terminologię taktyczną, ale nadaje istniejącej definicji nieco szersze znaczenie. Według *Słownika*

Podstawowych Terminów Wojskowych jest to doraźnie sformowany, niewielki zespół żołnierzy, pododdziałów, oddziałów, przeznaczony do wykonania określonego zadania bojowego. W siłach zbrojnych państw sojuszu, jednostka wojskowa o sile bojowej równej pułkowi [1]. W ramach NATO wypracowano koncepcję Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych (Combined Joint Task Forces - CJTF), przez co rozumie się przedsięwzięcie służące stworzeniu elastycznych struktur pozwalających na szybkie zorganizowanie i użycie sił w zależności od zadań i wymagań sytuacji[2]. W polskiej literaturze znaczenie tego terminu bliższe jest określeniom: „połączone działania sił zbrojnych"[3], „zgrupowania broni połączonych"[4], „zgrupowania taktyczne" / „taktyczne grupy bojowe"[5]. Z kolei doświadczenia z Iraku wzbogacają terminologię o sformułowania: „brygadowa grupa bojowa", „samodzielna grupa powietrzno-szturmowa"[6].

Obecnie możemy się również spotkać z pojęciem *batalionowy moduł bojowy*, nie odnosi się ono jednak do części składowych zgrupowań broni połączonych. Pojęcie to jest utożsamiane z batalionowym zgrupowaniem bojowym tworzonym przez dowódcę brygady, które szkoli się wspólnie według zadania na dany rok. Skład takiego modułu często warunkowany jest doborem pododdziałów ze względu na okres szkolenia realizowany przez wchodzące w skład modułu pododdziały oraz stopień ukompletowania.

Nazewnictwo związane z tworzeniem i funkcjonowaniem wszelkich grup bojowych jest powiązane z warunkami prowadzenia działań, szczeblem dowodzenia, a niejednokrotnie ze specyfiką organizacji je tworzących. Sytuacja taka może

---

[1] *Słownik podstawowych terminów wojskowych*, Warszawa 1997, s. G-9.

[2] Por. J. Zieliński (red), *Podstawowe założenia operacji połączonych*, AON, Warszawa 2000, s. 8.

[3] Przedsięwzięcia obejmujące dowodzenie, działania i organizację sił zbrojnych, w którym wszystkie wysiłki ukierunkowane są na osiągnięcie wspólnego celu. Zob. J. Zieliński, *Podstawowe*, op. cit., s. 12.

[4] Połączone jednolitym dowództwem związki taktyczne, oddziały i pododdziały różnych rodzajów broni tworzące stałe bądź doraźne struktury organizacyjne realizujące, w ramach operacji połączonej, cele działań komponentu wojsk lądowych na poziomie taktycznym. Zob. M. Huzarski (red.), *Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w operacjach połączonych*, AON, Warszawa 2001, s. 14.

[5] Termin ten oznacza czasowe lub półtrwałe zgrupowanie pododdziałów pod dowództwem jednego dowódcy tworzone w celu przeprowadzenia określonych działań (operacji) lub następujących po sobie działań w ramach większej kampanii. Por. R. Chrobak i zespół, *Grupy bojowe i zgrupowania taktyczne w operacjach*, Warszawa 2006, s. 56.

[6] Pododdziały w składzie Multinational Division Central South (MNDCS) podlegające bezpośrednio dowódcy dywizji, podczas działań w Iraku. Brygadowa grupa bojowa o potencjale lekkiej brygady w składzie międzynarodowym stanowiła główną polską siłę bojową dywizji. SGPSz realizowała, oprócz rutynowych czynność, zadania jako szybki, mobilny odwód dowódcy dywizji, zdolny do wsparcia ogniowego, realizowania zadań powietrznoszturmowych oraz ratownictwa. W skład grupy wchodziły śmigłowce Mi 24D, PZL Sokół, Mi -8T oraz żołnierze 25. Brygady Kawalerii Powietrznej z Tomaszowa Mazowieckiego.

powodować problemy związane z precyzyjnym określaniem wspólnych i zrozumiałych dla wszystkich cech i możliwości operacyjnych tworzonych zgrupowań bojowych lub szkoleniowych. Jednak istotą dla wszelkich nowo powstających sił jest wygenerowanie **potrzeby** ich powstania, zorganizowanie na tej podstawie odpowiednich, nowych struktur funkcjonalnych, wspólne szkolenie i zgrywanie pododdziałów różnych rodzajów wojsk, a nawet rodzajów sił zbrojnych, w celu uczynienia nowych zgrupowań zdolnymi do realizacji zamierzonych zadań.

Ogólne założenia funkcjonowania grup bojowych, nie rozwiązują problemów związanych z ich przygotowaniem. Istnieje zbyt wiele niewiadomych co do sposobu ich formowania, szkolenia i utrzymywania przez nie zdolności do działania. Jest to związane z brakiem doświadczeń europejskich w tym zakresie oraz ze specyfiką wynikającą z ich międzynarodowego składu, zadań do jakich będą przeznaczone, wytycznych i ograniczeń samej UE. Ów brak doświadczeń w tym zakresie wynika między innymi z faktu, iż grupy takie jeszcze nigdy nie były praktycznie wykorzystywane, co sprawia, że przedmiotem badań z konieczności muszą być zgrupowania uczestniczące w dotychczas prowadzonych operacjach reagowania kryzysowego. Uczestniczyły w nich kontyngenty tworzone doraźnie, powstałe w wyniku dobrowolnej deklaracji poszczególnych państw członkowskich w zależności od potrzeb określonej operacji.

Specyfika zadań do jakich mają być przeznaczone grupy bojowe, oraz konieczność przyjęcia rozwiązań odpowiadających potrzebom nadrzędnym, skłaniają do rozważań nad ostatecznym kształtem grup bojowych oraz sposobem ich przygotowania i utrzymaniem założonych stopni gotowości bojowej. Kolejnym obszarem badawczym jest taktyka działania owych grup oraz sposób zaspokajania potrzeb operacyjnych (w tym logistycznych związanych z ich transportem i rozmieszczaniem).

Sądzić należy, że warunkiem skuteczności tych grup będzie spójna koncepcja ich przygotowania. Doświadczenia z dotychczasowego zaangażowania wojskowego UE wskazują, iż istnieje w tym zakresie wiele niedociągnięć powodowanych przede wszystkim brakiem stałych procedur przygotowywania oraz dowodzenia podczas realizacji zadań. Znaczącą rolę odgrywają też ambicje narodowe poszczególnych

państw członkowskich, dążących do narzucenia swoich procedur pozostałym kontyngentom wchodzącym w skład sił UE.

Niezbędne jest zatem, wyciągnięcie wniosków z dotychczas przeprowadzonych operacji. Polska zdobyła takie doświadczenia podczas udziału w ramach sił EUFOR w działaniach stabilizacyjnych w Demokratycznej Republice Konga[7], w Bośni i Hercegowinie[8] w ramach operacji ALTHEA oraz operacji EUFOR w Czadzie[9].

Podczas przygotowywania kontyngentów oraz w trakcie prowadzenia działań natrafiono na wiele problemów natury organizacyjnej, proceduralnej, zabezpieczenia logistycznego oraz praktycznej realizacji zadań[10]. Do najistotniejszych zaliczyć można:

- trudności w fazie planowania operacji związane z określeniem zakresu kompetencji poszczególnych państw wyznaczających swoje kontyngenty;
- słabą zdolność planowania operacji w związku z brakiem odpowiednich, spójnych procedur, przez co stawiane zadania musiały być w znacznym stopniu zmieniane po dotarciu w rejon operacji, co skutkowało osiągnięciem gotowości bojowej w połowie trwania misji (Kongo);
- narzucanie procedur dowodzenia i sposobu przepływu informacji przez dowódcę kontyngentu państwa wiodącego, co stwarzało problemy w razie potrzeby natychmiastowego podjęcia działania (MEDEVAK);
- zorganizowanie zabezpieczenia logistycznego, począwszy od przerzutu wojsk w rejon operacji (każdy kontyngent osobno), a skończywszy na potrzebie organizowania narodowych mostów powietrznych w celu zaopatrzenia i ewakuacji, co w przypadku znacznej odległości utrudniało płynność logistyczną ;

---

[7] Od 26 kwietnia do 15.12.2006 roku była prowadzona misja o charakterze militarnym wspierająca siły ONZ, mająca na celu zabezpieczenie wyborów parlamentarnych.Siły UE w porozumieniu z władzami Republiki Konga sprawowały nadzór nad bezpiecznym przebiegiem wyborów.

[8] 2 grudnia 2004 roku została rozpoczęta pierwsza wojskowa operacja unijna pod kryptonimem ALTHEA. Jest ona kontynuacją sojuszniczej misji rozpoczętej jako następstwo decyzji o wycofaniu sił SFOR. Misja prowadzona jest przy wykorzystaniu środków i zdolności Unii Europejskiej przy współpracy z NATO. W skład wojsk EUFOR wchodzią 33 kraje, w tym 11 spoza Unii, które realizują zadania związane z wprowadzaniem porozumień z Dayton i Paryża.

[9] Misja Unii Europejskiej uzyskała mandat ONZ, zapewniony rezolucją nr 1778 Rady Bezpieczeństwa ONZ z dnia 25 września 2007 r. Do zadań wojsk podczas misji należało m.in. powstrzymanie groźby rozprzestrzeniania się konfliktu w Darfurze (wschodni Sudan). 14 stycznia 2009 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 1861 zatwierdzającą zastąpienie misji EUFOR przez siły ONZ w operacji MINURCAT.

[10] Dane pochodzą z konferencji zorganizowanej w dniach 12.03 – 13.03 2007 przez Centrum Szkolenia Na Potrzeby Sił Pokojowych w Kielcach na temat doświadczeń z działań stabilizacyjnych w Kongo i PKW EUFOR

- brak dobrze funkcjonującego przepływu informacji w tym danych z rozpoznania;
- niedostateczne przygotowanie wojsk w zakresie środowiska działania, historii kraju, genezy konfliktu, demografii oraz miejscowych zwyczajów;
- barierę językową;
- skomplikowane procedury przygotowania kontyngentu w kraju, które wydłużają ten proces i czynią go mało efektywnym;
- odrębne działanie poszczególnych państw w zakresie działalności promocyjnej swojego kraju.

Wielu z wymienionych problemów można uniknąć poprzez stworzenie jednorodnych, za wczasu przygotowanych oddziałów bojowych, utrzymujących stałą gotowość do podjęcia działań w ramach operacji reagowania kryzysowego. Wydaje się, że koncepcja grup bojowych doskonale spełniałaby wymogi takiego przedsięwzięcia europejskiego. Jednak wymagałoby to odpowiedniego ich przygotowania, a wręcz stworzenia projektu przygotowania tych sił.

Nawet pobieżna analiza zadań przewidzianych do wykonania przez grupy bojowe wskazuje na potrzebę wielopłaszczyznowego ich przygotowania, nie tylko pod względem działań militarnych, lecz także zapewnienia bezpieczeństwa ludności cywilnej, walki ze zorganizowaną przestępczością, usuwania skutków klęsk żywiołowych oraz udzielania pomocy humanitarnej. Pomimo długoletniego zaangażowania Polski w ramach operacji pokojowych, do tej pory nie udało się wypracować spójnej koncepcji przygotowania wojsk do działania poza granicami kraju w ramach struktur międzynarodowych.

Sądzić należy, że bazą tematyczną do przygotowania grup bojowych UE powinny być doświadczenia z dotychczas prowadzonych operacji reagowania kryzysowego realizowanych przez UE, a także przeprowadzonych w ramach NATO oraz ONZ. Charakterystyczna dla specyfiki działania Unii Europejskiej jest realizacja misji o charakterze policyjnym. Od 1 stycznia 2003 roku trwa w Bośni i Hercegowinie Europejska misja policyjna (European Union Police Mission EUPM). W misji tej bierze udział 500 funkcjonariuszy/ z 30 krajów/, których zadaniem jest

monitorowanie, doradztwo oraz kontrola aktywności przestępczej w celu stworzenia zdolnych do samodzielnego działania wieloetnicznych sił policyjnych.

W porozumieniu z ONZ w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony jest prowadzona od kwietnia 2005 roku kolejna europejska misja policyjna w stolicy Konga Kinszasie, gdzie 30 funkcjonariuszy (EUPOL „Kinszasa") monitoruje, doradza i szkoli jednostki policji.

Operacje prowadzone poza granicami Europy pod egidą NATO stanowią dobrą podstawę do określenia sposobu przygotowania grup bojowych. Przykładem jest obecna operacja w Afganistanie. Na podstawie decyzji Rady Północnoatlantyckiej o znacznym rozszerzeniu pomocy NATO dla sił międzynarodowych w Afganistanie, 11 sierpnia 2003 r. Sojusz przejął na siebie obowiązki dowodzenia Międzynarodowymi Siłami Wsparcia Bezpieczeństwa w Afganistanie (ISAF). Ich zadaniem jest wsparcie władz afgańskich i ONZ w zaprowadzeniu bezpieczeństwa w kraju tak, aby umożliwić Rządowi Tymczasowemu oraz wspólnocie międzynarodowej realizację postanowień o odbudowie Afganistanu zawartych w porozumieniu z Bonn.

Również zakończona przez SZ RP misja stabilizacyjna w Iraku, prowadzona wraz z sojusznikami, stanowi znakomitą podstawę do zdobywania doświadczeń. Doświadczenia z tych działań były o tyle cenne, że Polska jako państwo ramowe tworzyła wielonarodowy związek taktyczny, funkcjonujący przez cztery lata.

Wraz ze wzrostem znaczenia operacji reagowania kryzysowego prowadzonych na świecie zmienia się struktura i sposób działania sił zbrojnych stosownie do realizowanych zadań. Utworzenie sił reagowania kryzysowego Unii Europejskiej, będących częścią europejskiego systemu bezpieczeństwa, stwarza możliwość szybszej reakcji na pojawiające się zagrożenia i skutecznego im przeciwdziałania. Unia Europejska nie dysponowała stałymi siłami zbrojnymi. Dotychczas były to siły tworzone doraźnie, na mocy ustaleń poszczególnych państw członkowskich, realizujące w głównej mierze zadania o charakterze policyjnym.

Problematyka tworzenia grup bojowych UE stanowi stosunkowo nowy obszar wiedzy, zatem piśmiennictwo na ten temat sprowadza się do pojedynczych artykułów w periodykach wojskowych oraz nielicznych prac, które problem tworzenia

i przygotowania grup bojowych UE rozpatrują z innych niż zaproponowany w niniejszej pracy punktów widzenia.

Istotna, z punktu widzenia tematu rozprawy, jest literatura źródłowa, stanowiąca bazę wyjściową do sprecyzowania prawnych założeń powstawania grup bojowych UE, specyfiki zadań do jakich grupy będą przeznaczone oraz obserwacji procesu kształtowania się Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP) w zakresie regulującym powstawanie grup bojowych[11].

W poszukiwaniu koncepcji przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do działania w misjach o charakterze międzynarodowym istotne są treści ostatnio powstałych opracowań. Na szczególną uwagę zasługuje praca naukowo-badawcza pod kierownictwem R. Chrobaka[12], w której zostały nakreślone koncepcje tworzenia i wykorzystania lądowych sił zadaniowych według Unii Europejskiej, NATO oraz rozwiązań narodowych. Ciekawą pozycją z tego obszaru jest opracowanie zbiorowe pod redakcją D. Kozerawskiego *Przygotowanie żołnierzy Wojska Polskiego do międzynarodowych ćwiczeń, działań pokojowych i stabilizacyjnych (1953-2004*[13], przedstawiające rodzaje operacji międzynarodowych, sposoby i uwarunkowania ich prowadzenia oraz problemy związane z kształceniem i przygotowaniem żołnierzy w uczelniach, centrach i jednostkach wojskowych do udziału w międzynarodowych operacjach pokojowych. Na uwagę zasługują prace promocyjne P. Gawliczka[14] i W. Szota[15] ze względu na zawarte w nich, opracowane przy wykorzystaniu metod naukowych, koncepcje przygotowania oficerów na potrzeby dowództw NATO do udziału w szerokim zakresie operacji pokojowych. Koncepcję przygotowania wojsk, choć dotyczącą całości jednostek operacyjnych zawiera opracowanie

---

[11] Traktat o Unii Europejskiej, Dz. U. UE C 235 z 24 grudnia 2002 r.
Deklaracja Petersberska z dnia 19 czerwca 1992 r.
Nadrzędny Cel 2010 przyjęty przez Radę do Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych 17 maja 2004.
Oficjalna strona internetowa MON: współpraca międzynarodowa.
Strategia Wojskowa Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa marzec 2004.
2590 Council Meeting General Affairs and External Relations, Bruksela 14 lipca 2004.

[12] R. Chrobak i in., *Grupy bojowe i zgrupowania taktyczne w operacjach*, pk. „Regiment", AON, Warszawa 2006.

[13] D. Kozerawski (red.), *Przygotowanie żołnierzy Wojska Polskiego do międzynarodowych ćwiczeń, działań pokojowych i stabilizacyjnych (1953-2004)*, Wrocław 2004.

[14] P. Gawliczek, *Koncepcja szkolenia oficerów do działań w strukturach wielonarodowych NATO*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2004.

[15] W. Szot, *Przygotowanie oficerów wojsk lądowych do udziału w operacjach pokojowych*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2003.

A. Czupryńskiego *Koncepcja przygotowania jednostek operacyjnych wojsk lądowych do udziału w operacji wsparcia pokoju*[16].

Rozwiązania zawarte w powyższych opracowaniach mogą być wykorzystane do opracowania projektu przygotowania grup bojowych UE.

Mimo dość bogatej literatury opisującej przygotowanie wszelkiego rodzaju sił zadaniowych do użycia w środowisku międzynarodowym, występuje odczuwalny brak materiałów systematyzujących problematykę grup bojowych UE. W tym przypadku cenne okazały się opracowania K.Turskiego[17], w których został przedstawiony dotychczasowy sposób formowania polskiej grupy bojowej, dotychczasowe zaangażowanie Polski w jej tworzenie oraz została zaproponowana struktura grupy, jej przeznaczenie i wyposażenie.

Wyróżnić można także publikacje M. Banasika[18], który wykorzystując dostępne dokumenty źródłowe, skoncentrował się na przedstawieniu ogólnych założeń funkcjonowania grup bojowych wraz z przykładami misji unijnych, mogących stać się środowiskiem ich przyszłych działań.

Na uwagę zasługuje także publikacja M. Kawałkowskiego[19], w której zostały przedstawione między innymi mechanizmy decyzyjne w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa Obrony oraz aspekty finansowania grup bojowych.

Istnieje również kilka opracowań autorów zagranicznych, zajmujących się problematyką bezpieczeństwa[20] w ramach instytucji europejskich, w tym Instytutu Studiów Nad Bezpieczeństwem (ISS)[21], gdzie zawarte są informacje o konceptualnym znaczeniu Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, strategii obrony UE oraz ideowej koncepcji grup bojowych UE.

---

[16] A. Czupryński i in., *Koncepcja przygotowania jednostek operacyjnych wojsk lądowych do udziału w operacji wsparcia pokoju*, pk. „Koncepcja", AON, Warszawa 2004.
[17] K. Turski, *Grupa bojowa Unii Europejskiej*, Przegląd Wojsk Lądowych nr 9/2006., K. Turski, *Grupa bojowa Unii Europejskiej*, Przegląd Sił Zbrojnych, nr 1, luty 2007.
[18] M. Banasik, *Misja unijnych grup bojowych,* Bellona nr 2/2007.
[19] M. Kawałkowski, *Realizacja koncepcji grup bojowych Unii Europejskiej*, Bellona nr 2/2007.
[20] Jan Joel Andersson, *Armed and Ready? The EU Battlegroup concept and the Nordic Battlegroup,* Swedish Institute for European Policy Studiem, marzec 2006.
Klaus Olhausen, *Das Battle Group – concept der Europaischen Union*, Soldat und Technik, maj 2004.
Gerrard Quille, *Battle Groups, to strengthen EU military crisis management*, European Security Review, nr. 22, kwiecień 2003.
[21] Jean-Yves Haine, *ESDP: an overview*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS).
G Lindstrom, *The Headline Goal*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS).

Kolejną grupą publikacji, stanowiąca podstawę teoretyczną do rozpatrywanych problemów będących treścią rozprawy, jest literatura związana z organizowaniem wszelkiego rodzaju zgrupowań taktycznych przeznaczonych do działania w operacjach wsparcia pokoju oraz operacjach połączonych. Do tego typu opracowań należy praca zbiorowa pod redakcją A. Bujaka *Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w operacjach wsparcia pokoju*, w której zostały przedstawione podstawy teoretyczne, zadania, które realizują wojska lądowe w operacjach pokojowych oraz zasady przygotowania wydzielonych sił tych wojsk do działań, ich skład, formy i metody wykonywania przez nie zadań na poziomie taktycznym. Wiele cennych danych zawierają dwie prace zbiorowe: J. Zielińskiego[22] oraz M. Huzarskiego[23], systematyzujące poglądy na istotę i zasadnicze uwarunkowania operacji połączonych w aspekcie założeń obowiązujących w NATO oraz określenie potrzeb tworzenia i wykorzystania zgrupowań taktycznych w operacji.

Istotnym źródłem wiedzy na temat operacji związanych z tematem rozprawy jest opracowanie R. Wróblewskiego[24], przedstawiające w sposób kompleksowy zagadnienia związane z szeroko pojętym reagowaniem kryzysowym.

Zaprezentowana literatura nie rozwiązuje wielu istotnych problemów dotyczących zasad przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej. Na podstawie tych materiałów można jednak ocenić dotychczasowy przebieg procesu tworzenia grup bojowych oraz określić, poprzez analogię, wymagania, jakie powinny te siły spełniać w kontekście założeń doktrynalnych będących podstawą do ich działania oraz sposób ich przygotowania.

Problematyka tworzenia grup bojowych coraz częściej staje się tematem spotkań naukowych. W Centralnej Bibliotece Wojskowej 10 maja 2006 roku odbyło się seminarium naukowe, zorganizowane przez Instytut Bezpieczeństwa Narodowego AON oraz Instytut Stosunków Międzynarodowych Akademii Świętokrzyskiej (filia piotrkowska), poświęcone podziałowi odpowiedzialności za bezpieczeństwo Europy pomiędzy NATO a Unię Europejską. W trakcie seminarium omawiano m.in. zagadnienia związane z rozwojem systemu reagowania kryzysowego UE oraz

---

[22] J. Zieliński (red.), *Podstawowe założenia operacji połączonych*, AON, Warszawa 2000.
[23] M. Huzarski (red.), *Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w operacjach połączonych*, materiały z seminarium naukowego, AON, Warszawa 2001.
[24] R. Wróblewski i in., *Operacje reagowania kryzysowego* : studium teoretyczne, AON, Warszawa 2002.

rodzajem zadań możliwych do realizacji przez grupy bojowe w ramach wojskowego wymiaru UE. Zagadnienia związane z tworzeniem różnego rodzaju grup zadaniowych znajdują się w kręgu zainteresowań specjalistów wojskowych z dziedziny Sztuki Operacyjnej i Taktyki, czego wyrazem było zorganizowanie w dniu 15 listopada 2006 roku przez Zakład Taktyki Wojsk Lądowych seminarium naukowego poświęconego roli sił zadaniowych w działaniach taktycznych, podczas którego m.in. był omawiany problem potrzeb i możliwości tworzenia i użycia sił zadaniowych na szczeblu taktycznym.

Ograniczona ilość opracowań bezpośrednio dotyczących grup bojowych Unii Europejskiej, przy jednocześnie rosnącym znaczeniu nakreślonej w temacie pracy problematyki, pozwoliła dostrzec sytuację problemową, która uzasadnia potrzebę podjęcia wysiłku badawczego. Jego rezultaty zostały przedstawione w niniejszej dysertacji, co w końcowym efekcie wzbogaca teorie przygotowania zgrupowań taktycznych w części szeroko rozumianych operacji reagowania kryzysowego.

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano teoretyczny aspekt systemu bezpieczeństwa Unii Europejskiej w świetle możliwych do zdefiniowania zagrożeń. Ponadto rozdział pokazuje, jaki jest stan obecny w zakresie funkcjonowania sił reagowania UE jako elementu Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Rozdział stanowi podstawę teoretyczną dalszej procedury badawczej, poprzez teoretyczne zgłębienie problematyki związanej z bezpieczeństwem UE, wskazuje na szczegółowe aspekty przedmiotu badań.

Rozdział drugi zawiera założenia badawcze. Określono tu przedmiot badań, sprecyzowano problemy badawcze, cele i hipotezę. Zaprezentowano metody i techniki badawcze oraz przebieg procedury badawczej.

W rozdziale trzecim przedstawiono możliwości prawne i procedury obowiązujące w Unii Europejskiej w kontekście użycia grup bojowych. Przeprowadzono analizę zadań, jakie stoją przed grupami bojowymi, wynikających z deklaracji petersberskiej. Na tej podstawie sformułowane zostały wymagania, jakim powinny sprostać grupy bojowe sił reagowania UE. Pozwoliło to na sprecyzowanie głównych wyznaczników determinujących ich przygotowanie.

W czwartym rozdziale zaprezentowano wnioski dotyczące zadań, organizacji i przygotowania grup bojowych na podstawie dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego z udziałem SZ RP.

W ostatnim rozdziale, na podstawie syntezy wyników badań z poprzednich rozdziałów i wyników empirycznych badań, zaprojektowano koncepcję przygotowania grup bojowych z uwzględnieniem doboru struktury i wyposażenia, procesu szkolenia, utrzymania gotowości do działań i organizowania działań w określonym rejonie.

Zebrane wnioski, wynikające zarówno z refleksji teoretycznych, jak i z badań empirycznych, zaprezentowano na zakończenie każdego rozdziału.

Rozprawę kończą konstatacje ogólne zawarte w zakończeniu. Zostały tam zaprezentowane odniesienia oceniające stopień osiągnięcia celów i realizacji założeń badawczych oraz kierunki dalszych badań zgłębiających szczegółową problematykę w dziedzinie bezpieczeństwa europejskiego. Uzupełnieniem są załączniki, w których zilustrowano część treści zawartych w rozprawie oraz udokumentowano wyniki przeprowadzonych badań.

Niniejsza praca nie powstałaby w takim kształcie bez przychylności, życzliwość i pomocy wielu osób. Wyrazy wdzięczności kieruję do oficerów biorących udział w badaniach oraz do tych wszystkich, którzy podczas realizacji dysertacji przekazali wiele bezcennych rad. Szczególną wdzięczność pragnę wyrazić promotorowi - Panu dr. hab. inż. **Witoldowi Lidwie**, który swoimi cennymi, merytorycznymi i metodologicznymi wskazówkami, ukierunkował przebieg pracy oraz przyczynił się do ostatecznego jej kształtu.

1. SIŁY REAGOWANIA W EUROPEJSKIEJ POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

1.1. Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa

Przez ponad 40 lat zimna wojna dzieliła świat na dwa obozy. Jej zakończenie doprowadziło do powstania bardziej złożonego i zarazem kruchego porządku na świecie, wymagającego od państw europejskich większego zaangażowania w zapobieganie konfliktom, utrzymanie pokoju i zwalczanie terroryzmu. W złożonej strukturze Unii Europejskiej zaistniała potrzeba przewartościowania sposobu postrzegania zagrożeń w rodzącej się nowej rzeczywistości geopolitycznej.

W pojęciu potocznym „zagrożenie" kojarzy się z brakiem bezpieczeństwa, sytuacją, która stwarza możliwość zaistnienia niekorzystnej sytuacji dla danego podmiotu, często powodującej nieodwracalne skutki. W różnych definicjach bezpieczeństwa[25] powtarza się najczęściej stwierdzenie, że oznacza ono brak zagrożenia i ochronę przed niebezpieczeństwem. Podkreśla to oczywiste związki bezpieczeństwa ze zjawiskiem zagrożenia, co oznacza, że brak zagrożenia stanowi istotny, choć nie jedyny warunek bezpieczeństwa. Według S. Koryckiego zagrożenie z jednej strony to pewien stan psychiczny lub świadomościowy wywołany postrzeganiem zjawisk, które subiektywnie ocenia się jako niekorzystne lub niebezpieczne, a z drugiej strony czynniki obiektywne powodujące stany niepewności i obaw[26]. Zagrożenie jest postrzegane również jako sytuacja, w której pojawia się prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia.

Wśród wielu definicji zagrożenia występuje i taka, według której jest to stan i zjawisko występujące z określonym natężeniem i na określonych obszarach[27]. Istotne dla tego ujęcia jest określenie miejsca wystąpienia zagrożenia, które można postrzegać

---

[25]**Bezpieczeństwo** to pewien stan, który daje poczucie pewności, i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jedna z podstawowych potrzeb człowieka. To sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś co człowiek szczególnie ceni, na przykład zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych, *Słownik terminów z zakresu psychologii dowodzenia i zarządzania*, Warszawa 2000, s. 17.
Bezpieczeństwo państwa - stan uzyskany w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed możliwymi zagrożeniami, wyrażony stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń, *Słownik podstawowych terminów dotyczących bezpieczeństwa państwa,* Warszawa 2002, s. 6.
[26] S. Korycki, *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1994, s. 54.
[27] *Słownik z zakresu bezpieczeństwa MON*, Warszawa 1996, s. 117.

w ujęciu geograficznym, ale też np. w cyberprzestrzenii (zagrożenie informacyjne), warstwie społecznej (zagrożenia społeczne), warstwie ochrony środowiska o charakterze globalnym np. ocieplenie klimatu (zagrożenie ekologiczne), warstwie gospodarki globalnej (zagrożenie gospodarcze) itp. Miejsce to jest zarazem środowiskiem, obszarem niematerialnym, w którym mogą wystąpić zagrożenia. Może to być również sprecyzowany podmiot państwowy, czy też region generujący niepożądane zjawiska. Naruszenie równowagi w określonym środowisku lub równowagi charakterystycznej dla miejsca geograficznego jest źródłem powstających zagrożeń.

Występujące zagrożenia niejednokrotnie są utożsamiane z występowaniem niepożądanych zjawisk, które destabilizują sytuację. Destabilizacja sytuacji jest nierozłącznie związana z powstaniem kryzysu. Czy zatem zagrożenie jest tożsame z kryzysem? Kryzys, bowiem jest to forma (faza) konfliktu, w którego wyniku dochodzi do gwałtownego wzrostu napięcia między stronami, co w konsekwencji może doprowadzić do konfliktu zbrojnego[28]. Kryzys jako zjawisko niepożądane jest jednocześnie zjawiskiem naturalnym. Żadna działalność człowieka nie może przebiegać bez zakłóceń. Od jakości i potencjału występujących zakłóceń, czy to w funkcjonowaniu określonego systemu, czy też organizacji, zależy głębokość i zasięg kryzysu. Każdy kryzys jako forma destabilizacji stanu „normalnego", niesie ze sobą zagrożenia, ale też szanse. Zagrożenia w oczywisty sposób będą uniemożliwiały sprawne działanie systemu, organizacji, stwarzając problemy do rozwiązania. Poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań można wpłynąć na przebieg sytuacji kryzysowej, dążąc do całkowitego wyeliminowania powstałych w jej wyniku problemów, przez co uzyskuje się w efekcie szanse usprawnienia działania systemu, czy też organizacji. Kryzys może być źródłem pozytywnej zmiany[29]. Kryzysu zatem nie należy wyłącznie postrzegać przez pryzmat negatywnego wpływu na rzeczywistość, bowiem poprzez walkę z sytuacją kryzysową możliwe jest uzyskanie zdecydowanej poprawy funkcjonowania danego systemu.

---

[28] *Słownik podstawowych terminów dotyczący bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994, s. 13.
[29] J. Kochanowski – rzecznik praw obywatelskich V kadencji, wypowiedź w programie TV Puls: *Puls wieczoru*, z dn. 04.07.07.

Zasadne jest bliżej przyjrzeć się w tym miejscu zjawisku sytuacji kryzysowej, która pod wpływem realnych zagrożeń powoduje pojawienie się nowych okoliczności, stwarzających zakłócenia w sprawnym funkcjonowaniu systemu oraz będących wyznacznikiem podjęcia przeciwdziałania. Przeciwdziałanie to może zawierać w sobie procedury oraz przedsięwzięcia stosowane przez kierownictwo organizacji (w tym przypadku utożsamianej z systemem) w celu opanowania już powstałego kryzysu ograniczające jego skutki, co określane jest mianem zarządzania kryzysowego[30] lub może to być proces kierowania w organizacji (systemie), który ma na celu zapobiegnięcie sytuacjom kryzysowym, a w wypadku ich zaistnienia, zwrócenie kierunku rozwoju niebezpiecznych zjawisk, zagrażających funkcjonowaniu całej organizacji. Takie działanie nazywane jest zarządzaniem sytuacją kryzysową[31]. Wynika z tego, że nie można utożsamiać sytuacji kryzysowej z kryzysem.

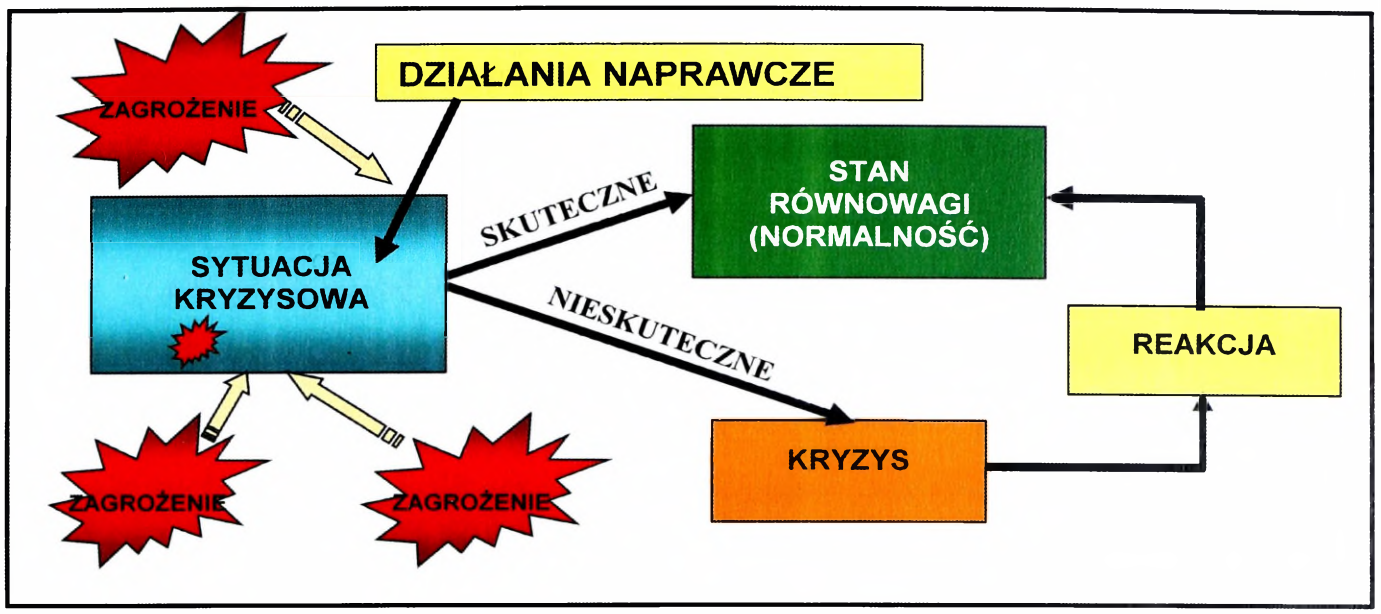
Kryzys według definicji zawartej w *Słowniku Terminów z Zakresu Bezpieczeństwa Narodowego* to *sytuacja będąca następstwem zagrożenia, prowadząca w konsekwencji do zerwania lub znacznego osłabienia więzów społecznych, przy równoczesnym poważnym zakłóceniu funkcjonowania instytucji publicznych*[32]. Nie zawsze kryzys pojawia się bez wcześniejszego ujawnienia się symptomów wskazujących na zachwianie równowagi funkcjonowania systemu. Pod wpływem zagrożeń powstaje sytuacja kryzysowa, mogąca przerodzić się w kryzys. Zatem **sytuacja kryzysowa jest stanem, w którym narastające napięcia wewnętrzne lub zewnętrzne (pomiędzy systemami) powodują destabilizację funkcjonowania systemu i wymuszają podjęcie określonych kroków naprawczych, które mogą doprowadzić do zażegnania sytuacji kryzysowej, a w przypadku działań nieskutecznych, mogą przerodzić się w kryzys. (Rys 1.1).**

---

[30] P. Sienkiewicz, P. Górny, *Analiza systemowa sytuacji kryzysowych*, Zeszyty Naukowe AON nr 4 z 2001 r., s.28.

[31] R. Wróblewski, *Zarys teorii kryzysu. Zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami*, AON, Warszawa 1996, s. 39.

[32] Por. B. Balcerowicz, J. Pawłowski i in., *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002, s. 61.



Rys. 1.1 Wpływ zagrożeń na powstawanie kryzysu

Źródło: opracowanie własne

Zagrożenia mogą być postrzegane zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym.[33].

Te pierwsze wynikają z wewnętrznej struktury państwa, jego ustroju polityczno -prawnego, tradycji, siły wewnętrznej państwa, stanu gospodarki, stopy życiowej mieszkańców, drugie z funkcjonowania i ewolucji środowiska międzynarodowego, w którym znajduje się dane państwo. Mówiąc o zagrożeniach należy dostrzegać szeroki i głęboki w skutkach zespół zjawisk ocenianych negatywnie dla bezpieczeństwa. Ale część tych zjawisk ma charakter nie tyle zagrożeń, co wyzwań dla bezpieczeństwa państwa, czyli takich nowych sytuacji, w których pojawiają się niezbywalne potrzeby wymagające sformułowania odpowiedzi i podjęcia stosownych działań. Nie podjęte wyzwania często przekształcają się w zagrożenia[34]. Jednakże błędem jest traktowanie zagrożeń jako terminu tożsamego z wyzwaniem. Występuje tu zasadnicza różnica. Wyzwanie to sytuacja nowa, jawiąca się w percepcji społecznej jako trudna, wymagająca określenia, odzewu i podjęcia stosownych działań[35]. Wyzwanie może stwarzać zagrożenie, ale wcale nie jest to oczywiste, bowiem wyzwania, poprzez wymuszanie zastosowania szeregu nowych rozwiązań, mogą wpłynąć: po pierwsze - na większą skuteczność działania organizacji (państwa);po

[33]Zob. wystąpienie prof. dr hab. J. Czaja podczas konferencja naukowej pt.: „*Unia Europejska jako wspólnota bezpieczeństwa*" – Warszawa 26 marca 2003 r., źródło: www. wojsko polskie.pl/wortal/dokument.
[34] Zob. szerzej: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego,* Warszawa 1999, s. 28-29.
[35] B. Balcerowicz, *Pokój i „nie – pokój"*, Warszawa 2002, s. 185.

drugie - na zwiększenie odporności na pojawiające się zagrożenia; po trzecie - na wzrost znaczenia organizacji na tle innych, konkurencyjnych podmiotów.

Istnieje wiele czynników kształtujących bezpieczeństwo Europy. Należą do nich między innymi zagrożenia, ich odpowiednia percepcja (interpretacja) oraz aktualne działania poszczególnych państw kształtujące politykę bezpieczeństwa.

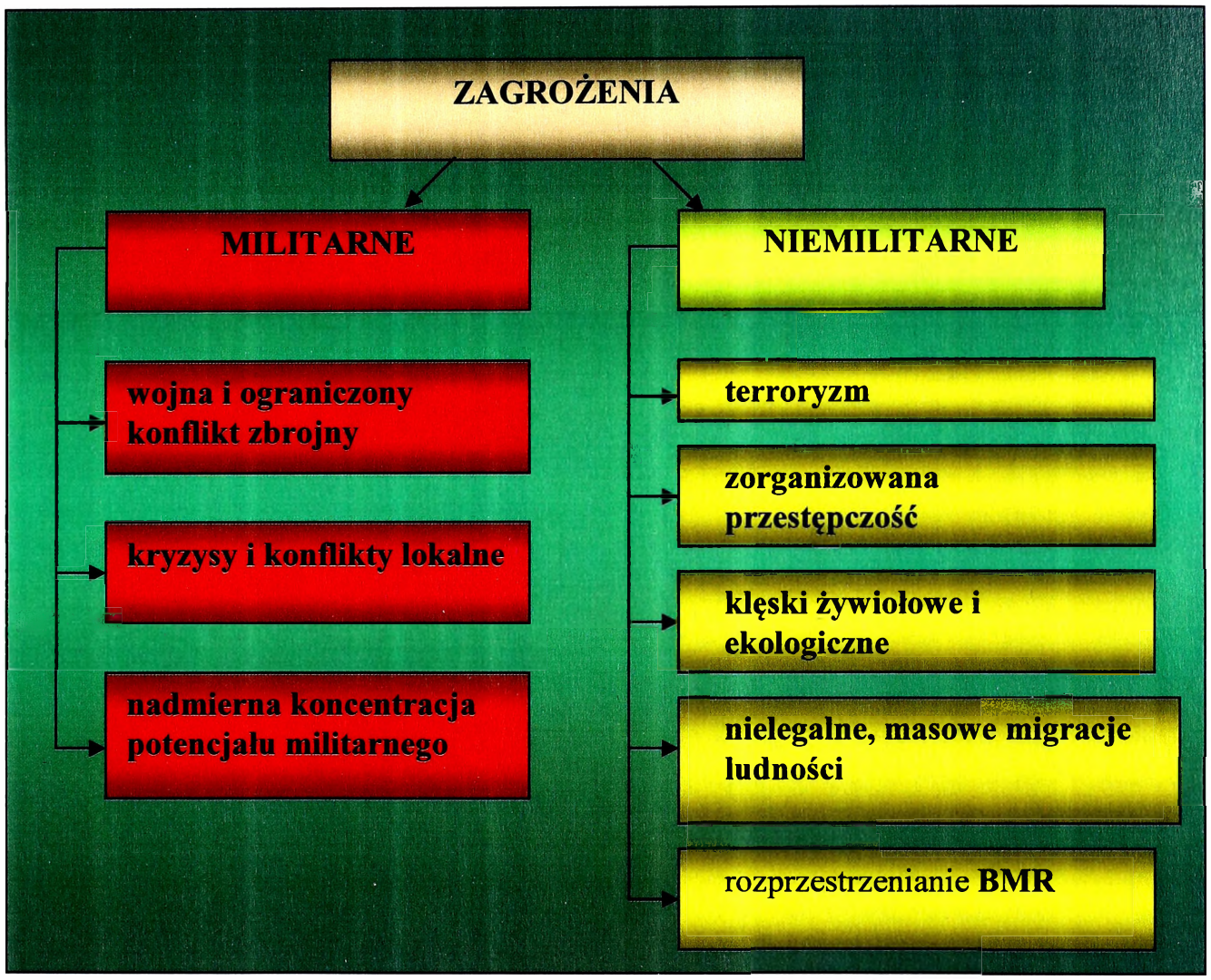
Analiza współczesnych zagrożeń w świetle powyższych rozważań niesie ze sobą pytanie, czy można dokonać precyzyjnej, jednoznacznej klasyfikacji współczesnych zagrożeń. Stosując różnorakie kryteria, możliwe jest dokonanie podziału współczesnych zagrożeń niezależnie od podmiotu zagrożonego.

Przyjmując za podstawę dziedziny, w których może ono wystąpić, wyróżnia się:

- zagrożenie polityczne,
- zagrożenie gospodarcze,
- zagrożenie kulturowe,
- zagrożenie ekologiczne,
- zagrożenie wewnętrzne,
- zagrożenie społeczne,
- zagrożenie informacyjne,
- inne.

Każda dziedzina zagrożeń powoduje wzrost współzależności politycznych, ekonomicznych, społecznych, kulturowych jako następstwa integracji gospodarczej w ramach makroregionów ekonomicznych (Unia Europejska, Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu – NAFTA). Zjawisko to powoduje szereg implikacji zarówno pozytywnych, jak i negatywnych, na przykład kryzys występujący w jednym państwie z dużą dozą prawdopodobieństwa dotyczyć może innych krajów, co powoduje spadek stabilności środowiska międzynarodowego, ale z drugiej strony wymaga współpracy i rozwiązań instytucjonalnych, kreujących wzrost stabilności środowiska międzynarodowego. Stąd też wielość kanałów powiązań pomiędzy państwami, rozwój więzi transnarodowych między społeczeństwami, prowadzi do występowania zagrożeń współzależnych, których istota, zakres, charakter są trudne do jednoznacznej klasyfikacji.

Kolejnym kryterium, jakie stanowi o rodzaju zagrożenia, jest zaangażowanie sił zbrojnych. Według tego kryterium zagrożenia można podzielić na militarne i niemilitarne (rys. 1.2). Użycie sił zbrojnych wynika zarówno z potrzeby prewencyjnej reakcji na pojawiające się zagrożenia lub też konieczności podjęcia działań mających na celu zastopowanie rozwoju powstałego kryzysu i usunięcia jego skutków.



Rys. 1.2 Podział zagrożeń według kryterium zaangażowania sił zbrojnych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie R. Chrobak i inni, Grupy bojowe i zgrupowania taktyczne w operacjach pk. „Regiment", Warszawa 2006, s.24.

Lista powyższych zagrożeń nie byłaby pełna, gdyby nie zastosować innego kryterium podziału, warunkującego podział zagrożeń, a mianowicie źródła jego pochodzenia. Jak już wspomniano, zagrożenie może pochodzić z zewnątrz lub wewnątrz (rys. 1.3). Niektóre czynniki, wywodzące się niejako ze struktury politycznej organizacji, struktury społecznej, religii, gospodarki, zasobów finansowych, przestępczości i innych, powodują wzrost zagrożeń dezorganizujących

bezpieczne funkcjonowanie państwa. Inne, wynikające z warunków międzynarodowych, sytuacji regionalnej, czy też globalnej, przepływu finansów, przestępczości zorganizowanej i in., obniżają poziom bezpieczeństwa w sposób niezależny od samego państwa. Często jednak zdarza się, iż czynniki takie występują łącznie, na zasadzie wzajemnego przenikania się, co tworzy swoisty konglomerat zagrożeń, prowadząc bezpośrednio do konfliktów zbrojnych.

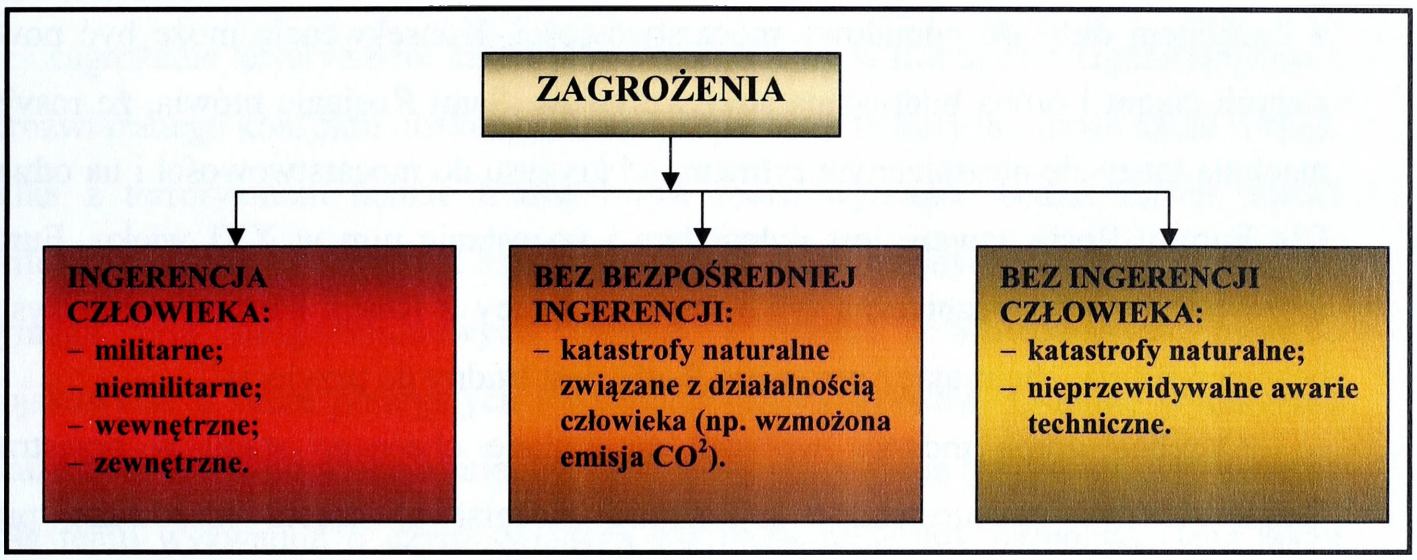


Rys. 1.3 Podział zagrożeń według kryterium źródła jego pochodzenia
Źródło: opracowanie własne

Zagrożenia mogą powstawać pod wpływem działalności człowieka lub mogą to być zjawiska naturalne, na które człowiek nie ma żadnego wpływu. Tych drugich jest zdecydowanie mniej, bowiem często sytuacje, w których występują katastrofy naturalne zostały pośrednio lub bezpośrednio wywołane przez działalność człowieka (rys 1.4).

Przedstawiona klasyfikacja nie wyczerpuje możliwości podziału zagrożeń. We współczesnym świecie występuje bardzo wiele ze sobą powiązanych czynników, które mogą samodzielnie, lub występując wspólnie, wywoływać kryzysy. Liczba oraz

rodzaje zagrożeń, w kontekście tematu prowadzonych rozważań, rodzą wątpliwość: Czy wśród mnogości zagrożeń, ich podziału i możliwości występowania, Unia Europejska, składająca się z powiązanych ze sobą gospodarczo i politycznie suwerennych państw, może wygenerować wspólne zagrożenia dla wszystkich oraz dla każdego państwa z osobna? Tak postawione pytanie jest o tyle istotne, że udzielenie na nie precyzyjnej odpowiedzi pozwoli określić przedsięwzięcia będące najbardziej adekwatną alternatywą sposobu reagowania kryzysowego.



Rys. 1.4 Podział zagrożeń według kryterium czynnika wywołującego
Źródło: opracowanie własne

Obecnie w Europie nie wyczuwa się stanu, który można by określić jako zagrożenie strategiczne. Teraźniejszy ład międzynarodowy – zarówno w wymiarze globalnym, jak i w wymiarze europejskim – mimo, że traktowany jako przejściowy, jest ładem stwarzającym relatywnie wysoki poziom bezpieczeństwa. W obecnym układzie mało prawdopodobne jawią się wojny na dużą skalę, a wysoce nieprawdopodobna - wojna powszechna[36]. Należy sobie jednak uświadomić, iż żaden stan nie jest wieczny, niezmienny. Dynamika współczesnych stosunków międzynarodowych, zjawisk związanych z rozwojem nowych technologii oraz dążeniem poszczególnych podmiotów do dominacji globalnej zarówno w sposób wstrząsowy, jak i ewolucyjny w perspektywie kilkudziesięciu lat z dużą dozą prawdopodobieństwa zmieni wspomniany stan braku zagrożenia strategicznego.

[36] B. Balcerowicz, *Pokój i „nie – pokój"*, Warszawa 2002, s. 148.

Należy przy tym zwrócić uwagę na pewne powiązania i ambicje wschodzących, czy też starych potęg. Do tej grupy należą m.in. Chiny i Rosja.

Chiny jako przyszłe - w perspektywie 10-20 lat – supermocarstwo, które może z powodzeniem konkurować z każdą gospodarką światową, posiadające arsenał broni nuklearnej, przy jednoczesnej niskiej stopie życiowej obywateli.

Rosja, z powodu wciąż ogromnego potencjału strategicznego i zdolności zadania drugiego, skutecznego uderzenia nuklearnego. Po 11 września traktuje się Rosję zarówno jako sojusznika, ale i jako zagrożenie. Sama Rosja poprzez związek z Zachodem dąży do odbudowy mocarstwowości. Konsekwencją może być powrót starych ciągot i próba budowania stref wpływów. Sami Rosjanie mówią, że rosyjska machina toczy się niezmiennym rytmem, od kryzysu do mocarstwowości i na odwrót. Dla Europy Rosja zawsze jest dylematem i pozostanie nim w XXI wieku. Europa może być w pełni bezpieczna tylko we współpracy z Rosją, ale europejski system bezpieczeństwa, obejmujący wewnątrz Rosję, jest trudny do przyjęcia[37].

Odrębną grupą mogącą wpłynąć na zmianę obecnego stanu w przestrzeni bezpieczeństwa są niestabilne regionalne mocarstwa, często kierowane przez dyktatorów, potencjalnie uzbrojone w broń masowego rażenia. Do tej grupy można zaliczyć państwa nazywane przez Amerykanów osią zła - takie jak Iran czy Korea Północna albo wcześniej Irak[38].

O ile konwencjonalne (strategiczne i regionalne) zagrożenia, mimo ich różnej percepcji, mogą znaleźć odpowiedzi w postaci zastosowania militarnych środków doktrynalnych poszczególnych państw lub organizacji wojskowych, to cała złożoność nowych wyzwań nie znajduje odpowiednich rozwiązań. Większość instytucji zajmujących się bezpieczeństwem, a także państw, do najbardziej istotnych zagrożeń bezpieczeństwa zalicza **terroryzm**. Jest to zjawisko asymetryczne[39], zarówno sponsorowane przez państwa, jak i występujące w układach powiązań ze zorganizowaną przestępczością lub handlem narkotykami, przybierające zasięg globalny[40]. Terroryzm bywa również inspirowany religijnie lub religię traktuje jako

---

[37] Z. Brzeziński, *O Polsce, Europie i Świecie 1988-2001,* Bellona, Warszawa 2002, s.207-209, s.227.
[38] T. Zalewski, *Imperium dobra kontratakuje*, Polityka nr 18/2003.
[39] Szerzej P. Gawliczek, J. Pawłowski, *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003.
[40] T. Jemioło, *Globalny i międzynarodowy terroryzm* (w:) *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej,* Warszawa 2002, s. 164-171.

instrumentalną pożywkę. Jego symbolem jest Al-Kaida, a jej rola w zamachach 11 września potwierdza rosnący udział, tzw. non-state actors (podmiotów bezpaństwowych) w stosunkach międzynarodowych.

Odnosząc się do zagrożeń terrorystycznych dla bezpieczeństwa państwa, należy podkreślić, iż są to zagrożenia występujące w formie izolowanych aktów, a także ekstremalnej, totalnej i arbitralnej przemocy masowej[41]. Terroryzm stanowi politykę zorganizowanego terroru zarówno ze strony państwa, ruchu, frakcji, czy też małej grupy jednostek.

Zagrożenie terroryzmem, także jako skutek wojny w Iraku, czy Afganistanie oraz nierozwiązanego konfliktu bliskowschodniego (Izrael – Palestyna), może nadal rosnąć. Walka z terroryzmem będzie trudna i być może wymagać będzie nawet korekt w filozofii obecności i sposobu działania Stanów Zjednoczonych i Europy w świecie. Wymaga ona długoterminowych działań i użycia zróżnicowanych cywilno -wojskowych, a także policyjnych i wywiadowczych środków. Ostatnie wydarzenia pokazują, że zarówno Amerykanie, jak i Europejczycy wydają się otwarci na stawianie czoła temu wyzwaniu, o czym świadczą nie tylko programy narodowe, lecz także decyzje i strategie przyjęte w ramach NATO i Unii Europejskiej. Przesłanki decydujące o skali i randze terroryzmu wiążą się zazwyczaj ze specyficznymi cechami poszczególnych geopolitycznych regionów oraz położonych w nich państw. Na uwagę zasługuje fakt, iż terroryzm nie zna granic. Działania terrorystyczne mogą być prowadzone zarówno w państwach objętych działaniami wojennymi (Irak, Afganistan), jak też w państwach, gdzie nie prowadzi się działań wojennych, co potwierdzają wydarzenia z 11 marca 2004 roku w Madrycie oraz 07 lipca 2005 roku w Londynie.

Terroryzm jako zjawisko coraz bardziej przybierające na sile, wygenerował przynajmniej trzy wyraźne trendy odnoszące się do współczesnego ładu międzynarodowego[42]:

- zwiększenia roli mocarstw, jako czynników organizujących i stabilizujących porządek międzynarodowy (działania USA w Afganistanie);

---

[41] P. Wilkinson, *Political terrorism*, London 1974, s. 17.
[42] A. Bujak, A. Brzozowski, *Nowe koncepcje i sposoby angażowania bojowego jednostek wojsk lądowych w sytuacjach kryzysowych*, praca naukowo badawcza pk. „KONCEPCJE, Warszawa 2003, s. 39.

- wzrostu znaczenia siły militarnej, jako środka zapewniania bezpieczeństwa, w tym zapewnienia sobie określonej swobody w posługiwaniu się siłą zbrojną w polityce zagranicznej;
- wyraźnie postępującej marginalizacji ONZ, jako uniwersalnego systemu bezpieczeństwa (działania w Afganistanie, Iraku).

Według Strategii Bezpieczeństwa Europejskiego[43] terroryzm jest jednym z najbardziej istotnych zagrożeń, które powoduje wzrost wydatków finansowych poszczególnych państw, prowadzi do osłabienia otwartości i tolerancji europejskich społeczeństw, posiada zasięg globalny oraz często wiąże się z groźnym ekstremizmem religijnym. Przyczyny takiego stanu są złożone, obejmują dążenie różnych podmiotów państwowych i niepaństwowych do dominacji w regionie i świecie, kryzys kulturowy, społeczny i polityczny oraz alienację młodych ludzi żyjących w obcych społeczeństwach.

Zjawisko terroryzmu jest powiązane z występowaniem innych zagrożeń, które stwarzają podatny grunt do funkcjonowania różnorodnych ugrupowań ekstremistycznych. Sam terroryzm może posiadać bardzo różne formy, od ataków na systemy informatyczne, często określanych mianem wojny informatycznej, poprzez konwencjonalne ataki na instytucje państwowej infrastruktury obronnej, infrastruktury cywilnej, aż po ataki przy wykorzystaniu różnych środków w tym masowego rażenia, na ludność cywilną.

Rosnącym zagrożeniem XXI wieku, może być **wojna informatyczna**, nazywana też cybernetyczną. Współczesne systemy bezpieczeństwa nasycone są znacznie bardziej elektroniką i komputerową automatyzacją. Stały wzrost wykorzystania techniki informacyjnej przez rozwinięte państwa powoduje, że wiodące elementy infrastruktury wojskowej i cywilnej stają się podatne na różnego rodzaju oddziaływania destrukcyjne, zakłócające ich prawidłowe funkcjonowanie. Kompleksowe zastosowanie takich form ataku może doprowadzić do zablokowania skutecznego użycia broni, zarówno broni masowego rażenia, jak i konwencjonalnej.

Szczególnym zagrożeniem bezpieczeństwa międzynarodowego jest **rozprzestrzenianie broni masowego rażenia.** Obecnie uwidacznia się nowy

---

[43] Strategia Bezpieczeństwa Europejskiego, Bruksela 12. 12 2003.

i niebezpieczny trend, który może prowadzić do wyścigu w zdobywaniu broni masowego rażenia, w szczególności na Bliskim Wschodzie. Jest to zjawisko istotne, bowiem środki bojowe, substancje chemiczne, radiologiczne, a nawet biologiczne, stanowiące broń masowego rażenia, mogą być wykorzystane w aktach terrorystycznych[44]. W skrajnych przypadkach użycie broni masowego rażenia przez organizacje terrorystyczne mogłoby spowodować szkody, które dotychczas były efektem wojen czy konfliktów zbrojnych.

Do zagrożeń prowadzących powstaniu ekstremizmu narodowego, terroryzmu, rozpadu państwowości, a także rozwoju przestępczości zorganizowanej zaliczane są również **konflikty regionalne**[45]. Konflikty, które utrzymują się w granicach Europy, zagrażają stabilności regionalnej, powodują ofiary w ludziach i niszczą infrastrukturę społeczną i materialną, zagrażają mniejszościom narodowym, podstawowym wolnościom i prawom człowieka[46]. Problemy, takie jak w Osetii, Abchazji, Czeczenii, na Półwyspie Koreańskim, czy na Bliskim Wschodzie, mają pośredni i bezpośredni wpływ na interesy europejskie oraz stabilność międzynarodową. Konflikty te pozbawione reakcji społeczności międzynarodowej mogłyby się rozprzestrzenić i stanowić źródło coraz to nowych roszczeń poszczególnych państw i środowisk niepaństwowych, co w konsekwencji prowadzić może do zachwiania równowagi w regionie.

Następstwem konfliktów regionalnych w powiązaniu z korupcją, nadużyciem władzy, słabością instytucji państwowych, może być **rozpad państwowości,** co w konsekwencji często prowadzi do przestępczości zorganizowanej lub terroryzmu oraz braku stabilności w regionie[47]. Określane mianem „państw upadłych" wszelkie byłe państwa mogą swoimi działaniami wpływać na sytuację globalną. Możliwość zdobycia przez nie broni masowego rażenia może rodzić bardzo niebezpieczne skutki.

---

[44] Broń masowego rażenia w postaci sarinu została po raz ostatni użyta przez sektę terrorystyczną Aum w tokijskim metrze w 1995 r. Dwanaście osób zginęło, a tysiące zostało poszkodowanych. Dwa lata wcześniej Aum rozpyliła zarodki wąglika na ulicach Tokio.

[45] Strategia Bezpieczeństwa Europejskiego, Bruksela 12. 12 2003.

[46] W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, Bałkany stały się najbardziej zapalnym miejscem Europy. Po rozpadzie Jugosławii odżyły dawne konflikty między Chorwatami, Serbami, Bośniakami i Albańczykami, które przerodziły się w wojny, prześladowania, a nawet zbrodnie ludobójstwa. Obecne działania wojenne zostały zakończone, a konflikty złagodzone, co wcale nie oznacza trwałego pokoju i zakończenia waśni na tle etnicznym i kulturowym. Konflikt na Bałkanach pochłonął ponad 200 000 ofiar. W wyniku czystek etnicznych ponad 2 miliony ludzi utraciło swoje domy, stając się uchodźcami.

[47] Najbardziej znanymi przykładami są: Somalia, Liberia i Afganistan pod rządami Talibów.

Zagrożeniem powiązanym z rozpadem państwowości, ale także istniejącym samodzielnie jest **przestępczość zorganizowania**, która może mieć powiązania z terroryzmem.

Według opinii niektórych ekspertów[48] z zakresu bezpieczeństwa, przyczyną wszelkich zagrożeń są **nierozwiązane problemy cywilizacyjne, gospodarcze, kulturowe, religijne, imigracyjne, lub brak tolerancji.** To właśnie one są i będą podłożem dla terroryzmu, przemocy, a także rodzącego niekiedy podobne skutki populizmu. Politycznym tabu są skutki i wyzwania, jakie dla międzynarodowego bezpieczeństwa może mieć polityka przyspieszonej czy narzuconej demokracji i praw człowieka w państwach i na obszarach, które długo jeszcze będą dojrzewać do ich przyswajania.

Na podstawie studiów literatury przedmiotu oraz ze względu na kontekst aktualnej sytuacji międzynarodowej, zasadne jest syntetyczne wskazanie możliwych zagrożeń:

1. Odradzanie się nacjonalizmów.
2. Rządy autorytarne w dużym państwie w połączeniu z militaryzmem i imperializmem.
3. Globalny kryzys ekonomiczny.
4. Konflikt o zasoby naturalne.
5. Agresja ze strony państwa niestabilnego politycznie posiadającego możliwości użycia BMR („państwa bandyckie").
6. Nowy wyścig zbrojeń, w tym walka o przewagę technologiczną i informatyczną.
7. Powstanie silnej koalicji państw islamu, zagrażającej interesom państw Zachodu.
8. Potęgujące się starcia na tle etnicznym.
9. Proliferacja broni masowego rażenia.
10. Rozprzestrzenianie się terroryzmu i przestępczości zorganizowanej.

Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej jest próbą odpowiedzi na wszelkie możliwe zagrożenia. Jej wojskowym wymiarem jest

---

[48] R. Kuźniar, *Bezpieczeństwo - realizm oceny, dylematy polityki,* „Polska w Europie"2002, nr 3(41), s. 21.

powołanie do życia grup bojowych Unii Europejskiej, które są narzędziem skierowanym przede wszystkim przeciwko zagrożeniom zewnętrznym Unii i stwarzającym możliwość użycia sił zbrojnych w celu bądź to zapobiegania eskalacji heterogenicznych konfliktów i zjawisk mogących bezpośrednio lub pośrednio stać się ogniskiem rozprzestrzenienia zagrożeń, bądź przywrócenia stabilizacji w regionie, gwarantując bezpieczeństwo wspólnocie europejskiej.

1.2. System bezpieczeństwa europejskiego

Współczesna pozycja Unii Europejskiej w świetle postępującej integracji wymusza zastosowanie mechanizmów obronnych w zakresie wspólnej polityki bezpieczeństwa. Obecnie, jak nigdy przedtem, pod wpływem wydarzeń wpływających na stan bezpieczeństwa, procesu integracji oraz rozgrywania własnych żywotnych interesów na arenie międzynarodowej, w Unii Europejskiej narasta potrzeba kolektywnego działania wielu organizacji, instytucji oraz państw członkowskich w celu ochrony jej przed zagrożeniami. Potrzeba taka jest wymuszona przez wiele czynników takich jak wzrost podatności na negatywne wpływy środowiska międzynarodowego, ewolucja charakteru zagrożeń, poszerzanie strefy bezpieczeństwa, która nie dotyczy wyłącznie granic wspólnoty, a często działania wspierające bezpieczeństwo muszą być podejmowane daleko od granic Unii Europejskiej. Ponadto na uwagę zasługuje również fakt poszerzania przedmiotowego zakresu znaczenia bezpieczeństwa, jako odpowiedzi na istniejące zagrożenia.

Definicja systemu przedstawia go jako: „*każdy złożony obiekt wyróżniony z badanej rzeczywistości, stanowiący całość tworzoną przez zbiór obiektów elementarnych (elementów) i powiązań (relacji) pomiędzy nimi*[49]. W tym znaczeniu można przyjąć, że system reagowania kryzysowego stanowią poszczególne państwa członkowskie, ze swoimi mechanizmami bezpieczeństwa, połączone wspólnymi celami oraz instytucjami, przekazujące sobie wzajemnie niezbędne informacje stwarzające warunki do niezachwianego funkcjonowania wspólnoty.

[49] P. Sienkiewicz, *Inżynieria systemów*, Warszawa 1983, s. 27.

Biorąc pod uwagą definicję systemu obrony państwa, jako *skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych wzajemnie powiązanych i działających na rzecz obrony państwa*[50], oraz definicję zawartą w słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa państwa - *zbiór uporządkowanych wewnętrznie i wzajemnie powiązanych elementów, ludzi, organizacji, urządzeń, działających na rzecz zachowania bezpieczeństwa wojskowego (militarnego) państwa*[51], można poprzez analogię stwierdzić, iż **system bezpieczeństwa europejskiego to skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych (państw i organizacji), ludzkich i materiałowych wzajemnie powiązanych i działających na rzecz obrony Unii Europejskiej.**

Rozpatrując system bezpieczeństwa Unii Europejskiej, należy określić, czym się on cechuje oraz jakie elementy go tworzą.

Każdy element wchodzący w skład systemu bezpieczeństwa może być rozpatrywany na różnych płaszczyznach:

1. Ludzi, ponieważ w działaniu systemu bezpieczeństwa najbardziej istotny jest czynnik ludzki, który stymuluje to działanie, tworzy określone procedury oraz poszczególne elementy.
2. Organizacji systemu wraz z odpowiednimi procedurami, które łączą poszczególne instytucje.
3. Środków wspierających system, począwszy od środków łączności, a skończywszy na specjalistycznych urządzeniach i instalacjach militarnych.

Każda z wymienionych płaszczyzn jest częścią składową wielu podsystemów tworzących system bezpieczeństwa. W Polsce w skład systemu obronnego wchodzą trzy podsystemy: kierowania, wojskowy (militarny), pozamilitarny[52]. Do elementów podsystemu kierowania można zaliczyć m.in. instytucje podejmujące wiążące decyzje (Parlament, Prezydent, Rada Ministrów, Prezes Rady Ministrów, Wojewodowie, organy dowodzenia Sił Zbrojnych, organy samorządu terytorialnego); do podsystemu militarnego - Siły Zbrojne RP, natomiast instytucjami pozamilitarnymi są

---

[50] Biuletyn informacyjny nr 1/159, Szt. Gen. WP, Warszawa 1994, s.7.
[51] B. Balcerowicz, J. Pawłowski i in., *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002, s. 141.
[52] *System Obronny*, www.mon.gov.pl/pl/strona/35/LG_46_47, z dn. 25.08.07.

m.in.:policja, straż pożarna, instytucje finansowe zapewniające ciągłość funkcjonowania państwa.

Podobnie, lecz nieco rozszerzone, ujęcie Systemu Bezpieczeństwa przedstawia prof. Kulczycki, według którego System Bezpieczeństwa RP (SB RP) tworzą: system kierowania bezpieczeństwem RP oraz osiem względnie odosobnionych i jemu podporządkowanych podwykonawczych podsystemów bezpieczeństwa:

- polityczny,
- gospodarczy,
- militarny,
- społeczny,
- wewnętrzny,
- ekologiczny,
- kulturowy,
- informacyjny,
- inne[53].

Uogólniając, można stwierdzić, iż podsystemy spełniają określoną funkcję. Podsystem kierowania jest nadrzędny w stosunku do pozostałych, bowiem tam są podejmowane decyzje, co do wykorzystania pozostałych elementów systemu.

Pomiędzy elementami tworzącymi system bezpieczeństwa powinna zachodzić taka kooperacja, której efektem będzie zapewnienie spójnego funkcjonowania całego systemu. Uwzględniając powyższe treści, należy założyć, iż **istotą systemu bezpieczeństwa europejskiego są poszczególne elementy międzynarodowe oraz narodowe, funkcjonujące w wielu podsystemach wraz z powiązaniami informacyjnymi pomiędzy nimi oraz ośrodkiem decyzyjno - informatycznym (podsystemem kierowania). Ośrodek ten ma za zadanie kierować pracą całego systemu, a także koordynować działanie jego poszczególnych elementów w celu zapobiegania zagrożeniom, walki z zaistniałymi sytuacjami kryzysowymi oraz kryzysami.**

Unia Europejska podejmuje decyzje w trzech różnych dziedzinach (obszarach), zwanych również trzema "filarami" UE.

---

[53] R. Kulczycki, *System bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, t. IV, Warszawa 2004, s. 18.

- Pierwszy filar jest "dziedziną wspólnotową", obejmującą większość wspólnych polityk, w której decyzje podejmowane są na podstawie "metody wspólnotowej"– z udziałem Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (GAREC) lub Rady Europejskiej. Metoda wspólnotowa jest zwykłą metodą podejmowania decyzji przez UE, w której Komisja składa wniosek Radzie i Parlamentowi, które następnie go rozpatrują, proponują zmiany i ostatecznie przyjmują go jako prawo UE. W tym procesie często konsultowane są również inne organy, takie jak Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów.
- Drugi filar to Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa, w której **decyzje podejmowane są jedynie przez Rad– ę Europejską.**
- Trzeci filar to "współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych", w której – tak jak i w poprzednim przypadku decyzje podejmuje Rada Europejska.

Spójna polityka obrony, oparta na wspólnym działaniu, wzmacnia system bezpieczeństwa europejskiego we wszystkich filarach działalności UE. Zapisy zawarte w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa, powstałej w grudniu 2003 roku, kierują wysiłek wspólnych przedsięwzięć w stronę tworzenia spójnej polityki zagranicznej, co z kolei tworzy podstawy bezpiecznego funkcjonowania wspólnoty. Zgodnie z zapisami w Strategii główny wysiłek państw wspólnoty musi być skierowany na[54]:

1. Zdolności do odpowiedzi na zagrożenia. W związku z rozwojem sytuacji międzynarodowej Unia musi być zdolna do zwalczania zagrożeń nie tylko na swoim obszarze, ale także poza nim. Realizuje to przedsięwzięcie przy współpracy z państwami członkowskimi oraz przy współpracy transatlantyckiej, przeciwdziałając terroryzmowi, rozprzestrzenianiu się broni masowego rażenia, reagowaniu na konflikty regionalne.

2. Budowaniu bezpieczeństwa w swoim bezpośrednim sąsiedztwie, zwłaszcza w kontekście rozszerzenia Unii, przez co granica przesuwa się w stronę obszarów niestabilnych. Można realizować to na dwa sposoby : poprzez połączenie wspólnych wysiłków oraz nawiązanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, NATO, Rosją, ONZ dzięki czemu udaje się utrzymywać pokój lub zapobiegać rozprzestrzenianiu się konfliktu, na obszarach niestabilnych politycznie i gospodarczo (Bałkany, Bliski

[54] *Strategia Bezpieczeństwa Europejskiego*, Bruksela 12. 12 2003r.

Wschód); poprzez współpracę gospodarczą i pomoc humanitarną krajom mniej rozwiniętym, dzięki czemu państwa mogą czerpać obustronne korzyści (Rosja) lub zostaje ograniczony obszar ubóstwa (Afryka).

3. Kreowaniu porządku międzynarodowego. W świecie globalnych zagrożeń, bezpieczeństwo może zapewnić tylko międzynarodowe wielostronne forum rozwiązywania konfliktów na podstawie Karty Narodów Zjednoczonych. Dlatego ważne jest, aby skuteczne stosowanie prawnych środków w oparciu o międzynarodowe systemy i traktaty pozwalało na skuteczną interwencję w zwalczaniu zagrożeń dla pokoju i bezpieczeństwa na świecie.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz analizując inne dokumenty źródłowe,[55] można określić, iż system bezpieczeństwa UE opiera się na czterech podsystemach:

1. Współpracy poszczególnych państw w ramach wspólnoty europejskiej z wykorzystaniem instytucji europejskich jako płaszczyzny do wspólnego kreowania polityki gospodarczej.

2. Wspólnej Polityce Zagranicznej i Bezpieczeństwa (CFSP), w tym Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP), wraz z siłami wojskowymi (Grupy Bojowe Sił Reagowania Kryzysowego), .

3. Współpracy z instytucjami ponadnarodowymi (ONZ, NATO) oraz sojuszem transatlantyckim.

4. Współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych.

Powyższe treści potwierdza roczne sprawozdanie Rady dla Parlamentu Europejskiego dotyczące głównych aspektów i podstawowych wyborów w zakresie WPZiB, opublikowane na początku 2009 roku. W sprawozdaniu z wdrażania ESB stwierdzono, że „wczesne zapobieganie zagrożeniom u źródeł musi znajdować się w centrum podejścia UE". W 2008 roku ta orientacja strategiczna została jeszcze bardziej skonkretyzowana, zarówno przez wyrażenie woli zapobiegania konfliktom w szerokim aspekcie działań UE, jak i przez wzmocnienie wymaganych narzędzi.

---

[55] Traktat o Unii Europejskiej, Dz. U. UE C 235 z 24 grudnia 2002 r.
Nadrzędny Cel 2010 przyjęty przez Radę do Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych 17 maja 2004 zaaprobowany przez Radę Europy na posiedzeniu 17 – 18 czerwca 2004r.
Deklaracja Petersberska z dnia 19 czerwca 1992 r.
Nadrzędny Cel 2010 przyjęty przez Radę do Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych 17 maja 2004.

Prowadzono prace nad dalszym pogłębianiem wrażliwości na konflikt i wzmacnianiem podejścia polegającego na zapobieganiu konfliktowi poprzez rozwój niezbędnych zdolności i potencjału oraz zwiększanie spójności między różnymi instrumentami polityki zewnętrznej UE. Współpraca z partnerami, w tym z podmiotami niepaństwowymi, została wzmocniona, jeśli chodzi o wymianę informacji, podnoszenie świadomości, prowadzenie dialogu i współpracę na teatrach działań[56].

Zdolności – zarówno cywilne, jak i wojskowe – są bez wątpienia podstawą skutecznego zaangażowania UE poza jej granicami. Potrzeba dalszego rozwoju zdolności została potwierdzona na najwyższym szczeblu (grudzień 2008 r.), gdy Rada Europejska wydała oświadczenie w sprawie wzmocnienia zdolności w ramach europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony[57].

Poprawa zdolności UE w zakresie zapobiegania krótkoterminowego możliwa jest dzięki powołaniu Komórki Planowania i Prowadzenia Operacji Cywilnych oraz realizacji sprawozdania na temat zdolności Sztabu Wojskowego UE do prowadzenia planowania, wzmocnieniu działań delegatur Komisji Europejskiej podejmowanych w odpowiedzi na kryzys oraz nowe krajowe i regionalne dokumenty strategiczne na lata 2007–2013[58].

Oświadczenie Rady Europejskiej w sprawie wzmocnienia zdolności dotyczyło zarówno wojskowych, jak i cywilnych ambicji operacyjnych, w tym operacji prowadzonych równocześnie, i definiowało cele obejmujące program europejskiego śmigłowca wielozadaniowego, europejską flotę transportu powietrznego, interoperacyjność europejskich grup lotniskowców, przekazywanie danych wywiadowczych z wykorzystaniem łączności satelitarnej, rozminowywanie akwenów morskich, „europejską inicjatywę wymiany młodych oficerów, zainspirowaną programem Erasmus" (Erasmus wojskowy) oraz Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony. Uwypuklono potencjał nowych metod z myślą

---

[56] Roczne sprawozdanie Rady dla Parlamentu Europejskiego dotyczące głównych aspektów i podstawowych wyborów w zakresie WPZiB, Wspólnoty Europejskie, 2008, s. 34.

[57] Oświadczenie Rady z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia zdolności w ramach europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony (dok. Rady 16840/08) i konkluzje prezydencji Rady Europejskiej w Brukseli (11–12 grudnia 2008 r.) (dok. Rady 17271/08).

[58] Zob. rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 czerwca 2008 r. w sprawie realizacji ESB i EPBiO (dok. PE P6_TA(2008)0255) oraz rezolucja w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa i EPBiO z dnia 19 lutego 2009r. (dok. PE P6_TA(2009)0075).

o optymalizacji zdolności wojskowych, w szczególności przez dzielenie się zdolnościami krajowymi, gromadzenie zdolności i stworzenie wielonarodowej struktury współpracy, wyspecjalizowanie się w zdolnościach niszowych, rzadkich lub kosztownych oraz wspólne składanie zamówień.

Ponadto w oświadczeniu podkreślono korzyści ze ściślejszej współpracy Europejskiej Agencji Obrony z Organizacją do spraw Współpracy w Zakresie Uzbrojenia (OCCAR), Komisją ds. Technologii Cywilnej i Obronnej, jak również potrzebę wzmocnionej współpracy między UE a NATO w zakresie rozwoju zdolności wojskowych[59] w poszanowaniu autonomii każdej ze stron w podejmowaniu decyzji i zgodnie z procedurami. UE dąży do zaangażowania w ten proces wszystkich państw członkowskich.

Aby ponownie potwierdzić, że państwa członkowskie zdecydowane są utrzymywać wysoki poziom możliwości związanych z szybkim reagowaniem, w połowie 2008 roku rozpoczęto przegląd koncepcji wojskowych sił szybkiego reagowania. Zorganizowano konferencje poświęcone morskim i powietrznym siłom szybkiego reagowania (odpowiednio, w kwietniu i październiku 2008 r.), jak również zorganizowano, odbywające się co pół roku, konferencje poświęcone **koordynacji grup bojowych** (kwiecień i październik 2008 r.). W listopadzie 2008 Komitet Wojskowy UE zakończył analizę sposobu dotrzymywania terminów obowiązujących grupy bojowe w dokumentach dotyczących planowania operacji[60].

1.2.1. Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej

Bazą dla funkcjonowania systemu bezpieczeństwa europejskiego jest Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa (CFSP), która stała się platformą do stworzenia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

Państwa Europy stanowiące wspólnotę od dawna wykazywały zainteresowania w zapewnieniu sobie bezpiecznego funkcjonowania. Różnie, w zależności od rozwoju sytuacji międzynarodowej, postrzegane były źródła zagrożeń oraz związane z tym

---

[59] Parlament Europejski przyjął w dniu 10 lipca 2008 r. rezolucję w sprawie w sprawie przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa (dok. PE P6_TA(2008)0365).

[60] Oświadczenie Rady z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie..., Op cit., (dok. Rady 16840/08), konkluzje prezydencji Rady Europejskiej..., (dok. Rady 17271/08).

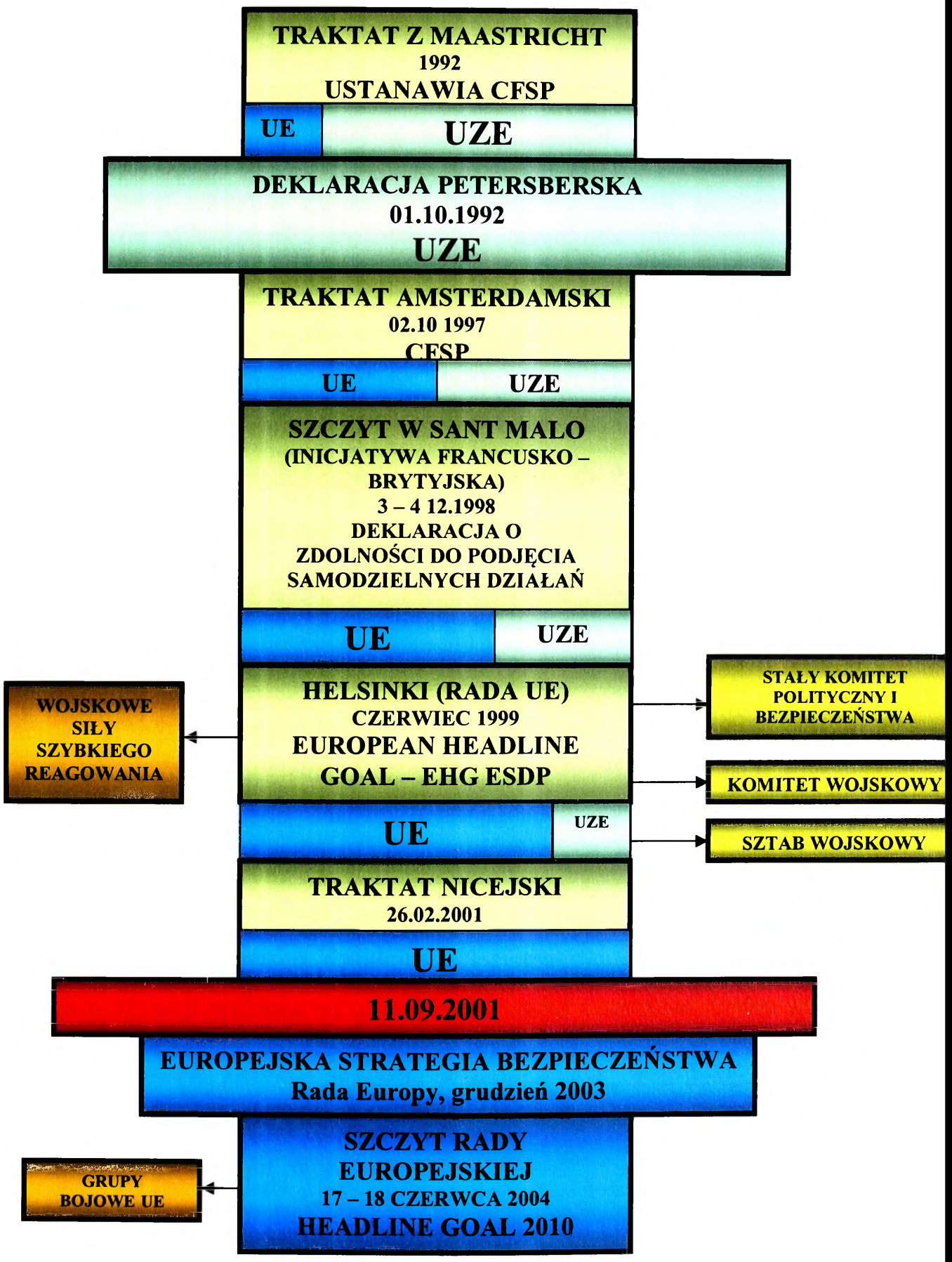
przedsięwzięcia warunkujące bezpieczeństwo. Już w roku 1950 francuski polityk R. Plevena przedstawił projekt **Europejskiej Wspólnoty Obronnej (EWO),** postulujący utworzenie wspólnego systemu obronnego, armii europejskiej, podległej wspólnym instytucjom politycznym. Była to m.in. odpowiedź na propozycję szybkiej remilitaryzacji Niemiec zgłoszoną przez Stany Zjednoczone. W ramach EWO armia niemiecka stałaby się częścią armii europejskiej. Negocjacje trwały ponad rok i zakończyły się w 1952 podpisaniem traktatu w Paryżu. Zwolennikiem EWO był Ludowy Ruch Republikański (pod przywództwem R. Schumana), dążący do utworzenia federalnej Europy Ojczyzn, ale Partia Komunistyczna i republikanie skupieni wokół Ch. de Gaulle'a zwalczali projekt, widząc w nim ograniczenie suwerenności Francji. Ostatecznie Zgromadzenie Narodowe odrzuciło wniosek o ratyfikację, co położyło kres nie tylko EWO, ale też powstrzymało integrację polityczną na wiele lat.

Na początku lat dziewięćdziesiątych Unia Zachodnioeuropejska postanowiła wzmocnić swoją działalność w zakresie polityki bezpieczeństwa. Powodem takiego działania była zmiana sytuacji na świecie co wygenerowało pojawienie się nowych zagrożeń[61]. Nie bez znaczenia było także przewartościowanie roli NATO. Praktycznym wyrazem tego faktu było, na mocy Traktatu z Maastricht z 1992 roku, wdrożenie w życie założeń Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (Common Foreign and Security Policy). Zapisy Traktatu wyrażały wolę państw UE wzmocnienia swojego potencjału w dziedzinie reagowania na sytuacje kryzysowe, poprzez możliwość podjęcia autonomicznych działań z wykorzystaniem potencjału poszczególnych państw członkowskich.

W procesie tworzenia wspólnej polityki obronnej UE można wyróżnić kilka zasadniczych etapów (rys 1.5). Zasada wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (CFSP) została sformalizowana w 1992 r. Traktatem z Maastricht. Zapisy w traktacie miały charakter międzyrządowy i obejmowały szereg dziedzin dotyczących polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Traktat między innymi obejmował wszelkie kwestie związane z bezpieczeństwem Unii, włącznie

[61] Zob. podrozdział 1.1.

z ewentualnym określeniem wspólnej polityki obronnej, która z czasem może doprowadzić do wspólnej obronności.



Rys.1.5 Rozwój Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie Unia Europejska zwracała się z prośbą do Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE) o kształtowanie i realizację decyzji oraz działań Unii Europejskiej, które będą miały implikacje obronne[62]. W dotychczasowej działalności Unia Zachodnioeuropejska nie wykazywała aktywności w zakresie tworzenia wspólnej polityki bezpieczeństwa, pozostawiając funkcje obronne NATO.

Zaledwie kilka miesięcy później w byłej Jugosławii wybuchła wojna. Unia Europejska bezskutecznie usiłowała znaleźć polityczne rozwiązanie tego kryzysu. Nie miała własnych sił zbrojnych, więc państwa członkowskie mogły interweniować wyłącznie w ramach sił ONZ i NATO, które później skierowano w ten region. Taka sytuacja uświadomiła konieczność wypracowania nowych mechanizmów współpracy umożliwiających większy udział państw europejskich w kształtowaniu bezpieczeństwa, co pozwoliłoby Stanom Zjednoczonym na mniejsze zaangażowanie w tej części świata[63]. Rada ministrów Unii Zachodnioeuropejskiej, jako ramię obronne Unii Europejskiej, zobowiązała się do zapewnienia stosownych sił, środków i struktur, umożliwiających wykonywanie wojskowych zadań UE, podejmując jednocześnie decyzje o wykorzystywaniu niektórych jednostek wydzielonych do NATO na potrzeby UZE. W dniu 19 czerwca 1992 roku na spotkaniu Rady Ministrów UZE w Bonn przyjęto Deklarację Petersberską[64], w której zapisano, że poza wkładem do wspólnej obrony w ramach NATO, zgodnie z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, jednostki wojskowe UZE, mogą być użyte w misjach obejmujących akcje humanitarne i ratownicze, w misjach utrzymywania pokoju, oraz w misjach zarządzania kryzysowego wraz z przywracaniem pokoju. Ponadto w rozdziale II pkt. 3 zapisano warunki uczestnictwa w operacjach specjalnych, opartych na decyzjach suwerennych państw członkowskich, a także stwierdzono, że wszelkie decyzje o użyciu sił UZE

---

[62] Zob. S. Parzymies, *Unia Europejska a bezpieczeństwo europejskie i globalne po 11 września 2001 roku*, [w]: R. Kuźniar, Z. Lachowski, (red), *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003, s. 364.

[63] M. Miękina, *Zdolności ekspedycyjne Unii Europejskiej (część I),* Myśl Wojskowa nr 3, 2006, s. 49.

[64] Nazwa pochodzi od nazwy wzgórza Petersberg nieopodal Bonn, na którym jest położony hotel - miejsce spotkania Rady. Deklaracja Petersberska określa następujące rodzaje zadań:

- pomoc humanitarną,
- zadania ratownicze,
- zadania utrzymania pokoju,
- realizację a zadań w zarządzaniu kryzysowym,
- zadania tworzenia pokoju (w uzasadnionych przypadkach zadania wymuszania pokoju).

będą podejmowane przez Radę UZE zgodnie z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych.

Był to znaczący moment w tworzeniu europejskiego systemu bezpieczeństwa, bowiem po raz pierwszy państwa Europy poza funkcją obrony własnego terytorium, kierowały swoje oddziaływanie poza obszar UZE, poza zapisy art. V zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego. Sojusz Północnoatlantycki w tym samym czasie dopiero zaczynał rozmowy i przymierzał się do realizacji zadań wykraczających poza strefę obronną.

Kolejnym krokiem w kreowaniu systemu obronnego był Traktat Amsterdamski podpisany 2 października 1997 roku, na mocy którego misje petersberskie UZE włączone zostały do katalogu zadań Unii Europejskiej. Oprócz tego znalazły się tam zapisy mówiące o „ochronie wspólnych wartości, podstawowych interesów, niezależności i integralności Unii zgodnie z zasadami Karty NZ”[65]. Ponadto w artykule 17 ust. 3 ustalono, że „Unia będzie posługiwać się UZE w celu opracowania oraz realizacji decyzji i działań Unii, które mają wpływ na sprawy obronności”[66], wyrażając w ten sposób nadrzędność UE w stosunku do UZE.

Ważną rolę w rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony odegrał szczyt francusko-brytyjski w Saint Malo 3 – 4 grudnia 1998. W deklaracji przyjętej podczas tego spotkania strony podkreśliły konieczność posiadania przez UE zdolności do podejmowania samodzielnych działań w sferze bezpieczeństwa i obrony. Sformułowano warunki budowy obronnego wymiaru Unii Europejskiej. Jednocześnie podkreślono, iż rozwój europejskich zdolności nie może prowadzić do dublowania funkcji i zdolności obronnych NATO. Idea zawarta w tej deklaracji została formalnie przeniesiona na forum UE na spotkaniu Rady Europejskiej w Kolonii w czerwcu 1999 roku. Przyjęto wówczas zasadę, iż UE będzie mogła prowadzić działania z wykorzystaniem sił i zdolności NATO lub też autonomicznie, bez udziału NATO. Postanowiono też o utworzeniu w ramach UE odpowiednich struktur polityczno -wojskowych, odpowiedzialnych za realizację polityki bezpieczeństwa i obrony.

Kluczowe znaczenie dla krystalizacji unijnego systemu bezpieczeństwa miały postanowienia Rady Europejskiej w Helsinkach w grudniu 1999 roku. Zostały

---

[65] A. Przyborowska – Klimczak, E. Skrzydło – Tefelska (opr.), *Dokumenty Europejskie,* t. III, Lublin 1999, s. 59.
[66] Tamże, s. 65.

wówczas zaakceptowane przez Radę Europejską idee zawarte w deklaracji z Sant Malo, dzięki czemu przyjęto założenia tzw. Europejskiego Celu Operacyjnego (European Headline Goal – EHG). Stworzyło to możliwość do wprowadzenia nowego elementu do CFSP Unii Europejskiej tzw. Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP), która stwarzała w wymiarze praktycznym możliwość Unii Europejskiej do podejmowania decyzji i samodzielnego działania w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony za pomocą szerokiej gamy środków (politycznych i wojskowych), w celu zarządzania kryzysami i utrzymaniem pokoju[67]. Celem ESDP jest zapobieganie konfliktom oraz rozwiązywanie kryzysów przy wykorzystaniu formuły misji petersberskich. Została także usankcjonowana zdolność do prowadzenia operacji wojskowych pod kierownictwem UE w razie braku zaangażowania NATO w celu przeciwstawiania się międzynarodowym kryzysom.

Instrumentem przeznaczonym do takiego rodzaju działalności miały być wojskowe siły szybkiego reagowania, wyznaczone z poszczególnych państw członkowskich, skompletowanie do 2003 roku w rozmiarze korpusu (50-60 tys. żołnierzy), zdolnych do rozmieszczenia w przeciągu 60 dni i prowadzenia działań operacyjnych przynajmniej przez 1 rok. Konkretne wkłady narodowe na potrzeby Celu Operacyjnego zgłoszone zostały po raz pierwszy podczas Konferencji Planistycznej UE, która odbyła się w Brukseli w dniach 20-21 listopada 2000 r. Deklaracje złożyły wówczas wszystkie – z wyjątkiem Danii – państwa Unii oraz wszystkie państwa kandydackie i europejscy sojusznicy spoza UE (15 państw)[68].

Również wtedy zostały na nowo zdefiniowane stałe organy polityczne i wojskowe:

- Stały Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa z siedzibą w Brukseli,
- Komitet Wojskowy złożony z ministrów obrony,
- Sztab Wojskowy w strukturach Rady UE.

Obowiązujący obecnie Traktat Nicejski z roku 2001 wprowadza istotne zmiany do EDSP. Zostały wyeliminowane wszelkie nawiązania do UZE, uznając, że Unia Europejska jest w stanie rozwijać zdolności operacyjne. Podstawę do działania

---

[67] S. Parzymies, *Unia Europejska a bezpieczeństwo europejskie i globalne po 11 września 2001 roku*, [w]: R. Kuźniar, Z. Lachowski, (red), *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003, s. 367.
[68] Tamże, s. 368.

uzyskuje Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, wzmocniona zostaje rola sekretarza generalnego UE, wysokiego przedstawiciela CFSP. Traktat z Nicei stwarza większe możliwości do współpracy w ramach UE, nie dotyczy to jednak dziedzin wojskowych i obronnych.

Ostatnie lata były istotne dla dalszego rozwoju wymiaru wojskowego UE. W związku z wydarzeniami 11 września 2001 w Nowym Jorku oraz przyjęciem w 2003 roku Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa podjęto szereg inicjatyw mających na celu wzmocnienie zdolności obronnych zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i państw członkowskich. Inicjatywy te służyć mają przede wszystkim lepszej koordynacji wykorzystania posiadanych przez państwa zdolności, a także realizacji programów pozyskania nowych zdolności (zarówno wojskowych, jak i cywilnych).

Na szczycie Rady Europejskiej 17 – 18 czerwca 2004 zatwierdzono nowy zmodyfikowany cel z zakresu budowy potencjału militarnego „Headline Goal 2010". Jest to rozwinięcie Celu Operacyjnego z roku 2003, kładące większy nacisk na aspekt jakościowy budowy potencjału obronnego. Inicjatywa ma służyć pozyskaniu nowoczesnych zdolności niezbędnych dla skutecznej realizacji założeń określonych w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa. Program uwzględnia zmiany w sytuacji międzynarodowej, jakie dokonały się po 11 września 2001 roku, a także doświadczenia z prowadzonych przez Unię operacji pokojowych. Przyjęte założenia nadają większa rangę zdolnościom reagowania kryzysowego w przeciwieństwie do dotychczasowej praktyki sprowadzającej się do prowadzenia misji utrzymania pokoju i misji policyjnych w bliskim otoczeniu UE[69]. Pod wpływem nowych zagrożeń polityka bezpieczeństwa UE uległa przewartościowaniu, co było bezpośrednią przyczyną przyjęcia bardziej koherentnej wizji wspólnych przedsięwzięć użycia wojsk. Misje petersberskie w dalszym ciągu stanowiły zasadnicze pole prowadzenia działalności w zakresie wspólnych sił zadaniowych, ale zaczęto podkreślać potrzebę większego oddziaływania w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Stąd określony w „Headline Goal 2010" projekt stworzenia grup bojowych UE.

Istota Celu Operacyjnego 2010 polega na zobowiązaniu państw członkowskich do posiadania do roku 2010 zdolności do szybkich i zdecydowanych działań oraz

---

[69] L. Pagórek, O. Frańczak, *Polityka i strategie międzynarodowych organizacji bezpieczeństwa*, Warszawa 2006, ss. 42 – 46.

pełnego i spójnego reagowania na całe spektrum operacji kryzysowych, określonych w Traktacie o Unii Europejskiej, a nawiązujących do misji petersberskich. Zgodnie ze wskazaniami Strategii Bezpieczeństwa Europejskiego, działania mogą obejmować rozbrajanie, wspieranie państw trzecich w walce z terroryzmem oraz reformowanie sektora obronnego. Zostało również podkreślone, iż Unia Europejska musi być zdolna do działania zanim kryzys powstanie, a prewencyjne zaangażowanie może zapobiec pogorszeniu sytuacji w rejonie kryzysu, prowadząc jednocześnie różnorodne operacje, przy zaangażowaniu na różnym poziomie[70].

Założenia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP) stały się główną bazą do kreowania wspólnej polityki zagranicznej UE. Na jej bazie tworzone jest wspólne stanowisko UE na arenie międzynarodowej. Jest to zasadniczy podsystem systemu bezpieczeństwa UE, w ramach którego podejmowana jest decyzja w sprawach bezpieczeństwa Unii oraz kreowany jest system podejmowania działań militarnych w zakresie reagowania kryzysowego. Do tego celu służy wiele mechanizmów.

Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony jest w głównej mierze kreowana przez Radę Europejską, która jest złożona z szefów państw i rządów (czyli prezydentów i/lub premierów) wszystkich krajów UE oraz Przewodniczącego Komisji Europejskiej. Instancją podległą jest Rada Unii Europejskiej, złożona z ministrów spraw zagranicznych rządów wszystkich krajów UE. Rada spotyka się regularnie w celu podejmowania szczegółowych decyzji i przyjmowania prawa UE. Ministrowie spraw zagranicznych spotykają się cyklicznie (przeważnie raz na miesiąc) na posiedzeniach Rady Spraw Ogólnych i Relacji Zewnętrznych (Council for General Affairs and External Relations - GAERC), która jest ciałem podejmującym decyzje w zakresie CFSP, a także EDSP.

Kontrola polityczna oraz zarządzanie strategiczne w ramach operacji zarządzania kryzysowego jest realizowanie poprzez wspomniane już struktury, są to:

- Stały Komitet Bezpieczeństwa (Political and Security Committee - PSC)[71], powstały Decyzją Rady z dnia 22 stycznia 2001 r., złożony z ambasadorów, stałych przedstawicieli państw członkowskich, którzy spotykają się dwa, trzy razy

[70] M. Minka, *Zdolności ekspedycyjne Unii europejskiej*, część I, Myśl Wojskowa nr 3, 2006, s. 56.
[71] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0078:PL:HTML – 11.08.2007.

w tygodniu w Brukseli. Komitet odpowiada za monitorowanie sytuacji międzynarodowej. Jest kluczowym elementem w zakresie ESDP. W przypadku zaistnienia kryzysu, Stały Komitet Bezpieczeństwa odgrywa decydującą rolę w precyzowaniu spójnej odpowiedzi UE oraz jest odpowiedzialny za polityczny nadzór i decydowanie na poziomie strategicznym o użyciu wojsk. Komitet w swojej działalności stanowi płaszczyznę dla funkcjonowania i współpracy w ramach ESDP wielu instytucji UE, NATO oraz państw spoza Unii.

- Komitet Wojskowy Unii Europejskiej[72], który jest złożony z Szefów Obrony Państw Członkowskich, reprezentowanych przez ich przedstawicieli wojskowych. Komitet funkcjonuje na zasadzie uzgodnień i porozumień w ramach Stałego Komitetu Bezpieczeństwa. Jego podstawowym zadaniem jest dokonywanie uzgodnień i koordynacja pracy w zakresie militarnym wśród krajów unijnych, zgodnie z kierunkiem wyznaczonym przez Stały Komitet Bezpieczeństwa oraz kierowanie wszelkimi przedsięwzięciami militarnymi. Poza tym Komitet Wojskowy wyznacza kierunki przeobrażeń w działalności militarnej wspólnoty.

- Sztab Wojskowy Unii Europejskiej, złożony z blisko 200 etatów z państw członkowskich, jest odpowiedzialny za prowadzenie wojskowych ekspertyz w ramach ESDP. Sztab we współdziałaniu z Komitetem Wojskowym (jako jego ciało podległe) prowadzi ocenę bieżącej sytuacji w celu jak najszybszego stworzenia mechanizmu natychmiastowej odpowiedzi, planowania strategicznego w ramach misji petersberskich, włącznie z możliwością wyznaczania narodowych i międzynarodowych sił zgodnie z postanowieniami Komitetu Wojskowego.

Rozpatrując rolę poszczególnych komórek, można zauważyć, iż najważniejszym militarnym organem odpowiadającym za Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony jest Komitet Wojskowy Unii Europejskiej.

Jest on kolegialnym ciałem opartym na zasadzie konsensusu wśród państw członkowskich. Jest to miejsce, gdzie określany jest wspólny sposób odpowiedzi na sytuację kryzysową, są konsultowane możliwości i struktura wspólnych militarnych przedsięwzięć, jak również uzgadniane elementy standaryzacji w ramach interoperacyjności. Komitet odpowiada za stworzenie i późniejsze podejmowanie

[72] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/, 11.08.2007.

decyzji o użyciu grup bojowych, bowiem jest to ciało odgrywające kluczową rolę w zarządzaniu podczas występowania sytuacji kryzysowych.

1.3. Siły reagowania Unii Europejskiej

Według założeń grupy bojowe, mają być zbrojnymi siłami UE, zdolnymi do prowadzenia działań reagowania kryzysowego, wypełniając misje petersberskie w oparciu o instrumenty militarne aż do siłowego rozdzielania stron konfliktu. Jest to założenie, które wymaga odpowiedzi na pytanie: czy Unia Europejska w swojej multinarodowej strukturze posiada ambicję stworzenia „superarmii" europejskiej?

Na konferencji planistycznej ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony w dniu 19.05.2003 w Brukseli dokonano podsumowania dotychczasowych rezultatów Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Do pozytywów zaliczono rozpoczęcie przez UE operacji reagowania kryzysowego Concordia[73] w byłej jugosłowiańskiej republice Macedonii, utworzenie struktur politycznych i wojskowych, zawarcie porozumienia z NATO umożliwiającego dostęp do zasobów i danych planistycznych – „Berlin Plus"[74] oraz uzgodnienie z państwami NATO nie-należącymi do Unii i innymi zainteresowanymi państwami procedur uczestnictwa w unijnych operacjach reagowania kryzysowego.

---

[73] Pierwszym sprawdzianem współpracy NATO i Unii była operacja w Macedonii. Początkowo NATO prowadziło *Operation Allied Harmony*, mającą na celu zapewnienie stabilności państwa i wdrożenie w życie porozumienia z sierpnia 2001 r. normalizującego sytuację po opanowanym konflikcie między Macedończykami a mniejszością albańską. W kwietniu 2003 r. w jej miejsce rozpoczęła się operacja UE *Concordia* z użyciem środków i zasobów NATO. Główna Kwatera Operacyjna *Concordii* mieściła się w SHAPE, dowódcą operacji był DSACEUR, admirał Rainer Feist, a funkcję dowódcy polowego pełnili kolejno generałowie z Portugalii i Francji. *Concordia* była misją o niewielkiej skali, brało w niej udział 357 osób, w tym 308 z państw Unii (145 z Francji – „państwa przewodzącego" misji) i 37 z sześciu państw NATO nienależących do UE (najwięcej, bo 17 osób z Polski). Operacja przebiegła pomyślnie, zakończyła się w grudniu 2003 r. i zastąpiono ją policyjną operacją UE *Proxima*.

[74] 17 marca 2003 roku zostało podpisane przez Javiera Solanę i ówczesnego Sekretarza Generalnego NATO Lorda Robertsona porozumienie "Berlin plus", które ma na celu uniknięcie niepotrzebnej duplikacji środków obu organizacji. Obejmuje ono cztery elementy. Są to: zapewnienie UE dostępu do planowania operacyjnego NATO; udostępnienie Unii Europejskiej zdolności i wspólnych zasobów NATO; europejskie opcje dowodzenia w ramach NATO dla operacji prowadzonych przez Unię Europejską, w tym rozwinięcie europejskiej roli Zastępcy Naczelnego Dowódcy Sił Sojuszniczych NATO w Europie (SACEUR); a także adaptacja systemu planowania obronnego NATO uwzględniającego dostępność sił dla operacji UE.

Do negatywów natomiast zaliczono ograniczenia i niedogodności dotyczące czasu rozmieszczenia sił w terenie, szczególnie ryzykownego podczas równoległego prowadzenia kilku operacji[75].

Sytuacja wymagała poprawy, ponieważ mimo możliwości prowadzenia przez Unię niektórych rodzajów operacji z zakresu misji petersberskich (misje humanitarne i ratownicze), w dalszym ciągu nie było mowy o możliwości prowadzenia operacji wymuszania pokoju, operacji rozjemczych w tym kilku jednocześnie.

Dlatego bezpośrednio po szczycie Rady Europejskiej, 17 – 18 czerwca 2004, na którym został określony Cel Operacyjny 2010 została zatwierdzona przez Komitet Wojskowy UE koncepcja grup bojowych UE.

Po ustaleniu politycznych warunków Komitet Wojskowy UE oraz Sztab Wojskowy UE rozpoczęły pracę nad wojskowymi aspektami tworzenia i działania grup bojowych. W procesie tworzenia grup bojowych główny nacisk skierowano na rozwój kryteriów wojskowych oraz ustalenie przebiegu procesu ich tworzenia. Napotkano wiele trudności, między innymi pojawił się problem sposobu ich tworzenia, zaspokajania potrzeb operacyjnych oraz ich ostatecznego kształtu. Istotną problematykę stanowił: sposób dowodzenia i kontroli, przyjęcia określonych standardów i kryteriów militarnych, szkolenia i ostatecznego osiągania zdolności operacyjnej[76]. Pomimo wielu problemów Unia Europejska osiągnęła wstępne możliwości operacyjne na początku 2005 roku. W tym czasie Wielka Brytania i Włochy wydzieliły siły do grup bojowych. W roku 2006 państwami zapewniającymi siły do grup bojowych były Niemcy i Francja, które również nimi dowodziły. Siły francusko - niemieckie uzupełniane były grupą wielonarodową opartą na strukturze hiszpańsko - włoskich sił desantu morskiego (Amphibious Landing Forces – SIAF), wzmocnionych dodatkowo siłami portugalskimi i greckimi[77]. Pod koniec 2004 roku państwa członkowskie oraz Norwegia, jako trzecie państwo, porozumiały się co do utworzenia trzynastu grup bojowych w następującej konfiguracji:

- Francja,

---

[75] R. Zięba, *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony*, Warszawa 2005, s.67.
[76] R. Chrobak i in., *Grupy bojowe i zgrupowania taktyczne w operacjach*, pk. „Regiment", Warszawa 2006, ss. 50-52.
[77] Headline Goal 2010 zaaprobowany przez Radę do Spraw Ogólnych i Relacji Zewnętrznych (GAERC) 17 maja 2004r. zatwierdzony przez Radę Europejską na posiedzeniu 17 i 18 czerwca 2004r.

- Włochy,
- Hiszpania,
- Wielka Brytania,
- Francja, Niemcy, Belgia, Luksemburg, i potencjalnie Hiszpania,
- Francja, Belgia,
- Niemcy, Holandia, Finlandia,
- Niemcy, Austria, Republika Czech,
- Włochy, Węgry i Słowenia,
- Włochy, Hiszpania, Grecja, Portugalia,
- Polska, Niemcy, Słowacja, Litwa i Łotwa,
- Szwecja, Finlandia, Norwegia,
- Wielka Brytania, Holandia[78].

Nie jest to ostateczna lista państw zaangażowanych w proces tworzenia grup bojowych, bowiem w projekcie międzynarodowym o charakterze militarnym niejednokrotnie czynnik polityczny, związany z prowadzeniem polityki zagranicznej określonych podmiotów państwowych, odgrywa decydujące znaczenie. Przykładem takiego działania jest ostatni projekt zorganizowania Waimarskiej i Wyszehradzkiej grupy bojowej, w której Polska wyraziła wolę pełnienia roli państwa ramowego[79].

Grupy Bojowe, w swojej istocie, mają być jednostkami bojowymi o znaczącym potencjale militarnym (od 1.500 do 2.500 żołnierzy). Trzonem tych sił ma być pododdział, o potencjale batalionu, wzmocniony jednostkami wsparcia i zabezpieczenia działań, zdolny do szybkiej reakcji w obszarach objętych kryzysem w znacznej odległości od granic UE[80], często w ekstremalnych warunkach środowiskowych, włączając pustynię, wysokie góry, warunki tropikalne.

Unia Europejska zakłada, że zdolność do podjęcia decyzji o działaniach militarnych w ramach zarządzania kryzysowego będzie mogła osiągnąć w ciągu 5 dni od zaaprobowania koncepcji reagowania kryzysowego przez Komitet Polityczny

---

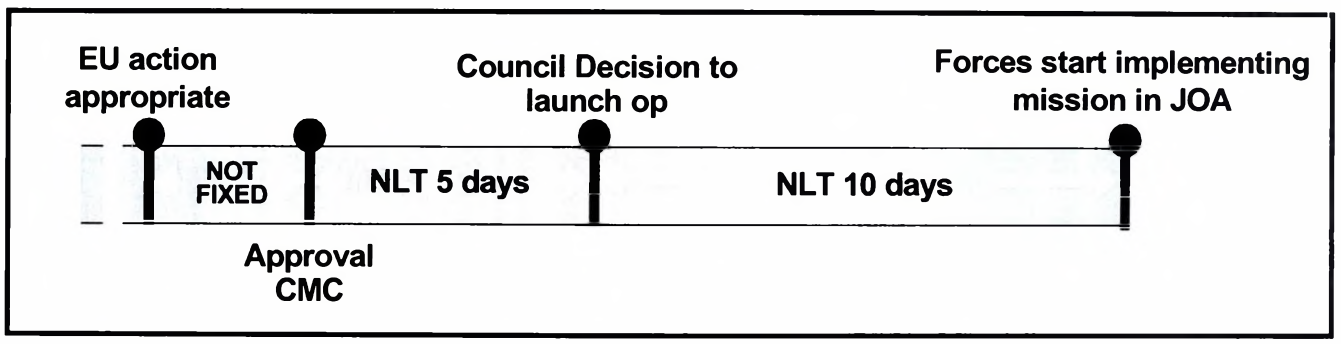
[78] *Declaration on European military capabilities*, Military Capabilities Commitment Conference, Bruksela 22.11.2004r., s. 9.

[79] Szerzej – zob. rozdział 2.

[80] W obecnych uwarunkowaniach wskazuje się, że zapewnienie bezpieczeństwa jest związane z tzw. obroną aktywną, która w swej istocie zakłada zdolność do podjęcia działań (w miarę możliwości) zanim dojdzie do wybuchu kryzysu w granicach UE, w przeciwieństwie do dotychczasowego podejścia odnoszącego się do wąsko pojętej samoobrony.

i Bezpieczeństwa UE (Political and Security Committee – PSC), a siły lądowe będą mogły rozpocząć działanie nie później niż w ciągu 10 dni[81] od dnia podjęcia decyzji o ich użyciu. Oznacza to, że grupy bojowe powinny posiadać zdolność do osiągnięcia gotowości i rozwinięcia swoich sił w terminie od 5 do 10 dni od momentu podjęcia decyzji o ich użyciu. (rys.1.6). Ponadto Grupy Bojowe, powinny mieć możliwość prowadzenia samodzielnych działań przez 120 dni przy odpowiednim zabezpieczeniu logistycznym[82].

Przewidziane są one do szybkiej reakcji na zaistniałą sytuację kryzysową w dowolnym miejscu na Ziemi (przyjmuję się 6.000 km od Brukseli). Dotychczas zgłoszono gotowość do organizowania 14 grup bojowych[83] z poszczególnych państw członkowskich UE.



Rys. 1.6. Czas osiągnięcia gotowości do działania przez GB
Źródło: European Union Batlegroup Concept, s. 9

W momencie podjęcia decyzji o prowadzeniu operacji wojska wchodzące w skład grup bojowych w ciągu dziesięciu dni powinny znaleźć się w rejonie działania. W związku z tym państwa członkowskie podjęły decyzję, że spośród trzynastu grup bojowych dwie z nich będą w ciągłej gotowości do działania. Obecnie grupy bojowe działają w sześciomiesięcznym cyklu dyżurów bojowych (tab. 1.1), niemniej jednak po głębszej analizie dostępnych materiałów źródłowych, publikacji oraz obserwując rozwój sytuacji międzynarodowej, należy sądzić, iż grupy bojowe są w dużej mierze projektem teoretycznym o naturze politycznej niż faktycznym

[81] *European Union Batlegroup Concept*, Brussels, 5 October 2006, s.9. W niektórych publikacjach przyjmuje się, że czas rozmieszczenia sił grupy bojowej na teatrze działań powinien posiadać wymiar do dwóch tygodni, M. Banasik, *Misja Unijnych Grup Bojowych*, Bellona nr 2/2007, s. 58.
[82] Jan Joel Andersson, *Armed and Ready? The EU Battlegroup concept and the Nordic Battlegroup,* Swedish Institute for European Policy Studiem, marzec 2006, s. 23. (www.sieps.se/publ/rapporter/bilagor/20062.pdf).
[83] Stan na dzień 3 maja 2006.

narzędziem militarnym w rękach dyplomacji UE, stanowiącym o bezpieczeństwie całej Unii[84].

Jak już wspomniano Polska wyraziła polityczną wolę tworzenia jednej z grup w charakterze państwa ramowego[85] (Framework Nation – państwo określające ogólne ramy). Jednym z podstawowych obowiązków państwa ramowego jest zapewnienie podstawowych funkcji operacyjnych w ramach wojskowego systemu dowodzenia i kierowania w czasie niezbędnym do przeprowadzenia operacji, w tym łączności szczególnie na szczeblu taktycznym[86]. Jednym z podstawowych obowiązków państwa ramowego jest także zapewnienie transportu operacyjnego, umożliwiającego przerzut sił do miejsca operacji w dziesięciodniowym reżimie czasowym[87]. Stwarza to wiele trudności, bowiem większość państw europejskich nie jest w stanie samodzielnie wypełnić tego założenia, co powoduje potrzebę dodatkowych uzgodnień z innymi organizacjami, w tym z NATO.

Tab. 1.1 Cykl dyżurów grup bojowych UE

	ROK			
	2007	**2008**	**2009**	**2010**
Pierwsza połowa roku	- Francja, Belgia; - Niemcy, Holandia, Finlandia.	- Szwecja, Finlandia, Estonia, Rumunia; - Hiszpania, Francja, Luksemburg, Belgia.	- Francja; - Hiszpania, Włochy, Grecja, Portugalia.	- Polska, Niemcy, Łotwa, Litwa, Słowacja; - Holandia, Wielka Brytania
Druga połowa roku	- Włochy, Węgry, Słowenia; - Grecja, Bułgaria, Cypr, Rumunia.	- Wielka Brytania; - Niemcy, Francja, Włochy, Luksemburg, Belgia.	- Francja Belgia.	- Włochy, Turcja, Rumunia.

Źródło: M. Banasik, Misja unijnych grup bojowych, [w:] Bellona nr 2/2007

Proces tworzenia polskiej GB UE został zainicjowany przez SG WP. W listopadzie 2004r. odbyły się pierwsze spotkania z partnerami na temat wspólnej

---

[84] Znamiennym faktem jest skierowanie do misji w Republice Czadu nowego, specjalnie przygotowanego kontyngentu wojskowego, działającego pod egidą UE, a nie wcześniej przygotowanej grupy bojowej, choć specyfika prowadzenia działań w Czadzie wpisuje się w charakter działań określonych w misjach petersberskich.

[85] Framework Nation – związek wielonarodowy, w którym jedno z państw odgrywa wiodącą rolę. Odpowiedzialne jest ono za dowodzenie, administrację i wsparcie logistyczne sztabu. Przedstawiciele tego państwa stanowią większość pracowników sztabu i zajmują kierownicze stanowiska. M. Wiatr, *Uwarunkowania oraz podstawowe założenia operacji połączonych*, [w:] J. Zieliński (red.), *Podstawowe założenia operacji połączonych,* Warszawa 2000, s. 14.

[86] K. Turski, *Grupa Bojowa Unii Europejskiej cz. 1 (formowanie, struktura c2, przeznaczenie, wyposażenie),* Przegląd Wojsk Lądowych nr 9/2006.

[87] J.J. Anderson, *Armed and ready. The EU Battlegruop concept and the Nordic Battlegroup*, Swedish Institute for European Policy Studies, 2006, s. 34.

realizacji Koncepcji Grupy Bojowej. Podczas szeregu spotkań Zespołu Zadaniowego SG WP i konferencji planistycznych w UE podpisano „List Intencyjny" i uszczegółowiono „Porozumienie Ogólne" (MoU).

Realne formowanie GB UE rozpoczęło się na przełomie 2007 i 2008r. z chwilą wyznaczenia polskiego dowódcy i ogłoszenia wyników negocjacji „Porozumienia Technicznego", które sprecyzowało kontrybucje poszczególnych państw.

Grupa ta będzie więc grupą międzynarodową. Nasza kontrybucja (ok. 50% - stanu osobowego GB), oparta będzie na bazie batalionu zmotoryzowanego, wyposażonego w kołowe transportery opancerzone „Rosomak". Obok polskich żołnierzy będą w niej żołnierze z Niemiec, Słowacji, Litwy i Łotwy.

Polska Grupa będzie liczyć około 1500 żołnierzy (maks. 2.500) i będzie zdolna do działań w dowolnym regionie świata w ciągu maksymalnie 10 dni od zapadnięcia decyzji politycznych.

W procesie organizowania grup bojowych do 2009 roku przewidziane jest ostateczne ustalenie kontrybucji poszczególnych państw wyznaczających wojska, a ponadto w terminie od stycznia 2008 do połowy roku 2009, przeprowadzenie ćwiczeń zgrywających międzynarodowych oraz narodowych, po czym grupa ma być poddana procesowi certyfikacji i od stycznia 2010 ma uzyskać gotowość do działania[88].

We współczesnych działaniach szczególnie ważnego znaczenia nabiera umiejętne wykorzystanie posiadanych sił przejawiające się między innymi tworzeniem grup (zgrupowań) zdolnych wykonać określone zadanie. Zachodzące przemiany w działaniach taktycznych wskazują na głębokie i wielokierunkowe potrzeby przystosowania istniejących rozwiązań do wyzwań i wymogów warunkujących właściwą realizację zadań. Analiza doświadczeń oraz praktyczna działalność wojsk wskazuje, że jest to przedsięwzięcie wymagające wysokich umiejętności planistycznych i organizacyjnych. Istotną rolę w fazie wykonawczej odgrywa poziom wyszkolenia wojsk i ich zdolności adaptacyjne do działania w nowej formie.

[88] Dane pochodzą z wystąpienie Szefa Zarządu Planowania i Rozwoju G-5 DWL w ramach konferencji metodycznej, 17.09.2007r.

W założeniach grupy bojowe UE mają być siłami zdolnymi do niemal natychmiastowej reakcji po podjęciu decyzji przez Radę Europejską[89]. Powstaje zatem pytanie, jak pogodzić tymczasowość grup bojowych, które są rodzajem zgrupowania zadaniowego, z ich rolą jako elementu systemu bezpieczeństwa Unii Europejskiej.

Struktura organizacyjna Grup Bojowych jest uzależniona od państw partycypujących w jej tworzeniu. Analiza ich charakteru i założeń organizacyjnych wskazuje, że będą to struktury, z których w razie potrzeby wydzielane i tworzone będą zgrupowania zadaniowe do konkretnych misji reagowania kryzysowego. Jest więc wiadome, że grupy bojowe powinny być pododdziałami przygotowanymi do działania jako międzynarodowe komponenty zadaniowe, ze wspólnym systemem dowodzenia, zabezpieczeniem logistycznym i wyznaczonymi pododdziałami bojowymi, „oczekujące" w gotowości na sygnał do podjęcia działań w określonej sytuacji kryzysowej i dostosowujące w określonym czasie swój ostateczny kształt i sposób działania do wymogów tej sytuacji. Stan taki osiągną one poprzez odpowiedni system szkolenia i zgrywania. Będą to, zatem pododdziały z jednej strony spełniające wymogi „tymczasowości" oraz z drugiej strony stałego elementu systemu bezpieczeństwa europejskiego.

Zmniejszaniu obecności NATO na Bałkanach towarzyszy częściowe przejmowanie jego roli przez UE. Pierwsze misje przeprowadzone w ramach EDSP odbyły się w byłej Jugosławii, gdzie wcześniejsze działania UE były nieskuteczne. Misja policyjna UE zastąpiła oficerów policji ONZ w Bośni i Hercegowinie w styczniu 2003 r., zaś siły wojskowe UE przejęły od NATO byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii zaledwie trzy miesiące później[90].

Unia Europejska prowadzi także misje o charakterze stabilizacyjnym. Rozpoczęta 2 grudnia 2004 roku pierwsza wojskowa operacja unijna pod kryptonimem ALTHEA, jest kontynuacją sojuszniczej misji rozpoczętej jako następstwo decyzji o wycofaniu sił SFOR. Misja prowadzona jest przy wykorzystaniu środków i zdolności Unii Europejskiej przy współpracy z NATO.

Kolejną misją o charakterze militarnym była realizowana w Demokratycznej Republice Konga od 26 kwietnia 2006 roku do 30 listopada 2006 roku misja

[89] Zob. roz. 1.2.1
[90] Szerzej patrz rozdział 4.

wspierająca siły ONZ. Siły UE w porozumieniu z władzami Republiki Konga sprawowały nadzór nad bezpiecznym przebiegiem wyborów.

Ostatnią misją Unii Europejskiej była misja w EUFOR w Czadzie oraz Republice Środkowoafrykańskiej [91]. Celem sił pokojowych UE było zapewnienie bezpieczeństwa i stabilizacji w rejonie wschodnim Czadu. Operacja umożliwiła pełne rozwinięcie sił ONZ oraz zapewniła bezpieczeństwo działaniom humanitarnym ONZ. Siły UE w Czadzie uzupełniały misję pokojową ONZ w Darfurze (UNAMID), gdzie polityczny i etniczny konflikt, zapoczątkowany rebelią z 2003r., pochłonął ponad 200 tysięcy ofiar.

Unia Europejska prowadzi również, wspomniane już wcześniej, misje o charakterze policyjnym, czego przykładem jest realizowana od 1 stycznia 2003 roku w Bośni i Hercegowinie Europejska misja policyjna (European Union Police Mission EUPM). W misji tej bierze udział 500 funkcjonariuszy z 30 krajów, których zadaniem jest monitorowanie, doradztwo oraz kontrola aktywności przestępczej w celu stworzenia zdolnych do samodzielnego działania wieloetnicznych sił policyjnych.

W porozumieniu z ONZ w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony jest prowadzona od kwietnia 2005 roku kolejna misja policyjna w stolicy Konga Kinszasie, gdzie 30 funkcjonariuszy (EUPOL „Kinszasa") monitoruje, doradza i szkoli jednostki policji.

Należy podkreślić, że we wszystkich wymienionych misjach nie biorą udziału grupy bojowe, a jedynie doraźnie tworzone elementy międzynarodowe, które na zasadzie zmianowości przejmują odpowiedzialność w rejonie działania. Należy przypuszczać, że jeżeli do działania w ramach sytuacji kryzysowych byłyby wyznaczane pododdziały wcześniej przygotowane, o określonej strukturze można by zaryzykować stwierdzenie, że ich działanie cechowałoby się szybszą reakcją na sygnał o podjęciu działania, większą sprawnością planistyczną i operacyjną. Pozwoliłoby to również uniknąć problemów podczas kształtowania komponentu wojskowego,

[91] Misja Unii Europejskiej posiada mandat ONZ zapewniony rezolucją nr 1778 Rady Bezpieczeństwa ONZ z dnia 25 września 2007 r. Zgodnie z tą rezolucją Rada Bezpieczeństwa ONZ zatwierdziła powołanie misji ONZ w Republice Środkowoafrykańskiej i Czadzie (MINURCAT) oraz upoważniła Unię Europejską do skierowania w ten rejon swoich sił w celu ochrony i zabezpieczenia misji ONZ na okres 1 roku od daty osiągnięcia zdolności operacyjnych.

przerzutu wojsk i osiągania zdolności operacyjnej w rejonie działania, bowiem czas jest istotnym czynnikiem decydującym o powodzeniu misji.

Analizując powyższe treści, wydaje się oczywiste, że Grupy Bojowe nie zastąpią sił zbrojnych poszczególnych państw członkowskich. Nie mogą również stanowić alternatywy dla NATO. Celem tworzenia Grup Bojowych nie jest potrzeba zorganizowania „superarmii" europejskiej, mogącej w pełni zastąpić NATO, ale stworzenie instrumentu do reakcji w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej. Unia Europejska w coraz większym stopniu dąży do konsolidacji w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Wdrażany Traktat Lizboński jest tego praktycznym wyrazem. Realizując Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony, Unia powinna posiadać możliwość praktycznej reakcji na zagrożenia i sytuacje kryzysowe w przypadku gdy NATO, jako cały sojusz nie musi być angażowane, lub sytuacja nie leży w interesie całego Sojuszu Północnoatlantyckiego. Taką możliwość stwarzają grupy bojowe, które mogą przyczynić się do realnego wzrostu poziomu bezpieczeństwa całej Unii.

Wnioski

1. We współczesnej Europie nie istnieje bezpośrednie zagrożenie wyrażające się w stwierdzeniu zagrożenie strategiczne. Obecnie otwarty konflikt, który może się przerodzić w konwencjonalne działania wojenne jest bardzo mało prawdopodobny a wysoce nieprawdopodobna wojna powszechna.. Teraźniejszy ład międzynarodowy – zarówno w wymiarze globalnym, jak i w wymiarze europejskim – mimo, że traktowany jako przejściowy, jest ładem stwarzającym relatywnie wysoki poziom bezpieczeństwa.

2. Dynamika współczesnych stosunków międzynarodowych, zjawisk związanych z rozwojem nowych technologii oraz dążeniem poszczególnych podmiotów do dominacji globalnej, zarówno w sposób wstrząsowy, jak i ewolucyjny w perspektywie kilkudziesięciu lat, z dużą dozą prawdopodobieństwa, zmieni wspomniany stan braku zagrożenia strategicznego. Należy przy tym zwrócić uwagę na pewne powiązania i ambicje wschodzących, czy też starych potęg.

3. Bezpieczeństwo Unii Europejskiej w aspekcie militarnym jest tożsame z bezpieczeństwem poszczególnych państw członkowskich, a bezpieczeństwo tych krajów kształtuje bezpieczeństwo całej Unii. Zagrożenia dla poszczególnych państw wpisują się w problematykę dotyczącą reagowania kryzysowego (reakcji na terroryzm, oddziaływania i wpływu niestabilnych regionalnych mocarstw, lokalnych starć na tle etnicznym, bądź konfliktów o zasoby naturalne), a nie wojny totalnej, bowiem jak pokazują wyniki badań, wybuch wojny na skalę światową, zarówno dla bezpieczeństwa kraju, jak i całej Unii, jest najmniej prawdopodobnym zagrożeniem.

4. Najbardziej istotnym zagrożeniem dla Unii Europejskiej jest terroryzm, który może być skutkiem szeregu innych zjawisk, powodujących destabilizację równowagi na świecie, a przejawiających się w zagrożeniach gospodarczych, kulturowych, religijnych, narodowościowych i separatystycznych.

5. Unia Europejska w coraz większym stopniu integruje swój głos na arenie międzynarodowej, dążąc w obszarze polityki zagranicznej, do zajmowania wspólnego stanowiska. Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej jest próbą odpowiedzi na wszelkie możliwe zagrożenia. Jej wojskowym wymiarem jest powołanie do życia grup bojowych Unii Europejskiej, które są narzędziem skierowanym przede wszystkim przeciwko zagrożeniom zewnętrznym dla Unii.

6. Założenia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP) stały się główną bazą do kreowania wspólnej polityki zagranicznej UE. Na jej bazie tworzone jest wspólne stanowisko UE na arenie międzynarodowej. Jest to zarazem zasadniczy podsystem systemu bezpieczeństwa UE, w którego ramach podejmowana jest decyzja w sprawach bezpieczeństwa Unii oraz kreowany jest system podejmowania działań militarnych w zakresie reagowania kryzysowego.

7. Szeroka gama współczesnych zagrożeń wymusza na różnych podmiotach potrzebę wprowadzania mechanizmów obronnych, które są możliwe do zastosowania tylko w funkcjonującym systemie bezpieczeństwa. Jedną z dziedzin funkcjonowania Unii Europejskiej jest Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa, która jest bazą do realizacji wspólnych przedsięwzięć integrujących Unię na arenie międzynarodowej, zajmowania jednolitego stanowiska w zakresie bezpieczeństwa i która stwarza możliwość reakcji na pojawiające się sytuacje kryzysowe i kryzysy. Temu celowi

służą między innymi siły militarne Unii, które w swojej istocie nie stanowią konwencjonalnych sił zbrojnych UE, służących do integralnej obrony jej terytorium, ale dają możliwość odpowiedzi na pojawiające się wyzwania i mogą kreować, wraz z innymi podmiotami międzynarodowymi, stan bezpieczeństwa dla Europy.

2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE BADAŃ

2.1. Przedmiot badań

Obowiązujący obecnie Traktat Nicejski z roku 2001 sankcjonuje formalnie istnienie Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (European Security and Defense Policy – ESDP) w dziedzinie reagowania kryzysowego. Należy podkreślić, iż ESDP przewiduje ścisłą współpracę z sojuszem NATO i w żadnym przypadku nie stanowi alternatywy dla NATO w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa transatlantyckiego, a jedynie wzmacnia rolę UE w tej dziedzinie[92].

Kluczowym w zakresie rozwoju ESDP okazał się szczyt UE w Helsinkach (grudzień 1999), gdzie został przyjęty tzw. Nadrzędny Cel Operacyjny UE (European Headline Goal – EHG). Zakładał on między innymi utworzenie, w ramach dobrowolnych kontrybucji państw europejskich, korpusu sił szybkiego reagowania zdolnego do realizacji pełnego spektrum zadań wynikających z Deklaracji Petersberskich pod egidą UE. Zgodnie z założeniami wspomnianego celu operacyjnego, Unia Europejska powinna posiadać siły zdolne do skutecznego działania w całym zakresie operacji reagowania kryzysowego, określonym w Traktacie o Unii Europejskiej[93]. Stopień ich zaangażowania i sposób użycia ma być uzależniony od decyzji państw członkowskich. Według wówczas przyjętych założeń, miał to być korpus w sile 50-60 tys. żołnierzy, zdolny do podjęcia działań w ciągu 60 dni i prowadzenia ich przez okres roku. Siły lądowe mogły być wspierane przez 300 -350 samolotów i ok. 80 jednostek morskich[94]. Większość państw członkowskich - z wyjątkiem Danii - oraz państw kandydujących do UE w tym Polski pozytywnie odniosło się do projektu. Podczas konferencji planistycznej, która odbyła się 20-21

---

[92] Jean-Yves Haine, *ESDP: an overview*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS). www.iss-eu.org/esdp/01-jyh.pdf.

[93] Artykuł 17.2 Traktatu o UE:

2. Sprawy określone w niniejszym artykule obejmują **misje humanitarne i ratunkowe, misje utrzymania pokoju oraz misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysami, w tym przywracaniu pokoju.**

[94] Zob. G Lindstrom, *The Headline Goal*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS), kwiecień 2006.

listopada 2000 r. w Brukseli[95], zgłoszono siły narodowe przewidziane do prowadzenia działań w ramach korpusu.

W ostatnim okresie Unia Europejska zintensyfikowała działania w filarze Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, pragnąc przejść od etapu deklaracji do etapu tworzenia rzeczywistych sił europejskich. Efektem było przyjęcie 12 grudnia 2003 roku Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa (European Security Strategy) oraz umieszczenie w projekcie Konstytucji UE odpowiednich zapisów dotyczących polityki bezpieczeństwa. Konsekwencją tych działań było opracowanie nowego celu operacyjnego UE (European Headline Goal 2010), co stworzyło podstawy do zmiany podejścia w zakresie tworzenia sił wojskowych UE. Według Celu operacyjnego 2010 Unia Europejska ma posiadać zdolność do rozwinięcia efektywnych, wiarygodnych i spójnych sił o wysokiej gotowości w ramach odpowiedzi na sytuację kryzysową. Wspomniane siły powinny być tworzone na bazie Koncepcji Grup Bojowych (ang. Battlegroups Concept)[96].

Utworzenie Grup Bojowych w ramach sił reagowania jest obecnie priorytetowym przedsięwzięciem Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP). W przedsięwzięciu tym upatruje się poprawy zdolności operacyjnych sił zbrojnych Unii Europejskiej.

Należy zaznaczyć, że w obecnie konsultowanym projekcie Traktatu Konstytucyjnego zwanego lizbońskim, proponuje się rozszerzenie misji petersberskich o wspólne działania rozbrojeniowe oraz misje wojskowego doradztwa i wsparcia.

Polska, jako członek UE, aktywnie uczestniczy w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony. Udział w tym przedsięwzięciu pozostaje drugim, obok członkostwa w NATO, podstawowym czynnikiem gwarantującym bezpieczeństwo narodowe. Praktycznym wyrazem owego zaangażowania jest wyrażenie w 2004 roku politycznej woli uczestnictwa w tworzeniu jednej z Grup Bojowych Unii Europejskiej wspólnie z Niemcami, Słowacją, Litwą i Łotwą. Zgodnie z założeniami grupa ta osiągnie gotowość do działania w pierwszej połowie 2010 roku.

---

[95] Polska zgłosił dwa bataliony wyposażone w transportery opancerzone.

[96] Zob. Nadrzędny Cel 2010 przyjęty przez Radę do Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych 17 maja 2004 zaaprobowany przez Radę Europy na posiedzeniu 17 – 18 czerwca 2004r., pkt 4 s.2.

Formalną podstawą do sformowania tej grupy bojowej jest porozumienie ogólne podpisane w dn. 13listopada 2006 r. w Brukseli. Do tej pory odbyło się kilkanaście rund międzynarodowych konsultacji dotyczących utworzenia „polskiej grupy bojowej" (EUBG 2010), w wyniku których uzgodniono jej ostateczną strukturę oraz wypracowano szczegóły dotyczące zabezpieczenia logistycznego, medycznego oraz łączności. Polska jako kraj ramowy, zadeklarowała do tej grupy pododdziały z 17 Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej z Międzyrzecza (m.in. obsada dowództwa grupy, batalion piechoty, pododdziały wsparcia medycznego i logistycznego, pluton żandarmerii wojskowej i pluton przeciwlotniczy).

W tym okresie Polska pełnić będzie (przez 6 miesięcy) rolę państwa ramowego, czyli państwa odpowiedzialnego za sformowanie grupy, w tym zapewnienie dostępności wszystkich niezbędnych komponentów (wsparcia logistycznego, zdolności w zakresie dowodzenia, łączności, rozpoznania oraz transportu)[97].

Ponadto podczas spotkania ministrów obrony państw Trójkąta Weimarskiego w Wieliczce w dn. 25 lipca 2006 r. ustalono utworzenie francusko-niemiecko-polskiej (tzw. Weimarskiej) Grupy Bojowej UE. Siódmego grudnia 2006 r. Szefowie Sztabów państw Trójkąta Weimarskiego ustalili, że Weimarska Grupa Bojowa będzie gotowa do objęcia dyżuru w pierwszej połowie 2013 r.[98]

Dwudziestego ósmego stycznia 2009 r. w Sztabie Generalnym WP odbyła się pierwsza runda międzynarodowych konsultacji dotycząca utworzenia Weimarskiej GB. W trakcie spotkania potwierdzono wolę jej utworzenia oraz uzgodniono, że będzie ona, z Polską jako państwem wiodącym (ramowym), gotowa do działania w I połowie 2013 roku. Polska wystawi do jej składu dowództwo grupy, batalion zmechanizowany na KTO Rosomak oraz pododdziały wsparcia – ogółem ponad 50% stanu osobowego całości sił.

Oprócz wymienionych dwóch inicjatyw podczas spotkania Szefów Sztabów Generalnych Czech, Słowacji, Polski i Węgier, które odbyło się w Sliaciu (Słowacja) w dniach 26-28 stycznia 2007r., zgłoszono wolę utworzenia Grupy Bojowej UE państw Grupy Wyszehradzkiej. W trakcie spotkania rozważano możliwość

---

[97] Zob. Oficjalna strona internetowa MON: współpraca międzynarodowa, http://www.wp.mil.pl/strona.php.
[98] Serwis informacyjny Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, http://www.sgwp.wp.mil.pl/aktualnosc.php?idaktualnosc=272, 28.01.2009 r.

ewentualnego włączenia do tej inicjatywy Ukrainy. Przewiduje się, iż w przeciągu najbliższych dwóch lat w wyniku prowadzonych na różnych szczeblach konsultacji (spotkania ministrów obrony, seminaria, itp.) inicjatywa ta powinna nabrać bardziej konkretnego charakteru[99].

Na podstawie powyższych treści nasuwa się spostrzeżenie, że proces przygotowania grup bojowych UE, będzie procesem cyklicznym, który wymaga stworzenia - na podstawie teoretycznych rozważań - praktycznych rozwiązań możliwych do wdrożenia. Problematyka tworzenia wszelkich zgrupowań taktycznych, w tym także grup bojowych, jest częścią wojskowych badań naukowych, które skupiają się na sposobach osiągania gotowości bojowej przez wszelkie zgrupowania tworzone w określonym przedziale czasowym lub na stałe. Ponadto w przypadku kiedy mają miejsce działania poza granicami kraju, charakteryzujące się określoną specyfiką, badania naukowe mają na celu odpowiedzieć na pytania dotyczące bezpieczeństwa określonego podmiotu w kontekście współdziałania i użycia wojsk.

Grupy bojowe Unii Europejskiej są przeznaczone do funkcjonowania w środowisku wielonarodowym, często poza granicami Unii oraz w ściśle określonym czasie. Dotychczas Unia Europejska nie prowadziła samodzielnie operacji typowo militarnych, przy wykorzystaniu grup bojowych. Zarówno w przypadku operacji CONCORDIA[100] w byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, ARTEMIS[101] w północno – wschodniej części Demokratycznej Republiki Konga w roku 2003, operacji unijnej EUFOR o charakterze stabilizacyjnym w Demokratycznej Republice Konga w 2006 roku, operacji ALTHEA w Bośni i Hercegowinie oraz misji EUFOR w Czadzie, były to zgrupowania taktyczne organizowane od podstaw, ze specjalnym przeznaczeniem określonym przez wymogi tych operacji, we wcześniej wyznaczonych rejonach operacyjnych. Grupy bojowe Unii Europejskiej w swojej istocie mają się

---

[99] Tamże.

[100] Operacja Concordia rozpoczęła się 31 marca 2003 r. Przejmowała ona zadania operacji *Allied Harmony* NATO, a zatem wojska skupiały się na stabilizowaniu sytuacji w tym państwie oraz nadzorowaniu wprowadzania w życie porozumienia z Ochrydy z 2001 r. *Concordia* była pierwszą operacją, w której Unia Europejska wykorzystywała środki i zasoby NATO, zgodnie z porozumieniami podpisanymi w marcu 2003r. tzw. porozumieniem Berlin plus.

[101] Na wniosek sekretarza generalnego ONZ maju 2003 r. Unia Europejska podjęła decyzję o rozpoczęciu operacji, której celem, zgodnie z mandatem udzielonym w rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ z 30 maja 2003r., było: ustabilizowanie sytuacji w stolicy prowincji Buni, utrzymanie kontroli nad lotniskiem, ochrona mieszkańców i obozów uchodźców. Operacja *Artemis* zakończyła się 1 wrzenia 2003 r., kiedy to jej zadania przejęły wzmocnione siły misji Narodów Zjednoczonych w DRC (MONUC).

cechować pewną uniwersalnością, która wyraża się dość szerokim zakresem możliwych działań, począwszy od typowo bojowych, a skończywszy na udzielaniu pomocy humanitarnej oraz możliwości prowadzenia działań w różnych warunkach klimatycznych. Stwarza to potrzebę precyzyjnego określenia sposobu przygotowania i zasad funkcjonowania tak złożonego wielonarodowego modułu bojowego, który mógłby być wykorzystany podczas organizowania działań wszystkich grup bojowych, a szczególnie tych w których Polska pełni rolę państwa ramowego.

Można zatem przyjąć, że przedmiotem badań prowadzonych na potrzeby rozprawy doktorskiej były **operacje reagowania kryzysowego w kontekście ich przygotowania i prowadzenia.**

Zasadniczym celem rozprawy było opracowanie naukowo uzasadnionej koncepcji przygotowania grupy bojowej UE do wykonywania zadań w operacjach reagowania kryzysowego.

Opracowano zatem założenia teoretyczne, dotyczące zasad formowania i sposobu wszechstronnego przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej do realizacji całego spektrum zadań, wynikające z deklaracji petersberskich oraz zaproponowano praktyczne rozwiązania w tym zakresie.

Efektem końcowym przeprowadzonych badań jest - w aspekcie teoretycznym -stworzenie naukowo uzasadnionych podstaw warunkujących przygotowanie grup bojowych UE, a w konsekwencji opracowanie koncepcji[102] przygotowania grupy bojowej UE do wykonywania zadań w ramach operacji reagowania kryzysowego, w szerokim aspekcie międzynarodowych potrzeb i uwarunkowań.

W ujęciu pragmatycznym efektem przeprowadzonych badań jest, uwzględniając narodowe podejście oraz interes państwa, przy jednoczesnym wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń w zakresie udziału PKW w zakończonych oraz aktualnie prowadzonych operacjach pokojowych i stabilizacyjnych, stworzenie *metodyki przygotowania* sił wielonarodowych do udziału w operacjach reagowania kryzysowego, zarówno na potrzeby UE, jak i innych organizacji (NATO, ONZ), z punktu widzenia potencjalnego zaangażowania UE w przyszłych operacjach.

---

[102] Koncepcja – pomysł, projekt, obmyślony plan działania, plan utworu, W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, wyd. XVI rozszerzone, Warszawa 1998, s. 272.

2.2. Problem badawczy i hipoteza robocza

Problemem badawczym, przyjętym w pracy jest obiektywny i uświadomiony stan niewiedzy dotyczący szeroko rozumianego przygotowania grup bojowych UE do prowadzenia działań, który wymaga rozwiązań wykorzystujących metody naukowe. Należy w tym miejscu podkreślić, iż *„...istotą każdej sytuacji problemowej w nauce jest sprzeczność występująca między dotychczas nagromadzoną wiedzą, a określonymi faktami, zjawiskami..."*[103].

Dostrzegając wagę ustalenia podstawowych obszarów niewiedzy oraz uwzględniając stan wiedzy o przedmiocie badań, został sformułowany główny problem[104] badawczy wyrażony w formie pytania:

Jak powinien przebiegać proces przygotowania grup bojowych sił reagowania Unii Europejskiej do udziału w operacjach reagowania kryzysowego?

Tak sformułowany główny problem określał granicę pracy i wyznaczał ogólny tok przyjętej procedury badawczej. Był on jednak bardzo ogólny i zmuszał do bardziej precyzyjnego wskazania wynikających z niego problemów szczegółowych, które ułatwiły realizację zamiarów badawczych. Potrzeba takiego podejścia do rozwiązania problemu legła u podstaw sformułowania problemów szczegółowych w postaci następujących pytań:

- Jaką rolę w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony spełniać mają siły reagowania Unii Europejskiej, a w nich grupy bojowe?
- Jakie możliwości w zakresie praktycznego wykorzystania siły militarnej posiada Unia Europejska?
- Jakie wymagania wobec grup bojowych UE wynikają z przewidywanych dla nich zadań ?
- Jakie wnioski z dotychczasowych operacji reagowania kryzysowego mogą stanowić podstawę do przygotowania grup bojowych UE?
- Czym należy się kierować podczas formowania grup bojowych UE?

---

[103] E. Wiśniewski i in., *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Warszawa 1983, s. 169.

[104] Wg T. Pilcha problem „określa obszar niewiedzy i informuje o naszym osobistym pragnieniu znalezienia odpowiedzi na niepokój ignorancji'', T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1995, s. 19.

- Jaki przyjąć system szkolenia, aby w wyznaczonym czasie grupa bojowa osiągnęła gotowość do wykonywania różnorodnych zadań w ramach operacji reagowania kryzysowego?
- Jakie przedsięwzięcia zapewnią utrzymanie ciągłej zdolności do wykonywania tych zadań?

Biorąc pod uwagę dotychczasową wiedzę o działaniach wojsk SZ RP poza granicami kraju oraz uwzględniając wyniki wstępnych czynności procedury badawczej, przyjęto następującą **hipotezę roboczą**[105]**:**

Powstanie specjalnie wyselekcjonowanych, wcześniej przygotowanych, wspólnie dowodzonych grup bojowych w ramach sił reagowania UE, przeznaczonych do użycia w wypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej, w dużej mierze wpłynie na skuteczność Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Umożliwi to UE, w przypadku wystąpienia kryzysu, samodzielne podejmowanie działań w sposób zorganizowany i efektywny.

W świetle doświadczeń z dotychczas prowadzonych operacji reagowania kryzysowego, proces przygotowania wojsk do wykonywania tego typu zadań w ramach sił reagowania UE powinien być realizowany, zarówno w zakresie treści, metod i form szkolenia pododdziałów, jak i tworzenia odpowiedniej struktury i wyposażenia, w określonych blokach problemowych. Można to osiągnąć w czterech zasadniczych fazach:

1. *Faza I - na podstawie wymagań oraz zadań, jakie powinna spełniać grupa bojowa, określenie struktury, wyposażenia i podziału kompetencji poszczególnych komponentów wchodzących w skład grupy bojowej.*
2. *Faza II - szkolenie blokowe i osiągnięcie zdolności do działania w szerokim zakresie operacji reagowania kryzysowego.*
3. *Faza III - stałe utrzymywanie zdolności do podjęcia działania.*

---

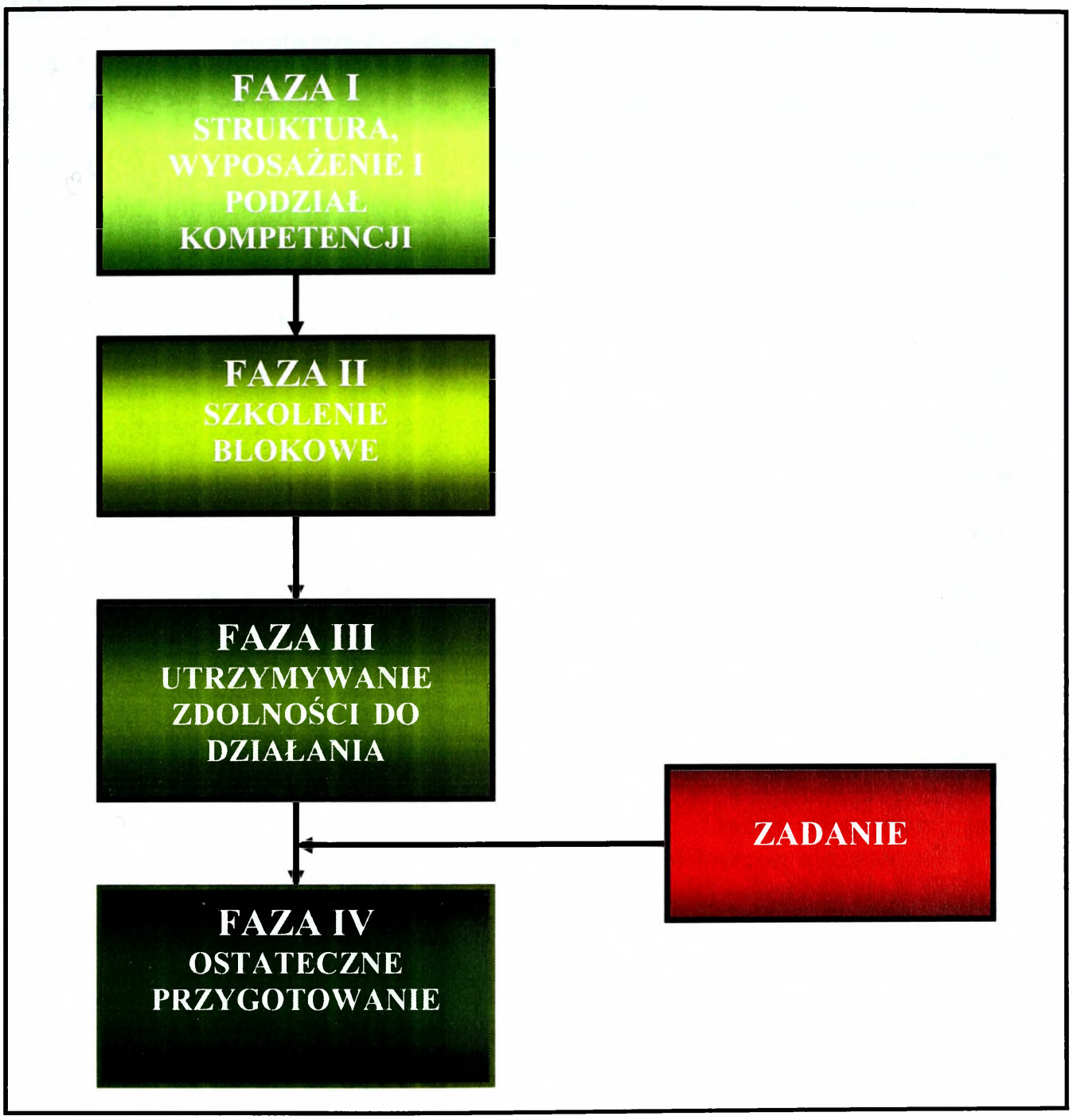
[105] Wg. J. Pietera „hipoteza jest naukowym przypuszczeniem co do istnienia lub nieobecności danej rzeczy czy zjawiska w określonym miejscu i czasie oraz co do związku zależności danych zjawisk od innych...''.J. Pieter, *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975, s. 61. Hipoteza jest przypuszczeniem wysuniętym prowizorycznie dla określenia lub wyjaśnienia czegoś, co wymaga sprawdzenia, czyli weryfikacji poprzez odpowiednie badania stosowane w danej nauce, J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999, s. 52.

4. *Faza IV - ostateczne przygotowanie wojsk wchodzących w skład grupy bojowej do podjęcia określonego działania bezpośrednio po otrzymaniu sygnału w okresie 10 dni poprzedzającym ich użycie.*

Wykorzystanie doświadczeń, z zakończonych oraz aktualnie prowadzonych operacji reagowania kryzysowego, powinno być integralną częścią każdego etapu przygotowania grup bojowych, nie tylko w zakresie określenia struktur i wyposażenia, ale też ciągłego korzystania z informacji, które mogą wskazywać potrzeby w zakresie ich przygotowania do działań oraz utrzymania stałej gotowości bojowej, poprzez wdrażanie niezbędnych zmian do procesu szkolenia.

Ponadto, wykorzystywanie doświadczeń z dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego i powiązanie ich z nowymi rozwiązaniami w procesie przygotowania grup bojowych UE, umożliwi skuteczne ich funkcjonowanie w określonej operacji i szybsze dostosowanie się wojsk do środowiska prowadzonych działań.

Tak sformułowana hipoteza robocza oraz jej uzasadnienie wskazały kierunki postępowania w procesie badawczym. Należy podkreślić, że przyjęte założenia hipotetyczne ulegały systematycznym przeobrażeniom, konkretyzacji i uszczegółowieniu w toku procesu badawczego. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w poszczególnych częściach niniejszej pracy. Nie mniej jednak ich przyjęcie pozwoliło na określenie procedury badawczej, rozpatrywanej w kontekście metod badań i ich obszaru.



Rys 2.1 Hipotetyczny proces przygotowania grup bojowych UE do udziału w operacjach reagowania kryzysowego

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze

Badania w pracy opierały się na doświadczeniach z dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego przez NATO, UE oraz ONZ. Pozwoliło to, poprzez analogie, wygenerować najbardziej racjonalną koncepcję przygotowania grup bojowych UE. Wiedza niezbędna do prowadzenia badań

pochodziła z dostępnej literatury, dokumentów źródłowych oraz doktrynalnych UE, NATO, RP, jak również z własnych obserwacji i doświadczeń.

Dla uzyskania zakładanych celów badawczych oraz weryfikacji założonej hipotezy, stosowane były zarówno teoretyczne jak i empiryczne metody badawcze.

Badania teoretyczne prowadzone były przy zastosowaniu takich metod jak analiza, synteza, uogólnienie i porównanie.

Metoda analizy stosowana była w całym procesie badawczym. Szczególne zastosowanie miała podczas studiowania literatury i dokumentów sprawozdawczych z przebiegu operacji reagowania kryzysowego. Jej zastosowanie pozwoliło na rozpoznanie interesujących z punktu przedmiotu badań zjawisk w całokształcie złożonej problematyki, ich wyselekcjonowanie oraz odnalezienie związków i zależności występujących między nimi. To z kolei pozwoliło wstępnie określić czynniki, które wpływają na tworzenie oraz wyszkolenie grup bojowych UE.

Synteza pozwoliła z wielości faktów, stwierdzeń, czynników, wyodrębnionych podczas analizy, niejednokrotnie z pozoru odosobnionych, sformułować wnioski w zakresie tworzenia i szkolenia grup bojowych UE.

Porównanie pozwoliło na wykrycie podobieństw i odmienności w przedmiocie badań. Metoda ta została wykorzystana do interpretacji nowych faktów dotyczących operacji reagowania kryzysowego poprzez konfrontację wiedzy nowej (powstałej z empirii) z wiedzą istniejącą. Wpłynęło to bezpośrednio na przetransponowanie wiedzy i doświadczeń z dotychczas realizowanych operacji reagowania kryzysowego w ramach sił NATO, UE i ONZ na możliwość przygotowania i użycia grup bojowych UE.

Uogólnienie, jako operacja myślowa, było niezbędne w zebraniu w usystematyzowany sposób wyników rozważań teoretycznych, co pozwoliło określić ostateczny, najbardziej efektywny sposób przygotowania grup bojowych, ich rolę oraz rodzaj zadań wykonywanych w ramach sił reagowania kryzysowego UE.

Badania empiryczne były wykorzystane do uzyskania materiału faktograficznego, dotyczącego problematyki doboru treści, form i metod w procesie przygotowania pododdziału do uczestnictwa w ramach Sił Reagowania Kryzysowego.

Podstawową, empiryczną metodą badawczą było badanie sądów, które zostało przeprowadzone techniką ankietowania oraz wywiadu. Narzędziami badawczymi zastosowanymi w pracy były: arkusz wywiadu eksperckiego oraz kwestionariusz ankiety. Pozwoliły one zebrać i zarejestrować fakty niezbędne do przeanalizowania zjawisk istotnych dla podjętej problematyki. Zostali nimi objęci oficerowie przygotowujący wyznaczone jednostki wojskowe do realizacji misji poza granicami kraju, uczestnicy operacji reagowania kryzysowego, a także eksperci wojskowi z Akademii Obrony Narodowej.

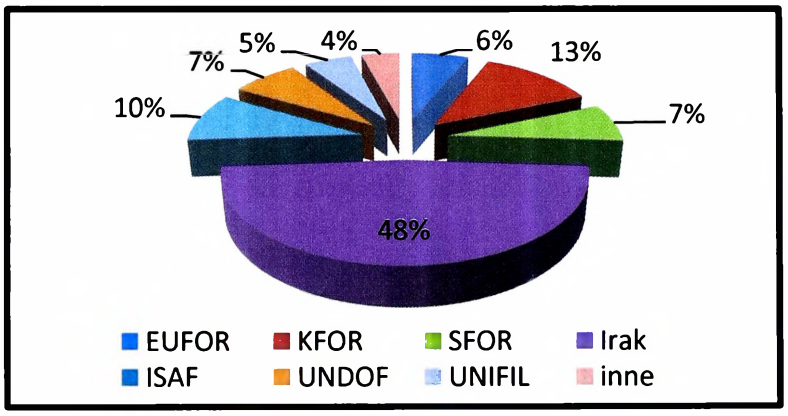
Wyniki badań empirycznych zostały poddane analizie, co okazało się niezbędne do ostatecznego określenia koncepcji przygotowania grup bojowych.

Technika wywiadu eksperckiego pozwoliła na uzyskanie materiału faktograficznego dotyczącego zjawisk, stanów i procesów związanych z operacjami reagowania kryzysowego, użyciem grup bojowych UE oraz postulowanych kierunków rozwoju procesu ich przygotowania. Stanowiła ona jedno z podstawowych źródeł informacji, których przetworzenie i weryfikacja pozwoliła na określenie najistotniejszych właściwości działania grup bojowych. Opinie ekspertów, przy zastosowaniu teoretycznych, metod zostały zaprezentowane w postaci wniosków (załącznik 2), co znalazło swoje odzwierciedlenie w treściach niniejszej pracy. Wywiad został przeprowadzony w terminie od czerwca do października 2008 roku, wśród wysokiej klasy specjalistów, teoretyków i praktyków, w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności państwa.

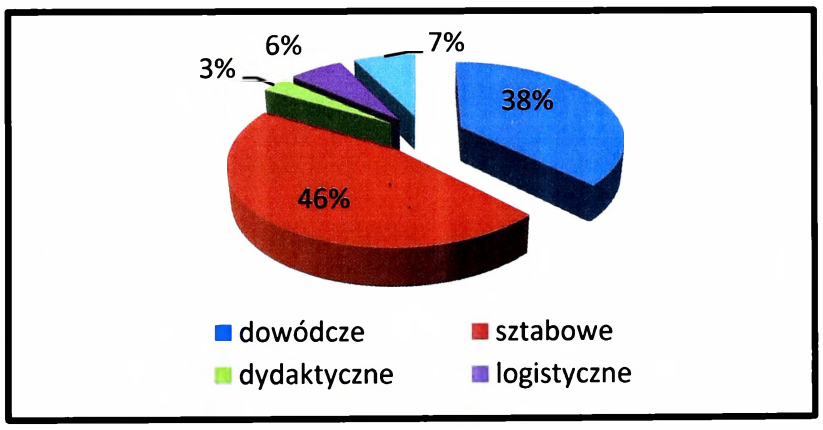
Technika ankietowania umożliwiła, poprzez stworzenie empirycznego obrazu, opracowanie wniosków dotyczących ostatecznej koncepcji procesu przygotowania grup bojowych do realizacji zadań zgodnie z ich przeznaczeniem. Badania sondażowe przy wykorzystaniu techniki ankietowania przeprowadzone zostały wśród 82 oficerów z różnych jednostek i instytucji wojskowych, uczestników misji w ramach PKW poza granicami kraju. Badania były przeprowadzone w drugiej połowie 2008 roku. Analiza wyników badań dotyczących wymogów działania i sposobów przygotowania grup bojowych wykazuje jak wielce zróżnicowana jest opinia respondentów. Biorąc pod uwagę fakt, że wszyscy badani oficerowie brali udział w różnego rodzaju misjach poza

granicami kraju oraz wielu z nich zajmowało tam kierownicze stanowiska, umożliwiło to wszechstronne i należyte ustosunkowanie się respondentów do badanego problemu.

Ze względu na charakter oraz tematykę pracy próba badawcza została celowo zawężona do oficerów posiadających doświadczenie w działaniach w ramach PKW poza granicami kraju. Wszyscy respondenci byli uczestnikami operacji pokojowych, stabilizacyjnych lub reagowania kryzysowego. Z analizy danych metrycznych wynika, że większość z respondentów brała udział w misji stabilizacyjnej w Iraku (wykres 2.1) w terminie od 2004 do 2008 roku. Stanowili oni 48% próby badawczej. Z kolei ze względu na zajmowane stanowisko podczas pełnienia obowiązków w ramach PKW najliczniejszą grupę stanowili oficerowie pionu sztabowego – 46% oraz dowódczego 38%, co łącznie stanowi 84% próby badawczej (wykres 2.2).



Wykres.2.1. Charakterystyka respondentów według udziału w misji PKW
Źródło: opracowanie własne



Wykres.2.2. Charakterystyka respondentów według zajmowanego stanowiska podczas udziału w misji w ramach PKW
Źródło: opracowanie własne

Największą grupę w próbie badawczej stanowili oficerowie młodsi z ponad 15 letnim stażem służby, absolwenci krajowej akademii wojskowej, uczestnicy misji w ramach PKW na stanowiskach sztabowych lub dowódczych. Stanowili oni 37%

ankietowanych. Kolejną znaczną grupę stanowili oficerowie starsi powyżej 20 lat służby z wykształceniem wojskowym, którzy pełnili służbę na stanowiskach sztabowych i dowódczych w ramach PKW. Stanowili oni 20,7% ankietowanych. Tak dobrana grupa badawcza charakteryzowała się posiadaniem głębokiej wiedzy, umiejętnościami i doświadczeniem związanym z problematyką przygotowania i funkcjonowania zgrupowań taktycznych i zadaniowych realizujących działania w ramach PKW poza granicami kraju w środowisku wielonarodowym. Można zatem stwierdzić, że niniejsi wyselekcjonowani oficerowie w znakomitym stopniu przyczynili się do uzyskania wiarygodnych wyników badawczych (załącznik 1.1).

W celu jasnego i precyzyjnego ukazania procedury badawczej oraz rozwiązania problemu badawczego w rozprawie przyjęto cztery zasadnicze etapy badań (rys. 2.2):

ETAP I. Zebranie niezbędnej literatury i opracowanie wstępne teoretycznych podstaw działań w ramach operacji pokojowych i innych realizowanych poza granicami kraju, mechanizmów tworzących system bezpieczeństwa narodowego i teoretycznych podstaw działań w ramach operacji reagowania kryzysowego. Na tym tle wskazano główne założenia systemu bezpieczeństwa europejskiego oraz genezę powstania sił reagowania UE.

Etap ten rozpoczął proces badawczy oraz pozwolił na wstępne rozpoznanie i określenie problemu badawczego. Po zebraniu wstępnych materiałów wyjściowych doprecyzowano problem badawczy, określono cel i przedmiot badań, problemy szczegółowe oraz wygenerowano założenia wstępnej hipotezy roboczej. Było to bazą niezbędną do określenia odpowiednich technik badawczych oraz opracowania narzędzi badawczych (kwestionariusz ankiety i wywiadu). W etapie tym został też uściślony teren badań, którym była Akademia Obrony Narodowej, Dowództwo Międzynarodowej Dywizji Centrum – Południe w Diwanjah podczas V zmiany PKW Irak, Dowództwo Wojsk Lądowych, Centrum Szkolenia na Potrzeby Misji Pokojowych w Kielcach, Ośrodek Szkolenia Poligonowego Drawsko Pomorskie.

ETAP II. Opracowanie założeń teoretycznych przygotowania grup bojowych UE na podstawie dokumentów normatywnych i wniosków z dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego w odniesieniu do ich przygotowania i do udziału wojsk w tych operacjach.

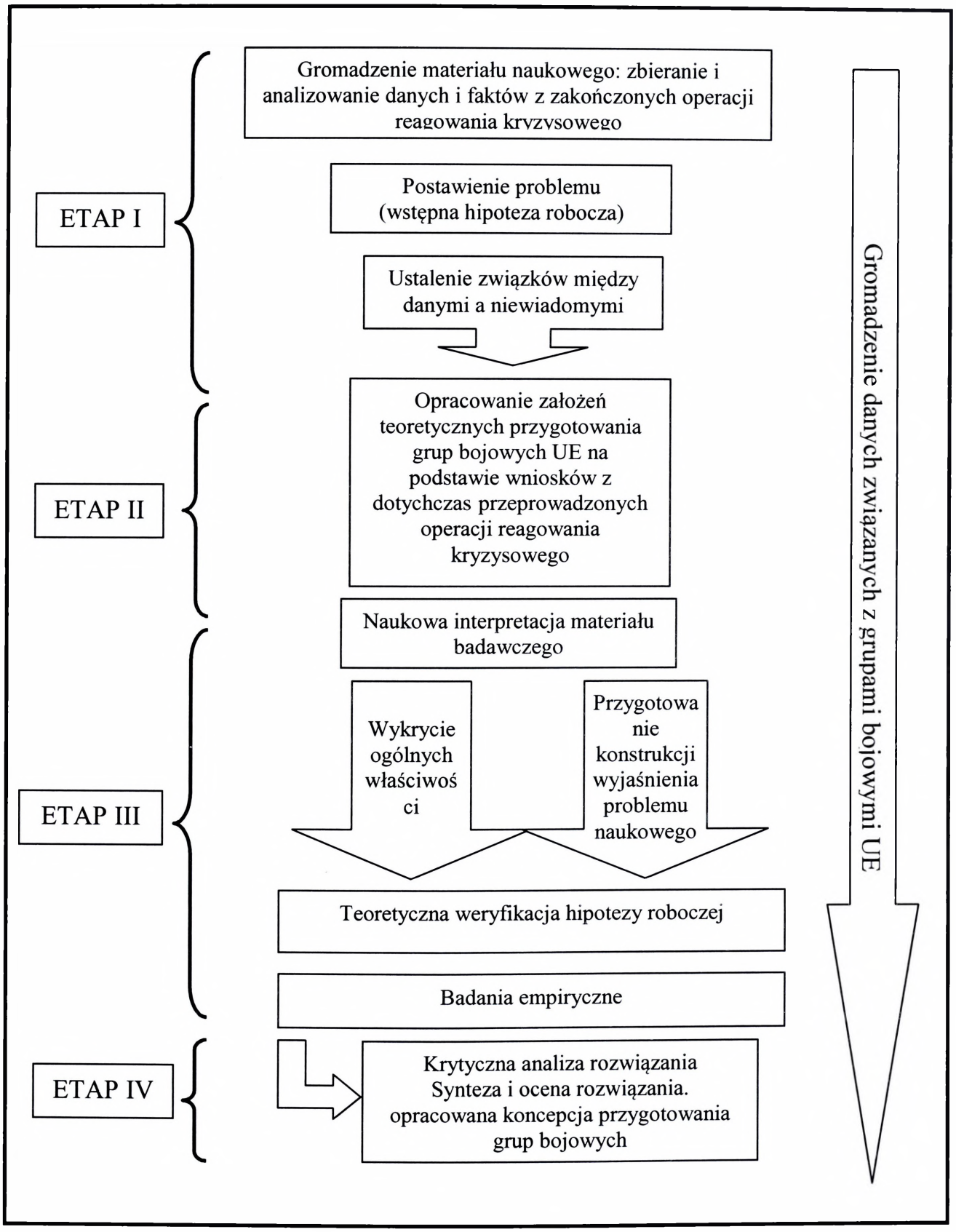
ETAP III. Określenie wymagań wynikających z nowych uwarunkowań i rozwoju potencjalnego obszaru prowadzenia operacji poza granicami kraju oraz potrzeby dostosowania struktur organizacyjnych w procesie przygotowania grup bojowych. Podczas tej części badań dokonano teoretycznej weryfikacji hipotezy roboczej oraz przeprowadzono badania empiryczne zgodnie z przedstawioną metodologią, które były niezbędne do potwierdzenia bądź odrzucenia hipotezy roboczej. Podczas badań empirycznych skupiono się na głównych źródłach pozyskania materiałów:

- uczestnictwo i analiza treści konferencji naukowych: „*Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*" – AON 28.11.2007r., „*Doświadczenia z działań stabilizacyjnych PKW EUFOR, PKW Kongo*" - 12 – 13.03.2007r. Centrum Szkolenia na Potrzeby Misji Pokojowych w Kielcach; „*Irak 2003 – 2008. Misja dla pokoju*", AON 26 – 27 11.2008 r.
- uczestnictwo i badanie ćwiczeń prowadzonych w AON (Akademicki Pierścień 2007, 2008), „Działania wojsk na rzecz wsparcia pokoju" KŁODZKO 2008;
- uczestnictwo i badania ćwiczenia prowadzonego w Ośrodku Szkolenia Poligonowego Drawsko Pomorskie pk. „EUPHRATES X" – 12.2007 w ramach przygotowania dziesiątej zmiany PKW Irak;
- uczestnictwo i analiza treści przedsięwzięć dydaktycznych – kurs szkoleniowo – metodyczny dla dowódców batalionów ogólno wojskowych, zorganizowane przez Pion Szkolenia Dowództwa Wojsk Lądowych w CSWLąd Drawsko Pomorskie – 24-26.03 2009r.
- opinie respondentów badań eksperckich;
- dokumenty normatywne RP, NATO, UE;
- opublikowane wyniki badań i dociekań oraz prac koncepcyjnych prowadzonych w AON, MON, DWL;
- dokumenty normatywne, szkoleniowe, podręczniki;
- opracowania własne dotyczące prowadzenia działań zgrupowań taktycznych w operacjach reagowania kryzysowego i operacji pokojowych.

ETAP IV. Finalizacja badań polegająca na zgromadzeniu całości materiału faktograficznego, dokonaniu oceny i systematyzacji. W tym etapie została opracowana koncepcja przygotowania grup bojowych do udziału w operacjach reagowania

kryzysowego uwzględniająca modyfikację zadań w aspekcie ich dostosowania do warunków otoczenia oraz utrzymywania zdolności bojowej do działania.

W trakcie wszystkich etapów procesu badawczego gromadzone były dane związane z tworzeniem polsko – niemiecko – słowacko – litewsko – łotewskiej grupy bojowej.



Rys. 2.2. Etapy i procedura badań

Źródło: Opracowanie własne

3 PRAKTYCZNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Przyjęta procedura badawcza wymaga etapowego podejścia do rozwiązania głównego problemu badawczego. Etapowość ta wyraża się w rozwiązywaniu sprecyzowanych problemów szczegółowych. Synteza poszczególnych rozwiązań wskaże ostateczne propozycje w zakresie sposobu przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej. Treści rozdziału stanowią rozwiązanie dwóch problemów szczegółowych dotyczących możliwości praktycznego wykorzystania siły militarnej przez Unię Europejską oraz teoretycznych założeń jakim muszą sprostać grupy bojowe Unii Europejskiej. Rozwiązanie tych kwestii będzie stanowić kanwę do dalszej penetracji tematu i określenia możliwości i sposobu wykorzystania doświadczeń, jakie posiadają polskie siły zbrojne w przygotowywaniu kontyngentów do użycia poza granicami kraju, a w konsekwencji do zaproponowania uniwersalnej koncepcji przygotowania grup bojowych.

3.1. Możliwość użycia grup bojowych w świetle procedur obowiązujących w Unii Europejskiej

W procesach decyzyjnych na poziomie Unii Europejskiej uczestniczą różne instytucje. Organami najważniejszymi w tym zakresie są:

- Komisja Europejska,
- Parlament Europejski,
- Rada Unii Europejskiej.

Zasadniczo to Komisja Europejska występuje z wnioskami dotyczącymi nowych aktów prawnych, natomiast Parlament i Rada UE przyjmują te akty. W określonych przypadkach możliwe jest przyjęcie aktu prawnego samodzielną

decyzją Rady[106]. Trzy podstawowe procedury decyzyjne w Unii: „konsultacja", „zgoda" i „współdecyzja"[107].

Najważniejszym ciałem podejmującym decyzję w UE w zakresie polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony, jest Rada Europejska, która w swojej kompetencji rozpatruje wnioski wpływające od Komisji Europejskiej i podejmuje wiążące decyzje metodą „kwalifikowanej większości"[108], a w sprawach CFSP (wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony), współpracy policyjnej i sądowej oraz w sprawach karnych poprzez jednomyślne głosowanie, przy czym każde państwo posiada prawo veta.

W ramach pierwszego filaru, Rada zwykle podejmuje decyzje "kwalifikowaną większością" głosów. W tej metodzie decyzja Rady Unii Europejskiej przyjmowana jest na drodze głosowania. Każdy kraj może oddać pewną ilość głosów, mniej więcej proporcjonalną do liczby ludności danego kraju. Ilość głosów przysługującą każdemu krajowi podano w tabeli 3.1.

Wniosek musi poprzeć większość państw (w niektórych przypadkach: 2/3 państw). Ponadto każde państwo może poprosić Radę o sprawdzenie, czy liczba ludności w krajach głosujących za przyjęciem wniosku stanowi co najmniej 62% całej populacji UE[109]. Jest to niezwykle skomplikowana procedura, powodująca wydłużenie czasu potrzebnego na podjęcie decyzji, a w niektórych przypadkach nawet ją uniemożliwiająca. Dlatego w dziedzinie CFSP oraz EDSP podejmowanie decyzji przez Radę nie wymaga użycia metody „kwalifikowanej większości", ale decyzje

---

[106] Podstawowe formy aktów prawnych UE to dyrektywa i rozporządzenie. Traktaty ustanawiają zasady i procedury obowiązujące przy podejmowaniu decyzji w skali Unii. Każdy wniosek dotyczący nowego aktu prawnego musi opierać się na konkretnym artykule w Traktacie, zwanym jego „podstawą prawną". Podstawa prawna danego aktu określa właściwą procedurę legislacyjną do jego przyjęcia.

[107] **Procedura konsultacji** – w przypadku braku zgody PE oraz Rady UE akt prawny trafia pod obrady komitetu pojednawczego, składającego się z jednakowej liczby przedstawicieli Parlamentu i Rady. Gdy komitet osiągnie porozumienie, uzgodniony tekst trafia ponownie do Parlamentu i do Rady w celu jego ostatecznego przyjęcia w formie aktu prawnego.

Procedura zgody wymaga od Rady Unii Europejskiej uzyskania zgody Parlamentu Europejskiego przed podjęciem określonych, szczególnie ważnych decyzji. Procedura przebiega podobnie jak w przypadku konsultacji, jednak Parlament nie ma w niej prawa do wprowadzania poprawek do wniosku – musi go przyjąć albo odrzucić w całości.

Procedura współdecyzji - Na podstawie wniosku Komisji, Rada UE zasięga opinii Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Jeśli Parlament żąda wprowadzenia poprawek, Komisja jest zobowiązania do rozważenia wszystkich proponowanych zmian. Jeśli Komisja przyjmie którąkolwiek z nich, wysyła do Rady zmieniony wniosek legislacyjny. Rada analizuje zmieniony wniosek i przyjmuje go lub wprowadza do niego dalsze poprawki.

[108] Aby wniosek został przyjęty przez Radę, musi otrzymać "kwalifikowaną większość" głosów. Oznacza to co najmniej 259 głosów ze wszystkich 345.

[109] Określa to Traktat Nicejski w art. 1.

Rady muszą być jednomyślne, czyli mogą zostać zablokowane przez **veto każdego z krajów**. Jest to główna przeszkoda w kreowaniu wykonawczego wspólnego sposobu szybkiego działania w ramach systemu bezpieczeństwa Unii, bowiem o ile wskazanie instytucji podejmujących problematykę bezpieczeństwa w Europie nie nastręcza trudności, to określenie powiązań pomiędzy nimi oraz wyszczególnienie jednego ośrodka decyzyjnego, mogącego podjąć wiążącą decyzję nie jest takie oczywiste. Jest to spowodowane wieloma czynnikami, z których najważniejszym jest trudne określenie prawnej tożsamości europejskiej z wieloma państwami narodowościowymi. W obecnie wdrażanym Traktacie Reformującym (Lizbońskim) formuła podejmowania decyzji może być zmieniona[110].

Tab. 3.1 Ilość głosów przypadająca dla poszczególnych państw UE w Radzie Unii Europejskiej

Niemcy, Francja, Włochy i Zjednoczone Królestwo	29
Hiszpania i Polska	27
Rumunia	14
Holandia	13
Belgia, Republika Czeska, Grecja, Węgry i Portugalia	12
Austria i Szwecja, Bułgaria	10
Dania, Irlandia, Litwa, Słowacja i Finlandia	7
Cypr, Estonia, Łotwa, Luksemburg i Słowenia	4
Malta	3

Źródło: portal Unii Europejskiej www.consilium.europa.eu.

We wszystkich obszarach niezbędna jest współpraca państw członkowskich. Kierowniczą rolę w kreowaniu wspólnego systemu bezpieczeństwa odgrywają

[110] Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską został podpisany w Lizbonie w dniu 13 grudnia 2007 r. przez przedstawicieli 27 państw członkowskich. Jak przewiduje art. 6 traktatu z Lizbony, dokument ten został ratyfikowany przez państwa członkowskie zgodnie z ich własnymi wymogami konstytucyjnymi. Zakładano, że Traktat wejdzie w życie w dniu 1 stycznia 2009 r., jeżeli do tego czasu złożone zostaną wszystkie dokumenty ratyfikacyjne. Procedura ratyfikacji przeciągała się i została zakończona w listopadzie 2009 roku. Zatem Traktat wejdzie w życie w pierwszym dniu miesiąca, który nastąpi po złożeniu ostatniego dokumentu ratyfikacyjnego.

instytucje europejskie, koordynujące i kontrolujące działanie poszczególnych państw wspólnoty, jednocześnie będące podsystemem kierowania. Do tych elementów należą:

1. Rada Europejska (szefowie państw i rządów państw członkowskich);
2. Parlament Europejski;
3. Rada Unii Europejskiej (GAREC – Council for General Affairs and External Relations) na poziomie ministrów spraw zagranicznych;
4. Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa na poziomie ambasadorów (dyrektorów politycznych);
5. Komisja Europejska (Sekretarz Generalny / Wysoki Przedstawiciel ds. ESDP);
6. Komitet Wojskowy UE;
7. Komitet Zarządzania Kryzysami Cywilnymi;
8. Sztab Wojskowy (EU MS);
9. Centrum Sytuacyjne (kryzysowe SITCEN).

Rada Europejska jest to posiedzenie szefów państw i rządów (czyli prezydentów i/lub premierów) wszystkich krajów UE oraz Przewodniczącego Komisji Europejskiej. Rada Europejska spotyka się, z zasady, cztery razy do roku w celu uzgodnienia ogólnej polityki UE i oceny postępu. Jest to najwyższy organ kształtujący politykę Unii Europejskiej i dlatego często jego posiedzenia określane są mianem "szczytów".

Rada Unii Europejskiej, wcześniej zwana Radą Ministrów, składa się z ministrów spraw zagranicznych rządów wszystkich krajów UE. Rada spotyka się regularnie w celu podejmowania szczegółowych decyzji i przyjmowania prawa UE.

Komisja Europejska jest politycznie niezależną instytucją, która reprezentuje i wspiera interesy Unii Europejskiej jako całości. Wnosi projekty aktów prawnych, przedsięwzięć politycznych i programów działań oraz jest odpowiedzialna za wykonanie decyzji Parlamentu i Rady.

Parlament Europejski jest jedyną instytucją wspólnotową, której skład jest wyłaniany w wyborach powszechnych i bezpośrednich.

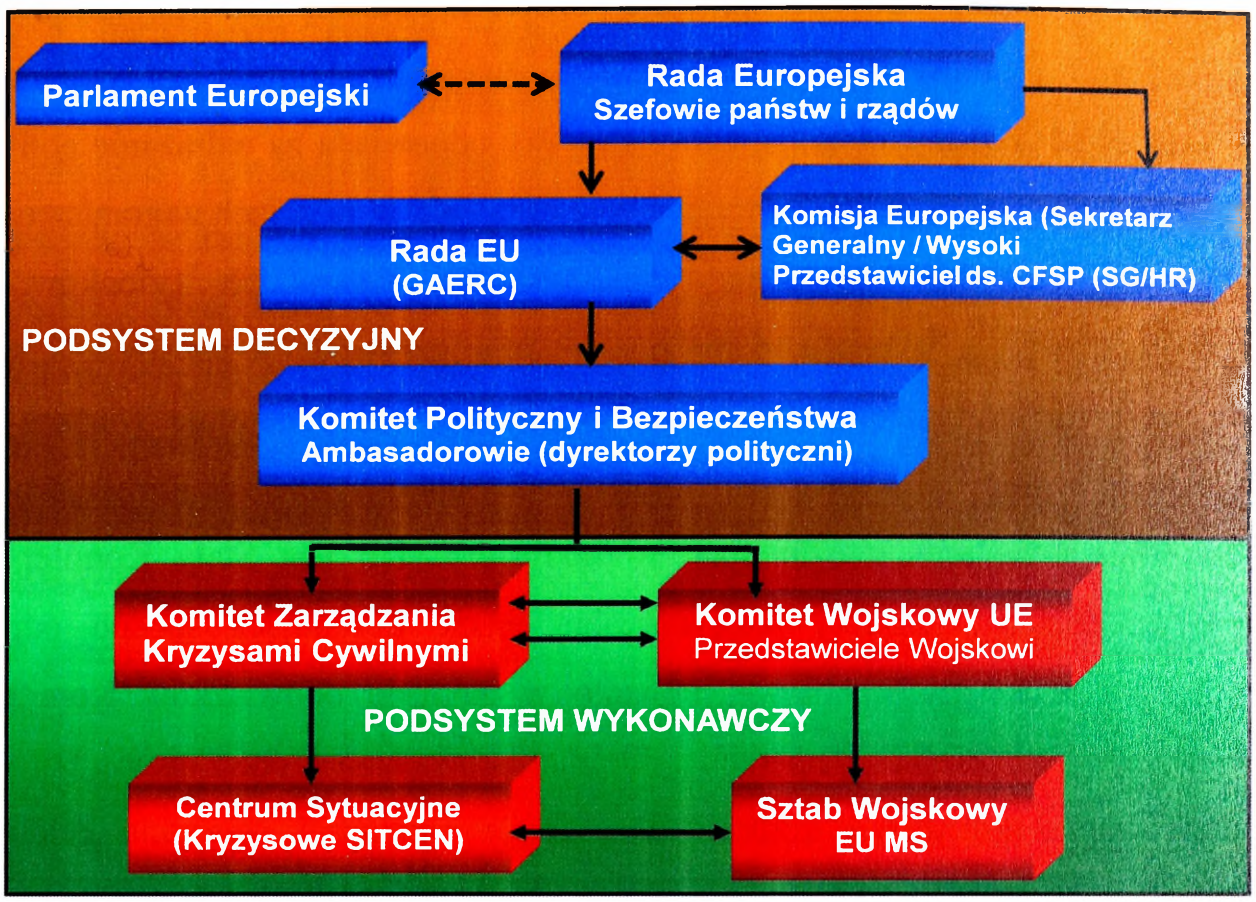
W Parlamencie Europejskim zasiada 626 posłów. Na poszczególne państwa członkowskie przypada różna, zależna od liczby ludności, liczba mandatów. Posłowie

zasiadają w Parlamencie Europejskim w grupach politycznych a nie narodowych. Pracami Parlamentu kieruje Prezydent Parlamentu Europejskiego, który jest wybierany na posiedzeniu plenarnym. Parlament obraduje w trybie sesyjnym, a sesje trwają rok. Parlament Europejski spełnia trzy podstawowe funkcje:

- legislacyjną (wespół z Radą);
- budżetową (wraz z Radą zatwierdza budżet Wspólnoty);
- kontrolną.

Rada Europy. Nie jest to instytucja UE. Jest to organizacja międzyrządowa z siedzibą w Strasburgu, która ma na celu (między innymi) ochronę praw człowieka, wspieranie różnorodności kulturalnej Europy i zwalczanie problemów społecznych, takich jak ksenofobia i nietolerancja. Rada Europy została powołana w roku 1949 i jednym z jej pierwszych osiągnięć było sporządzenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W celu umożliwienia obywatelom egzekwowania swoich praw wynikających z tej Konwencji, Rada Europy powołała Europejski Trybunał Praw Człowieka.

W ciągu kilku lat podjęto wiele prób usprawnienia sposobu podejmowania decyzji w ramach ESDP. Kluczowe decyzje nadal wymagają jednak jednomyślnego głosowania, co nie było łatwe już w czasach, gdy UE liczyła sobie 15 członków, a teraz, gdy jest ich 27, jest jeszcze trudniejsze. Mimo zaangażowania w ESDP rządy państw członkowskich czasem odkrywają, że zmiana polityki narodowej w imię solidarności unijnej nie jest łatwa. Aby przekonać się, jak trudne bywa to zadanie, wystarczy przyjrzeć się głębokim podziałom między państwami członkowskimi Unii, jakie powstały wiosną 2003 r. na tle zatwierdzenia przez Radę Bezpieczeństwa ONZ prowadzonej przez Stany Zjednoczone wojny w Iraku.



Rys.3.1. System podejmowania decyzji w ramach EDSP

Źródło: opracowanie własne

W procesie podejmowania decyzji o rozpoczęciu działania militarnego przez grupy bojowe w ramach ESDP, nadrzędną rolę odgrywa Rada Europejska. To Rada wyznacza kierunki rozwoju polityki Unii, zezwala na podjęcie określonych działań politycznych oraz decyduje o podjęciu lub zaniechaniu działań militarnych. Niejednokrotnie bardzo trudno jest osiągnąć kompromis w ramach Rady Europejskiej, a fakt możliwości zawetowania decyzji przez każde państwo wchodzące w skład UE, nie podnosi poziomu decyzyjności Unii. Posiedzenia Rady Europejskiej, cykliczne czy też zwoływane ad hoc, stanowią bazę do wdrażania dalszych procedur administracyjnych. Jednym z przykładów takiego zwołanego doraźnie posiedzenia Rady Europejskiej było posiedzenie zwołane w dniu 01 września 2008 r. przez ówczesne państwo przewodniczące w UE – Francję. Wnioskodawcą zwołania tego posiedzenia była Polska, a przedmiotem obrad był konflikt zbrojny Rosji i Gruzji. Podczas tego szczytu zapadła decyzja o wysłaniu obserwatorów w rejon konfliktu.

Decyzje Rady Europejskiej o podjęciu akcji militarnej przez grupy bojowe są wdrażane przez Radę Unii Europejskiej. Jej kompetencje obejmują podejmowanie wiążących decyzji w ramach CFSP i ESDP, zgodnych ze wskazówkami i decyzją

Rady Europejskiej. Rada UE sprawuje polityczną kontrolę nad wszystkimi unijnymi działaniami militarnymi grup bojowych, a w swojej działalności jest wspierana przez Wysokiego Przedstawiciela ds. CSFP[111], który odpowiada za wdrażanie politycznych decyzji Rady Europejskiej i odgrywa centralną rolę w relacjach zagranicznych Unii. Decyzje Rady UE wymagają jednomyślności wszystkich członków. Często praktykowane jest, iż bezpośrednio po spotkaniu przywódców państw UE, spotykają się szefowie dyplomacji, którzy na forum Rady UE podejmują wiążące decyzje dyplomatyczne w ramach wcześniej objętego kierunku przez Radę Europejską[112].

Ciałem funkcjonującym stale w zakresie ESDP jest Stały Komitet Obrony i Bezpieczeństwa[113], który nadaje realną formę definiującą sposób odpowiedzi militarnej przez grupy bojowe. Ponadto w zakresie obowiązków Komitetu leży monitorowanie przebiegu operacji militarnej prowadzonej przez grupę bojową oraz sprawowania politycznej kontroli w zakresie zgodności osiągania celów w jej działaniu operacyjnym oraz informuje o przebiegu działań Radę UE.

Najwyższą wojskową instytucją w ramach ESDP jest Komitet Wojskowy UE[114], który kieruje działalnością militarną grup bojowych. W przypadku podjęcia decyzji o użyciu grup bojowych przewodniczący Komitetu Wojskowego uczestniczy w posiedzeniu rady Unii Europejskiej, gdzie zapadają ostateczne decyzje.

Podporządkowanym bezpośrednio Komitetowi Wojskowemu, ciałem które zajmuje się planowaniem strategicznym dotyczącym sposobu, ilości, miejsca i czasu użycia grup bojowych jest Sztab Wojskowy UE[115]. To właśnie Sztab Wojskowy sprawuje nadzór nad ciągłością dyżurów grup bojowych, zgodnie z ustalonym harmonogramem.

Procedury obowiązujące w UE przewidują trzy sposoby planowania działań operacyjnych dla grup bojowych. Pierwsza z nich polega na opracowaniu działań

---

[111] Traktat Lizboński zastępuje to stanowisko funkcją wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

[112] Podczas nieformalnego spotkania w Awinionie w terminie 04 – 06. 2009 r. szefowie dyplomacji 27 państw uzgadniali wysłanie do Gruzji niezależnej misji obserwacyjnej, która ma liczyć około 200 osób.
Ponadto poparli zgłoszony przez ministra spraw zagranicznych Niemiec Franka Steinmeiera pomysł przeprowadzenia międzynarodowego dochodzenia, które - jak wyjaśnił szef francuskiej dyplomacji Bernard Kouchner - "ma ustalić fakty przebiegu konfliktu w Gruzji".

[113] Zob. podrozdział 1.2.1.

[114] Zob. podrozdział 1.2.1.

[115] Zob. podrozdział 1.2.1.

zgodnie z narodowym planem operacyjnym państwa ramowego lub innego dowództwa wielonarodowego, działającego pod auspicjami Unii. Do tej kategorii należy zaliczyć dowództwa grup bojowych. Druga możliwość polega na wykorzystaniu, w ramach porozumienia Berlin Plus, planów opracowanych przez wielonarodowe dowództwa NATO, co pozwala na współdziałanie grup bojowych w ramach wspólnych przedsięwzięć militarnych Unia - NATO. Praktycznym tego wyrazem jest rozwinięcie grupy planowania operacyjnego w Naczelnym Dowództwie Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie (Supreme Headquarters Allied Powers Europe SHAPE). Owa grupa zapewnia płynny przepływ informacji pomiędzy NATO a UE w przedsięwzięciach militarnych, na zasadach określonych w porozumieniu Berlin Plus.

Grupy bojowe, w przypadku konieczności prowadzenia połączonych działań cywilno – wojskowych, mogą podejmować działanie na podstawie planów operacyjnych Rady UE, która planuje i prowadzi operacje przy wykorzystaniu własnego centrum operacyjnego. Funkcjonuje ono jako część Sztabu Wojskowego UE. Po podjęciu decyzji przez Radę UE, centrum operacyjne jest wzmacniane członkami Sztabu Wojskowego oraz Sekretariatu Generalnego Rady UE.

Dla usprawnienia sposobu podejmowania decyzji na podstawie Regulacji Rady Unii Europejskiej[116] (Council Regulation (EC) 381/2001) z dnia 26. 02. 2001 r. został stworzony między innymi Mechanizm Reagowania Kryzysowego, który pozwala wspólnocie na natychmiastową odpowiedź na potrzeby krajów niestabilnych politycznie lub zagrożonych katastrofami naturalnymi poprzez pomoc techniczną oraz realizowanie projektów wspomagających podczas prowadzenia operacji reagowania kryzysowego. Jest to mechanizm skierowany przede wszystkim w stronę krajów trzeciego świata, pozwalający na natychmiastowe uruchomienie określonych funduszy na walkę z zagrożeniami, podnosząc jednocześnie poziom bezpieczeństwa UE. Zgodnie z zapisami mechanizm ten może być stosowany maksymalnie przez 6 miesięcy, nie może on finansować pomocy humanitarnej i może być stosowany tylko w przypadku potrzeby natychmiastowej reakcji, kiedy nie ma możliwości

[116] http://europa.eu/eur-lex/pri/en/oj/dat/2001/l_057/l_05720010227en00050009.pdf. 12.08.2007r.

zastosowania innych środków. Środki finansowe przeznaczone na ten cel wynoszą 30 mln euro[117]. Mechanizm posiada szczególne zastosowanie w obszarach:

- mediacji, arbitrażu i rekonsyliacji;
- odbudowy i konsolidacji zasad prawa i administracji publicznej;
- rozwoju społeczności;
- doradztwa politycznego, włączając planowanie odbudowy ekonomicznej;
- demobilizacji i rozbrajania.

Podejmowanie decyzji w Unii Europejskiej jest procesem złożonym, który nie sprzyja szybkiej reakcji na zmieniającą się sytuację. Jest rzeczą wiadomą, że tam gdzie brane są pod uwagę narodowe interesy wielu państw członkowskich, uzyskanie kompromisu jest utrudnione. Pomimo mnogości procedur i zależności pomiędzy europejskimi instytucjami, nie jest to jednak niemożliwe. Dodatkowych regulacji wymaga jednak uproszczenie procedur w stosunku do podjęcia działań w ramach ESDP oraz możliwości użycia powstających grup bojowych, bowiem od szybkości podjęcia decyzji zależy skuteczność działania wojskowego Unii Europejskiej.

3.2. Wymagania wobec grup bojowych w kontekście czekających je zadań

Grupy bojowe, aby mogły spełniać swoją rolę i być skutecznie wykorzystane do prowadzenia operacji reagowania kryzysowego przez Unię Europejską, zgodnie z założeniami Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, muszą być z jednej strony częścią systemu bezpieczeństwa europejskiego, czy też systemu reagowania kryzysowego Unii Europejskiej, a z drugiej strony posiadać zdolności operacyjne do prowadzenia działań w ramach tych założeń.

Unia Europejska dążąc do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej, posiada ambicje utworzenia wspólnych sił reagowania kryzysowego. W założeniach istnieją określone zasady użycia tych sił, jest skonstruowana zależność służbowa oraz sposób podejmowania decyzji, dowodzenia i sprawowania nad nimi kontroli. Problemy zaczynają się w przypadku praktycznego tworzenia grup bojowych, bowiem uzgodnień wymaga wiele szczegółów natury typowo operacyjnej. Wymagania, jakie

[117] Dane na 2005 rok.

powinny spełniać grupy bojowe, stanowią podstawę możliwości reagowania na zagrożenia. Zdolność do działania na pograniczu militarnym i cywilnym jest jednym z podstawowych wymogów w stosunku do grup bojowych. Rozwiązania typowo militarne nie zawsze odnoszą pożądany skutek.

Rozpatrując zasięg działań prowadzonych w ramach operacji reagowania kryzysowego, warto się zastanowić nad ich charakterystyką. Mówiąc o kryzysie, można mieć na uwadze specyficzny okres, stan lub proces naruszający stan równowagi. Od przyjętych kryteriów oceny tych zjawisk zależy opis kryzysu.[118]. Traktując kryzys jako specyficzny proces lub też skutek (stan) procesu, posiadający swoje źródła i przyczyny, będący następstwem sytuacji kryzysowej, może on być: prognozowany, rozpoznawany, identyfikowany, analizowany i poddawany ocenie, a zatem (na podstawie uzyskanych ocen i prognoz) mogą zostać podjęte określone kroki (czynności) zaradcze[119]. Można więc przyjąć, że system posiadający odpowiedni potencjał jest w stanie zapobiec rozwojowi sytuacji kryzysowej lub funkcjonować w stanie kryzysu w celu jego likwidacji. Wobec tego kryzys, chociaż w ograniczonym zakresie, jest zjawiskiem sterowalnym[120]. Operacje reagowania kryzysowego będą zawierały w sobie szereg przedsięwzięć, które będą się starały oddziaływać na kryzys i poprzez to doprowadzić do jego zakończenia. Zasięgiem swoim obejmują one: *„całokształt przedsięwzięć wojskowych realizowanych przez siły sojusznicze, w sytuacji kryzysu międzynarodowego z wyłączeniem operacji wojennych o charakterze obrony sojuszniczej (obrony terytorium państw członkowskich NATO)”*[121].

Pojęcie operacji reagowania kryzysowego funkcjonuje w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego. Podczas szczytu waszyngtońskiego w 1999 roku, wprowadzono „Koncepcję strategiczną NATO” definiującą nowy szerszy zakres działania Sojuszu, szczególnie w zakresie działań innych niż wojna. Następstwem powstałej Koncepcji Strategicznej jest sformułowanie wytycznych polityki wojskowej NATO w zakresie operacji reagowania kryzysowego. Jednocześnie został

---

[118] Zob. P. Sienkiewicz, (red), *Teoria sytuacji kryzysowych*, Warszawa 2002, s. 3.
[119] Zob. też rozdział 1.1.
[120] *Teoria sytuacji kryzysowych*, op. cit., s. 4.
[121] R. Wróblewski, (red), *Operacje reagowania kryzysowego*, AON, Warszawa 2002, s. 7.

wprowadzony na stałe termin operacje reagowania kryzysowego (Crisis Response Operations (CROs)[122], który oznacza działania obejmujące swym zasięgiem całe spektrum przedsięwzięć z założenia realizowane poza artykułem V traktatu waszyngtońskiego oraz stanowiące o kolektywnej obronie terytorium NATO. Działania w ramach operacji reagowania kryzysowego dopuszczają użycie sił sojuszu poza jego granicami oraz realizowanie szerokiej gamy przedsięwzięć militarnych w swojej istocie łagodzących sytuację kryzysową, przywracających pokój i bezpieczeństwo w regionie[123].

Istotą operacji reagowania kryzysowego, według Sojuszu, są wszelkie działania militarne i niemilitarne, kierowane przez NATO, realizowane przy wsparciu i akceptacji międzynarodowych operacji politycznych. W zależności od zaistniałej sytuacji mogą one być prowadzone w różnej formie, obejmując swym zasięgiem wszystkie działania, które nie dotyczą artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego, a więc: akcje ratownicze i ewakuacyjne, akcje humanitarne, świadczenia pomocy w wypadku katastrof lub klęsk żywiołowych, operacje wsparcia pokoju oraz operacje militarne[124].

Porównując charakter podejścia operacji reagowania kryzysowego NATO z charakterem działań w ramach zapisów zawartych w deklaracji petersberskiej, można postawić pomiędzy nimi znak równości, bowiem istota zadań realizowanych w ramach tych dwóch przedsięwzięć jest bardzo podobna.

Operacje reagowania kryzysowego związane z zagrożeniami zewnętrznymi, stwarzającymi potrzebę użycia sił zbrojnych w celu bądź to zapobiegania eskalacji konfliktu, bądź przywrócenia stabilizacji w regionie, są bardzo szeroką gamą działań. Jeżeli za ich podstawę przyjąć misje petersberskie, to można zauważyć, że pod względem działań taktycznych będzie to wielka skala zadań: prowadzenie misji humanitarnych, zadania ratownicze, kontrola zbrojeń, operacje ewakuacyjne, zadania utrzymania pokoju w tym ustanawianie pokoju, budowanie pokoju, realizacja zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym, zadania tworzenia pokoju aż do wymuszania pokoju, co wiąże się z siłowym oddziaływaniem na zwaśnione strony,

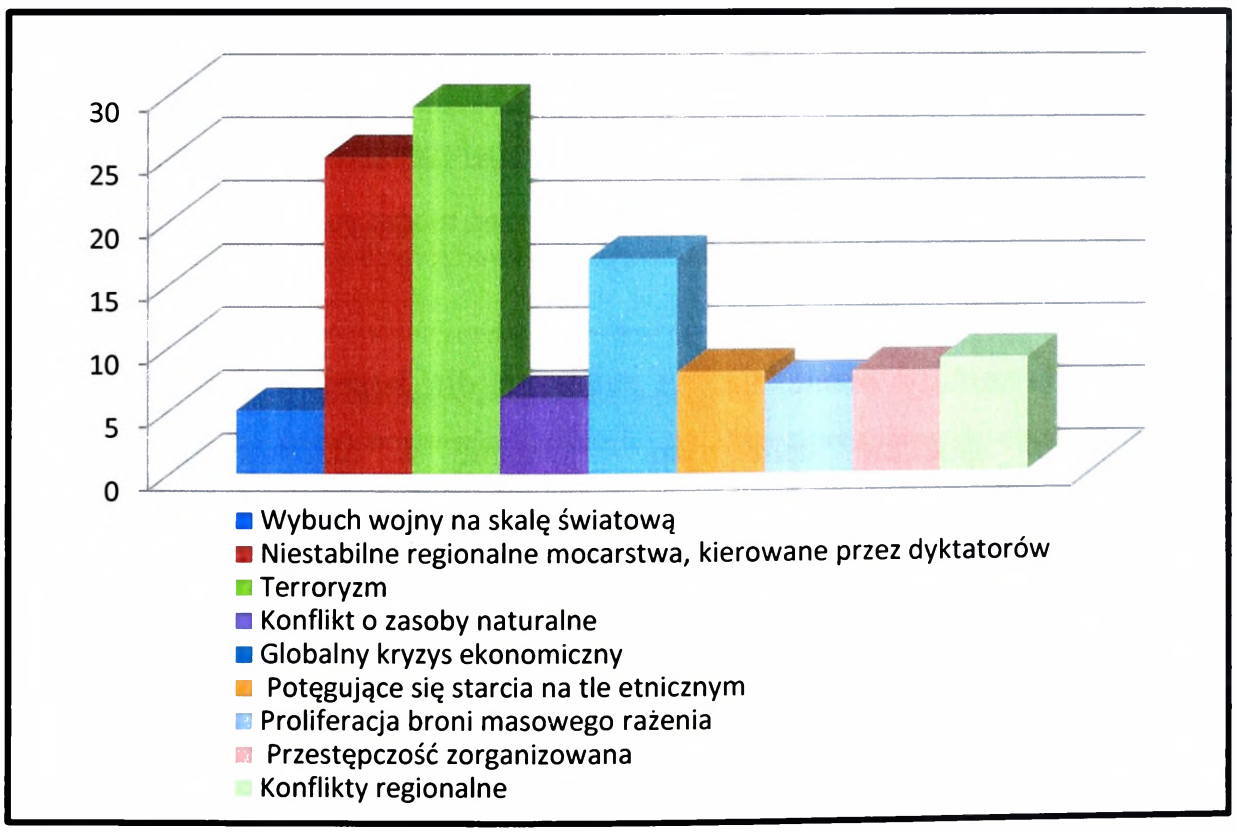
---

[122] *Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił sojuszu AJP 01* (B), s. 1-2.
[123] Por. *Doktryna Narodowa Operacje Połączone* OP/01, Warszawa 2002, s. 4-1.
[124] Zob. B. Panek, *Operacje reagowania kryzysowego NATO*, w: A. Czupryński (red.), *Przedmiot badań i system pojęć współczesnej sztuki wojennej*, AON, Warszawa 2006, s. 99.

walka z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością, przemytem narkotyków oraz wsparciem struktur cywilnych.

W erze globalizacji odległe zagrożenia mogą być w równym stopniu źródłem obaw, co zagrożenia czyhające w pobliżu. Pierwsza linia obrony będzie się znajdować często za granicą. Nowe zagrożenia są dynamiczne, a na zapobieganie konfliktom i zagrożeniom nigdy nie jest za wcześnie[125].

Na podstawie przeprowadzonych badań sondażowych można wskazać na główne trendy dotyczące zagrożeń pojawiających się współcześnie. W aspekcie niniejszej pracy można je rozpatrywać jako bezpieczeństwo krajowe i Unii Europejskiej. Odpowiadając na pytanie: **Które z wymienionych niżej zagrożeń są najbardziej groźne dla bezpieczeństwa RP?,** większość respondentów wskazała terroryzm, niestabilne regionalne mocarstwa, kierowane przez dyktatorów oraz globalny kryzys ekonomiczny[126](wykres 3.1).



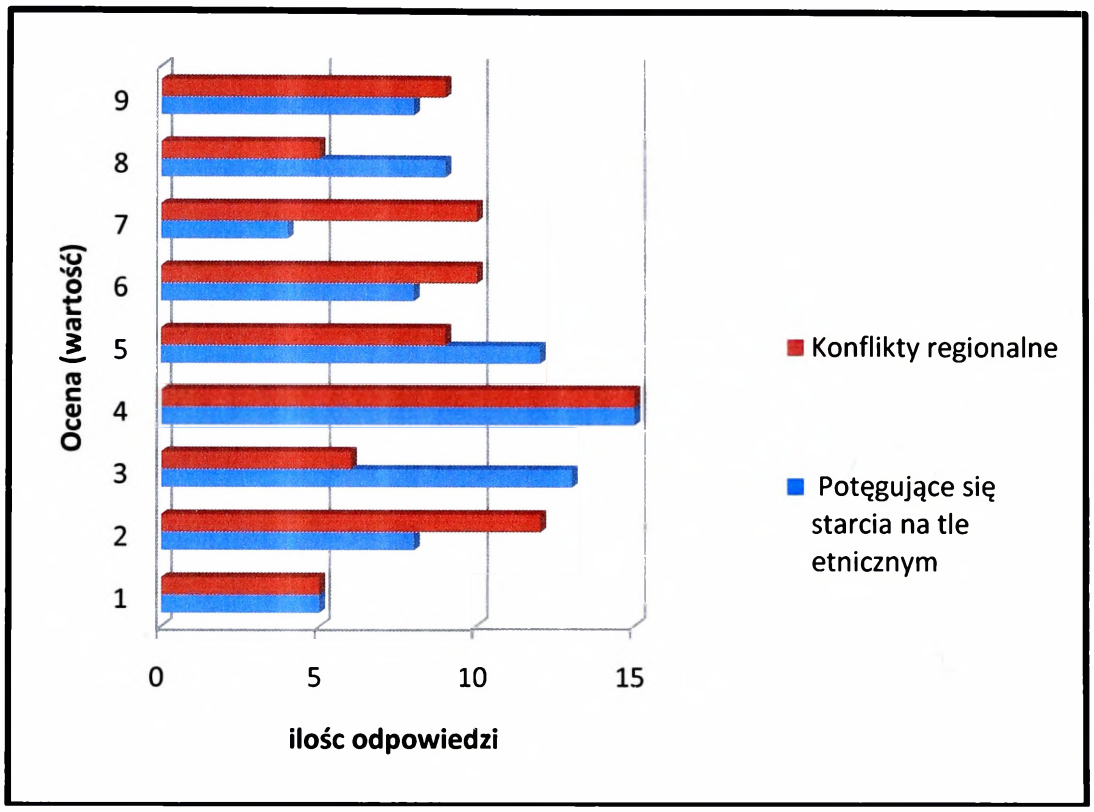
Wykres 3.1. Wyniki odpowiedzi w zakresie najwyżej ocenianych zagrożeń dla Rzeczypospolitej Polskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

[125] *Strategia Bezpieczeństwa Europejskiego*, Bruksela 12. 12 2003 Bruksela

[126] Badania sondażowe zostały przeprowadzone w drugiej połowie 2008 roku, w okresie kiedy świadomość opinii publicznej o kryzysie ekonomiczny nie była powszechna.

Z zagrożeń, które mogą z większym prawdopodobieństwem przerodzić się w militarne, oprócz zagrożeń terrorystycznych zostały wskazane potęgujące się starcia na tle etnicznym oraz konflikty regionalne. Większość z badanych opowiedziała się za takimi właśnie rozwiązaniami, a rozrzut głosów przedstawia wykres 3.2.

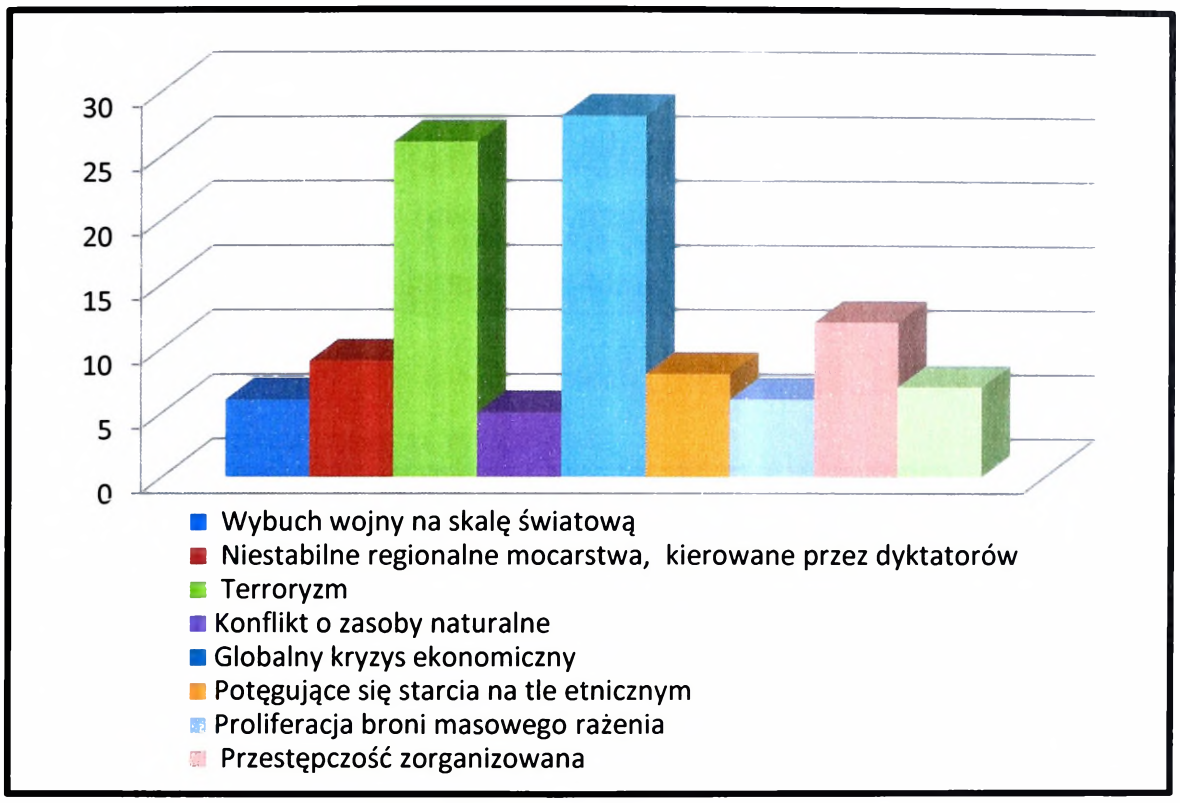


Wykres 3.2. Rezultaty badań w zakresie zagrożeń mogących się przerodzić w militarne
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Powyższe rezultaty oznaczają, że zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski należy upatrywać – w aspekcie militarnym - właśnie w działaniach o charakterze kryzysowym, występujących raczej w skali lokalnej, które nawet pośrednio mogą oddziaływać na ład i bezpieczeństwo narodowe.

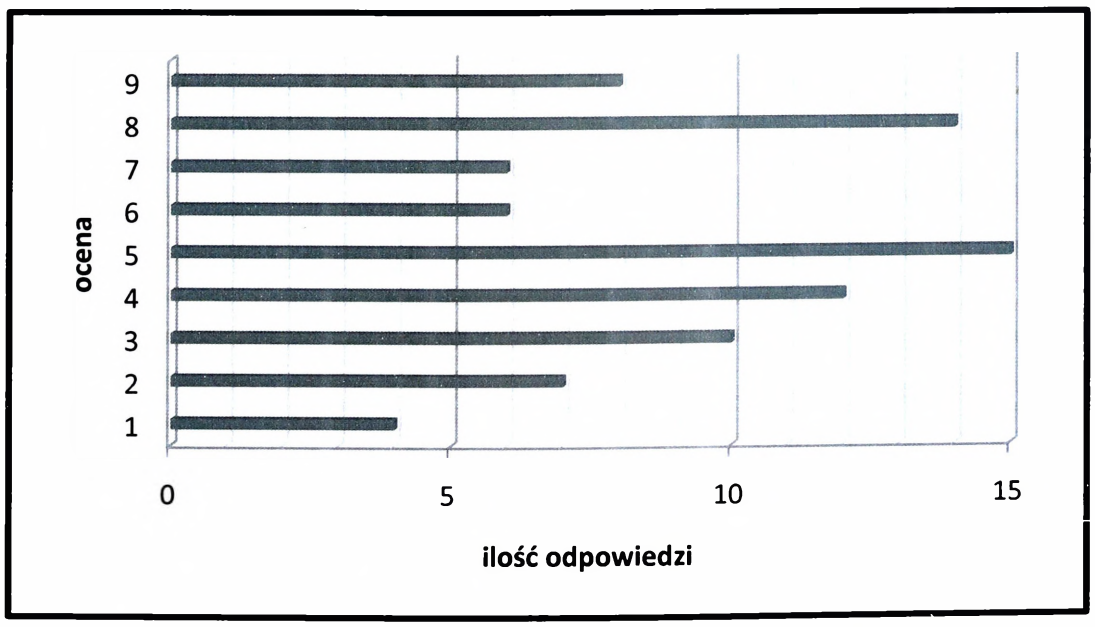
W aspekcie bezpieczeństwa Unii wyniki badań częściowo pokryły się ze wskazaniami dla bezpieczeństwa Polski i na ich podstawie jako najbardziej prawdopodobne należy uznać zagrożenia związane z globalnym kryzysem ekonomicznym oraz terroryzmem (wykres 3.3). Te dwie kategorie stanowią w opinii respondentów zdecydowanie najbardziej znaczące problemy, z jakimi borykać się będzie Unia Europejska. Wyniki badań wskazują więc w tym przypadku, na większe znaczenie zagrożeń gospodarczych. Jest rzeczą znamienną, że wszelkie zagrożenia, w tym gospodarcze mogą przerodzić się w zagrożenia militarne, bowiem to właśnie finanse i gospodarka są niejednokrotnie przyczyną wybuchu konfliktów, a nawet

wojen. W aspekcie militarnym do palety zagrożeń należy także zaliczyć potęgujące się starcia na tle etnicznym, w którym 14 respondentów nadało wartość 8, a 15 - wartość 5 (wykres 3.4).



Wykres 3.3. Wyniki odpowiedzi w zakresie najwyżej ocenianych zagrożeń dla Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

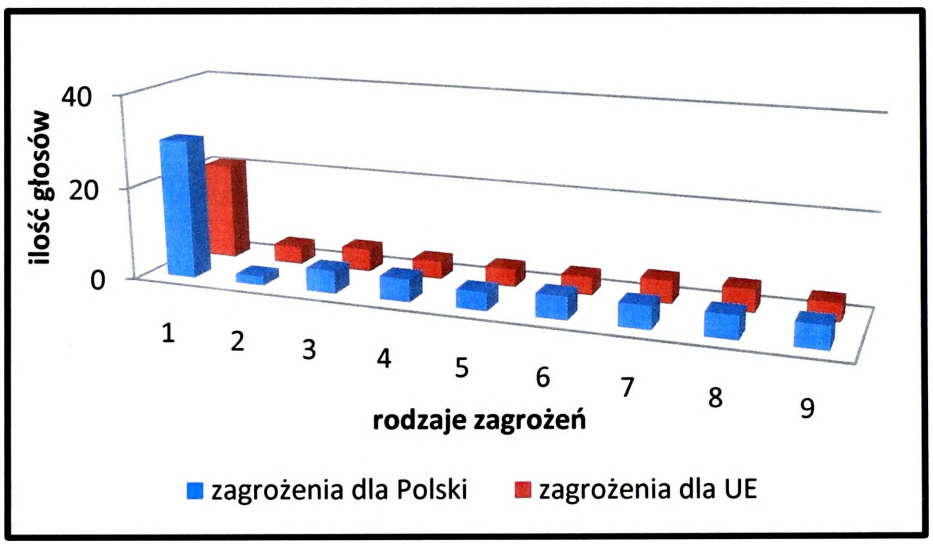


Wykres 3.4. Odpowiedzi respondentów w zakresie potęgujących się starć na tle etnicznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wynika z tych wskazań, że bezpieczeństwo Unii Europejskiej w aspekcie militarnym jest tożsame z bezpieczeństwem poszczególnych państw członkowskich,

a bezpieczeństwo tych krajów kształtuje bezpieczeństwo całej Unii. Zagrożenia dla poszczególnych państw wpisują się w problematykę dotyczącą reagowania kryzysowego (reakcji na terroryzm, oddziaływania i wpływu niestabilnych regionalnych mocarstw, lokalnych starć na tle etnicznym, bądź konfliktów o zasoby naturalne), a nie wojny totalnej, bowiem wyniki badań potwierdzają tezę, iż wybuch wojny na skalę światową, zarówno dla bezpieczeństwa kraju, jak i całej Unii, jest najmniej prawdopodobnym zagrożeniem. Zarówno w aspekcie bezpieczeństwa Polski, jak i Unii najwięcej respondentów nadało najmniejszą wagę właśnie temu zagrożeniu (wykres 3.5).



1. Wybuch wojny na skalę światową
2. Niestabilne regionalne mocarstwa, kierowane przez dyktatorów
3. Terroryzm
4. Konflikt o zasoby naturalne
5. Globalny kryzys ekonomiczny
6. Potęgujące się starcia na tle etnicznym
7. Proliferacja broni masowego rażenia
8. Przestępczość zorganizowana
9. Konflikty regionalne

Wykres 3.5. Wyniki odpowiedzi w zakresie najniżej ocenianych zagrożeń dla Polski i Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zarówno dla środowiska cywilnego, jak i sił zbrojnych współczesne zagrożenia asymetryczne są wyzwaniem, od którego zależy bezpieczeństwo międzynarodowe. Oznacza to, że możliwość efektywnego wykorzystania wojsk będzie spełniać

kluczową rolę nie tylko w czasie kryzysu, lecz także podczas rozwoju sytuacji przed kryzysem i po nim. Dlatego tak ważna jest możliwość szybkiej i spójnej odpowiedzi na pojawiające się sytuacje kryzysowe. Służą ku temu wcześniej przygotowane siły wojskowe, zdolne do prowadzenia działań w pełnym zakresie misji petersberskich

Unia Europejska powinna wykazywać zdolności do reakcji prewencyjnych przed pojawieniem się kryzysu (w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej), w celu nie dopuszczenia do jego rozwoju, a także do jednoczesnego prowadzenia różnego rodzaju operacji na różnym poziomie zaangażowania. W tym celu należy w pierwszej kolejności mieć na uwadze rodzaj zagrożeń najbardziej prawdopodobnych dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej w tym Polski.

Po analizie wyników badań dotyczących współczesnych zagrożeń oraz przyjęciu założeń dotyczących sił zbrojnych UE, opartych na zdolności do reakcji w ramach misji petersberskich, można przyjąć, że siły wojskowe UE powinny być zdolne do podjęcia działań w określonym czasie w rejonie kryzysu, przystosowane do specyfiki określonej misji, zdolne do realizacji zadań reagowania kryzysowego, jako element strategii Unii Europejskiej. Istotnym zagadnieniem w tym względzie jest umiejętność zastosowania przez grupy bojowe rozwiązań niemilitarnych mogących wspierać lub całkowicie zastępować działanie siłowe, przyczyniając się do osiągnięcia celu, uzyskując efekt synergii. Istota takiego podejścia, zwana globalnym podejściem do operacyjnej zdolności działań wojsk (Global Approach on Deployability), polega na rozważeniu, w trakcie planowania misji, wszelkich czynników wpływających na wykonanie zadania, zarówno uwarunkowań cywilnych, politycznych, jak i militarnych i gospodarczych, które będą skonfrontowane z asymetrycznymi zagrożeniami w rejonie misji. Grupa bojowa musi posiadać zdolność do przetransponowania całego zakresu czynników i wykorzystania ich podczas realizacji zadań. Będzie to możliwe w przypadku wyposażenia jej w tego typu instrumenty (CIMIC, PSYOPS, środki finansowe, inne) lub dostarczenia wszelkich możliwych danych i instrumentów przez Komitet Wojskowy Unii Europejskiej, traktując grupy bojowe jako instrument typowo militarny.

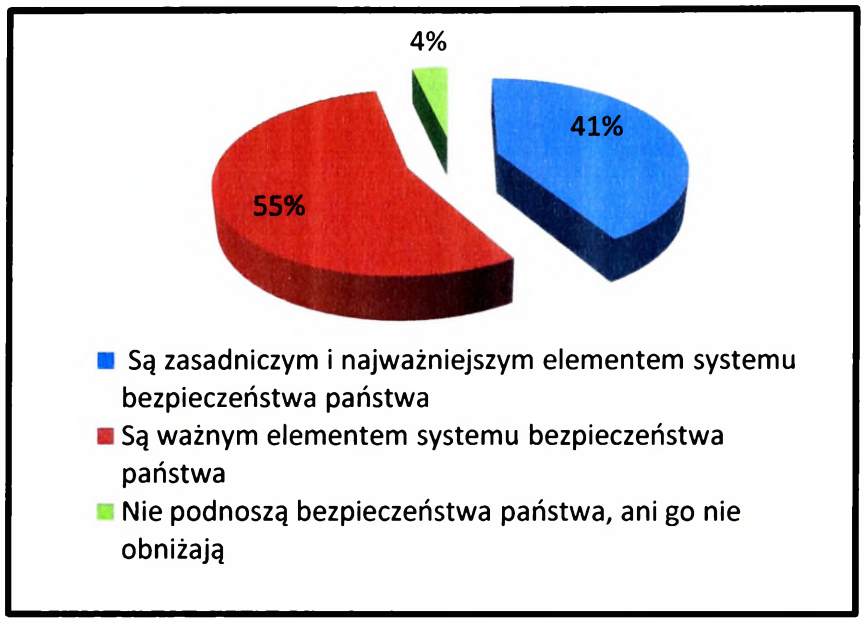
Potencjalne operacje reagowania kryzysowego, w których mogą brać udział grupy bojowe, prawdopodobnie prowadzone będą w środowisku niestabilnym

politycznie, o określonym, raczej niskim poziomie rozwoju gospodarczego, co stwarza trudne warunki do skutecznego funkcjonowania wojsk. W tym przypadku niezbędne jest stworzenie systemu współpracy wojskowo cywilnej (CIMIC), gdzie odpowiednie komórki w składzie grup bojowych, czy to stałe czy tworzone doraźnie, powinny planować przedsięwzięcia na styku cywilno - wojskowym, na różnych szczeblach dowodzenia, stanowiąc rdzeń działań grupy bojowej oraz wzmacniając wysiłek całości grupy.

Zgodnie z ustaleniami grupy bojowe powinny być zdolne do prowadzenia operacji w ciągu dziesięciu dni od podjęcia decyzji. Jednocześnie na podstawie analizy dostępnej literatury można przyjąć, iż zasadniczymi wyznacznikami umożliwiającymi nowoczesnym siłom zbrojnym właściwe reagowanie na współczesne wymogi i zagrożenia będzie zdolność do: sprawnego, szybkiego i skutecznego przemieszczenia znacznych sił poza terytorium własnego państwa, prowadzenie operacji w dłuższym czasie, efektywne zaangażowania sił w aspekcie rozpoznania, rażenie i działanie systemowe, ochrona swoich sił z dala od własnych baz, informatyzacja systemu wojskowego, zwłaszcza w sferze operacyjnej.

Tak sformułowane wymogi są wyznacznikami, które są niezbędne w odpowiedzi na pytanie co do roli, jaką odgrywać mają grupy bojowe Unii Europejskiej w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony. Wydaje się, że kwestia ta została określona już między innymi przez Cel Operacyjny UE 2010, ale na potrzeby niniejszej dysertacji istotnym jest uściślenie tej kwestii, co jednoznacznie wskaże na kierunki doboru żołnierzy, pododdziałów, dowództw, funkcjonowanie szeroko pojętego zabezpieczenia logistycznego i szkolenia, słowem – sposobu jak najskuteczniejszego przygotowania grup bojowych do działania.

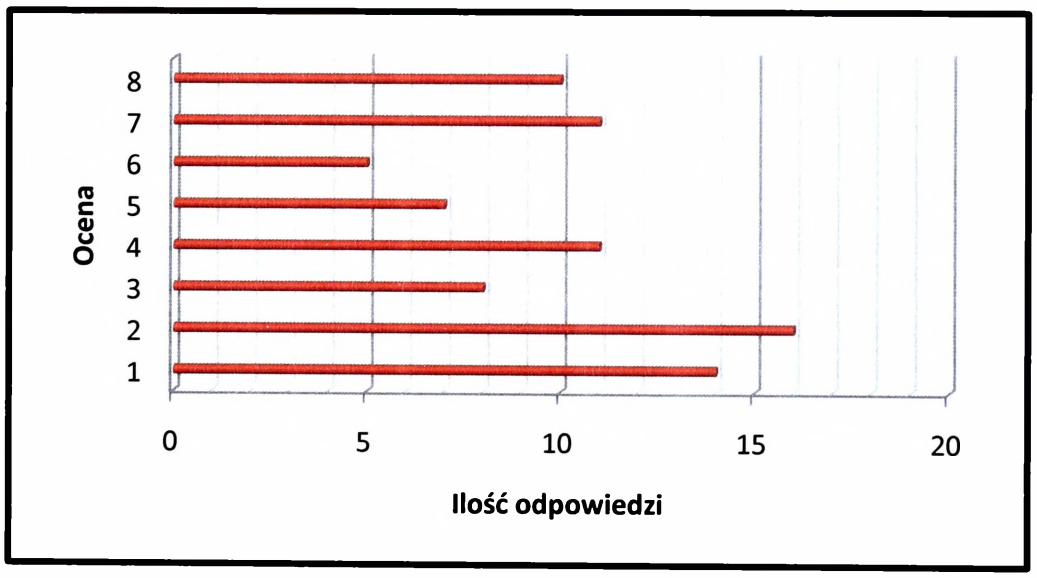
W przytaczanych już badaniach sondażowych, na pytanie: **Jaką rolę spełniają siły zbrojne RP w kształtowaniu bezpieczeństwa kraju?** większość respondentów odpowiedziała, że są ważnym elementem systemu bezpieczeństwa państwa (wykres 3.6).



Wykres 3.6 Rozkład odpowiedzi respondentów w zakresie roli SZ RP w kształtowaniu bezpieczeństwa państwa.

Źródło : opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Można sądzić, że siły zbrojne Unii Europejskiej, za jakie mogą być postrzegane grupy bojowe, także spełniają podstawową funkcję jako ważny element systemu bezpieczeństwa UE. Unia Europejska jest jednak całkowicie odmiennym systemem i organizmem politycznym niż historycznie ukształtowane państwa, jakie głównie występują w Europie. Trudno wyobrazić sobie wspólne cele w kreowaniu spójnej polityki międzynarodowej i bezpieczeństwa dla odmiennych pod względem położenia geopolitycznego państw. Dlatego, co potwierdzają badania, opcja kreowania bezpieczeństwa przez grupy bojowe jest jedną z najmniej istotnych funkcji dla grup bojowych UE. W przeprowadzonych badaniach najwięcej ankietowanych w tej kwestii udzieliło najmniej wartościowych odpowiedzi (wykres 3.7).

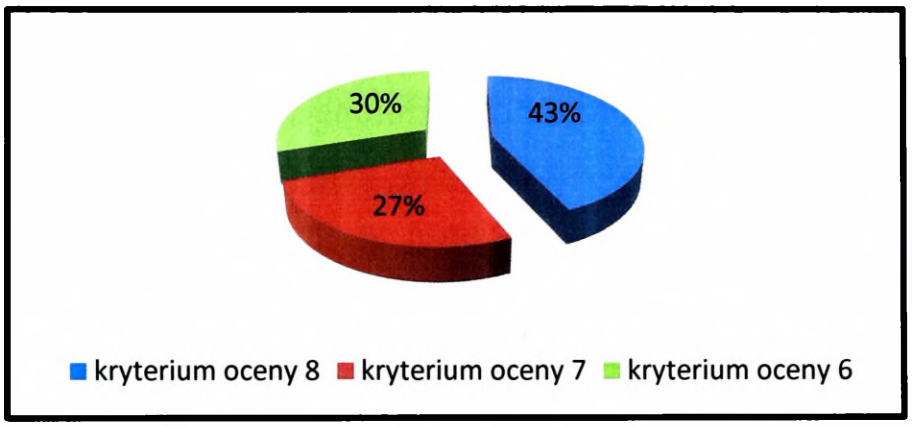


Wykres 3.7. Rozkład odpowiedzi respondentów w zakresie roli grup bojowych UE w kształtowaniu bezpieczeństwa Unii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wyniki badań wskazują, że domeną działania grup bojowych powinno być reagowanie na sytuacje kryzysowe – 27%, zadania związane z utrzymaniem pokoju 30%, w tym pomoc humanitarna w ramach operacji reagowania kryzysowego 27% (wykres 3.8).

Na uwagę jednak zasługuje fakt, że aż 18% ankietowanych na 8 możliwych ocen najwyżej wskazało możliwość kolektywnej obrony na wypadek sytuacji kryzysowej dla całej Unii, co wychodzi już poza zakres zadań związanych z ich przeznaczeniem, ale wyznacza możliwy kierunek rozwoju dalszej polityki w dziedzinie obronności UE.



Wykres 3.8. Rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie: Które z wymienionych zadań grupy bojowe UE mogą realizować w sposób najbardziej efektywny?
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wydaje się, że odpowiedzią na wymóg szybkiego i skutecznego przerzutu oraz reakcji na wszelkie kryzysy, wpisujące się w deklarację petersberską, jest przyjęcie struktur mniejszych elastycznych formacji, zdolnych do manewrowego działania oraz zdolnych do szybkiego przerzutu operacyjnego na znaczne odległości.

Analizując dotychczasowe zapisy dotyczące grup bojowych, należy przede wszystkim zdać sobie sprawę, że pododdziały te mogą być użyte z dala od granic Unii Europejskiej[127]. Stwarza to sytuację, w której grupa bojowa będzie mogła samodzielnie dokonać przerzutu w rejon operacji lub (co jest bardziej prawdopodobne) będą to siły przystosowane zarówno pod względem strukturalnym jak i wyposażenia, do szybkiego dotarcia za pomocą środków powietrznych, drogą morską lub lądową w rejon prowadzenia działań.

[127] Zob. Operacja „Artemis" w Demokratycznej Republice Konga.

3.3. Wyznaczniki determinujące przygotowanie grup bojowych Unii Europejskiej

Grup bojowych Unii Europejskiej nie należy utożsamiać z połączonymi siłami zadaniowymi, czy zgrupowaniami taktycznymi charakteryzującymi się doraźnym składem i tymczasowością działania. Powinny być one trwale zorganizowanymi oddziałami, o możliwościach prowadzenia działań na szczeblu taktycznym, utrzymującymi stałą gotowość bojową, utworzonymi specjalnie do działania w ramach reagowania kryzysowego. Respondenci w badaniach sondażowych na pytanie: **Która z przedstawionych niżej definicji najbardziej oddaje sens pojęcia „grupa bojowa"?** jednoznacznie odpowiedzieli, że powinien to być **pododdział o cechach wielonarodowych, o zorganizowanych podsystemach funkcjonalnych oraz strukturze, gotowy do podjęcia działań antykryzysowych zgodnie z otrzymanym zadaniem i rozwojem sytuacji** (tab. 3.2).

Tab. 3.2 Wskazania i ocena respondentów badania sondażowego w zakresie pojęcia „grupa bojowa UE"

lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	grupa bojowa to zbrojne siły UE, zdolne do prowadzenia działań reagowania kryzysowego, wykorzystując instrumenty militarne aż do siłowego rozdzielania stron konfliktu...	**28**	18	25	11
2.	grupa bojowa to taktyczne zgrupowanie bojowe posiadające w swej strukturze pododdziały czołgów i piechoty pod jednym dowództwem, tworzone na bazie pułku pancernego, rozpoznawczego pułku pancernego lub batalionu piechoty.	**33**	21	11	17
3.	grupa bojowa to trwale zorganizowany oddział, o możliwościach prowadzenia działań na szczeblu taktycznym, utrzymujący stałą gotowość bojową.	14	**32**	22	14
4.	grupy bojowe to pododdziały przygotowane do działania jako międzynarodowe komponenty zadaniowe, ze wspólnym systemem dowodzenia, zabezpieczeniem logistycznym i wyznaczonymi pododdziałami bojowymi, będące w gotowości na sygnał do podjęcia działań w określonej sytuacji kryzysowej i dostosowujące w określonym czasie swój ostateczny kształt i sposób działania do wymogów tej sytuacji.	9	11	21	**41**

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Do właściwości podkreślających specyfikę grup bojowych można zaliczyć:

- wyraźną celowość ich tworzenia;
- zadaniowy charakter;
- formowanie ich na czas określony;

- każdorazowe dostosowywanie jego składu, struktury i wyposażenia do konkretnych uwarunkowań;
- tymczasowość funkcjonowania[128].

Są to cechy ściśle ze sobą związane i w sposób istotny wskazują, że grupy bojowe powinny być tworzone w oparciu o trwałe **struktury organizacyjno - funkcjonalne** umożliwiające realizację zadań w ściśle określonym przedziale czasowym. Ich użycie będzie stosowne do określonych potrzeb UE, a zatem powinny się one cechować wymaganymi **właściwościami operacyjnymi**. Takie podejście jest specyficzne zarówno dla struktur sił Unii Europejskiej, jak i całościowego podejścia do teorii działań taktycznych i operacyjnych.

3.3.1. Struktury

Jednym z zasadniczych wyznaczników działania grup bojowych jest fakt, iż współczesne operacje reagowania kryzysowego są z reguły prowadzone pod egidą i na bazie rezolucji ONZ. Można przyjąć tezę, że działanie sił NATO, UE, lub innych sił zbrojnych tworzonych ad hoc, jest głównie wynikiem braku możliwości sprawnego tworzenia i działania sił pokojowych ONZ, a poszczególne siły wielonarodowe stają się w tym przypadku „zbrojnym ramieniem" ONZ. Działanie sił NATO w Afganistanie, jest na to doskonałym przykładem. Sojusz wysłał swoje siły do Afganistanu na prośbę rządu afgańskiego i wypełnia misję zgodnie z mandatem ONZ[129] i przy pełnym wsparciu społeczności międzynarodowej. Z formalnego punktu widzenia, można wskazać co najmniej dwa rodzaje działań właściwych dla grup bojowych UE:

1. Pod egidą ONZ w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.
2. W ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Oprócz tego podziału można dodatkowo teoretycznie założyć, iż grupy bojowe mogą być wykorzystane do podjęcia działań:

---

[128] J. Cieślik i in., *Tworzenie zgrupowań do wykonania…*, s. 29.

[129] Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ Nr 1386 z dnia 20 grudnia 2002 roku, Rezolucja Nr 1510 z 13 października 2003 roku oraz Porozumienie z Bonn z 5 grudnia 2001 roku dotyczące tymczasowych ustaleń ws. odbudowy stałych instytucji rządowych w Afganistanie.

- które wynikają z chęci reprezentowania i zabezpieczenia żywotnych interesów Unii Europejskiej na zewnątrz. Tego typu działanie może być planowane przez dłuższy czas, bez potrzeby natychmiastowej reakcji. Jest to również działanie, które może być realizowane przez kontyngenty do tego specjalnie utworzone, wydzielone przez państwa, które wspólnie nie tworzą grup bojowych[130];
- typowych dla grup bojowych, jako natychmiastowa reakcja na nagłą, nieprzewidzianą sytuację kryzysową;
- polegających na zażegnywaniu kryzysów trudno konsensusowych[131], gdzie stosowane procedury będą podobne do tych, jakie stosują siły ONZ w operacjach pokojowych.

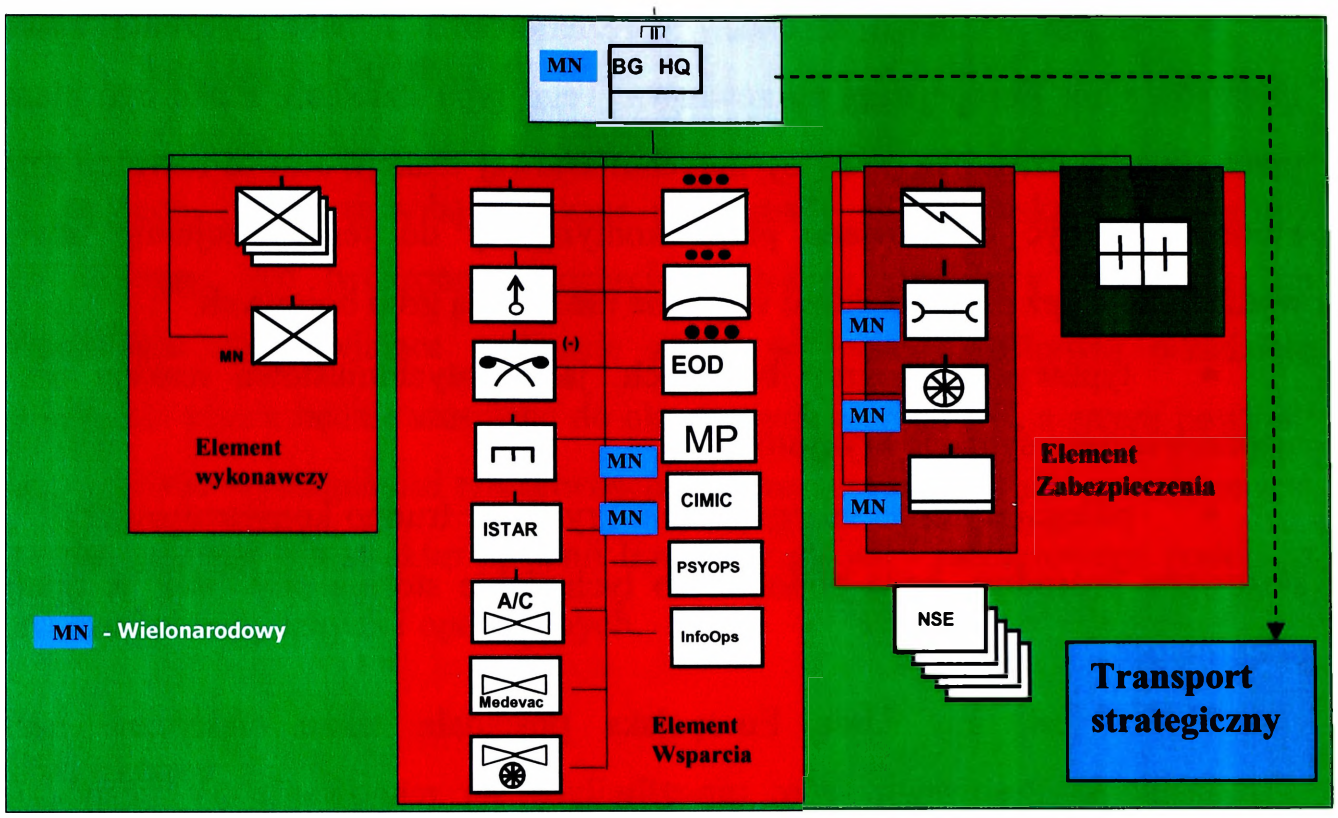
Ważne jest, aby Unia Europejska posiadała także elastyczne narzędzia zarządzania kryzysowego, które umożliwiłyby jej reagowanie na niespodziewane sytuacje. Stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych, dających takie możliwości jest nieodzowne. Istnieje wiele poglądów na strukturę funkcjonalną grup bojowych[132]. Ostateczne decyzje jeszcze nie zapadły, ale wydaje się, że w świetle analizy dokumentów normatywnych każda grupa bojowa może posiadać swoją specyfikę, co będzie bezpośrednio rzutowało na jej ostateczny kształt i wyposażenie.

---

[130] Przykładem może być prowadzona od 26 kwietnia do 15.12.2006 roku misja o charakterze militarnym wspierająca siły ONZ, mająca na celu zabezpieczenie wyborów parlamentarnych, w której siły UE w porozumieniu z władzami Republiki Konga sprawowały nadzór nad bezpiecznym przebiegiem wyborów.

[131] S. Koziej, wypowiedź w audycji radiowej radia Tok. fm, w dniu 02.04. 2008, g. 7.30.

[132] EU Battelgroups – *Theory and development in the light of finnish – Swedish Co-operation*, Department of Strategic and Defense Studies, Helsinki 2005., Jean-Yves Haine, *ESDP: an overview*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS), K. Turski, *Grupa Bojowa Unii Europejskiej cz. 1 (formowanie, struktura c2, przeznaczenie, wyposażenie),* Przegląd Wojsk Lądowych nr 9/2006.



Rys. 3.2 Struktura organizacyjna grupy bojowej. Wariant
Źródło: K. Turski, Grupa Bojowa Unii Europejskiej cz. 1 (formowanie, struktura c2, przeznaczenie, wyposażenie), Przegląd Wojsk Lądowych nr 9/2006

Niezmienny jest ogólny podział na element podejmowania decyzji, element wykonawczy (bojowy) oraz element zabezpieczenia i wsparcia działań. Osobnym elementem może być ośrodek odpowiedzialny za przerzut operacyjny w rejon misji, który może być podporządkowany dowódcy grupy bojowej lub wykonujący daną usługę na rzecz grupy. Potencjalną strukturę grupy bojowej przedstawia rys. 3.2, jednak szczegółowe rozwiązania każdorazowo będą podlegały negocjacji i ograniczeniom natury technicznej, zaangażowania poszczególnych państw (wyznaczania kontyngentów wojskowych) oraz ustaleń politycznych. Na konferencji ministrów obrony w październiku 2004 roku stwierdzono, że „*grupa bojowa jest militarną, efektywną, wiarygodną i wspólną formą szybkiej odpowiedzi, o możliwościach szybkiego rozmieszczania, zdolną prowadzić działania samodzielnie, lub w początkowym okresie większej operacji. Opiera się na broniach połączonych oraz pododdziałach wielkości batalionu, wzmacnianych elementami wsparcia bojowego i zabezpieczenia logistycznego. Grupa bojowa może być formowana przez państwo ramowe lub też wielonarodową koalicję państw członkowskich. Głównym kryterium w obu przypadkach pozostają interoperacyjność i możliwości wojskowe.*

Grupa bojowa musi współdziałać z dowództwami rodzajów wojsk oraz środkami wsparcia strategicznego i operacyjnego takiego jak transport lotniczy i logistyka"[133].

Grupy bojowe z założenia są specyficzną formą sił zbrojnych, opartą na wielonarodowej, połączonej platformie. W perspektywie rozwój ich możliwości działania, będzie uzależniony od opracowania sposobu dowodzenia nimi podczas działania w warunkach kryzysu. Współczesne operacje międzynarodowe pokazują jak ważnym problemem jest zdolność do skutecznego dowodzenia siłami zadaniowymi, na różnych szczeblach dowodzenia. Dowodzenie rozumiane jako *proces, przez który dowódca narzuca swoją wolę i zamiary podwładnym oraz w ramach którego wspomagany przez swój sztab planuje, koordynuje i ukierunkowuje działania podległych mu wojsk poprzez użycie standardowych procedur działania i wszelkich dostępnych środków przekazywania informacji*,[134] jest nieodzownym czynnikiem warunkującym powodzenie każdej misji wojskowej. Ponadto należy podkreślić, iż do dowodzenia niezbędny jest stały dopływ informacji, co warunkuje podjęcie określonych działań. Jest to zatem wymóg niezbędny do tego, aby można było osiągnąć cel operacji i jednocześnie doprowadzić do skutecznego działania grup bojowych.

Docelową strukturę polsko – niemiecko – słowacko – litewsko – łotewskiej grupy bojowej ustalono podczas kilkunastu spotkań oraz prac zespołów roboczych podzielonych na syndykaty. Jest to niezwykle złożony proces, w którym oprócz potrzeb natury operacyjno-taktycznej dużą rolę odgrywa czynnik polityczny[135]. Ostateczny[136] kształt struktury grupy bojowej przedstawia rysunek 3.3.

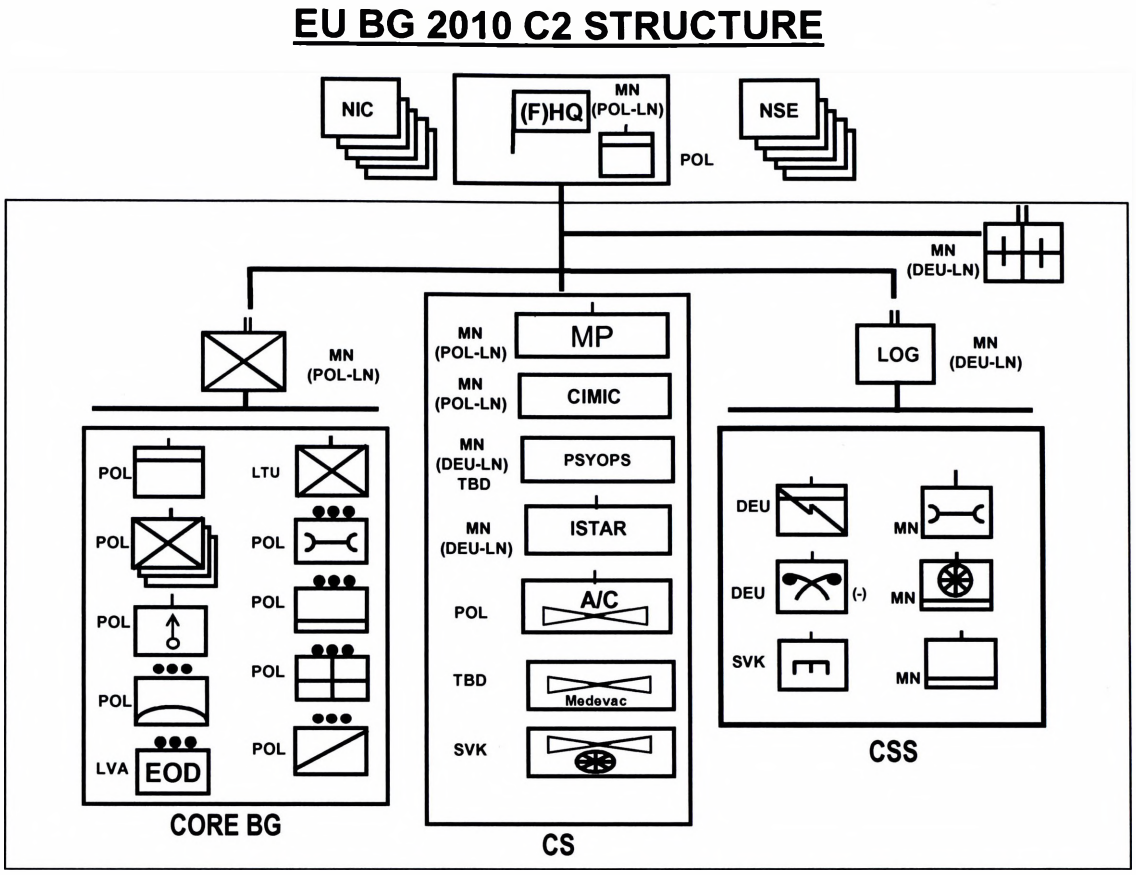
---

[133] *Declaration on European Military Capabilities,* Military Capability Commitment Conference,. Bruksela 22 października 2004 r., s. 3-5.

[134] J. Michniak (red.), *Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych,* AON, Warszawa 1999, s. 9.

[135] Zob. rozdz. 3.

[136] Jest to struktura uzgodniona podczas 10 rundy konsultacji w sprawie utworzenia polsko – niemiecko – słowacko – litewsko – łotewskiej grupy bojowej, która odbyła się w Bonn w terminie 12 – 14 czerwca 2007 r.

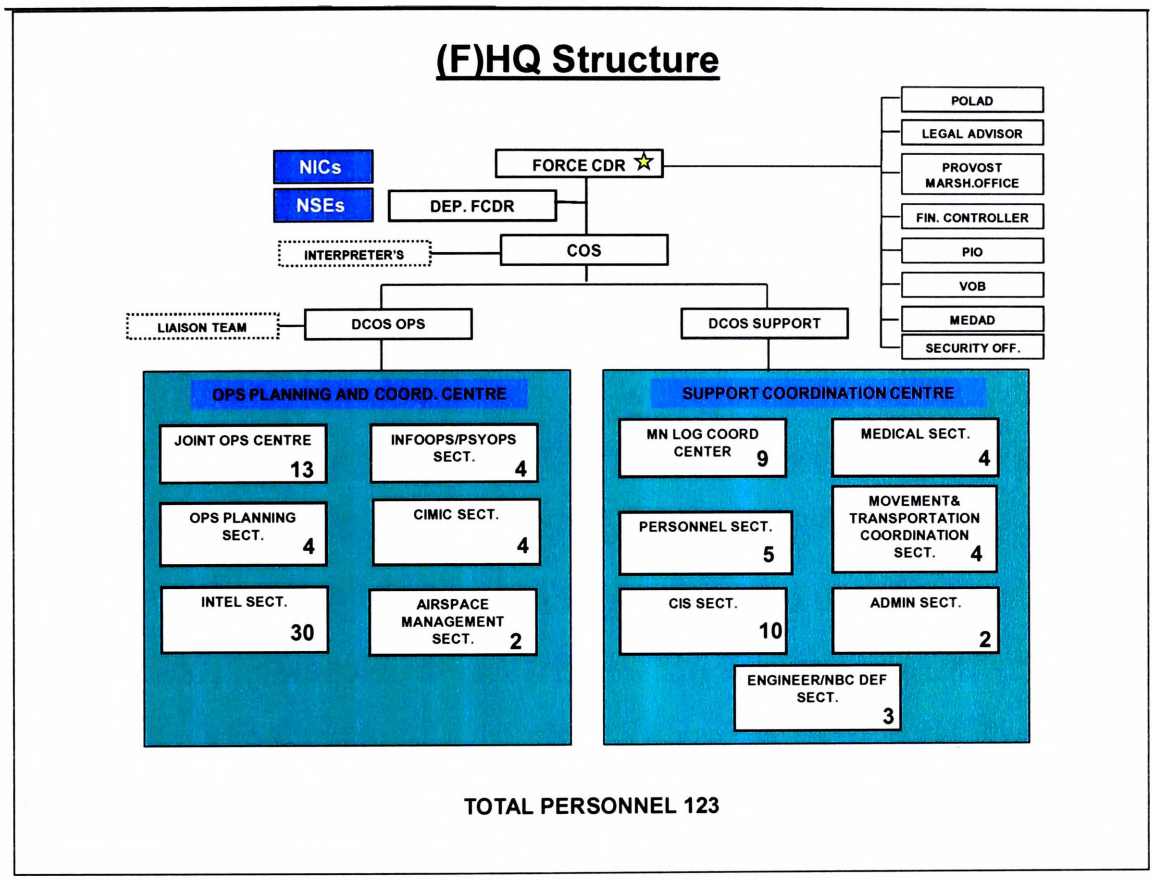


Rys. 3.3 Struktura EU BG organizowanej przez Polskę jako państwo ramowe
Źródło: materiały z uzgodnień podczas wyjazdu delegacji resortu ON do Bonn (Niemcy), 12 – 14 czerwca 2007r.

Element dowodzenia umożliwia skuteczne wykonywanie zadań przez wszelkie elementy wykonawcze, w tym zabezpieczenia i wsparcia działań. Aby mógł on skutecznie spełniać swoją funkcję, powinien cechować się sprawnością działania, która zapewni wdrażanie woli dowódcy w życie oraz komunikację, zarówno wewnętrzną (pomiędzy elementami strukturalnymi), jak i zewnętrzną, warunkującą współdziałanie z różnorodnymi elementami otoczenia, również z przełożonym. Dlatego też opracowując koncepcję struktury grupy bojowej nie można pominąć bardzo istotnego problemu organizacji systemu dowodzenia. Strukturę dowództwa polskiej grupy bojowej przedstawia rysunek 3.4.

Podczas działania w środowisku niestabilnym, zdolność do szybkiego podjęcia decyzji i wprowadzenia jej w życie, będzie nieodzownym czynnikiem ciągłego sprawowania kontroli nad podległymi strukturami. Planowanie musi przebiegać w sposób elastyczny, z uwzględnieniem wielu czynników często różniących się od tych, jakie występują podczas prowadzenia klasycznych działań bojowych. Jest to problem tym bardziej złożony, że będą to siły wielonarodowe, w skład których wchodzą pododdziały posiadające swoje procedury, schematy i sposoby postępowania

w sytuacjach kryzysowych. Dlatego rozwiązaniem, które należy brać pod uwagę, jest tworzenie dowództwa jednonarodowego (w ramach Framework Nation), wspartego przez przedstawicieli z innych państw, dowodzącego wielonarodowymi komponentami.



Rys. 3.4 Struktura dowództwa EU BG organizowanej przez Polskę jako państwo ramowe

Źródło: materiały z uzgodnień podczas wyjazdu delegacji resortu ON do Bonn (Niemcy), 12 – 14 czerwca 2007r.

Do sprawnego funkcjonowania grupy bojowej w trakcie operacji niezbędne jest zabezpieczenie szeregu rodzajów aktywności operacyjnej, podobnie jak w dotychczasowych działaniach kontyngentów wojskowych podczas misji pokojowych (ONZ), misji wsparcia pokoju (NATO) oraz misji stabilizacyjnych (USA). Zawsze należy działać w obszarze:

- bezpieczeństwa własnego;
- rozpoznania (wiedza o przeciwniku i zagrożeniach, która jest podstawą do planowania działań);
- zapobiegania (przeciwdziałanie potencjalnym skutkom oddziaływania stron konfliktu, czy też innym czynnikom niezadowolenia);

- zwalczania (likwidacja określonych zagrożeń);
- współpracy i pomocy (zarówno w dziedzinie cywilno-wojskowej, jak i wsparcia określonych sił zbrojnych).

W procesie tworzenia i przygotowania końcowego do określonej misji reagowania kryzysowego każdorazowo należy dążyć do wypracowania autonomiczności działania grupy z niezależnym zabezpieczeniem logistycznym oraz szeroko rozumianym wsparciem działań.

3.3.2. Właściwości operacyjne

Koncepcja Grup Bojowych powiązana jest z problemem rozwoju dużej ilości pojedynczych istotnych szczegółów o charakterze czysto wojskowym. Do nich z pewnością będą należały kwestie osiągnięcia jednakowego poziomu szkolenia żołnierzy należących do różnych narodowości, zakres stopnia wielonarodowości jak również element poziomu interoperacyjności modułów bojowych.

Problemy mogą się zacząć już w pierwszej fazie operacji (tzw. intial deployment) poszczególnych grup. Przy założeniu, że liczebność grupy bojowej wynosić będzie ok. 1500 żołnierzy, do ich przetransportowania potrzebnych jest ok. 17 lotów transportowych samolotami C – 130 Hercules .[137] Do tego doliczyć trzeba ok. 10 lotów transportujących sprzęt bojowy i zabezpieczenie logistyczne albo 5 lotów samolotami C - 17 Globmaster[138]. Tylko Wielka Brytania posiada tego typu samolot. Przy braku własnych środków transportu lotniczego, tzw. strategiczna zdolność przenoszenia i dyslokacji żołnierzy i transportu sprzętu wojskowego UE jest bardzo ograniczona. Inicjatywa taka jak globalne podejście do operacyjnej zdolności działań wojsk (Global Approach on Deployability), która mogłaby temu skutecznie dopomóc, istnieje, jak dotychczas, tylko w założeniach[139]. Jak widać, już podczas tworzenia struktury grup bojowych, pomimo ich stosunkowo niewielkiej liczebności oraz wysokiej manewrowości, należy przewidzieć sposób ich dostarczania w rejon działania przy wykorzystaniu różnorakich środków transportu strategicznego, przy

---

[137] Każdy samolot może przetransportować co najmniej ok. 90 żołnierzy lub zabrać ok. 33 ton ładunku.
[138] Każdy samolot może przetransportować co najmniej 150 żołnierzy lub zabrać ok. 76 ton ładunku.
[139] Por. K. Miszczak, *Battle Groups/Grupy Bojowe - Europejskie Siły Szybkiego Reagowania,* w. Przegląd Środkowoeuropejski, nr 40, lipiec 2005r.

całkowitej liczbie personelu zaangażowanego w realizację zadań przez grupę, która zależy w dużej mierze od tego, gdzie grupa zostaje rozmieszczona i jak długo tam zostaje.

Pomimo określenia koncepcji grup bojowych przez Komitet Wojskowy, dalszej pracy wymaga rozwiązanie problemów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Wiąże się to zagadnienie z wieloma aspektami, między innymi z potrzebą precyzyjnego określenia ilości grup bojowych, aby mogły one sprostać zadaniom ustalonym w Celu Operacyjnym (Headline Goal) 2010, określeniem zakresu możliwości operacyjnych grup bojowych, znalezieniem równowagi pomiędzy krajami wiodącymi, krajami wyznaczającymi wojska do grup bojowych a Komitetem Wojskowym w zakresie ich kompetencji.

W związku ze złożoną i skomplikowaną materią oddziaływania grup bojowych, niezbędne jest uściślenie niektórych przedsięwzięć związanych z ich tworzeniem i przygotowaniem. Koniecznym wymogiem jest uściślenie wielkości grup bojowych i dostosowanie ich struktury, biorąc pod uwagę fakt, że powinny być one zdolne do użycia w jak najkrótszym czasie, posiadać zdolności bojowe, które powinny pozwolić na prowadzenie typowo bojowych działań taktycznych, a jednocześnie umożliwiać skuteczne działanie podczas działań pokojowych i stabilizacyjnych. Ponadto wymogiem niezwykle istotnym jest zdolność do szybkiego przerzutu, na znaczną odległość (np. Afryka). W tym kontekście wydaje się, iż mniejsze oddziały są bardziej do tego typu operacji przygotowane. Istnieje potrzeba zrównoważenia ich zdolności do przerzutu z możliwościami bojowymi. **Dlatego też wielkość grup bojowych do wzmocnionego batalionu (do dwóch tysięcy żołnierzy) wydaje się w pełni odpowiadać wymogom mobilności i potencjału.** Ponadto szeroki zakres realizacji zadań, przy założeniu ograniczonej wielkości powinien dać możliwość łączenia poszczególnych grup bojowych w większe oddziały, co jest związane z potrzebą ustalenia jednolitych procedur dowodzenia, kompatybilnego wyposażenia, wspólnych procedur zabezpieczenia logistycznego oraz w miarę jednolitych struktur.

Determinantem określającym przygotowanie grup bojowych jest także wspomniana zdolność do przerzutu na znaczną odległość. Jest to bezpośrednio

związane z jakością wyposażenia, które powinno spełniać kryterium możliwości do załadowania na statki powietrzne, szybkiego załadunku i rozładunku.

Aby można było prowadzić jakiekolwiek działania potrzebny jest spójny system dowodzenia, który musi opierać się na sprawnej strukturze organizacyjnej grupy oraz procedurach, które będą dla wszystkich zrozumiałe. Sposób dowodzenia w grupie bojowej powinien spełniać podstawowy warunek – umożliwiać skuteczne kierowanie przez dowódcę działaniami podległych jednostek. Oprócz ustalenia struktury dowodzenia i relacji pomiędzy poszczególnymi komórkami, niezbędne jest w tym zakresie odpowiednie zgranie dowództwa, co wymaga czasu oraz kompetencji oficerów je tworzących.

Wymogiem niezbędnym dla skutecznego funkcjonowania grup bojowych jest interoperacyjność w stosunku do wewnętrznej struktury oraz współdziałania z innymi organizacjami (NATO, ONZ). Jest to szczególnie ważne z powodu logistycznego zabezpieczenia działań, jak też działania w strukturze wielonarodowej, gdzie istnieje wiele odmiennych procedur i ograniczeń dotyczących możliwości współdziałania oraz ograniczeń politycznych, które mogą blokować wiele przedsięwzięć. Wydaje się, że nie było by błędem zaanektowanie niektórych rozwiązań stosowanych w NATO, gdyż większość krajów wyznaczających swoje pododdziały do działania w ramach grup bojowych jest członkami Sojuszu. Dlatego należy kierować się zasadą, że im więcej grupa bojowa zrealizuje w trakcie przygotowania się do działania, tym sprawniej odbędzie się proces inicjacji w działaniu.

Niektórzy eksperci[140] twierdzą, że państw europejskich nie stać na to, aby mieć oddzielne wojska dla Unii i oddzielne dla Sojuszu. Problemem są odmienne dążenia. NATO chciałoby, żeby Unia koncentrowała się na wybranych zadaniach wspierających misje sojusznicze. Unia natomiast, pragnęłaby korzystać ze zdolności natowskich głównie w zakresie łączności oraz rozpoznania strategicznego. Pomimo tych rozbieżności, wydaje się, że ścisła kooperacja na zasadzie uzupełniania się tych organizacji w różnych misjach reagowania kryzysowego oraz wsparcia w ramach zdolności operacyjnych, byłaby korzystna dla tych organizacji.

---

[140] B. Pacek, *Lekcja do odrobienia*, [w:] Polska Zbrojna, nr 35(657) z dn. 30.08.2009, s. 17.

Raz zorganizowana grupa bojowa nie może przestać realizować wspólnych przedsięwzięć szkoleniowych. Cykliczny program szkolenia pozwoli utrzymywać dowództwo i pozostałe elementy w stałej gotowości do działania oraz pozwoli na wprowadzanie niezbędnych zmian, jako odpowiedź na zmieniającą się sytuację w dziedzinie zagrożeń i potencjalnych źródeł występowania kryzysów. Dlatego, aby grupy bojowe faktycznie były instrumentem o potencjale zezwalającym na podjęcie działań reagowania kryzysowego, potrzebny jest system ciągłego szkolenia i doskonalenia. Poza tym w przypadku angażowania się Unii Europejskiej w określoną operację wojskową, w przeciwieństwie do dotychczasowej praktyki tworzenia sił doraźnych, grupy bojowe powinny być praktycznie wykorzystywane. Nie mogą one pozostać tworem na papierze.

Gotowość do podjęcia działań w bardzo krótkim czasie, generuje potrzebę stworzenia odpowiedniej procedury, która umożliwi zgranie wyznaczonej grupy bojowej do danej operacji. Wiąże się to z wieloma przedsięwzięciami nie tylko proceduralnymi, dotyczącymi szkolenia i dowodzenia, ale i z wieloma aspektami zabezpieczenia logistycznego: utrzymywaniem odpowiedniej infrastruktury szkoleniowej w wybranym miejscu, zabezpieczeniem medycznym, przygotowaniem instruktorów, miejsc ześrodkowania, transportu oraz szerokim wykorzystaniem istniejącej bazy i infrastruktury szkoleniowej w tym ośrodków szkolenia NATO.

Uogólniając, można założyć, iż projekt grup bojowych wymaga skoordynowania wielu przedsięwzięć i określenia zasadniczych kierunków ich przygotowania i funkcjonowania. Zasadniczymi wyznacznikami, które warunkują skuteczne funkcjonowanie grup bojowych są możliwości kierowania nimi, możliwości ciągłego dowodzenia wszystkimi elementami funkcjonalnymi, możliwości przerzutu operacyjnego, potrzeba dysponowania środkami oddziaływania niekinetycznego, wyszkolonymi żołnierzami oraz spójnym systemem logistycznym.

Mnogość i zróżnicowanie zadań stwarza przeświadczenie, iż przygotowanie grup bojowych jest procesem złożonym, trudnym do zrealizowania organizacyjnie, ale też koncepcyjnie. W świetle dotychczasowych rozważań można wywnioskować, że podstawą do przygotowania poszczególnych grup bojowych jest odpowiednio

dostosowana **koncepcja**, która musi uwzględniać nie tylko okres przygotowawczy (organizacyjny), ale też sposób zgrywania i utrzymywania stałej gotowości działania.

Wnioski

1. W ramach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (CFSP), w tym Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP), **decyzje podejmowane są przez Radę Europejską** bez potrzeby ingerencji Parlamentu Europejskiego, czy Komisji Europejskiej.

2. W dziedzinie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (CFSP) w tym Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP), podejmowanie decyzji przez Radę nie wymaga użycia metody „kwalifikowanej większości", ale decyzje Rady muszą być jednomyślne, czyli mogą zostać zablokowane przez veto każdego z krajów. Jest to **główna przeszkoda** w kreowaniu wykonawczego wspólnego sposobu szybkiego działania w ramach systemu bezpieczeństwa Unii, bowiem o ile wskazanie instytucji podejmujących problematykę bezpieczeństwa w Europie nie nastręcza trudności, to określenie powiązań pomiędzy nimi oraz wyszczególnienie jednego ośrodka decyzyjnego, mogącego podjąć wiążącą decyzję nie jest takie oczywiste. Wpływa to na zdolność do szybkiej reakcji Unii Europejskiej jako spójnego podmiotu na arenie międzynarodowej oraz obniża rangę i prestiż Unii w tym zakresie.

3. W przeciwieństwie do narodowych sił zbrojnych, które przede wszystkim kreują bezpieczeństwo państwa, główną dziedziną działania grup bojowych jest odpowiedź na wszelkie zagrożenia zewnętrzne oraz reagowanie na sytuację kryzysowe i realizacja zadań związanych z utrzymaniem pokoju, w tym pomoc humanitarna. Dlatego opcja kreowania bezpieczeństwa przez grupy bojowe jest jedną z najmniej istotnych funkcji dla grup bojowych UE.

4. Siły wojskowe UE powinny być zdolne do podjęcia działań w określonym czasie w rejonie kryzysu, przystosowane do specyfiki określonej misji i zdolne do realizacji zadań reagowania kryzysowego, jako element strategii Unii Europejskiej. W celu spełnienia tego wymogu, grupy bojowe muszą posiadać zdolność do: sprawnego, szybkiego i skutecznego przemieszczenia znacznych sił poza terytorium

własnego państwa, prowadzenia operacji w dłuższym czasie, efektywnego zaangażowania sił w aspekcie rozpoznania, rażenia, ochrony swoich sił z dala od własnych baz, informatyzacji systemu wojskowego, zwłaszcza w sferze operacyjnej.

5. Jednym z głównych założeń funkcjonowania grup bojowych jest czas osiągnięcia gotowości do działania, który jest określony na 10 dni od zaaprobowania koncepcji reagowania kryzysowego przez Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa UE (Political and Security Committee – PSC). Biorąc pod uwagę wielonarodowość grupy i potrzebę organizacji przerzutu w rejon operacji jest to bardzo restrykcyjne kryterium. Proces przygotowania i organizacji działania grup bojowych powinien odpowiadać na zapotrzebowanie w tym aspekcie.

6. Organizacja grup bojowych będzie wyrażona poprzez niezmienny, ogólny podział na elementy: podejmowania decyzji, wykonawczy (bojowy) oraz zabezpieczenia i wsparcia działań. Jednakże każda grupa bojowa może posiadać swoją specyfikę, co będzie bezpośrednio rzutowało na jej ostateczny kształt i wyposażenie. Bardzo ważnym elementem, decydującym o możliwościach bojowych grup bojowych UE, jest ośrodek odpowiedzialny za przerzut operacyjny w rejon misji, który może być podporządkowany dowódcy grupy bojowej lub, co wydaje się bardziej możliwe do zaakceptowania, wykonujący usługę na rzecz grupy.

7. Grupy bojowe są specyficzną formą sił zbrojnych, opartą na wielonarodowej, połączonej platformie. Dlatego jednym z wyznaczników ich przygotowania jest odpowiedni proces szkolenia, który w konsekwencji, w jak najwyższym stopniu, umożliwi spójne działanie wszystkich elementów i podsystemów funkcjonalnych grupy bojowej. Szkolenie takie powinno obejmować dowództwo, które musi posiadać zdolność do skutecznego dowodzenia siłami zadaniowymi, na różnych szczeblach dowodzenia, moduł bojowy (mobilny), który powinien być zdolny do realizacji przedsięwzięć kinetycznych i niekinetycznych, wszelkie elementy zabezpieczenia i wsparcia działań, procedury ewakuacji i wezwania wsparcia z pola walki, a nawet aspekty sytuacji międzynarodowej w tym wiadomości o regionach objętych wszelkimi kryzysami.

8. Koncepcja grup bojowych, wraz ze wszelkimi następstwami, określa potrzebę i możliwości strategicznego użycia sił reagowania Unii Europejskiej. Stanowi to

wskazówkę w zakresie sposobu przygotowania i możliwości użycia grup bojowych. Proces ten wymaga skoordynowania wielu przedsięwzięć począwszy od wykorzystania doświadczeń z dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego, a skończywszy na wypracowaniu spójnych procedur w zakresie zabezpieczenia logistycznego.

9. Do podstawowych wyznaczników skutecznego przygotowania grup bojowych należą: cel powstania i funkcjonowania grup bojowych, zadania do jakich grupy są przeznaczone, czas potrzebny na reakcję i prowadzenie działań. Te wielkości determinują odpowiednią strukturę, która zapewni:

– ciągłe dowodzenie;

– realizacje wyznaczonych zadań (wraz z możliwościami odpowiedzi na zagrożenie poza terytorium Unii Europejskiej, co jest związane z możliwościami przerzutu);

– możliwość prowadzenia działań bojowych, samoobrony i oddziaływania niekinetycznego wraz z komórkami CIMIC, operacji psychologicznych i informacyjnych.

Cały proces przygotowania powinien być połączony odpowiednim doborem stanu osobowego oraz szkoleniem wyczerpującym wymagania, jakie stoją przed grupami bojowymi.

4. WPŁYW DOŚWIADCZEŃ Z DOTYCHCZAS PROWADZONYCH OPERACJI NA PRZYGOTOWANIE GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Współczesne uwarunkowania prowadzenia wszelkiego rodzaju działań taktycznych stawiają coraz wyższe wymagania wojskom. Wymagania te wymuszają na poszczególnych formacjach potrzebę przystosowania swoich struktur organizacyjnych oraz zasad funkcjonowania do określonej sytuacji.

Obserwacja współczesnych konfliktów zbrojnych potwierdza tezę, iż współczesne pole walki charakteryzuje się dużym stopniem nieprzewidywalności oraz większą skalą dekoncentracji zaangażowanych sił i środków bojowych. Ponadto z doświadczeń ostatnich konfliktów zbrojnych w sposób jednoznaczny wynika, że działania bojowe będą wymagać od zaangażowanych w nich sił elastyczności, przejawiającej się szeroką gamą realizowanych zadań, począwszy od stwarzania warunków do udzielania pomocy humanitarnej ludności na terenie działań, aż po intensywne działania bojowe. Oznacza to konieczność takiego zorganizowania wojsk, aby wyznaczony oddział był w stanie jednocześnie realizować zadania o różnorakim charakterze. W związku z tym tworzenie wszelkich zgrupowań taktycznych na bazie istniejących już pododdziałów wydaje się dobrą odpowiedzią na tego rodzaju wymagania. W trend ten również wpisują się grupy bojowe UE wraz ze swoją specyfiką i przeznaczeniem.

Wszelkie zgrupowania taktyczne łączą w sobie dotychczasowe cechy wojsk o stałych, ustalonych strukturach, przeznaczonych do prowadzenia podstawowych działań taktycznych, działań stabilizacyjnych, czy też przygotowawczych z cechami wykorzystywanymi podczas działań, które wymagają zaangażowania specjalistycznych elementów (rys 4.1 podział działań taktycznych). Poprzez tworzenie zgrupowań taktycznych czy grup bojowych, zwarta formacja staje się gotowa do prowadzenia wymaganych działań w określonych warunkach zarówno zaczepnych i obronnych, jak i działań charakterystycznych dla prowadzenia operacji pokojowych: zabezpieczenia porządku i bezpieczeństwa pomiędzy zwaśnionymi stronami,

wykonywania rajdów przeciw zidentyfikowanym siłom destabilizacyjnym oraz niszczenia ich środków ogniowych, patrolowania określonego obszaru i zabezpieczania wszelkich przedsięwzięć wspierających ludność cywilną. Współczesne pole walki wymaga prowadzenia działań tak z powietrza jak i na lądzie, a ich istota wyrażona jest poprzez użycie zwartych pododdziałów lądowych wspartych lotnictwem i elementami wpisującymi się w problematykę oddziaływania na styku ludności cywilnej oraz oddziaływania informacyjnego.



Rys 4.1. Podział działań taktycznych.

Źródło: Zakład Taktyki Wojsk Lądowych AON – materiał prezentowany na konferencji naukowej pod kierownictwem płk. dr. hab. Witolda LIDWY, Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna, AON 28.11.2007 r.

Każde zorganizowane działanie cechuje się kolejnością wykonywanych czynności, zorganizowanych tak, aby czynność kolejna wynikała i była rezultatem czynności poprzedniej. Takie założenie zmusza do sprecyzowania pojęcia organizacja, którą T. Kotarbiński, w kontekście nieczynnościowym (samego organizowania) precyzuje jako „*pewien rodzaj całości ze względu na stosunek do niej jej własnych*

elementów (...) taka całość, której wszystkie składniki współprzyczyniają się do powodzenia całości"[141]. Poszczególne elementy przyczyniają się do osiągnięcia określonego celu. W przypadku działań w obszarze wojskowości każde działanie powinno być postrzegane jako działanie zorganizowane, ukierunkowane na osiągnięcie założonych efektów i celów. W przypadku prowadzenia działalności mającej na celu uczynić określony element np. grupę bojową, gotowym do spełniania swych funkcji, można mówić o przygotowaniu go do działania, czyli innymi słowy **uczynienia go zdolnym do realizacji założonych zadań, aby osiągnąć cel**. Przygotowanie, zatem to realizacja czynności wcześniejszej będącej przygotowaniem czynności kolejnej, która jest powodowana, umożliwiana lub ułatwiana czynnością wcześniejszą[142]. W przypadku przedmiotowych grup bojowych oznacza to, iż ich przygotowanie będzie szeregiem czynności następujących jedna po drugiej, z których każda musi spełniać określone funkcje ułatwiające wykonanie kolejnej czynności, a zakończenie procesu przygotowania jest czynnością powodującą sprawne, określone działanie w całościowym środowisku.

Na tej podstawie można sformułować założenie, że pierwszą czynnością w cyklu przygotowania grup bojowych UE, powinno być określenie zadań jakie ma ona spełniać, następnie należy określić strukturę, źródła zasilania i przystąpić do jej formowania. Kolejną czynnością jest zrealizowanie szkolenia zgrywającego poszczególne elementy wewnątrz systemu, po czym przystąpienie do prowadzenia działań (rys. 4.2 – czynności sprawnego przygotowania dowództwa do działania).

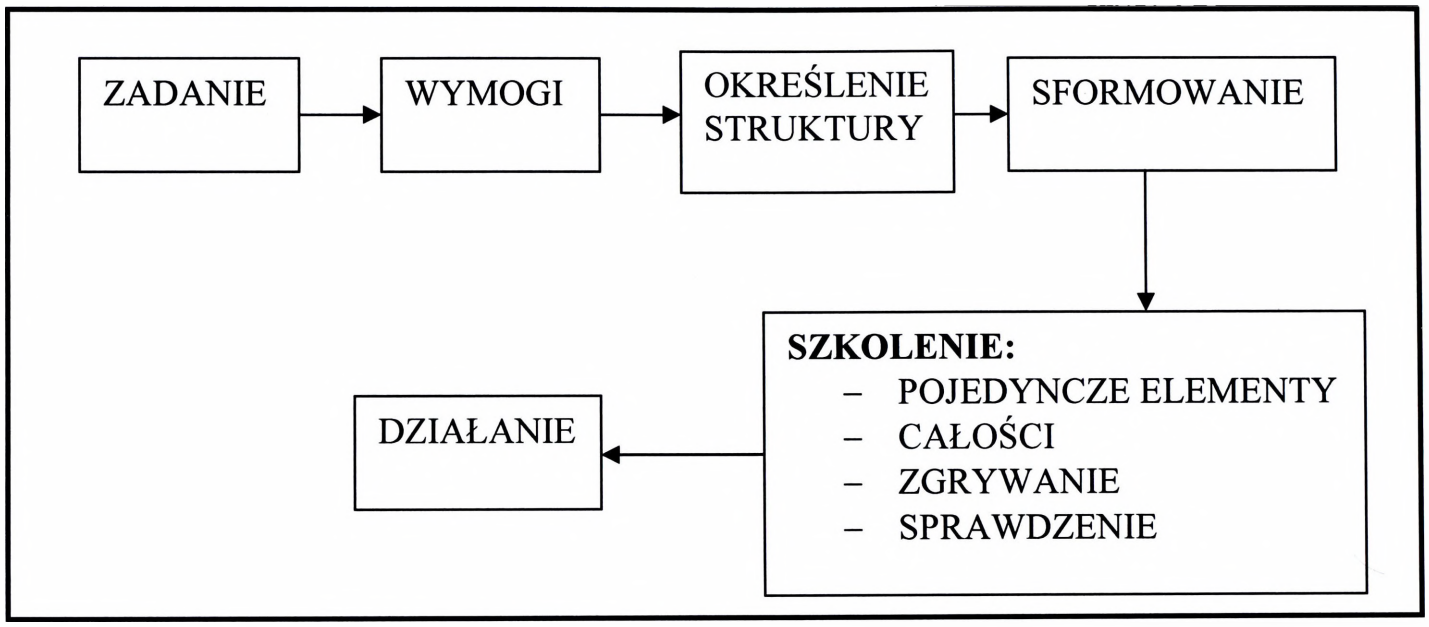
Grupa bojowa, wypełniając swoje zadania po określeniu ich charakteru oraz dostosowaniu struktur organizacyjnych, musi zostać przystosowana do działania. Jest to o tyle istotne, iż czynniki występujące podczas działań o charakterze reagowania kryzysowego wymuszają zastosowanie rozwiązań o odmiennym charakterze w stosunku do charakteru działań batalionu w czasie walki.

W działalności bieżącej „zwykłego" pododdziału charakterystyczne dla niego zadania są doskonalone w bieżącej działalności szkoleniowej. Po stworzeniu struktury będącej odpowiedzią na zapotrzebowanie określonego zadania, staje się rzeczą ważną

---

[141] T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum, Wrocław, Warszawa, Kraków 1969, s. 74.
[142] Por. Tamże, s. 75.

zastosowanie odpowiednich instrumentów szkoleniowych przygotowujących oddział do działania. Wiąże się z tym także odpowiednie przygotowanie dowództwa, zdolnego do wydawania w imieniu dowódcy rozkazów, opracowania planów działania, gwarantującego sprawny przepływ informacji wewnątrz dowództwa i z elementami dowodzonymi oraz nadzorowania (kontroli) działań grupy taktycznej.



Rys 4.2 Czynności sprawnego przygotowania do działania
Źródło: Opracowanie własne.

Warunkiem niezbędnym pozwalającym osiągnąć zdolność do podjęcia działań jest czas niezbędny do zachowania równowagi pomiędzy elementami determinującymi ich funkcjonowanie zgodnie z założeniami.

W rozdziale zaprezentowano wyniki badań dotyczących specyfiki organizowania i prowadzenia dotychczas przeprowadzonych operacji reagowania kryzysowego i stabilizacyjnych, a zwłaszcza sposobu przygotowania zgrupowań taktycznych do działania, bazując w głównej mierze na doświadczeniach z misji stabilizacyjnej w Republice Iraku.

Wysiłek badawczy ukierunkowany został na zidentyfikowaniu specyfiki przygotowania, organizowania i działania brygadowej grupy bojowej w działaniach stabilizacyjnych. Określono kolejno zadania, jakie stały przed grupą bojową i czynniki, jakie je warunkowały, rozpatrzono strukturę organizacyjną grupy w stosunku do tych zadań oraz wskazano specyfikę i pewne zasady kierujące procesem przygotowania i prowadzenia działań stabilizacyjnych przez brygadową

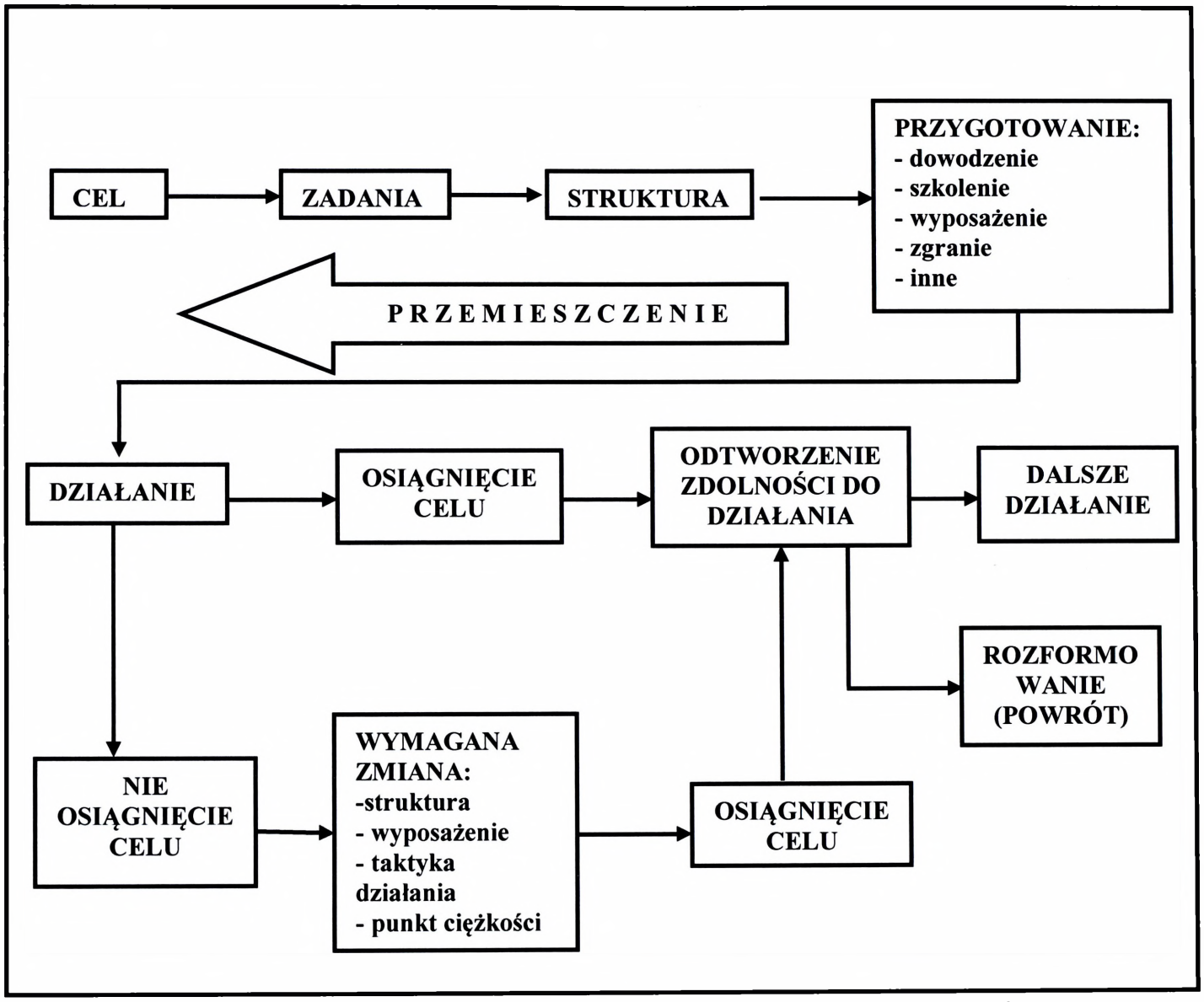
grupę bojową. Główny przedmiot badań stanowiła działalność brygadowych grup bojowych wykonujących zadania podczas misji stabilizacyjnej w Republice Iraku. Powyższe treści zostały skonfrontowane z opisanymi w rozdziale trzecim właściwościami grup bojowych UE, co stanowiło bazę do porównań, których wyniki wykorzystano w procesie opracowania koncepcji przygotowania grup bojowych.

4.1. Zadania brygadowej grupy bojowej

Każde zgrupowanie zadaniowe z założenia powinno być tworzone dla osiągnięcia określonego celu. Wszystkie cele do osiągnięcia po przetransponowaniu na zadania cząstkowe stanowią zadania stojące na drodze do jego osiągnięcia. Należy przy tym zauważyć, iż istnieją zadania kluczowe oraz zadania wspierające całokształt przedsięwzięć, często stanowiące o ostatecznym wyniku operacji. Z teorii przedmiotu wynika, iż do tych zadań tworzy się odpowiednią strukturę, która stanowi podstawę do przygotowania oddziału do działania. Poprzez przygotowanie należy rozumieć uczynienie oddziału zdolnego do realizacji zadań w nowej strukturze i prowadzenia zakładanych działań. Aby można było skutecznie przygotować wojska, należy przede wszystkim skoncentrować się na tych obszarach funkcjonowania, które w dotychczasowej strukturze nie były prowadzone lub funkcjonowały w sposób odmienny: problematyka dowodzenia, dodatkowe wyposażenie, zgranie poszczególnych pododdziałów, nowa taktyka działania, szkolenie specjalistyczne związane z obszarem działania, celami do osiągnięcia, zabezpieczenie medyczne. Dopiero po odbyciu szeregu przedsięwzięć przygotowujących oddział można skierować do działania (rys. 4.3).

W przypadku grup bojowych Unii Europejskiej sytuacja kształtuje się podobnie. Potrzeba tworzenia grup bojowych została zainicjonowana przez pojawienie się takich zagrożeń, które wymagają od Unii Europejskiej odpowiedzi. W ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, są realizowane wspólne przedsięwzięcia z zakresu bezpieczeństwa, gdzie jednym z nich jest powołanie do życia sił zbrojnych UE, w których skład wchodzą wojska wyznaczone z większości państw członkowskich oraz Norwegii. Celem takiego przedsięwzięcia jest

umożliwienie Unii Europejskiej, jako całości, odpowiedzi na pojawiającą się sytuację kryzysową lub kryzys, a to z kolei stwarza możliwość wygenerowania zadań dla tych wojsk. Kolejnym krokiem, po określeniu zadań, jest odpowiednie ich przygotowanie, aż do takiego stanu, kiedy wojska mogą skutecznie podjąć działanie zgodnie ze swoim przeznaczeniem.



Rys.4.3. Algorytm tworzenia i funkcjonowania grupy bojowej.

Źródło: Opracowanie własne.

Jak już wspomniano, podczas tworzenia brygadowych grup bojowych, należy mieć na uwadze rodzaje zadań do jakich będzie przewidziana grupa. Jeżeli, zgodnie z założeniem, brygadowa grupa taktyczna będzie przewidziana do realizacji zadań w tak zwanym obszarze działań innym niż wojenne, oznacza to, że musi ona spełniać pewne wymagania. Stawiając wymagania, należy w pierwszej kolejności określić rodzaje zadań do realizacji.

Stosując kryterium użycia wojsk lądowych, można dokonać podziału zadań prowadzonych w ramach działań innych niż wojna na podstawowe typy:

- bez użycia wojsk lądowych (SP lub MW realizują blokady, działania demonstracyjne, w ostateczności ataki powietrzne i rakietowe w celu osłabienia potencjału stron i uniemożliwienia im działania, wojska lądowe mogą zostać rozmieszczone prewencyjnie);
- tworzenie strefy buforowej pomiędzy zwaśnionymi stronami;
- kontrola wewnętrzna obszaru objętego konfliktem (działania policyjne).

Podstawowym typem zadań realizowanym w misjach innych niż wojna jest tzw. rozmieszczenie prewencyjne w rejonach przewidywanego lub trwającego konfliktu. Może to, z jednej strony, odstraszyć zwaśnione strony, zapobiegając eskalacji konfliktu politycznego (lub społecznego) i przekształceniu się go w konflikt zbrojny, z drugiej zaś stać się przyczynkiem do eskalacji konfliktu w przypadku niesprecyzowanego mandatu oraz ograniczeń wynikających z zasad użycia siły (ROE)[143].

Z rozmieszczenia prewencyjnego, wojska często mogą przejść do kolejnego typu działania - tworzenia strefy buforowej. W tym przypadku siły zbrojne najczęściej złożone z kontyngentów międzynarodowych, wprowadzane są poszczególnymi zgrupowaniami taktycznymi w obszar ustanowienia stref rozgraniczenia, przejmują zadania kontroli przestrzegania porozumień pokojowych i nie dopuszczają do odrodzenia się konfliktu. Zabezpieczają również prawidłowy przebieg procesu odbudowy struktur państwa, demilitaryzacji oraz rozdziału pomocy humanitarnej.

Przykładem tego typu działań jest Macedonia (Rez. Bezp. NZ z grudnia 1992r), gdzie w celu zapobieżenia wciągnięcia Macedonii w przewidywany konflikt między Serbami a Albańczykami rozmieszczono na tym terytorium kontyngent obserwatorów wojskowych i policji cywilnej, z zadaniem nadzorowania granicy i przekazywania sprawozdań o wydarzeniach, które mogłyby stanowić zagrożenie dla terytorium Republiki Macedońskiej[144].

---

[143]Por. B. Szulc i zespół, *Misje pokojowe – Podstawy teoretyczne działań wspierających pokój*. pk. „Misje", Warszawa 1998, s.53.
[144] E. Haliżak, *Stosunki międzynarodowe – geneza, struktura, funkcjonowanie,* Warszawa 1996, s. 341.

Następnym typem realizacji zadań w działaniach innych niż wojna, jest prowadzenie działalności w środku obszaru działań bez tworzenia stref buforowych, działając w strukturach bezpieczeństwa kraju, realizując zadania patrolowe, kontrolne, wspomagające władze lokalne. Działanie takie można zaobserwować w ostatniej misji stabilizacyjnej w Iraku z udziałem polskich wojsk lądowych, gdzie w ramach sił koalicyjnych wojsko jest używane przede wszystkim do przeciwdziałania destabilizacji, przywracania porządku, odbudowy kraju i struktur władzy, a nie do rozdzielania zwaśnionych stron.

Pierwszy typ działania jest działaniem prewencyjnym, zapobiegawczym eskalacji konfliktu. Drugi jest stosowany przede wszystkim w przypadku wymuszania pokoju oraz, podobnie jak trzeci typ, jest przykładem stabilizacji sytuacji po konflikcie zbrojnym i stworzeniu bezpieczeństwa podczas zmiany równowagi kształtującej bezpieczeństwo w regionie konfliktu.

Doktryna Narodowa Operacje Połączone wprowadza termin działań prewencyjno - stabilizacyjnych[145], określając je jako jeden z celów, jakie mają osiągnąć siły zbrojne, prowadząc operację połączoną. Ich istotą jest takie ukierunkowanie działalności wojska na arenie międzynarodowej, aby w jak największym stopniu ograniczyć możliwość powstawania konfliktów zbrojnych oraz łagodzić skutki ich występowania, przy jednoczesnym hamowaniu eskalacji napięć. Działania prewencyjno stabilizacyjne zatem są działaniami na pograniczu pokoju i wojny (działań zbrojnych) [146].

Według poglądów amerykańskich wojska prowadzą działania zarówno w czasie wojny, jak i inne niż wojna (MOOTW). Działania stabilizacyjne realizowane są w celu ochrony i wspierania narodowego interesu Stanów Zjednoczonych poprzez niwelowanie zagrożeń w wymiarze politycznym oraz informacyjnym w środowisku prowadzonych działań poprzez połączenie działań pokojowych, współdziałania oraz

---

[145] *Doktryna Narodowa Operacje Połączone* OP/01, Warszawa 2002, s. 2-1.
[146] Por. P. Paździorek, *Działanie zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, rozprawa doktorska, AON Warszawa 2003, s. 108.

wszelkich kroków podejmowanych w odpowiedzi na pojawiające się kryzysy. Ich celem jest promocja i utrzymanie stabilizacji w regionie i w sferze globalnej[147].

Niezależnie od specyfiki dotyczącej nazewnictwa i pewnych różnic w charakterze działań, sposoby realizacji zadań poprzez wojska we wszystkich działaniach mających na celu uporządkowanie sytuacji kryzysowej w regionie i zaprowadzenia tam pokoju będą się wyrażać poprzez tworzenie sieci posterunków (check point, cross point), ochronę ważnych obiektów użyteczności publicznej, patrolowanie obszarów zurbanizowanych, konwojowanie, demonstracje obecności, pomoc ludności cywilnej, utrzymanie drożności na szlakach komunikacyjnych.

Do sprawnego funkcjonowania grupy bojowej w trakcie operacji stabilizacyjnej niezbędne jest zabezpieczenie szeregu rodzajów aktywności operacyjnej, podobnie jak w dotychczasowych działaniach kontyngentów wojskowych podczas misji pokojowych (ONZ), misji wsparcia pokoju (NATO) oraz misji stabilizacyjnych (USA). Zawsze należy działać w obszarze:

- bezpieczeństwa własnego;
- rozpoznania (wiedza o przeciwniku i zagrożeniach, która jest podstawą do planowania działań);
- zapobiegania (przeciwdziałanie potencjalnym skutkom oddziaływania stron konfliktu, czy też innym czynnikom niezadowolenia);
- zwalczania (likwidacja określonych zagrożeń);
- współpracy i pomocy (zarówno w dziedzinie cywilno – wojskowej, jak i wsparcia określonych sił zbrojnych).

W procesie tworzenia i przygotowania do określonej operacji reagowania kryzysowego[148] każdorazowo należy dążyć do wypracowania autonomiczności działania grupy z niezależnym zabezpieczeniem logistycznym oraz szeroko rozumianym wsparciem działań.

---

[147] FM 3-07 *Stability and support operations*, Headquarters, department of the army, luty 2003, s. 2-1. (tłumaczenie własne).

[148] Operacje reagowania kryzysowego, według Sojuszu, obejmują swym zasięgiem wszystkie działania, które nie dotyczą artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego, B. Panek, *Operacje reagowania kryzysowego NATO*, w: A. Czupryński (red.), *Przedmiot badań i system pojęć współczesnej sztuki wojennej*, AON, Warszawa 2006, s. 99.

Zadania, jakie stoją przed wszelkiego rodzaju wielonarodowymi grupami taktycznymi, powiązane są z problemem adaptacji dużej ilości pojedynczych istotnych szczegółów o charakterze czysto wojskowym. Do nich z pewnością będą należały kwestie osiągnięcia jednakowego poziomu wyszkolenia żołnierzy należących do różnych narodowości, zakres stopnia wielonarodowości, jak również element poziomu interoperacyjności modułów bojowych.

Na podstawie dokonanej analizy operacji stabilizacyjnej w Iraku wielonarodowa dywizja pod polskim dowództwem miała współuczestniczyć w kolejnych fazach planu „Odbudowa Iraku". Misję dla dywizji określono jako stabilizacyjną. W związku z tak przedstawionym zadaniem wielonarodowa dywizja miała, **prowadzić operację stabilizacyjną w strefie odpowiedzialności**. Celem operacji było zapewnienie bezpiecznych, stabilnych warunków do rozwoju funkcjonującej administracji, opartej na zasadach prawa, promowanie regionalnej stabilności i eliminowanie groźby ze strony terrorystów w tym możliwości wykorzystania broni masowego rażenia. Dalsza część zadania traktowała o przekazaniu „na rozkaz" odpowiedzialności odpowiednim władzom Iraku[149]. Do realizacji zadania postawionego właśnie w takiej formie przygotowano i wyposażono stan osobowy dywizji. Jednak po przejęciu odpowiedzialności za strefę okazało się, że wielonarodowa dywizja pod polskim dowództwem (MND CS – Multinational Division Central South) wraz z całością sił koalicyjnych była w III fazie operacji, czyli działaniach o charakterze ofensywnym. Zadanie dla dywizji uległo zmianie i polegało na: ***„Prowadzeniu operacji zaczepnych w celu pokonania pozostałych sił oporu i neutralizowania wpływów destabilizujących strefę odpowiedzialności w celu zapewnienia niezbędnych warunków do wsparcia CPA[150]. Równocześnie prowadzić operację stabilizacyjną wspierającą tworzenie władz w celu zapewnienia rozwoju ekonomicznego i przygotowania do przekazania odpowiedzialności władzom cywilnym i wojskowym".***

---

[149] A. Tyszkiewicz, *Przebieg misji, realizacja zadań, współdziałanie z sojusznikami*, [w:], *Trudna Stabilizacja, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa, 2004, s. 57.

[150] CPA – Coalition Provisional Authority – przedstawicielstwo koalicji przy władzach lokalnych.

MND CS nie była początkowo przygotowana do realizacji działań w takiej formie jakiej żądało dowództwo CJTF-7. Aby wyjść z impasu dowództwo MND CS dokonało zmian w strefach działalności stosownie do „Planu Kampanii CJTF-7", dodając do zakresu swoich działań możliwość prowadzenia działań taktycznych o niskiej intensywności. Według dowódcy I zmiany MND CS miały to być rajdy, zatrzymania, przeszukania oraz operacje okrążenia i atakowania miejsc potencjalnych ukryć grup terrorystycznych.

W dziedzinie funkcjonowania grup bojowych UE, w kontekście czekających je zadań nazywanych misjami petersberskimi, które w swojej istocie są szeroką paletą przedsięwzięć od wymuszania pokoju, aż do akcji humanitarnych[151], sytuacją komfortową byłoby jak najwcześniejsze sprecyzowanie zadania związanego z określoną misją dla dyżurującej grupy. Często jednak z powodu braku informacji oraz niespodziewanego pojawienia się kryzysu takie posunięcie nie będzie możliwe. Dlatego grupy bojowe powinny posiadać zdolność implikacji dodatkowych elementów, odmiennych niż klasyczny pododdział w tym wielonarodowych oraz środki oddziaływania niekinetycznego, zapewniające od samego początku realizację zadań w całej przestrzeni misji petersberskich.

Szczegółowe zadania, które miały być realizowane przez poszczególne zmiany MND CS określane były przez przełożonych w Iraku oraz poprzez dokumenty normatywne opracowywane dla poszczególnych zmian.

Żołnierze PKW Irak realizowali od pierwszych dni po przejęciu odpowiedzialności zadania o charakterze humanitarnym, wspierające ludność cywilną. Prowadzono działania zmierzające do utrzymania porządku publicznego oraz zapewnienia bezpieczeństwa wewnątrz sektora. Szkolono żołnierzy powstającej armii irackiej (8 Dywizja Armii Irackiej). Prowadzono działania zmierzające do rozminowania obszarów zaminowanych oraz do zneutralizowania pozostałych po poprzednim reżimie składów amunicji. PTT[152] brały czynny udział w tworzeniu

---

[151] Szerzej zob. rozdz. 1.
[152] PTT – Police Transition Team – grupa szkoląca iracką policję.

i szkoleniu Irackiej Policji natomiast BTT[153] organizowały i szkoliły straż graniczną. Brano czynny udział w odbudowie lokalnej infrastruktury szkół, dróg, itp.

Zadania grup bojowych we wszystkich zmianach, oprócz działań we wcześniej wspomnianych obszarach charakterystycznych dla operacji stabilizacyjnych, zgodnie z zadaniami narzuconymi przez MNC-I prowadzone były w obszarach:

- **security** – działania związane z podnoszeniem bezpieczeństwa;
- **governance** – wspieranie reform demokratycznych oraz przedsięwzięć zmierzających do odbudowy struktur państwowych;
- **economy** – odbudowa Iraku;
- **communication** – kontakt sił koalicji z władzami i społecznościami lokalnymi.

Od pierwszej zmiany w strukturze MND CS znajdowała się polska Brygadowa Grupa Bojowa. Zadania, jakie te bojowe oddziały realizowały, należały do grupy zadań wpisujących się we wcześniej wskazaną problematykę, z uwzględnieniem charakteru poszczególnych zmian, warunkowanych rozwojem sytuacji w Iraku. Podczas pierwszej zmiany zadanie 1 Brygadowej Grupy Bojowej, brzmiało – ***"przejąć rejon odpowiedzialności od jednostek 1 MEF (Marines Expedictionary Force), prowadzić operacje stabilizacyjne w sektorze w celu stworzenia bezpiecznego i stabilnego środowiska dla przejęcia władzy i odpowiedzialności przez nowe władze irackie".***

W trakcie działań zadania realizowane przez grupę bojową prowadzone były w dwóch nurtach – **bojowym**, do którego zaliczyć należy wszelkie patrole, działania kontrolne, które zabezpieczały przepływ ludności zarówno w codziennej rzeczywistości, jak i podczas różnego rodzaju świąt i pielgrzymek do miejsc kultu religijnego, operacje przeciwterrorystyczne, rozminowanie terenu, działania wywiadowcze, szkolenie irackich sił zbrojnych oraz w nurcie **współpracy z ludnością cywilną** w takich obszarach jak: gospodarka i ekonomia, administracja, bezpieczeństwo publiczne, odbudowa obiektów użyteczności publicznej, służby zdrowia. Dokonana analiza wskazuje, iż dla grupy bojowej ten rodzaj działalności był

[153] BTT – Border Transition Team – grupa szkoląca iracką straż graniczną.

bardziej skuteczny niż działania militarne, co jest odzwierciedleniem koncepcji tzw. *„niekinetycznym obszarem działania”*, czyli nacelowanym na oddziaływanie na obiekty bez wykorzystywania waloru destrukcyjnego pod względem fizycznym. Brygadowe grupy bojowe posiadać muszą możliwość samodzielnego kreowania operacji informacyjnych. Aby uzyskać określony efekt w działaniach stabilizacyjnych, nie wystarczy zniszczyć (wyeliminować, uszkodzić) jakiś element systemu przeciwnika. Poprzez oddziaływania niekinetyczne wojska wpływają na ludność cywilną, a zarazem media, które powinny odebrać sukces zgodnie z zamiarem dowódcy brygadowej grupy bojowej. Jest wielce prawdopodobnym, że takie działania przyczynią się do bardziej skutecznego wykonywania zadań we wszystkich pozostałych obszarach prowadzenia działań stabilizacyjnych.

Działania niekinetyczne, jak pokazuje przykład brygadowej grupy bojowej, mogą dziś być nie mniej skuteczne niż konwencjonalne działania z użyciem siły. Obszar działania brygadowej grupy bojowej charakteryzował się dużą powierzchnią (zał. 3 rejon działania BGB w IV zmianie PKW Irak). Wymagało to usamodzielnienia grupy w zakresie prowadzenia działań niekinetycznych, a niezwykle istotną jej częścią była szeroko rozumiana *współpraca cywilno - wojskowa.*

W procesie tworzenia grup bojowych Unii Europejskiej należy od początku przewidzieć potrzebę wykonywania zadań na pograniczu ze środowiskiem cywilnym zamieszkującym rejon działań. Wynika to nie tylko z założeń i wymogów w stosunku do grup bojowych, ale z doświadczeń już przeprowadzonych operacji. Grupy bojowe UE będą zmuszone do samodzielnego planowania działań, co wymaga wyspecjalizowanego aparatu dowódczo–sztabowego, a także do samodzielnego funkcjonowania w często nieprzychylnym środowisku cywilnym. Takie elementy jak np. *zespoły odbudowy PRT (Privinyional Reconstracting Team), grupy doradcze*, *grupy ocen i prowadzenia prac w odbudowie infrastruktury,* w składzie grup bojowych lub im podporządkowane, mogą mieć ogromny wpływ na stosunek ludności, a w efekcie na bezpieczeństwo żołnierzy grupy bojowej i osiągnięcie celu działania. W tym zakresie ścisła współpraca elementów działań niekinetycznych z elementami manewrowymi może okazać się kluczowa.

Oprócz działań niekinetycznych brygadowa grupa bojowa realizowała zadania o charakterze przeciwterrorystycznym. Przy założeniu ustalonym na szczeblu politycznym dotyczącym charakteru działań PKW Irak, polegającym przede wszystkim na realizacji przedsięwzięć stabilizacyjnych oraz wspierających działanie bojowych jednostek amerykańskich, działania bardziej zdecydowane były poważnie ograniczone. Udział brygadowej grupy bojowej w operacji dowodzonej przez polskiego dowódcę MND CS miał miejsce w październiku 2003r., kiedy wraz z grupą zadaniową z amerykańskiej 1DPanc. wzmocnioną niezbędnymi środkami wsparcia lotniczego została przeprowadzona operacja polegająca na zwalczaniu bojówek szyickiego ekstremisty Muqtady Al. – Sadra (operacja Longstreet). Działanie grupy bojowej sprowadzało się do blokowania terrorystów. Podczas dwóch nocy bez przysłowiowego wystrzału zostało odblokowane centrum miasta Karbala oraz zostało zatrzymanych ok. 80 terrorystów[154].

Sytuacja uległa przeobrażeniu podczas działania drugiej zmiany, gdzie wzmogły się ataki na siły koalicyjne z udziałem min pułapek, moździerzy, broni ręcznej i granatników przeciwpancernych. Uaktywniły się też grupy przestępcze szmuglujące broń i narkotyki, wystąpiły przypadki zastraszania, mordowania i porywania osób współpracujących z siłami koalicji oraz lokalną władzą[155]. W kwietniu 2004 roku doszło do bezpośredniego użycia siły przez 2 grupę bojową ze składu brygadowej grupy bojowej polegającego na obronie ratusza podczas rewolty szyickich ekstremistów, którzy poprzez jednoczesne uderzenia w kilku większych miastach 3 kwietnia dążyli do przejęcia kluczowych obiektów umożliwiających sprawowanie władzy. Brygadowa grupa bojowa znajdująca się w centrum wydarzeń zorganizowała obronę, organizując zmiany pomiędzy grupami bojowymi realizowanymi poprzez kolumny BMP, rozbijając ustawione po drodze barykady. W wyniku tych działań ratusz nie został opanowany a ekstremiści ponieśli znaczące straty (śmierć poniosło ok. 80 sadrystów)[156].

---

[154] Zob. A. Tyszkiewicz, *Przebieg misji, realizacja zadań, współdziałanie z sojusznikami*, [w:], *Trudna Stabilizacja, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa, 2004, s. 72.

[155] M. Bieniek, *Stabilizacja II – osiągnięcia, porażki* [w:], *Irak 2004 ku normalności*, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej, Warszawa, 2004, s. 30.

[156] B. Politowski, *Mały Stalingrad*, Polska zbrojna nr 34 (605) 2008, s. 57.

Do wymienionych przykładów można dodać specyfikę V zmiany, której charakter określony został jako szkoleniowo - doradczy z całym pakietem zadań realizowanych przez zespoły doradczo szkoleniowe (MITT). Ograniczenie liczebności polskich żołnierzy do 900 osób oraz zakończenie misji przez niektórych z koalicjantów sprawiło, że zadania związane z działaniami bojowymi i zapewnieniem bezpieczeństwa własnego zmuszona była realizować mniejsza liczba pododdziałów. Trzon jednostek bojowych stanowiła polska pierwsza brygadowa grupa bojowa, która do końca 2005 roku posiadała w składzie batalion bułgarski.

Jednym z ważniejszych zadań realizowanych przez MND CS oraz brygadową grupę bojową było szkolenie 8 dywizji armii irackiej, która realizuje swoje zadania w dużej mierze w rejonie odpowiedzialności MND CS. Aby można było prowadzić działalność szkoleniową, powstały w strukturze dywizji zespoły doradczo szkoleniowe: jeden dywizyjny, jeden brygadowy odpowiadający za szkolenie 2 BDE/ 8Div, o dyslokacji w bazie wraz z polską brygadową grupą bojową (BGB) oraz jeden szczebla batalionowego prowadzący szkolenie jednego z batalionów 2 BDE/ 8Div, również w tym samym miejscu (baza Charcie w stolicy prowincji Babil - Al. Hilla). Obok działalności szkoleniowej polskich zespołów, szkolenie prowadzili instruktorzy z państw koalicyjnych: Ukrainy, Bułgarii i Salwadoru[157]. Te przedsięwzięcia w znacznym stopniu zwiększyły zakres wykonywanych zadań przez BGB. Oprócz zadań szkoleniowych grupa zapewniała bezpieczeństwo zespołom szkoleniowym.

Nie sposób też nie wspomnieć o udziale MND CS w przedsięwzięciach zabezpieczenia referendum konstytucyjnego i wyborów parlamentarnych w październiku i grudniu 2005 roku. Wraz z pododdziałami armii Irackiej, poprzez utworzenie pierścieni wokół ważniejszych miast, wokół punktów wyborczych oraz patroli na głównych szlakach komunikacyjnych, stworzono warunki do sprawnego przebiegu wyborów. Niebagatelne znaczenie podczas tych działań miał również cały pakiet działań informacyjnych, zachęcających ludność cywilną do udziału w wyborach.

---

[157] Szerzej A. Bujak, T. Kołodziejczyk, *Zespoły doradczo – szkoleniowe MITT,* [w:] *Wojska Lądowe* nr 21 1-15 listopad 2005, s.22.

Uogólniając można skonstatować, iż pierwsze trzy zmiany w Iraku prowadziły głównie działania stabilizacyjne, czwarta zmiana miała charakter stabilizacyjno -szkoleniowy, powodzenie uzyskane przez Siły Koalicyjne pozwoliło na zmianę charakteru V zmiany na szkoleniowo stabilizacyjny. Kolejne zmiany przy założeniu prowadzenia działań doradczo szkoleniowych oraz przy niekorzystnym zmniejszeniu liczebności PKW, w związku z pogorszeniem się sytuacji (wzrost zamachów terrorystycznych, wzrost ilości ataków na wojska koalicji a nawet na bazy wojskowe), zostały zmuszone do działań stabilizacyjnych oraz podjęcia obrony aktywnej włącznie z zaangażowaniem większej ilości wojska przeznaczonego do prowadzenia działań przeciwterrorystycznych. Założenia działań doradczo szkoleniowych wynikały z pozytywnego rozwoju sytuacji politycznej w Iraku w 2005 roku, dlatego też wszelkimi siłami dążono do przekazania odpowiedzialności irackiemu ZT. Jednak rozwój sytuacji podczas późniejszych zmian diametralnie się zmienił, uniemożliwiając całkowite oddanie odpowiedzialności Irakijczykom.

Przykłady działania brygadowych grup bojowych w opisanych przypadkach ukazują zakres zadań, które mogą być realizowane przez grupy bojowe UE. Potwierdzają one tezę, że grupy bojowe powinny mieć tak dobrane siły, aby mogły one zapewnić realizację zadań pomocowych, ratowniczych, pokojowych, w tym wymuszania pokoju, szkoleniowych oraz reagowania na sytuację kryzysową lub kryzys. Jest to niezwykle trudne przedsięwzięcie natury organizacyjnej, strukturalnej, prawnej, logistycznej i operacyjnej. Zadania realizowane przez grupy bojowe powinny się zawierać w dwóch nurtach: pomocy ludności i działań „miękkich" prowadzonych na styku z władzami lokalnymi oraz zwalczaniem sił destabilizacyjnych i obrony obiektów użyteczności publicznej, które niekiedy będą wymagały stanowczego działania przy użyciu „twardych" środków militarnych.

Potwierdza to również przykład działania 1 BGB w składzie MND CS podczas VIII zmiany PKW Irak. 1 BGB działała w prowincji WASIT graniczącej z pobliskim Iranem. Obszar ten jest bardzo różnorodny pod względem geograficznym i społecznym, a sytuacja panująca ówcześnie w Iraku była głównym determinantem jaki określił zadania grupy i działania w obszarze odpowiedzialności. Z różnorodnych ocen i analiz wynikało, że w prowincji występowały trzy zasadnicze rejony

operowania ugrupowań ekstremistycznych: miejscowość AL KUT, gdzie głównie swoją aktywność uwidocznili członkowie Szyickiej Armii Mahdiego i BADRAH z przejściem granicznym ZURBATIA, rejon aktywności członków BADR parających się przemytem kontrabandy i czarnym rynkiem; trzecim był rejon północno - zachodni prowincji z miejscowością AS SUWAYRAH, gdzie swoją aktywność w bardzo wyraźny sposób zaznaczały odłamy sunnickich organizacji ekstremistycznych, jak iracka AL QAIDA[158].

Przed skierowaną do prowincji Wasit Brygadową Grupą Bojową stały zadania, jakie na pozór niczym nie różniły się od wykonywanych przez poprzedników. Otrzymany rozkaz obligował grupę do doradzania, wspierania i asystowania irackim siłom bezpieczeństwa w nakazanym rejonie odpowiedzialności (prowincji Wasit) oraz stworzenia podstaw do przejęcia pełnej odpowiedzialności za prowincję przez władze irackie[159].

Na tej podstawie Brygadowa Grupa Bojowa wykonywała szereg zadań począwszy od działań operacyjnych mających na celu wspieranie Irackiej Armii i Irackich Sił Bezpieczeństwa w zakresie utrzymania bezpieczeństwa poprzez podstawową pomoc medyczną lokalnym mieszkańcom, a skończywszy na wspieraniu lokalnych władz w zakresie odbudowy i rozwoju regionu oraz poprawy warunków życia lokalnej ludności.

Podstawowym zadaniem realizowanym przez Brygadową Grupę Bojową w ramach współpracy cywilno-wojskowej było wspieranie lokalnych władz w zakresie odbudowy i rozwoju regionu, poprawy warunków życia lokalnej ludności oraz niesienie pomocy humanitarnej najbardziej potrzebującym[160].

Jednakże oprócz tych przedsięwzięć BGB przeprowadziła aż jedenaście operacji przeciwterrorystycznych, które w sposób zasadniczy przyczyniły się do stabilizacji w rejonie odpowiedzialności, co podkreśla znaczenie aktywnego działania przy wykorzystaniu wszelkich możliwych środków w tym zdecydowanego użycia siły.

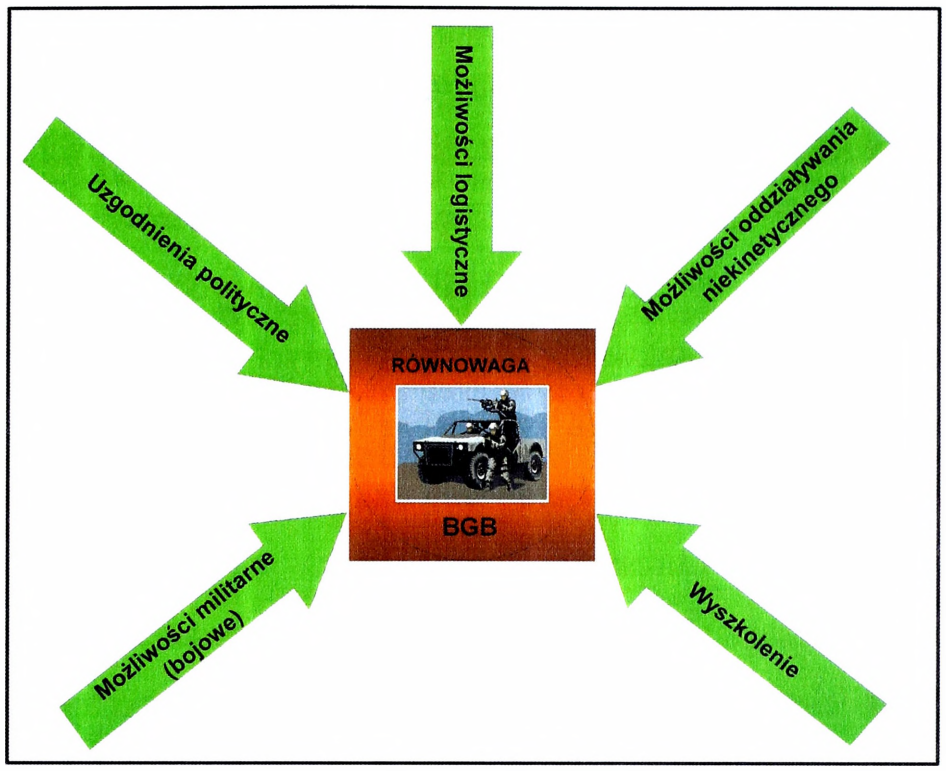
---

[158] M. Różański, *Pierwsza brygadowa grupa bojowa – Irak 2007*, [w:], W. Lidwa, (red.), Zgrupowania taktyczne *w działaniach innych niż wojna,* AON, Warszawa 2008, s. 66.
[159] Tamże, s. 68.
[160] Tamże, ss. 70 – 71.

Dlatego niezwykle ważne jest w przypadku grup bojowych UE, aby mogły one w swoim działaniu znajdować równowagę pomiędzy stosowaniem środków twardych i miękkich, mając cały czas na uwadze osiągnięcie ostatecznego celu działania. Ponadto można stwierdzić, że **aktywne działania na zewnątrz baz wojskowych bezpośrednio przyczyniają się do podnoszenia bezpieczeństwa wojsk.**

Jak wynika z powyższych treści i przykładów, skuteczność wykonywania zadań przez grupy bojowe UE w operacjach z zakresu działań reagowania kryzysowego jest wypadkową równowagi pomiędzy pięcioma czynnikami (rys. 4.4):

- **czynnikiem politycznym** – określającym charakter misji, ilość zaangażowanych żołnierzy, zasady dowodzenia i podległości kontyngentu, finansowanie oraz możliwości użycia siły;
- **czynnikiem militarnym** – określającym sposób działania, obszar odpowiedzialności, wyposażenie wojsk, realizacje kinetycznych operacji przeciwterrorystycznych;
- **czynnikiem możliwości oddziaływania niekinetycznego** – gwarantującym powodzenie działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i zdobywania zaufania ludności cywilnej;
- **czynnikiem wyszkolenia i wyposażenia pododdziałów** – określającym możliwość, poziom i skuteczność wykonywania określonych działań w środowisku wielonarodowym;
- **czynnikiem logistycznym** – określającym sposób zaopatrywania, wykonywania remontów i opieki medycznej.



Rys. 4.4. Oddziaływanie czynników na funkcjonowanie grup bojowych UE
Źródło: Opracowanie własne.

Warunki, w jakich mogą funkcjonować grupy bojowe UE, stwarzają potrzebę każdorazowego określania zadań szczegółowych do realizacji, które są niezbędne do osiągnięcia nadrzędnego celu działania. W złożonym środowisku otaczającym pododdziały wojskowe niejednokrotnie nie wystarczy tylko być gotowym do realizacji przedsięwzięć typowo militarnych, bowiem sukces jest wypadkową wielu czynników, z których często właśnie pozamilitarne są siłą decydującą o skuteczności. Aby grupy bojowe UE mogły funkcjonować skutecznie, niezwykle ważne jest stworzenie odpowiedniego organizmu funkcjonalnego gwarantującego sprawne wykonywanie zadań.

4.2. Organizacja brygadowej grupy bojowej

Brygadowe grupy bojowe, działające w Iraku, były w zasadzie pewnym układem, który funkcjonuje w określonym środowisku w dłuższym lub krótszym okresie. Rozważając problematykę organizacji grup bojowych UE, warto wskazać na sedno znaczenia zagadnienia **organizacja**. Organizacja według T. Kotarbińskiego jest *osiągniętym na skutek prowadzenia czynności organizowania ustrojem przedmiotu złożonego, układem jego wzajemnych zależności, bądź sam obiekt w określony sposób*

zorganizowany. (...) organizowanie polega na urabianiu z danego zbioru ludzi, z danej ich gromady zespołu organizacyjnego[161]. Można zatem przyjąć, że organizacja jest układem wielu wzajemnie się przenikających, jednoczesnych stosunków, dzięki którym ludzie pod kierownictwem swoich menadżerów dążą do osiągnięcia wspólnych celów[162]. W celu uporządkowania owych stosunków, już w fazie planowania organizacji adekwatnie do wymaganych zdolności w zakresie realizacji określonych zadań, tworzy się **strukturę organizacyjną**, która stanowi ramy odniesienia przy podziale i koordynowaniu działań członków organizacji[163].

Dlatego, aby określona organizacja mogła funkcjonować zgodnie z założeniami w otoczeniu bliższym i dalszym, niezbędne są połączenia pomiędzy poszczególnymi elementami, a całokształt stosunków łączących poszczególne (części) podsystemy tworzy strukturę organizacyjną[164].

Klasyczne pojęcie struktury organizacyjnej zawiera w sobie dwa elementy. Pierwszym z nich jest organizacja rozumiana jako twór ludzki powołany do realizacji określonych zadań i wynikających z nich działań. W każdej organizacji doszukać się można trzech elementów:

- podmiotów (ludzi);
- narzędzi (w wypadku organizacji wojskowej – narzędzi walki);
- przedmiotów działania (zadań, do których jest organizacja przewidziana).

Elementy te tworzą organizację, jeśli oddziaływują na siebie, generują całość zdolną do realizacji zadań, które wymagały powołania oddzielnej instytucji. Potwierdza to wniosek, że u podstaw każdej organizacji tkwią zadania, jakie ta organizacja ma wykonywać.

Kolejną składową jest struktura, która jest niczym innym jak zbiorem połączeń i zależności występujących między elementami danej organizacji. Zatem struktura organizacyjna to szczegółowo opisana organizacja.

---

[161] T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum Wrocław – Warszawa – Kraków 1969, s. 107.
[162] J.A.F. Stoner i inni, *Kierowanie*, Warszawa 2001, s. 306.
[163] Por. tamże, s. 306.
[164] W. Kieżun, *Sprawne zarządzanie organizacją*, Warszawa 1997, s. 275.

Jak już wcześniej zostało określone, aby struktura organizacyjna mogła spełniać wymagania, należy:

- określić zadania i podzielić je zgodnie ze specjalnościami poszczególnych komórek (osób);
- następnie połączyć w sposób logiczny i sprawny zadania o podobnej specyfice i przydzielić je odpowiednim komórkom;
- określić zasady podległości, pamiętając w przypadku struktur wojskowych o zasadzie jedności dowodzenia;
- koordynować działalność poszczególnych komórek czyniąc strukturę jedną całością.

Jak można zauważyć w trakcie tworzenia i funkcjonowania struktury organizacyjnej zasadniczą rolę odgrywają trzy elementy: cele do osiągnięcia, ludzie wchodzący w skład zespołów funkcyjnych oraz powiązania pomiędzy poszczególnymi elementami (zarówno w pionie jak i w poziomie).

Analiza zdefiniowanych możliwych (przykładowych) zadań realizowanych przez brygadowe grupy bojowe wskazuje, iż do grupy zadań o stabilizacyjnym charakterze predysponowane są przede wszystkim zgrupowania budowane na bazie batalionu, najwyżej brygady, gdzie w zależności od charakteru i sposobu działania przeciwnika, jak też specyfiki obszaru konfliktu, poprzez przydzielenie im wymaganego wzmocnienia, umożliwia się działanie jednego z podstawowych elementów sprawnie funkcjonującego sytemu walki[165].

Mając na uwadze specyfikę działań stabilizacyjnych, grupy bojowe UE powinny posiadać możliwość stworzenia wielu zespołów funkcjonalnych typu: komórka koordynująca działanie (sztab, TOC – Tactical Operations Center); element łączności i informatyki; element rozpoznawczy; element bojowy - składający się z pododdziałów raczej o podobnej strukturze, jednak wyposażony w różnoraki sprzęt bojowy, co czyni go bardziej elastycznym w działaniu; element wsparcia powietrznego; odwód do natychmiastowego użycia (QRF – Quick Reaction Forces);

---

[165] **System walki** to skoordynowany wewnętrznie zbiór wzajemnie powiązanych sił, środków i różnorodnych działań, ukierunkowany na osiągnięcie celu walki, operacji, kampanii w sposób zgodny z zamiarem dowódcy i przy jak najmniejszych stratach własnych. Kieżun W., Kręcikij J., Wołejszo J., *Zgrywanie systemu walki*, materiały z sympozjum naukowego, Warszawa 2006, s. 133.

element logistyczny w tym zabezpieczenia medycznego (MEDEVAC); element inżynieryjny zawierający w sobie zespoły do usuwania min, ładunków improwizowanych, wysadzania przeszkód, utrzymania dróg, zapewnienia mobilności oraz budowy fortyfikacji.

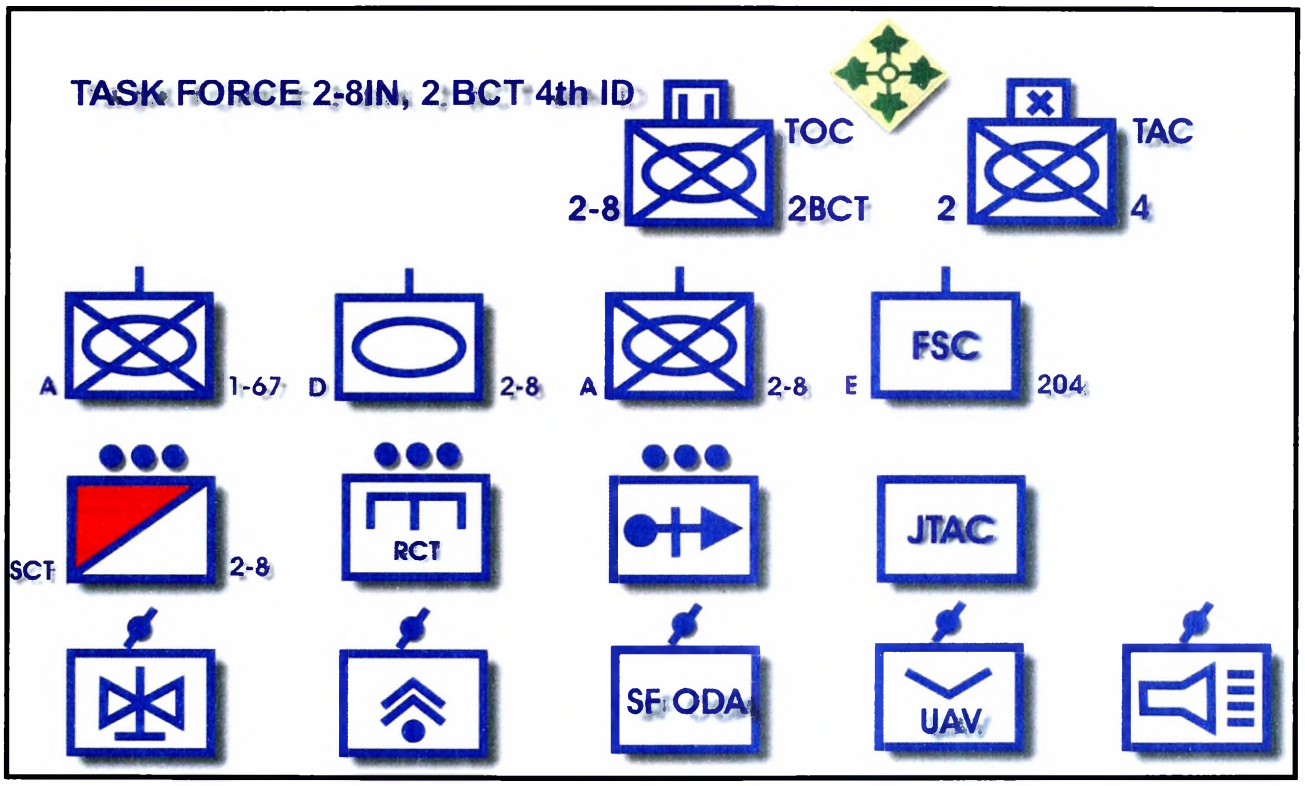
Analizowane przykłady wskazują, iż dodatkowo w skład grup bojowych UE w ramach wielonarodowych sił zadaniowych mogą wchodzić (w zależności od potrzeb) komórki zwiększające sprawność i skuteczność działania. Mogą to być komórki typu:

- zespół doradczo-obserwacyjny;
- komórka narodowego elementu zaopatrywania;
- zespół operacyjno-specjalny;
- siły wspierające działania (snajperzy; taktyczne zespoły działań psychologicznych);
- zespół CIMIC;
- przedstawiciele do kontaktu z mediami;
- tłumacze;
- specjaliści naprowadzania lotnictwa;
- pododdziały żandarmerii wojskowej;
- inne według potrzeb.

Jak pokazuje praktyka działań stabilizacyjnych, prowadzonych między innymi podczas misji w Iraku, w brygadowych grupach bojowych, nie tylko polskich, duże znaczenie posiada fakt wyposażenia elementu bojowego w sprzęt zapewniający dużą siłę ognia i jednocześnie osłonę dla żołnierzy. Amerykańska 2BCT (brygadowa grupa bojowa), która wydzielała do polskiej MND CS TGB (Task Force) 1-8 podczas VII. zmiany w Iraku wbrew obiegowym opiniom o zmierzchu czołgów, posiadała w swojej strukturze dwie kompanie czołgów M1A2. Poza elementami pancernymi i piechoty TF1-8 miała do dyspozycji artylerię rakietową (wyrzutnie G-MLRS z amunicją do precyzyjnego rażenia, a więc umożliwiającą prowadzenie ognia w mieście bez zagrożenia stratami wśród ludności). Były również elementy sił specjalnych i wsparcia śmigłowców szturmowych. Okazuje się, że struktura przeznaczona do wykonywania

zadań w konflikcie o wysokiej intensywności może również korespondować z działaniami stabilizacyjnymi i w praktyce nie została ona zmieniona, odpowiadając wymogom operacji prowadzonych w Iraku[166] (rys. 4.5).

Nie oznacza to jednak konieczności bezpośredniego transponowania podobnych rozwiązań na grupy bojowe UE, ale można na tej podstawie stwierdzić, że potrzeba zapewnienia uzbrojenia nowoczesnego i o znacznym potencjale będzie znacząco wpływać na bezpieczeństwo żołnierzy i pozwoli zminimalizować prawdopodobne straty.



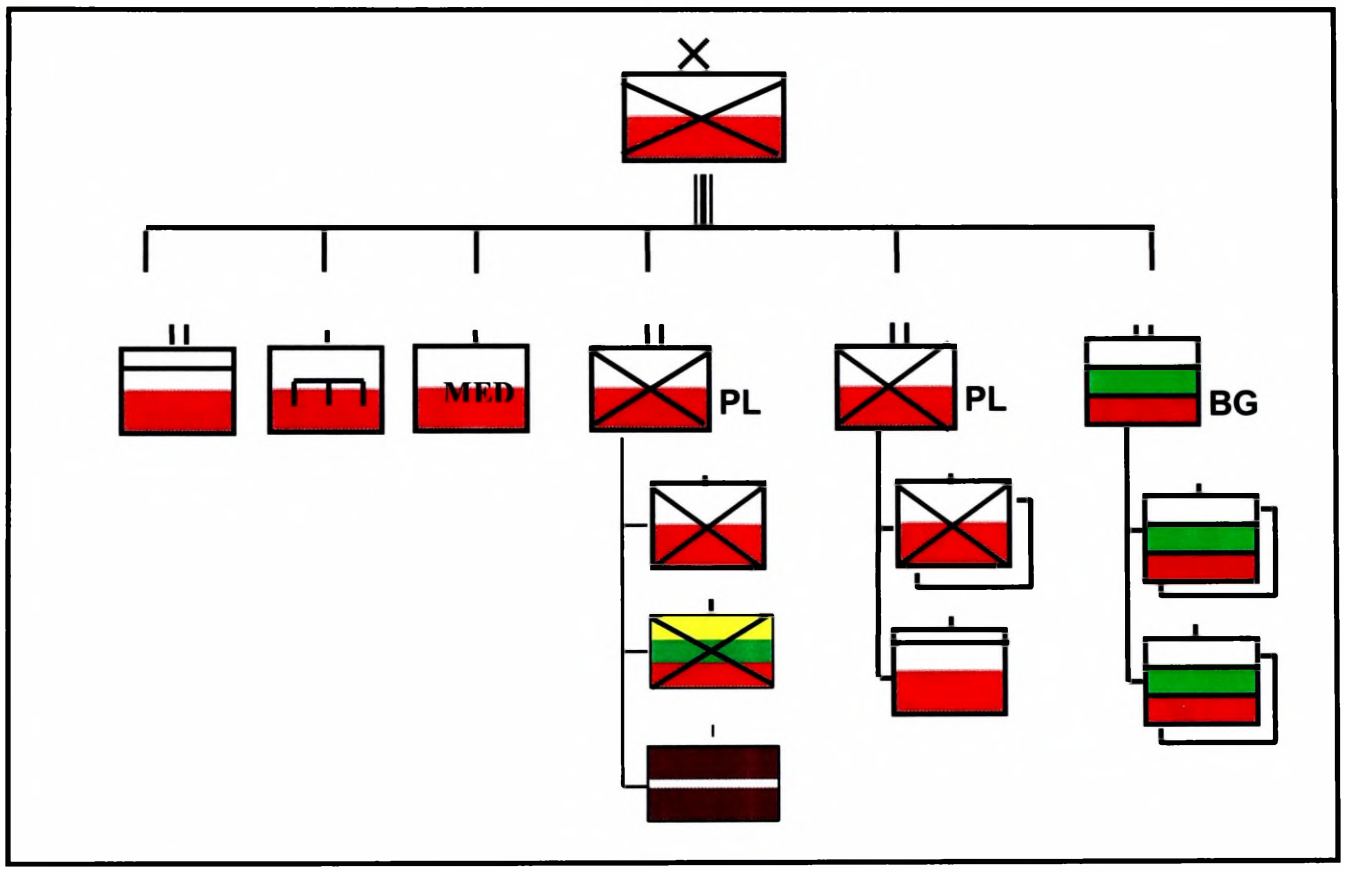
Rys. 4.5. Struktura organizacyjna grupy bojowej 2-8 ze składu 2 BCT
Źródło: R. Andrzejczak, Użycie zgrupowań taktycznych w działaniach innych niż wojna - wystąpienie na seminarium naukowym zorganizowanym przez Zakład Taktyki Wojsk Lądowych WWL w dn. 28.11.2007r.

Charakter polskiego kontyngentu wojskowego w Iraku był od samego początku wielonarodowy, przy czym w momencie tworzenia Wielonarodowej Dywizji w 2003 roku na jej strukturę składały się komponenty z 20 krajów. W drugiej zmianie liczba ta zwiększyła się do 23, począwszy od 3 zmiany liczba kontyngentów zmniejszała się. Na początku piątej zmiany struktura była oparta na 14

[166] R. Andrzejczak, *Użycie zgrupowań taktycznych w działaniach innych niż wojna*, [w:], W. Lidwa (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, AON, Warszawa 2008, s. 36.

kontyngentach narodowych, pod koniec 2005 roku z dywizji wycofali się Bułgarzy i Norwegowie a na początku 2006 roku Ukraińcy.

I zmiana PKW Irak, która realizowała zadania typowo stabilizacyjne, składała się z trzech brygadowych grup bojowych – polskiej, hiszpańskiej i ukraińskiej, z czego polska grupa składała się z trzech batalionowych grup bojowych (polsko – litewsko – łotewskiej, polskiej, bułgarskiej), batalionu dowodzenia, kompanii saperów oraz kompanii medycznej[167]. (rys. 4.6).

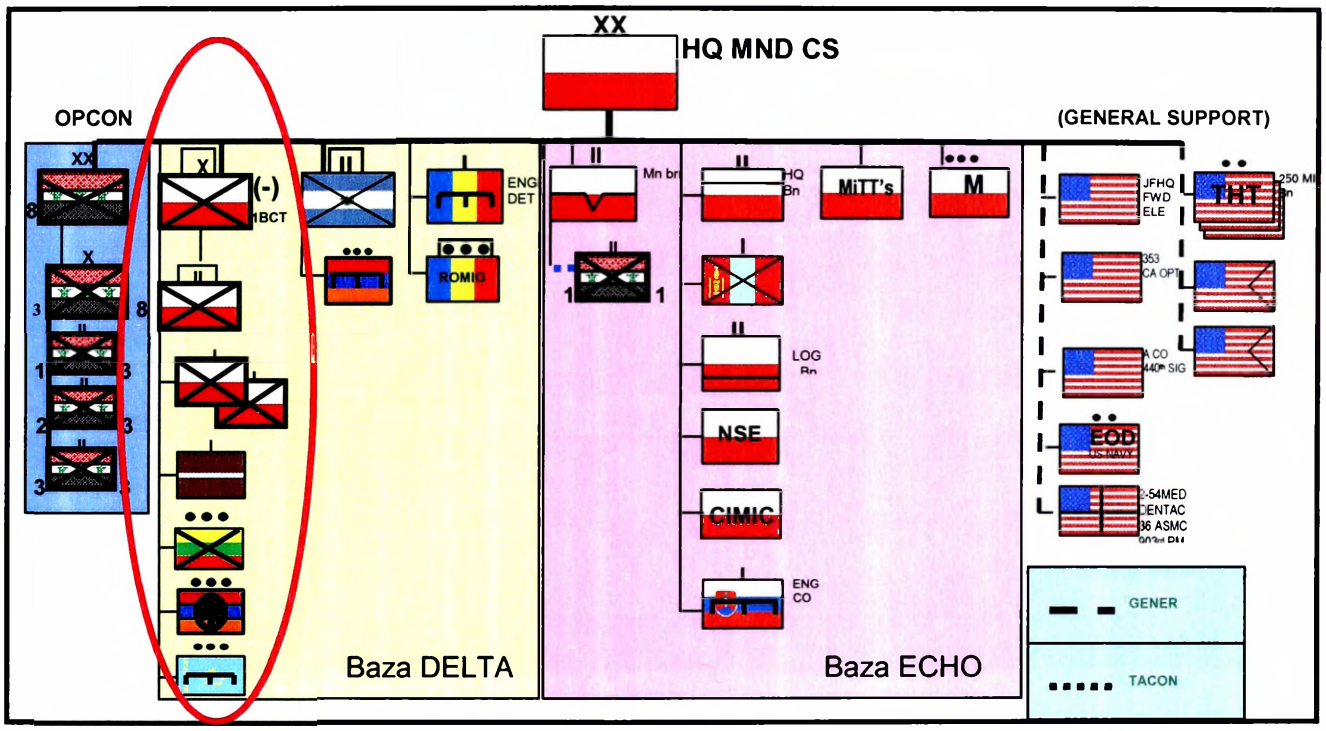


Rys. 4.6. Struktura organizacyjna polskiej BCT I zmiana
Źródło: Opracowanie własne

Podczas realizacji zadań w trakcie V zmiany, kiedy działania przyjęły charakter szkoleniowo stabilizacyjny kontyngenty narodowe tworzyły skomplikowaną strukturę, odbiegającą swoim kształtem od typowych struktur dywizyjnych, które znamy z kraju. Trzon jednostek bojowych stanowiła **polska pierwsza brygadowa grupa bojowa**, która oprócz polskiej batalionowej grupy bojowej, dwóch polskich kompanii manewrowych, kompanii łotewskiej, plutonu litewskiego, plutonu inżynieryjnego z Kazachstanu, plutonu transportowego z Armenii, do końca 2005 roku posiadała

[167] T. Mathea, *Pierwsza zmiana – początek drogi (...)* [w:], *Trudna Stabilizacja, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa, 2004, s. 28.

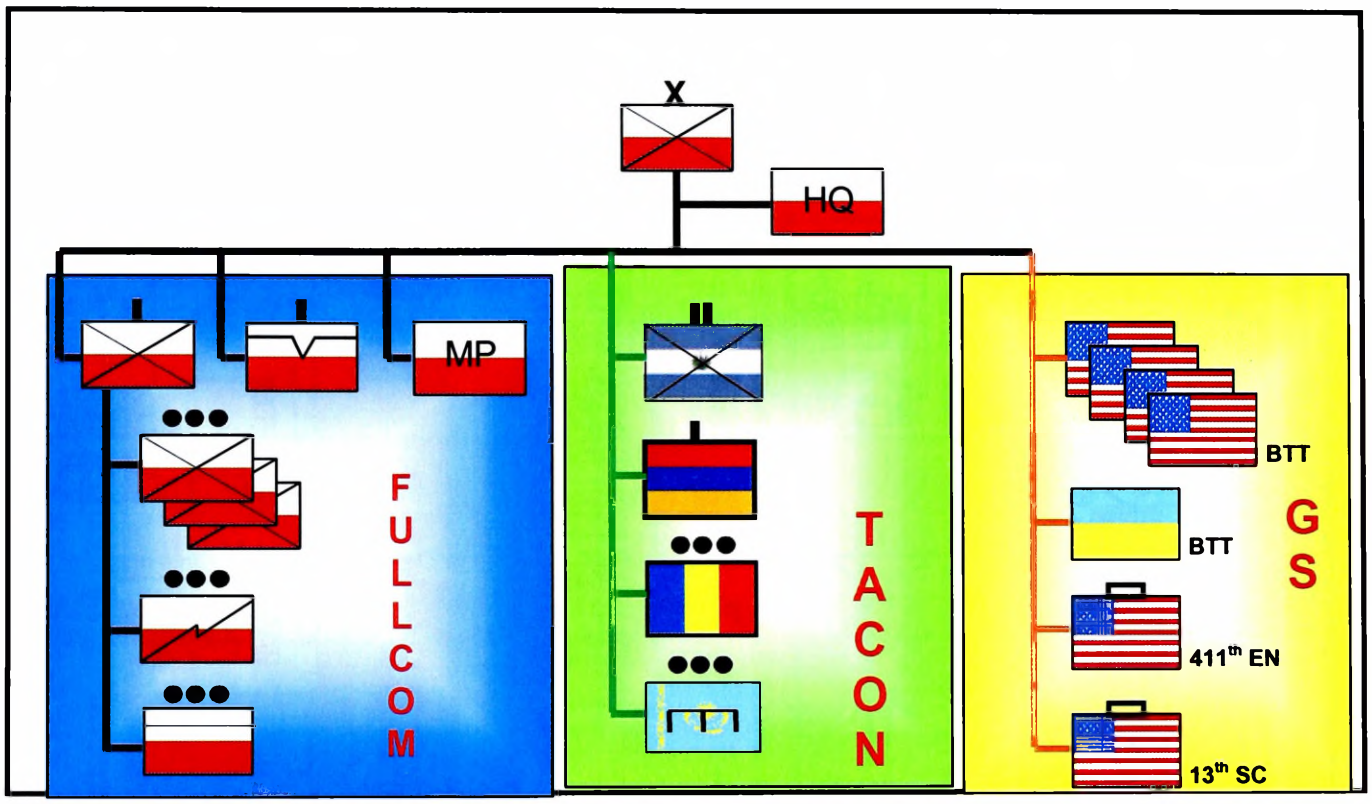
w składzie batalion bułgarski oraz ukraińską 81 grupę bojową. Pozostałe jednostki bojowe dywizji to polski batalion manewrowy i batalion salwadorski. Wsparcie inżynieryjno-saperskie realizowane było przez dwie kompanie saperów - słowacką i rumuńską (rys. 4.7). Działania dywizji zabezpieczały polskie bataliony: logistyczny i dowodzenia, który posiadał w swojej strukturze kompanię mongolską.



Rys. 4.7. Struktura organizacyjna MND CS V zmiany
Źródło: P. Czerwiński, Piąta zmiana PKW Irak – zadania, działalność i wnioski [w:], Irak 2006 – osłona młodej demokracji, Materiały z konferencji naukowej, AON Warszawa 2006, s.17.

Dla działania brygadowej grupy bojowej podczas VIII zmiany, które w swej specyfice oprócz wspierania i stabilizacji sytuacji w regionie miało stworzenie podstaw do przejęcia pełnej odpowiedzialności za prowincję przez władze irackie, stworzono strukturę, podporządkowującą wcześniej podlegający bezpośrednio dowódcy MND CS batalion salwadorski w relacji dowodzenia TACON. Oprócz batalionu salwadorskiego BCT posiadała w swojej strukturze szwadron kawalerii powietrznej, element żandarmerii wojskowej, kompanię zmechanizowaną na kołowych pojazdach opancerzonych, która w swoim składzie posiadała trzy plutony zmechanizowane, pluton rozpoznawczy, pluton dowodzenia (rys. 4.8). Ponadto w bazie znajdowały się również pluton saperów i pluton transportowy z Armenii, pluton saperów i drużyna uzdatniania wody z Kazachstanu, obsługa bezpilotowego

środka rozpoznawczego i grupa rozpoznania osobowego z Rumunii, grupę instruktorów straży granicznej z Ukrainy oraz szereg jednostek z USA, poczynając od grup sił specjalnych, poprzez instruktorów policji i straży granicznej, aż po warsztaty techniczne i zespół śmigłowcowej ewakuacji medycznej[168].



Rys. 4.8. Struktura organizacyjna 1 BCT VIII zmiana.
Źródło:. M. Różański, Pierwsza brygadowa grupa bojowa – Irak 2007, [w:], W. Lidwa, (red.), Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna, AON Warszawa 2008

Przedstawione struktury ukazują jak bardzo skomplikowanymi siłami wojskowymi są wszelkie grupy bojowe tworzone na bazie elementów wielonarodowych. Sytuacja taka pociąga za sobą wiele komplikacji natury prawnej i organizacyjnej, z których do najważniejszych należy zaliczyć ograniczenia w zakresie możliwości stawiania zadań elementom ugrupowania bojowego przez dowódcę, a zatem określenie odpowiednich relacji dowodzenia[169]. Grupy bojowe w przewarzającej części są pododdziałami wielonarodowymi. Analogicznie, więc

---

[168] M. Różański, *Pierwsza brygadowa grupa bojowa – Irak 2007*, [w:], W. Lidwa, (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, AON, Warszawa 2008, s. 69.

[169] Relacją dowodzenia nazywamy możliwość wydawania rozkazów przez dowódcę dowódcy w stosunku do podległych mu wojsk zgodnie z posiadanymi uprawnieniami i odpowiedzialnością. W NATO funkcjonuje pięć zasadniczych pojęć dotyczących uprawnień i odpowiedzialności dowódców: dowodzenie pełne, całkowite (full command - FULL COMD); dowodzenie operacyjne (operational command – OPCOM); kontrola operacyjna (operational control – OPCON); dowodzenie taktyczne (tactical command – TACOM); kontrola taktyczna (tactical control – TACON), szerzej N. Prusiński, P. Paździorek, *Organizacja dowodzenia*, [w:], J. Kręcikij, J. Wołejszo (red.), *Podręcznik dowódcy batalionu*, AON, Warszawa 2007, ss. 62 – 66.

można założyć, iż podobne problemy będą się pojawiać i w tym przypadku. Dlatego w procesie tworzenia i funkcjonowania grup bojowych UE, niezwykle ważnym jest odpowiednio wczesne ustalenie roli i zadań poszczególnych kontrybucji wchodzących w ich skład. Fakt ten musi być uzgodniony odpowiednio wcześniej na szczeblu politycznym, poprzez podpisanie odpowiednich umów międzynarodowych z takim wyprzedzeniem, aby dowódca grupy bojowej już przed przystąpieniem do procesu szkolenia znał swoje uprawnienia w stosunku do tworzących ją elementów.

Rozwiązania w tym zakresie powinny być możliwie najprostsze. Odpowiedzią na takie zapotrzebowanie jest tworzenie, w miarę możliwości, jednonarodowych podstawowych modułów wchodzących w skład grupy. Jeżeli więc grupa bojowa składa się z trzech kompanii manewrowych to te kompanie powinny wywodzić się z jednej nacji, a najlepszym rozwiązaniem jest jednonarodowy batalion. Jeżeli tworzony jest pluton inżynieryjny, to również on powinien być jednonarodowy. Rozwiązanie takie powinno być stosowane analogicznie w pozostałych elementach składowych grupy bojowej.

Jak można zauważyć, każde potencjalne zadanie, które może być realizowane przez stworzoną grupę bojową będzie miało swoją specyfikę: poczynając od przyczyn, które wywołały określone zjawisko, poprzez istniejące warunki klimatyczne, terenowe, uwarunkowania społeczno – demograficzne, religijne i kulturowe, aż do celu, który jest zakładany do osiągnięcia. Takie podejście wymaga, aby grupy bojowe UE charakteryzowały się następującymi cechami:

- mogły autonomicznie przez określony czas realizować postawione zadania;
- posiadały potencjał adekwatny do realizowanych zadań;
- posiadały duże możliwości manewrowe;
- były zdolne do przerzutu drogą powietrzną.

W świetle tak sformułowanych cech, nasuwa się wniosek, że trzonem grup bojowych UE powinien być utworzony stały element, podatny na zmiany, na bazie którego zgrupowanie będzie organizowane. Analizując literaturę przedmiotu, zauważa się, że elementem bazowym do działań we współczesnych uwarunkowaniach, zwłaszcza podczas szeroko pojętych operacji reagowania kryzysowego, jest batalion zmechanizowany (wyposażony w KTO lub inny rodzaj samochodów opancerzonych).

Obserwując zakończoną przez SZ RP operację o charakterze stabilizacyjnym w Iraku, można wywnioskować, że szczeblem zdolnym do realizacji całego spektrum zadań związanych ze stabilizacją jest dywizja, która w swojej strukturze posiada odpowiednie elementy. Można jednakże teoretycznie założyć, że za polski rejon odpowiedzialności nie odpowiadałoby dowództwo dywizji, ale dowództwo grupy brygadowej. Okazało by się wówczas, że przy takich samych zadaniach i w takim samym rejonie odpowiedzialności przydzielone elementy zdolne do prowadzenia działań niekinetycznych, mogą funkcjonować równie skutecznie w strukturze grupy brygadowej, realizując podobne zadania. Czy zatem możliwe jest ustalenie odpowiedniej jednostki bazowej dla skutecznego działania w operacji stabilizacyjnej?

Za wykorzystaniem batalionu jako podstawy zgrupowania zadaniowego przemawia fakt, iż w wielu armiach świata jest on w dużej mierze samodzielny, posiada w swojej strukturze siły i środki, które po określonej modyfikacji pozwalają mu na wykonywanie postawionych zadań. Jednakże przykłady działania grup bojowych w składzie PKW Irak, dają podstawy do wysnucia przypuszczenia, że każda sytuacja jest uzależniona od odpowiedniej optyki jej postrzegania, wielkości strefy odpowiedzialności, ilości zaangażowanych żołnierzy oraz koncepcji działania w określonej sytuacji.

Na początku strefa odpowiedzialności polskiej dywizji wynosiła 80 tys. km^2 i zamieszkana była przez około 5 mln 200 tys. ludności a w jej skład wchodziło 5 prowincji[170]. (zał. 4). Rejon odpowiedzialności dywizji V zmiany znajdował się na południe od Bagdadu, obejmował on już tylko początkowo trzy prowincje: Babil, Quadisiyah i Wasit, a pod koniec V zmiany prowincja Babil została przekazana Dywizji Bagdad. Tym samym rejon odpowiedzialności MND CS zmniejszył się do około 35 tys. km^2 a liczba ludności zmniejszyła się do ok. 3.8 mln ludności. Rejon ten pozostał niezmienny do końca misji Irackiej. Już pobieżna analiza wskazuje, że w stosunku do początkowego okresu powierzchnia rejonu odpowiedzialności zmniejszyła się o 45 tys. km^2 (ponad połowę), a liczba ludności cywilnej o 1,4 mln. Jednocześnie działania stabilizacyjne dalej prowadziła grupa bojowa o **strukturze**

---

[170] M. Bieniek, *Stabilizacja II – osiągnięcia, porażki* [w:], *Irak 2004 ku normalności, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa 2004, s.29.

dywizji, gdzie elementy niekinetyczne w głównej mierze pozostawały w gestii dowódcy dywizji. W tym czasie liczebność PKW zmniejszyła się z ponad 2000 żołnierzy do ok. 900.

Amerykańska dywizja piechoty w czasie przejmowania odpowiedzialności przez MND CS prezentowała odmienną koncepcję organizacyjną. Posiadała ona strukturę, która składała się z potężnych 1000 – 1200 osobowych **batalionów** odpowiedzialnych za prowincję Wasit, a jej działanie cechowało się jednorodnością narodową i decentralizacją dowodzenia[171].

Niezależnie od sytuacji na podstawie przedstawionych przykładów można wyciągnąć wniosek, że podstawowym, niejako niepodzielnym elementem strukturalnym we wszelkich konfiguracjach jest **kompania**. Batalion bazuje na tworzących go kompaniach. Jeżeli zajdzie taka potrzeba, można batalionowi przydzielić odpowiednie siły i środki, usamodzielniając go stworzyć moduł mogący działać w składzie grupy bojowej na szczeblu związku taktycznego, ale też oddziału. W zależności jednak od potrzeb kompanie, składającą się z trzech (czterech) plutonów na bazie sprzętu ciężkiego (czołgi), lub lekkich pojazdów opancerzonych (KTO samochody terenowe), można wzmocnić pododdziałami logistycznymi, a nawet elementami prowadzenia działań niekinetycznych, co z powodzeniem może umożliwić jej samodzielne działanie w składzie batalionowej grupy bojowej.

Analiza sposobu organizacji, działających w ramach operacji stabilizacyjnej w Iraku brygadowych grup bojowych, pokazuje, że grupy bojowe UE jako pododdział tworzony na bazie batalionu powinny posiadać do dyspozycji podstawowe moduły bojowe tworzone w oparciu o kompanię, gotową w razie potrzeby działać samodzielnie na osobnym kierunku wraz z przydzielonymi elementami zabezpieczenia i wsparcia działań.

Brygadowe grupy bojowe podczas działań we wszystkich zmianach realizowały podobne zadania. Uogólniając, polegały one, poprzez stosowanie działań kinetycznych i niekinetycznych, na umożliwieniu przejęcia władzy w stabilnym środowisku przez władze irackie. W trakcie zmagań okazało się, że pewne elementy strukturalne pozostawały nienaruszone:

---

[171] Zob. A. Tyszkiewicz, *op cit*, s. 56.

- każdorazowo występowała przynajmniej jedna polska grupa bojowa o strukturze zbliżonej do batalionu;
- oprócz polskiej grupy bojowej w skład dywizji wchodziła grupa innej nacji (I – V zmiana bułgarska, ukraińska, VI – X salwadorska).

Zmianom podlegało:

- rozmieszczenie;
- ilość zaangażowanych nacji (liczebność).

Wydaje się w kontekście powyższego, że czynnik polityczny w tym przypadku odegrał główną rolę, bowiem brygadowa grupa bojowa, pod względem realizacji zadań, byłaby prawdopodobnie odpowiednim szczeblem dowodzenia zdolnym do osiągnięcia zakładanego celu w zaistniałych warunkach, a struktury były kompilacją szeregu MOU (Memerendum of Understending – umów międzynarodowych), determinujących ostateczny kształt MND CS.

Tezę tę, potwierdza także fakt stosunkowo niewielkiego stopnia nasycenia brygadowych grup bojowych elementami działań niekinetycznych, cedując głównie takie zadania na dowództwo dywizji (zał. 5 planowana struktura organizacyjna MND CS X zmiany).

Aby uniknąć nadmiernego wpływu czynnika politycznego na przygotowanie i funkcjonowanie grup bojowych UE, powinno się z dużym wyprzedzeniem stworzyć terminarz dyżurów bojowych, odpowiednio wcześniej zebrać zgłoszenia państw wyznaczających swoje kontrybucje oraz zakończyć rokowania i ustalenia międzynarodowe przed rozpoczęciem procesu szkolenia. Tylko jasno sprecyzowane zadania, wraz z precyzyjnie określonymi zadaniami dla elementów funkcjonalnych oraz odpowiednio wcześnie zakończony proces przygotowania grup bojowych UE stwarza możliwość ich bezkolizyjnego i sprawnego użycia.

Podstawowym elementem grup bojowych UE w dalszym ciągu pozostaną konwencjonalne elementy ugrupowania. Zarówno piechota zmechanizowana (zmotoryzowana), jak i artyleria, czy śmigłowce będą odgrywać zasadniczą rolę w działaniach grup bojowych. Jednak organizacja powinna zwracać uwagę także na inne elementy składowe. Jednym z nich jest szeroko pojmowane rozpoznanie w tym osobowe. Pomimo technologicznego zaawansowania pozostanie ono w dalszym ciągu

ważnym źródłem wiedzy o przeciwniku i całym środowisku operacji. Zarówno prawdopodobny duży obszar przydzielany dla grup bojowych, jak i skrócenie obiegu informacji będzie determinować występowanie elementów HUMINT.

W obszarze dowodzenia pojawiają się nowe wyzwania. Duża samodzielność oraz oderwanie (odległość) od struktur dowodzenia wysyłających grupę bojową stwarza potrzebę reagowania na sytuacje w rejonie odpowiedzialności wszelkimi możliwymi siłami. W tym celu szczególnej uwagi wymaga odpowiednie przygotowanie dowódców i sztabu, którego skład i kompetencje muszą sprostać temu wymaganiu. Duża ilość elementów ugrupowania o tak odmiennej specyfice, kładzie nowe wymagania i wyzwania, z którymi konfrontować będą się dowódcy grup bojowych. Jeżeli doda się do tego potrzebę przeniesienia działań w wymiar powietrzno - lądowy, to przy wielonarodowym charakterze grup bojowych UE, nakładane będą coraz to nowe wymogi w stosunku do ich organizacji.

4.3. Przygotowanie grupy bojowej

Aby określona grupa bojowa UE mogła wypełniać swoje zadania, musi do nich zostać odpowiednio przygotowana. Przygotowanie jest procesem, który zawiera w sobie wiele etapów i czynności. Po określeniu charakteru zadań oraz dostosowaniu struktur organizacyjnych, muszą zostać wyszkolone i zgrane wszystkie elementy funkcjonalne grupy. Jest to o tyle istotne, iż czynniki występujące podczas działań o charakterze reagowania kryzysowego wymuszają zastosowanie rozwiązań o odmiennym charakterze w stosunku do funkcjonowania wojsk podczas działań bojowych.

W działalności bieżącej pododdziałów i oddziałów w czasie pokoju w warunkach garnizonowych, przeznaczone dla nich zwykłe zadania są doskonalone po dokonaniu ich oceny i analizie przedsięwzięć bieżącej działalności szkoleniowej. Po stworzeniu struktury będącej odpowiedzią na zapotrzebowanie określonej misji stabilizacyjnej, staje się rzeczą ważną zastosowanie odpowiednich instrumentów szkoleniowych (i nie tylko) przygotowujących utworzoną grupę bojową do tego typu działania.

Prowadzenie działań reagowania kryzysowego wymaga nie tylko zmian strukturalnych w pododdziałach wojsk lądowych, lecz także zmiany dotychczasowego podejścia do użycia wojsk, ich szkolenia, wyposażenia, dowodzenia i rotacji.

Wszelkie zgrupowania taktyczne, które realizują zadania, czy to podczas działań reagowania kryzysowego, czy podczas działań bojowych, aby skutecznie mogły osiągać zakładane cele zgodnie ze swoim przeznaczeniem, wymagają odpowiedniego przygotowania. Czynnikiem niezbędnym do spełnienia tego warunku jest czas niezbędny do zachowania równowagi pomiędzy elementami determinującymi ich funkcjonowanie zgodnie z założeniami.

Podczas przygotowania do ćwiczeń 1 batalionu czołgów 15BZ w maju 2004 roku, na bazie którego była tworzona taktyczna grupa bojowa (TGB) czas poświęcony na standaryzację działań pomiędzy trzema organicznymi kompaniami czołgów a baterią artylerii samobieżnej, baterią OPL, plutonem przeciwpancernym, plutonem rozpoznawczym, sekcjami wysuniętych obserwatorów, plutonem saperów oraz sekcją rozpoznania skażeń zajął aż 8 miesięcy[172]. Poprzez utworzenie zgrupowania batalion mógł realizować znacznie szerszy zakres działań, ale wymagało to odpowiedniego przygotowania i wzmożonego wysiłku szkoleniowego, co dało odpowiednie rezultaty w prowadzonym ćwiczeniu. Jeżeli nawet po uwzględnieniu ograniczeń podczas przygotowania TGB związanych z funkcjonowaniem jednostki wojskowej i realizacją działalności bieżącej, czas przygotowania ulegnie skróceniu o połowę, to i tak jest to przedsięwzięcie, wymagające odpowiedniej organizacji i wysiłku ze strony całego składu osobowego pododdziału oraz szczebla nadrzędnego. Do tego trzeba pamiętać o wielonarodowości grup bojowych, co wraz ze skomplikowanym procesem zgrywania ukazuje ogrom przedsięwzięć oraz realne możliwości przygotowania określonej grupy bojowej UE do prowadzenia działań.

W ramach działalności Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW) w Iraku, w trakcie formowania, przygotowania i realizacji zadań, napotkano także na problemy związane z niedostateczną ilością czasu potrzebnego na zorganizowanie tak skomplikowanego przedsięwzięcia. Według dowódcy I zmiany PKW Irak cały proces

---

[172] Por. R. Andrzejczak, *Użycie zgrupowań taktycznych w działaniach innych niż wojna*, [w:], W. Lidwa (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, AON, Warszawa 2008, s. 35.

utworzenia dywizji MND CS, strategicznego przegrupowania jednostek, osiągnięcia zdolności operacyjnej, przejęcia strefy i prowadzenia działań, trwał cztery miesiące, podczas gdy procedury NATO przewidują na to 4 – 5 lat[173]. Po analizie dostępnych materiałów sądzić należy, iż początkowy okres prowadzenia działań przysparzał wielu problemów organizacyjno – logistycznych, co z kolei (oprócz ograniczeń politycznych zakładających, że misja stabilizacyjna jest odzwierciedleniem działań typowo policyjnych i humanitarnych) skutkowało ograniczeniami swobody działań w walce przeciw rebeliantom Muqtady Al. Sadra, przejawiającym się brakiem możliwości prowadzenia intensywnych działań bojowych. Stworzyło to potrzebę wydzielenia przez dowódcę międzynarodowego korpusu (MNC) do dyspozycji dowódcy MND CS ciężkiego batalionu zmechanizowanego[174]. Jest to typowy przykład dostosowywania struktury organizacyjnej i sił do bieżącej sytuacji operacyjno – taktycznej.

Aspekt odpowiedniej ilości czasu jest niezwykle istotny w przypadku tworzenia kontyngentów wojskowych zdolnych do prowadzenia operacji poza granicami kraju, kiedy bez odpowiedniego zaplanowania i konsekwentnego realizowania programu przygotowań grupa bojowa nie byłaby zdolna do osiągnięcia gotowości bojowej.

Śledząc działalność poszczególnych zmian PKW Irak oraz działających w ich ramach brygadowych grup bojowych, wydaje się, że kluczowym aspektem ich sprawnego funkcjonowania jest ich odpowiednie przygotowanie. Należy jednak w tym miejscu zaznaczyć, że pojęcie przygotowania nie jest tożsame ze szkoleniem, bowiem sam proces szkolenia jest realizowany zarówno podczas działalności bieżącej wojsk w ich stałych strukturach organizacyjnych, na różnych poziomach zaawansowania stanu osobowego (od etapu „pojedynczego żołnierza"), a także już podczas szkolenia zawierającego elementy specjalistyczne w ramach realizacji zadań przygotowawczych do określonej misji. Podstawową wątpliwością w tej materii wydaje się określenie momentu przygotowania BGB do działania. Czy jest to moment osiągnięcia gotowości

---

[173] A. Tyszkiewicz, *Przebieg misji, realizacja zadań, współdziałanie z sojusznikami*, [w:], *Trudna Stabilizacja, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa 2004, s. 52.
[174] Por. Tamże, s. 72.

do przemieszczenia, czy też chwila przejęcia odpowiedzialności w rejonie odpowiedzialności?

Analiza sposobu prowadzenia przygotowań poszczególnych grup bojowych nie daje jednoznacznej odpowiedzi w tej kwestii. Zmiana I, według dowódcy PKW Irak generała Tyszkiewicza, osiągnęła gotowość po przejęciu od Amerykanów odpowiedzialności w strefie[175]. Było to spowodowane między innymi faktem organizowania strefy od podstaw. Inne zmiany osiągały gotowość do działania już w kraju po okresie przygotowawczym.

Podstawowym wyzwaniem podczas przygotowania I zmiany była niespotykana dotąd skala i zaangażowanie sił w przyszłej operacji oraz organizacja wielonarodowej dywizji, a co za tym idzie konieczność pogodzenia interesów i wymagań poszczególnych państw – kontrybutorów. Kwestia ta dotyczyła wszystkich zmian. Podstawą do rozpoczęcia procesu przygotowania polskich wojsk do misji było otrzymanie zaproszenia od Stanów Zjednoczonych oraz Anglii, uznanych na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1441 i 1483 za kraje stanowiące tymczasową władzę w Iraku. Decyzja polityczna podjęta została 6 czerwca 2003 wydaniem Postanowienia Prezydenta RP o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w składzie Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych w Iraku. Zmiana I rozpoczęła proces przygotowania od rekonesansu przydzielonej strefy a następnie została wysłana grupa inicjatywna, której zadaniem po przybyciu do Iraku było stworzenie więzów informacyjnych z elementami amerykańskimi na miejscu oraz kierowanie w przygotowaniu obozowisk. Ponadto grupa ta zapewniła sprawne przyjęcie grupy przygotowawczej, która przybyła do Iraku w lipcu 2003 roku pod kierownictwem dowódcy MND CS w celu opracowania wszelkich dokumentów, rozbudowy baz i zapewnieniu warunków do przybycia sił głównych. Ważnym elementem było szkolenie dowództw i sztabów, w tym polskiej brygadowej grupy bojowej. Służyły temu ćwiczenia dowódczo-sztabowe, między innymi „Common Thrust", które zostało zorganizowane przez dowództwo CJTF - 7. W ćwiczeniu brał udział sztab dywizji oraz sztaby podległych brygadowych grup bojowych: polskiej i hiszpańskiej. Celem

[175] A. Tyszkiewicz, *Przebieg misji, realizacja zadań, współdziałanie z sojusznikami*, [w:], *Trudna Stabilizacja, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej*, Warszawa, 2004, ss. 53 – 57.

ćwiczenia było przeszkolenie i zgranie sztabu MND CS i sztabów podległych brygad, pełne zrozumienie i praktyczne przećwiczenie procedur i wymagań operacyjnych, a także przygotowanie dywizji do przejęcia sektora 1 MEF.

Większość jednostek bojowych tworzących brygadowe grupy bojowe przygotowano w kraju realizując szkolenie, wyposażając je oraz prowadząc przedsięwzięcia pomocnicze na poligonach i w miejscach stałej dyslokacji. Wraz z przemieszczeniem do Iraku na początku września 2003 roku polska dywizja zluzowała wojska amerykańskie w swojej strefie odpowiedzialności.

Należy podkreślić, iż do mankamentów przygotowania I zmiany należał dość duży obszar niewiedzy związanej z charakterem przyszłych działań (brak doświadczeń poprzedników) oraz częste zmiany w obsadzie etatowej PKW, brak odpowiedniego sprzętu i wyposażenia oraz znaczne opóźnienia w transporcie kontyngentów innych państw i sprzętu.

W przypadku przygotowywania grup bojowych UE należy więc minimalizować niepożądane zjawiska. Jeżeli, ze względu na założenia dotyczące funkcjonowania grup bojowych, nie jest możliwe całkowite wykluczenie braku informacji dotyczących przyszłych działań, wszelkie zmiany w składzie etatowym po zakończeniu okresu ustaleń międzynarodowych należy ograniczyć do minimum, każdorazowo uwzględniając głos dowódcy grupy bojowej. Ponadto należy uzgodnić, tak szybko jak to jest możliwe, wszelkie przedsięwzięcia związane z możliwością przerzutu grupy bojowej oraz sposobu i jakości jej wyposażenia, stwarzając tym samym komfort dowództwu grupy w bezkonfliktowym prowadzeniu szkolenia.

W wyniku wielu doświadczeń inaczej przedstawiała się już sytuacja podczas przygotowania wojsk X zmiany PKW Irak. Został wypracowany model przygotowania, który uwzględniał sytuację polityczno - militarną w Iraku, wykorzystywał możliwość współpracy z sojusznikami już w kraju oraz pozwalał na zgranie znanych już procedur i sposobów działania. Koncepcja przygotowania grupy bojowej X zmiany PKW Irak na bazie 2 bpzmot ze składu 12 BZ[176] przewidywała osiągnięcie gotowości do przemieszczenia na 20.01.2008r. Datę tę można także

[176] Materiały własne autora pozyskane podczas ćwiczenia dowódczo-sztabowego pk. EUPHRAT X w terminie 10-13.12.2007r., będącego etapem w przygotowaniu X zmiany PKW Irak.

traktować jako termin gotowości do działania, bowiem przemieszczenie i przejęcie odpowiedzialności w AOR jest już częścią prowadzenia działań. Proces przygotowania składał się z trzech zasadniczych etapów:

- etapu przygotowawczego, w którym były tworzone warunki do szkolenia (formowanie, kwalifikacja, nabór, szkolenie kursowe w ośrodkach szkolenia, przygotowanie bazy szkoleniowej, opracowanie dokumentacji szkoleniowej);
- szkolenia specjalistycznego i zgrywającego, w którym grupa osiągnęła zdolność do wykonywania zadań w rejonie odpowiedzialności (szkolenie szczebla plutonu, szczepienia, szkolenie poligonowe);
- etapu końcowego, w którym grupa uzyskała gotowość do przemieszczenia w rejon operacji (ćwiczenie dowódczo-sztabowe EUPHRATES X, badania lekarskie, urlopy) - (zał. 6 harmonogram formowania i szkolenia grupy bojowej i elementu komendanta bazy X zmiany PKW Irak).

Przygotowanie brygadowej grupy bojowej, a właściwie każdego zgrupowania taktycznego, za każdym razem wymaga odrębnego podejścia, a wręcz stworzenia projektu przygotowania tych sił uwzględniając wszelkie czynniki przedstawione w podrozdziale 4.1.:

- czynnik polityczny;
- czynnik militarny;
- czynnik możliwości oddziaływania niekinetycznego;
- czynnik wyszkolenia i wyposażenia pododdziałów;
- czynnik logistyczny.

Wyposażając grupy bojowe UE we wspólne procedury, jednakowe środki dowodzenia, zbliżone uzbrojenie, sprawny system logistyczny, odpowiedni do zadań program szkolenia można sprawić, iż proces przygotowania będzie stanowił spójny system, dzięki któremu stanowić one będą wartościowe siły zbrojne.

Biorąc pod uwagą zadania realizowane podczas działań brygadowych grup bojowych w Iraku oraz zapotrzebowanie na usamodzielnienie ich możliwości operacyjnych, a także utworzone struktury, nasuwa się spostrzeżenie kierujące

rozważania ku wdrożeniu rozwiązań w obszarze tworzenia grup bojowych UE, których bazą będą następujące założenia:

- działanie w strukturze wielonarodowej, składającej się z wielu rodzajów wojsk i elementów działających niekinetycznie skłania to do wprowadzania rozwiązań (już w fazie przygotowania) wykraczających poza własny rodzaj wojsk i własne narodowe siły zbrojne, koncentrujących się na kształtowaniu zdolności do rozwiązywania problemów dotyczących użycia różnorodnych sił.
- obszar przygotowania i szkolenia do prowadzenia operacji reagowania kryzysowego problemowo i merytorycznie jest częścią szerszego zakresu działań w określonym regionie i stanowi odpowiedź na zapotrzebowanie szczebla strategicznego;
- przygotowanie żołnierzy dla potrzeb grup bojowych UE wymaga przeprowadzenia szkolenia w zakresie sytuacji politycznej i kulturowej w przyszłym obszarze działania oraz uświadomienia charakteru działań stabilizacyjnych (odmiennych w stosunku do walki), co wiąże się ze zmianą mentalności u szkolonych;
- system przygotowania grup bojowych UE powinien opierać się jednocześnie na szkoleniu programowym z zakresu problematyki działań pokojowych, we wszystkich jednostkach wojskowych, a procesem przygotowania szczegółowego do określonej misji należy objąć jednostki wyznaczone do działania poza granicami kraju;
- podstawę do przygotowania grup bojowych UE powinny stanowić ćwiczenia, a więc aktywne formy prowadzenia zajęć[177].

Analiza dotychczasowych programów przygotowania jednostek wojskowych do misji poza granicami kraju wskazuje, że plan przygotowawczy grup bojowych UE powinien zawierać program szkolenia zawierający zagadnienia dotyczące zarówno szkolenia pododdziału (drużyny, plutonu) aż do zgrywania całości grupy. Szkolenie pododdziału realizowane przez instruktorów i dowódców specjalistów w ośrodkach specjalistycznych powinno zawierać zagadnienia związane ze specyfiką warunków wykonywania zadania:

---

[177] Por. T. Jemioło, J. Kunikowski, *Dobór i przygotowanie żołnierzy i kadry WP do udziału w misjach pokojowych,* AON, Warszawa 2003, ss. 143 – 144.

- zasady działania patrolu (konwoju) w składzie drużyny i plutonu;
- zasady działania na punktach kontrolnych i wzajemnego ubezpieczenia;
- zasady i sposoby przeszukiwania budynków, pojazdów i osób oraz postępowanie z zatrzymanymi;
- sposoby odpierania ataków na patrole (konwoje) oraz kierowanie ogniem drużyny, plutonu w trakcie tych zdarzeń;
- działania lądowego i powietrznego komponentu sił szybkiego reagowania (QRF);
- współdziałania pododdziałów zmechanizowanych ze śmigłowcami w tym procedury nawiązywania i utrzymywania łączności radiowej oraz wspólne strzelania;
- wykonywania zadań bojowych w warunkach ograniczonej widoczności przy użyciu sprzętu noktowizyjnego.

Ponadto plan przygotowań powinien zawierać zajęcia z zakresu wychowania fizycznego celem zwiększenia wytrzymałości fizycznej żołnierzy (marsze kondycyjne z pełnym oporządzeniem uzbrojeniem i wyposażeniem). Równolegle ze szkoleniem działań w rejonie misji powinno się prowadzić badania lekarskie, szczepienia ochronne żołnierzy. Bardzo ważnym elementem szkolenia jest przygotowanie językowo-kulturowe. Ponadto w procesie szkolenia pododdziałów powinny być zrealizowane tematy z zakresu[178]:

- informacji geograficznej o regionie, uwarunkowaniach ekonomicznych, politycznych i społecznych (zapoznanie z infrastrukturą rejonu);
- religii – zwyczajach, obyczajach, aspektach kulturowych;
- prawa wojennego;
- udzielania pierwszej pomocy;
- sposobów ewakuacji rannych z pola walki;
- postępowania w przypadku porwania i uwięzienia;
- aklimatyzacji w mieście, działania w wysokich budynkach, wykorzystania infrastruktury miejskiej do działań (tunele, kanały, metro, itp.);

[178] G. Sobolewski, *Działania zgrupowań wojsk lądowych w terenie zabudowanym*, rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2008, s. 56.

- chorób zakaźnych w rejonie misji;
- ogólnej charakterystyki bezpośredniego zagrożenia (miny stosowane w rejonie konfliktu, prowizoryczne ładunki wybuchowe);
- procedur postępowania w przypadku zagrożenia ładunkami wybuchowymi, trującymi;
- zasad bezpieczeństwa rejonie działań ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia przedmiotami niebezpiecznymi.

Obok rzemiosła prowadzenia działań w ramach operacji reagowania kryzysowego w rejonie misji, bardzo istotnym elementem przygotowania stanu osobowego grup bojowych UE jest przygotowanie psychologiczne, które powinno obejmować:

- czynniki wpływające na psychikę w czasie służby w rejonie konfliktu zbrojnego, psychiczne problemy walki zbrojnej, higiena zdrowia psychicznego;
- reakcje i zachowania żołnierzy w ekstremalnych warunkach pola walki, lęk, strach, panika, gniew, zespół wyczerpania walką i inne ograniczenia negatywnych psychospołecznych skutków walki zbrojnej;
- stres, kryzys, trauma w służbie w rejonie konfliktu zbrojnego, sposoby rozładowania i redukcji stresu, pomoc koleżeńska wobec osób znajdujących się w stresie.

W trakcie szkolenia grup bojowych UE realizowane powinno być szkolenie zgrywające procedury sztabowe oraz doskonalące w zakresie szkolenia ogniowego, terenoznawstwa, ochrony i obrony obiektów w zróżnicowanym środowisku potencjalnych przyszłych działań. Rejonem ćwiczenia zagadnień związanych z praktycznym działaniem może być ośrodek szkolenia poligonowego. Całość szkolenia powinno się zakończyć ćwiczeniem certyfikującym, sprawdzającym zdolność wykonywania zadań przez grupę bojową.

Wnioski

1. Brygadowa grupa bojowa w działaniach stabilizacyjnych realizuje szereg zadań o charakterze kinetycznym i niekinetycznym, które to zadania wpływają na określenie struktur i przydział odpowiednich elementów strukturalnych. W celu jak najefektywniejszego użycia grupy bojowej, należy przedsięwziąć szereg czynności przygotowawczych, uczących działania przy wykorzystaniu wszystkich elementów ugrupowania bojowego i zgrywających je w możliwie zbliżonych warunkach przyszłych działań. Grupa bojowa UE musi posiadać zdolność implikacji dodatkowych elementów, innych w porównaniu z klasycznym pododdziałem, nawet o odmiennej nacji, czyniących ją zdolną do prowadzenia działań w warunkach działań stabilizacyjnych i reagowania kryzysowego. Niezwykle ważne jest, aby zdolność ta była możliwa do sprecyzowania już w okresie generowania zadań dla grupy bojowej, a specjalistyczne elementy przydzielone, stawały się częścią grupy bojowej przed rozpoczęciem zgrywania całości.

2. Wszelkiego rodzaju grupy bojowe działające w operacjach innych niż wojenne w tym także reagowania kryzysowego, muszą być wyposażone nie tylko w kinetyczne środki oddziaływania. O ich charakterze i sile świadczą elementy niekinetyczne, dzięki którym zdolne są one realizować całą gamę zadań związanych z zaprowadzaniem porządku.

3. Niezależnie od specyfiki i pewnych różnic w charakterze działań, sposoby realizacji zadań przez wojska we wszystkich działaniach stabilizacyjnych w aspekcie militarnym będą się wyrażać poprzez tworzenie sieci posterunków (check point, cross point), ochronę ważnych obiektów użyteczności publicznej, patrolowanie obszarów zurbanizowanych, konwojowanie, demonstrację obecności, pomoc ludności cywilnej, utrzymanie drożności na szlakach komunikacyjnych, akcje przeciw terrorystom i innym grupom destabilizującym. Dlatego szkolenie grup bojowych UE powinno uwzględniać zarówno tematykę typowo bojową, związaną z użyciem siły i wykorzystaniem narzędzi militarnych, jak też tematykę ograniczonego oddziaływania militarnego w tym specjalistycznych elementów współpracy cywilno – wojskowej, działań psychologicznych, współpracy z mediami, odpowiedzialnych za

współdziałanie z organizacjami pozarządowymi oraz udzielaniem pomocy finansowej w regionie działania w tym tworzenia niezbędnych projektów funkcjonalnych.

4. Pomimo stabilizacyjnego charakteru działań grup bojowych UE, w procesie ich szkolenia należy także uwzględnić tematykę prowadzenia działań bojowych, co jak pokazują doświadczenia armii stanów zjednoczonych, wyrażone w raporcie generała Petraeus'a[179] oraz działania PKW Irak w zmianie szóstej i siódmej (które cechowało się biernym sposobem prowadzeniem działań, co w rezultacie stworzyło warunki do przejęcia inicjatywy grupom destabilizacyjnym), jest wciąż podstawowym czynnikiem pozwalającym osiągnąć cel operacji w warunkach konfliktu zbrojnego o różnym stopniu natężenia. Aby skutecznie przygotować grupę bojową, niezbędnym jest zachowanie równowagi pomiędzy tematyką związaną z działaniami nie kinetycznymi oraz bojowymi.

5. Grupy bojowe UE powinny posiadać większą możliwość samodzielnego kreowania operacji informacyjnych. Aby uzyskać określony efekt w działaniach stabilizacyjnych, nie wystarczy zniszczyć (wyeliminować, uszkodzić) jakiś element systemu przeciwnika. Jest wielce prawdopodobne, że operacje informacyjne (infoops) przyczynią się do bardziej skutecznego wykonywania zadań we wszystkich pozostałych obszarach prowadzenia operacji reagowania kryzysowego.

6. Na kształt grup bojowych UE oraz sposób prowadzenia przez nie działań ma wpływ wiele czynników. Każdorazowo struktura wojskowa musi być wkomponowana w odpowiednią optykę postrzegania rzeczywistości: wielkości strefy odpowiedzialności, ilości zaangażowanych żołnierzy oraz koncepcje działania w określonej sytuacji. Każdorazowo struktura grupy bojowej będzie się różniła i nie jest możliwe stworzenie jednolitego pododdziału zadaniowego, bowiem z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że sytuacja nie ulegnie powtórzeniu. Ma to zasadnicze znaczenie w kontekście przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej, bowiem założenia ich funkcjonowania przewidują zbliżoną liczebność, okres funkcjonowania i wyposażenie. Stwarza to potrzebę uwzględnienia, w miarę

[179] Report to Congress on the Situation in Iraq. Raport na temat sytuacji w Iraku wygłoszony przez gen. Davida H. Petraeus'a, Dowódcę Wielonarodowych Sił w Iraku, (Multi-National Force-Iraq) w Kongresie Stanów Zjednoczonych w dniu 10 września 2007 roku.

możliwości, ich uniwersalnej struktury, która w końcowym etapie przygotowania grup bojowych mogłaby być doprecyzowana o wcześniej przygotowane elementy.

7. Przygotowując grupy bojowe UE powinno się przestrzegać zasady jedności dowodzenia. Elementy dodatkowo przydzielone w tym element aeromobilny musi być w dyspozycji jednego dowódcy, który będzie miał możliwość wykorzystania ich w określony sposób, zgodnie z koncepcją prowadzonych działań. Wydaje się, że proces przemieszczania w rejon działania może być poza ośrodkiem decyzyjnym grupy bojowej, która będzie korzystać z „usług" sił powietrznych, marynarki wojennej lub innych wyspecjalizowanych przewoźników w tym cywilnych.

8. Wielonarodowość grup bojowych UE przede wszystkim na niższych szczeblach dowodzenia znacznie ogranicza zdolność do wykonywania zadań. W dużym stopniu jest to odczuwalne w początkowym okresie działania nie poprzedzonego odpowiednim przygotowaniem. Dlatego procedury dowodzenia i odpowiednie ustalenie podziału kompetencji poszczególnych nacji tworzących grupę bojową powinny być częścią procesu przygotowania. Podział kompetencji już w procesie tworzenia struktur powinien być oparty na wszelkich umowach międzynarodowych (MoU – Memerendum of Understending, SOFA – Standard Operational Force Agriment, porozumienia techniczne), zaś w przypadku procedur zasadnym jest wykorzystanie procedur NATO[180].

9. Podstawowy moduł bojowy jak kompania, czy pluton specjalistyczny, powinien być elementem narodowym, co w sposób znaczący może wpłynąć na podniesienie sprawności działania całej grupy bojowej UE.

10. Czynnik polityczny w przypadku organizowania i działania struktury wielonarodowej odgrywa główną rolę, bowiem z założenia grupy bojowe są efektem porozumienia politycznego. W trakcie procesu ich przygotowania, podczas określania zadań, nie jest wskazane przyjmowanie założeń ponad możliwości operacyjne grup bojowych. Analiza działania brygadowych grup bojowych w Iraku wskazuje na potrzebę odpowiedniego usamodzielnienia grup bojowych, aby z jednej strony w jak najmniejszym stopniu stwarzać ograniczenia dowódcy w realizacji przewidzianych zadań, z drugiej zaś nie angażować sił ponad potrzeby (zgodnie z zasadą ekonomii sił).

[180] Zob. załącznik .1.1.- wyniki kwestionariusza ankiety oraz rozdział 5, ss. 130 - 131.

11. Prowadzenie działań stabilizacyjnych i reagowania kryzysowego przez grupy bojowe wymaga nie tylko zmian strukturalnych, lecz także dostosowania taktyki działania tworzących je pododdziałów, do warunków panujących na polu walki w tego typu działaniach. Powinno się to wyrazić w sposobie szkolenia, grup bojowych UE, ich wyposażenia, dowodzenia i sposobie zabezpieczenia logistycznego.

12. Przygotowanie grup bojowych wymaga czasu na zgranie poszczególnych elementów oraz zorganizowania kompleksowego szkolenia nie tylko z zakresu działań kinetycznych, lecz także w zakresie sytuacji politycznej, kulturalnej, społecznej, zwyczajowej w rejonie działania. Każdy organizowany czasowo oddział jest tworzony na potrzeby danej sytuacji taktycznej, operacyjnej, strategicznej. Czas jego funkcjonowania może być bardzo zróżnicowany, w zależności od wielu czynników począwszy od rodzaju działań, poprzez miejsce, sytuację polityczną, stronę przeciwną, skończywszy na aspekcie finansowym.

13. Przygotowanie powinno być organizowane od szczebla jednorodnego, bazowego pododdziału (plutonu), gdzie wojska uczą się działać zgodnie ze specyfiką działań stabilizacyjnych, co już może być realizowane podczas szkolenia programowego. Dodatkowa tematyka powinna być stopniowo uwzględniana w dalszym procesie szkolenia aż do zgrania całości grupy.

14. Przygotowanie grup bojowych realizowane przez instruktorów i dowódców specjalistów w ośrodkach specjalistycznych powinno zawierać zagadnienia związane ze specyfiką warunków wykonywania zadań. Ponadto należy uwzględnić czas na wykonanie badań lekarskich, szczepień, wyposażenie wojska oraz wypoczynek.

5. KONCEPCJA PRZYGOTOWANIA GRUP BOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Wobec ciągłego zagrożenia ze strony wielorakich sił oddziaływujących w rejonie potencjalnego użycia grup bojowych Unii Europejskiej, należy zastosować wszelkie środki i instrumenty pozwalające na odpowiednie przygotowanie tych pododdziałów, aby umożliwić im reakcję na zastaną sytuację i możliwość realizacji postawionego zadania zgodnie z zamiarem Unii. Celowi temu w wielu przypadkach przeciwstawiał się będzie przeciwnik, który często będzie definiowany w sposób niekonwencjonalny, rozczłonkowany, ukryty, dążący do osiągnięcia swoich celów militarnych i politycznych, niejednokrotnie wykorzystujący ludnością cywilną regionu. Jest to zjawisko charakterystyczne przede wszystkim podczas prowadzenia działań w ramach szeroko rozumianych operacjach reagowania kryzysowego, gdzie przeciwnik będzie często niezwykle trudny do zdefiniowania, a w wielu przypadkach będzie to wręcz niemożliwe. W tego typu działaniach militarnych dowódcy powinni skupić swoją uwagę na wyodrębnieniu głównej siły dającej możliwość kontrolowania sytuacji i osiągnięcia celu działania.

Określenie struktury i odpowiednie przygotowanie grup bojowych determinowane jest poprzez wpływ wielu różnych, oddziaływujących na nią czynników, które można podzielić na trzy zasadnicze grupy[181]:

- cele organizacji tworzącej zgrupowania;
- czynniki zewnętrzne;
- czynniki wewnętrzne.

Powyższe czynniki spełniają określoną i ważną funkcję w procesie organizacji grup bojowych wraz z zachodzącymi pomiędzy nimi związkami, zależnościami i relacjami, warunkującymi sprawność i efektywność powstałej grupy.

Według ekspertów do głównych czynników strukturotwórczych determinujących strukturę grup bojowych (zgrupowań) należy zaliczyć koncepcję

[181] J. Cieślik, *Tworzenie zgrupowań do wykonania* ...,s. 37.

walki (działania), stanowiącą wykładnię celu i warunków prowadzenia działań.[182] W przypadku grup bojowych Unii Europejskiej można mówić o celu operacyjnym, na podstawie którego została sformułowana koncepcja grup bojowych Unii Europejskiej, która wraz z Deklaracją Petersberską określa zakres działań jednostek wojskowych pod auspicjami Unii Europejskiej. Na tej podstawie należy przypuszczać, że przyjęcie koncepcji działania do określonej sytuacji jest elementem ostatecznym, wykorzystywanym w końcowej fazie przygotowania grup bojowych, kiedy już wiadomo gdzie i w jakich okolicznościach grupa będzie realizować zadania. Dlatego w przeciwieństwie do klasycznych zgrupowań taktycznych i grup bojowych działających w podstawowych działaniach bojowych i tworzonych w oparciu o określoną koncepcję rozegrania walki, grupy bojowe UE powinny być wcześniej przygotowane do prowadzenia operacji z zakresu reagowania kryzysowego, posiadać odpowiedni system szybkiego osiągania najwyższego stanu gotowości bojowej. Dopiero przyjęta przez dowódcę koncepcja prowadzenia działań, zgodnie z otrzymanym zadaniem, powinna nadawać ostateczny charakter grupie bojowej. Ustalenie szczegółowych warunków funkcjonowania grupy bojowej i przyjęcie koncepcji działania powinno stanowić podstawę do sprecyzowania, kto, jakie, gdzie, kiedy i w jakim celu wykona zadanie.

Dlatego w procesie przygotowania grup bojowych UE należy uwzględnić:

- cele szkoleniowe do osiągnięcia;
- charakter przyszłych działań (czynniki zewnętrzne i wewnętrzne);
- uwarunkowania polityczne i wielonarodowe;
- formy i metody szkoleniowe (tematyka szkoleniowa);
- stan osobowy wojsk (ich wielkość, narodowość, formy organizacyjne, stopień wyszkolenia);
- sprzęt, środki materiałowe i wyposażenie niezbędne do sprawnej realizacji zadań[183];
- koncepcję prowadzenia działań.

---

[182] W. Lidwa, *Obrona w górach i jej wpływ na struktury organizacyjne wojsk lądowych*, AON, Warszawa 1993, s. 106 - 108.

[183] Por. P. Paździorek, *Działanie zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, AON, Warszawa 2003, s. 200.

Zasadniczym celem rozprawy było opracowanie naukowo uzasadnionej koncepcji przygotowania grupy bojowej UE do wykonywania zadań w operacjach reagowania kryzysowego. Koncepcja każdego działania jest jednoznaczna z pomysłem, projektem, którego wdrożenie ma zapewnić osiągnięcie celu działania. W przypadku przygotowania grup bojowych UE, nie jest możliwe opracowanie uniwersalnego planu postępowania. Każda grupa bojowa posiada swoją specyfikę, która jest związana z porozumieniami międzynarodowymi, narodowymi uwarunkowaniami technicznymi związanymi z możliwościami uzbrojenia i wyposażania, rejonem przyszłych działań oraz sytuacją w zakresie bezpieczeństwa w momencie objęcia dyżuru. Wszystkie uwarunkowania sprawiają, że przygotowanie każdej grupy będzie wymagało zastosowania odrębnych szczegółowych rozwiązań, niemniej jednak opracowane w niniejszej pracy ogólne ramy i zasady oraz przedstawione praktyczne rozwiązania w procesie przygotowania grup bojowych UE, tworzą naukowo uzasadnioną metodykę postępowania w procesie przygotowania sił wielonarodowych do udziału w operacjach reagowania kryzysowego na potrzeby UE.

Po przeanalizowaniu wyników badań, biorąc pod uwagę już sformułowane wymagania, jakim powinny podlegać grupy bojowe Unii Europejskiej, można sformułować ostateczne konkluzje, pozwalające na skonstruowanie koncepcji przygotowania grup bojowych UE.

Objęci badaniami oficerowie dokonywali oceny uwarunkowań działań grup bojowych UE, ale również obszarów, które wpływają na ich tworzenie i funkcjonowanie podczas wykonywania zadań. Większość opinii respondentów w odpowiedzi na pytanie: **W jakich etapach spośród wymienionych powinien przebiegać proces przygotowania grup bojowych?** uznała, że proces przygotowania grup bojowych UE powinien przebiegać według następujących etapów:

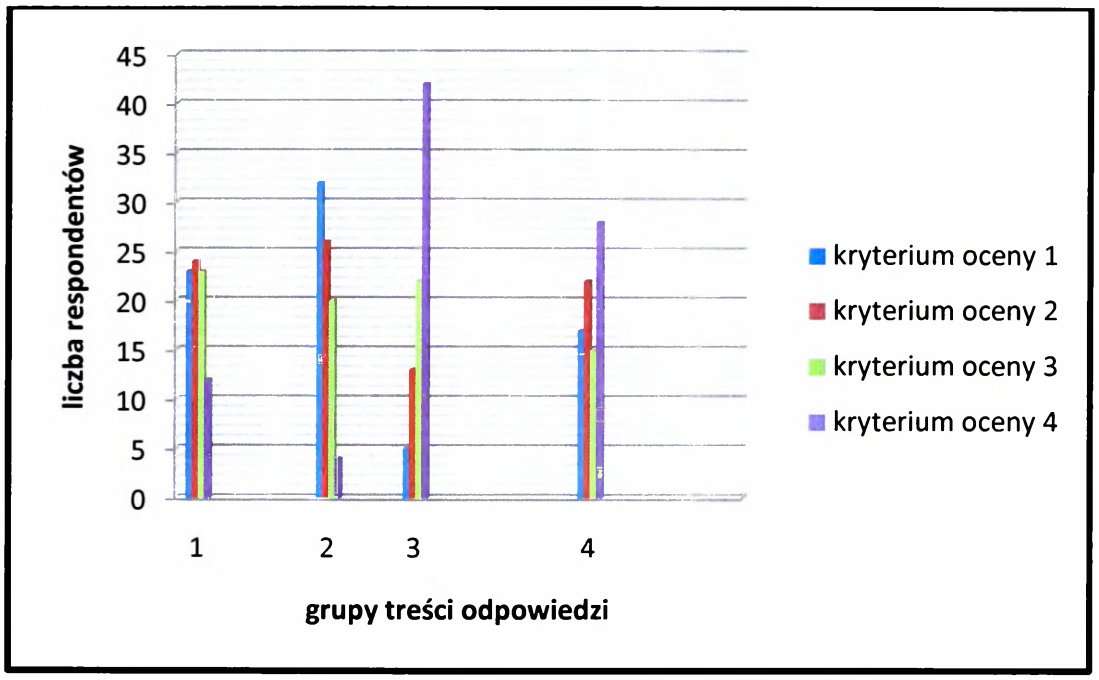
a) określenie struktury;

b) szkolenie w ramach komponentów zadaniowych zarówno dowództw i wojsk, do osiągnięcia gotowości;

c) utrzymywanie zdolności bojowej poprzez ćwiczenia zgodnie z przyjętym planem;

d) szkolenie przygotowujące oraz czynności organizacyjne do określonej misji.

Czterdziestu dwóch ankietowanych najwyżej oceniło właśnie ten wariant procesu przygotowania grup bojowych. Odzwierciedla to na wykresie 5.1 grupa treści odpowiedzi nr 3[184]. Wysokie kryterium oceny w tym aspekcie oraz opinie ekspertów podczas badania ich opinii (załącznik nr 2) stwarzają podstawy do postawienia tezy, iż problem przygotowania grup bojowych UE należy traktować poprzez pryzmat tworzenia struktury, co często wiązać się będzie z czynnikiem politycznym oraz niezbędnymi ustaleniami międzynarodowymi, doborem wojsk, wyznaczeniem dowódcy grupy bojowej, oraz stworzeniem dowództwa.

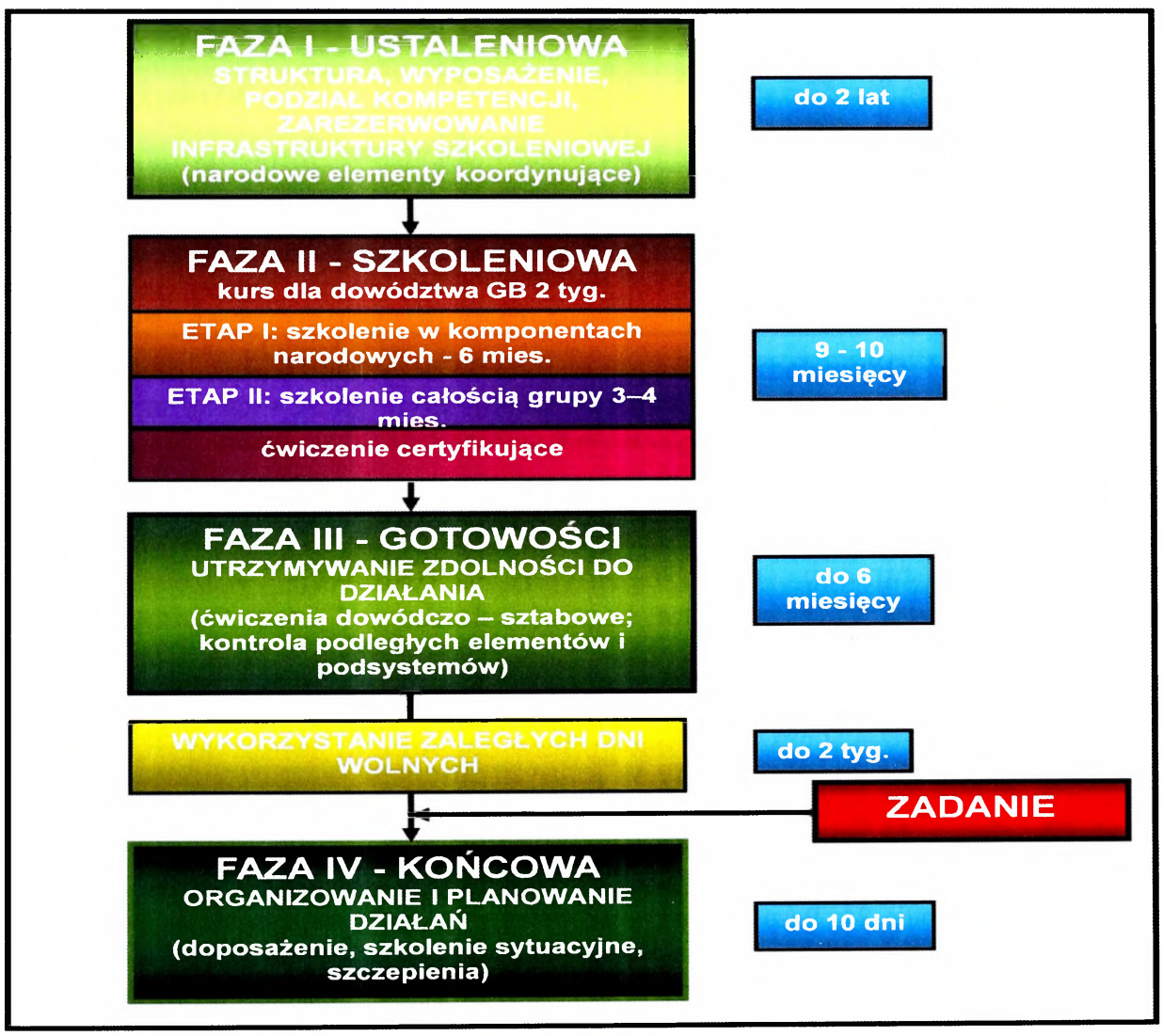


Wykres 5.1. Odpowiedzi badanych na pytanie dotyczące etapów przygotowania grup bojowych UE (kryterium 1 – najniższa ocena; kryterium 4 – najwyższa ocena)
Źródło : opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W następnej kolejności należy zorganizować szkolenie w komponentach narodowych w ramach poszczególnych, określonych wcześniej, elementów funkcjonalnych, zgodnie z wytycznymi i harmonogramem dowódcy grupy. Po zakończeniu procesu szkolenia w komponentach narodowych, należy przejść do etapu szkolenia i zgrywania całości grupy w jednym miejscu. Etap ten powinien zakończyć się certyfikacją, w którą zaangażowane powinno być unijne dowództwo operacyjne.

[184] Zob. zał. nr 1, pytanie 24. Pozostałe grupy odpowiedzi zawierały następujące etapy: **nr 1** - określenie komponentów składowych grupy bojowej; szkolenie w ramach planu przygotowania, do osiągnięcia gotowości; kontrola stanu utrzymywania gotowości bojowej do działania. **Nr 2** - stworzenie struktury oraz kontrybucji państw na wypadek użycia grupy; w przypadku zaistnienia konieczności organizowanie i szkolenie grupy z wcześniej wyznaczonych sił. **Nr 4** - określenie zadań do realizacji przez poszczególne kontyngenty narodowe; szkolenie w ramach narodowych systemów szkolenia; utrzymywanie gotowości swoich kontyngentów; na sygnał po ześrodkowaniu się w określonym rejonie, przystąpienie do realizacji zadań mandatowych w rejonie operacyjnego przeznaczenia.

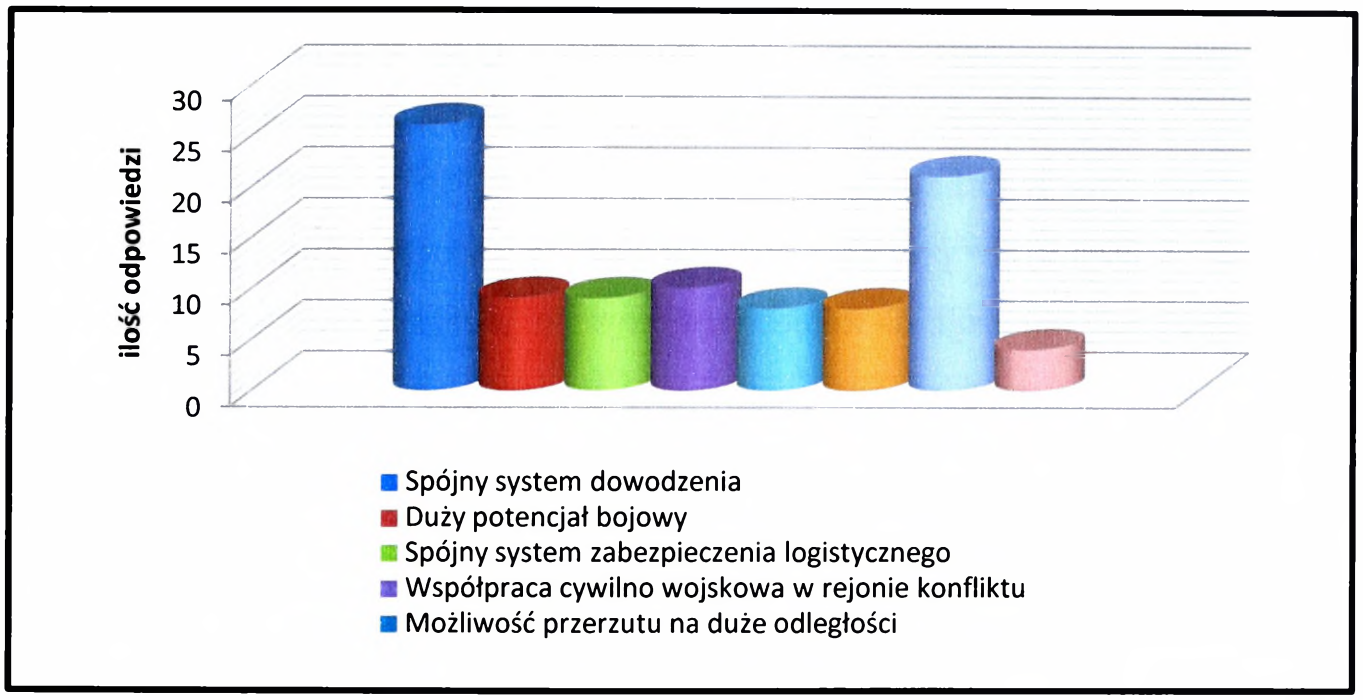
Po zakończeniu szkolenia zasadniczego, trzeba dążyć do stałego utrzymywania odpowiedniej zdolności do wykonywania zadań w ramach wymagań określonych deklaracją petersberską. Najbardziej efektywnym sposobem jest stałe zapewnienie możliwości monitorowania i kontrolowania gotowości do realizacji zadań bojowych. Proces przygotowania grup bojowych UE zakończyć się powinien dopiero po podjęciu decyzji przez upoważnione struktury Unii Europejskiej w sprawie ich użycia w określonej operacji. W takim przypadku grupa bojowa musi posiadać zgrany system dowodzenia i logistyczny, a proces szkolenia powinien być zakończony. W tym etapie czynności przygotowawcze skupiać się powinny na ostatecznej organizacji działania i szkoleniu związanym z warunkami panującymi w rejonie przyszłych działań. Proces przygotowania powinien kończyć się w momencie, gdy poszczególne komponenty grupy bojowej, całkowicie ukompletowane znajdować się będą w swoich rejonach wyczekiwania do przerzutu (rys 5.2).



Rys. 5.2. Schemat procesu przygotowania grup bojowych UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

O poziomie realizacji zadań przez grupy bojowe, według respondentów, przede wszystkim decyduje spójny system dowodzenia[185] oraz możliwości prowadzenia działań z możliwością wykorzystania wszelkich czynników (wraz z niemilitarnymi) mogących wpłynąć na ich wykonanie[186]. (wykres 5.3). Oprócz tych dwóch czynników respondenci wskazali także na spójny system zabezpieczenia logistycznego. W celu spełnienia tych warunków, proces przygotowania powinien rozpocząć dobór sił i określenie odpowiedniej struktury grupy bojowej, adekwatnej do stawianych przed nią wymogów.



Wykres 5.3. Czynniki decydujące o sprawności grupy bojowej, oceniane przez respondentów najwyżej

Źródło : opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analizując wyniki badań, można przyjąć założenie, że w pierwszej kolejności, oprócz określonej struktury zawierającej elementy działań niekinetycznych, już po zakończeniu drugiej fazy przygotowania (przed podjęciem decyzji o zaangażowaniu grup bojowych) powinny być przygotowane podsystemy dowodzenia oraz logistyczny, które są kluczowe do sprawnego działania grup bojowych.

[185] 26 z pośród 82 ankietowanych nadało najwyższą ocenę właśnie temu czynnikowi.
[186] 21 ankietowanych nadało najwyższą ocenę właśnie temu czynnikowi.

5.1. Struktura, wyposażenie i podział kompetencji

Proces przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej musi być przedsięwzięciem zorganizowanym, składającym się z poszczególnych faz. Fazą początkową powinno być określenie kontrybucji państw wchodzących w skład określonej grupy bojowej. Wyjątek mogą stanowić grupy bojowe jednorodne narodowościowo, w których proces ten będzie sprowadzony w najlepszym przypadku do wyznaczenia zwartego pododdziału i wsparcia jego potencjału poprzez dodatkowe elementy, a w najgorszym do wyznaczenia kilku odrębnych pododdziałów, na bazie których zostanie stworzona grupa bojowa. Rezultaty badań zaprezentowane w niniejszym podrozdziale ukierunkowane były na doprowadzeniu do rozwiązania problemu badawczego wyrażonego w pytaniu: **Czym należy się kierować podczas formowania grup bojowych UE?**

Rezultaty prognoz w zakresie charakteru przewidywanych zagrożeń militarnych wskazują na konieczność tworzenia elastycznych struktur pozwalających na szybkie zorganizowanie i użycie sił w zależności od wymagań sytuacyjnych[187]. Dotyczy to zwłaszcza działań wymuszających pokój i stabilizujących sytuację w fazie wygaszania konfliktu prowadzonych przez siły wielonarodowe, gdzie na bazie rdzennych struktur jednostek wojskowych tworzone są, w zależności od sytuacji i zadań – zgrupowania taktyczne.

Celem początkowej fazy procesu przygotowania jest stworzenie jasnej i przejrzystej struktury organizacyjnej wraz z określeniem kompetencji dowódczych na poszczególnych szczeblach dowodzenia i strukturze grupy bojowej. Jest znamienne, że spośród czynników oddziaływujących na proces tworzenia grupy bojowej, w tej fazie zasadniczą rolę będzie odgrywał czynnik polityczny. Wielonarodowość grup bojowych Unii Europejskiej powoduje problemy związane z jednolitymi procedurami funkcjonowania, kompetencjami dowódczymi, problemami natury prawnej dotyczącymi między innymi możliwości użycia siły w określonych sytuacjach a nawet różnic kulturowych. Początkowe ustalenia posiadają decydujący wpływ na całokształt procesu przygotowawczego, a w konsekwencji działanie grupy

---

[187] J. Zieliński, (red.) *Podstawowe założenia operacji połączonych*, AON, Warszawa 2000, s. 8.

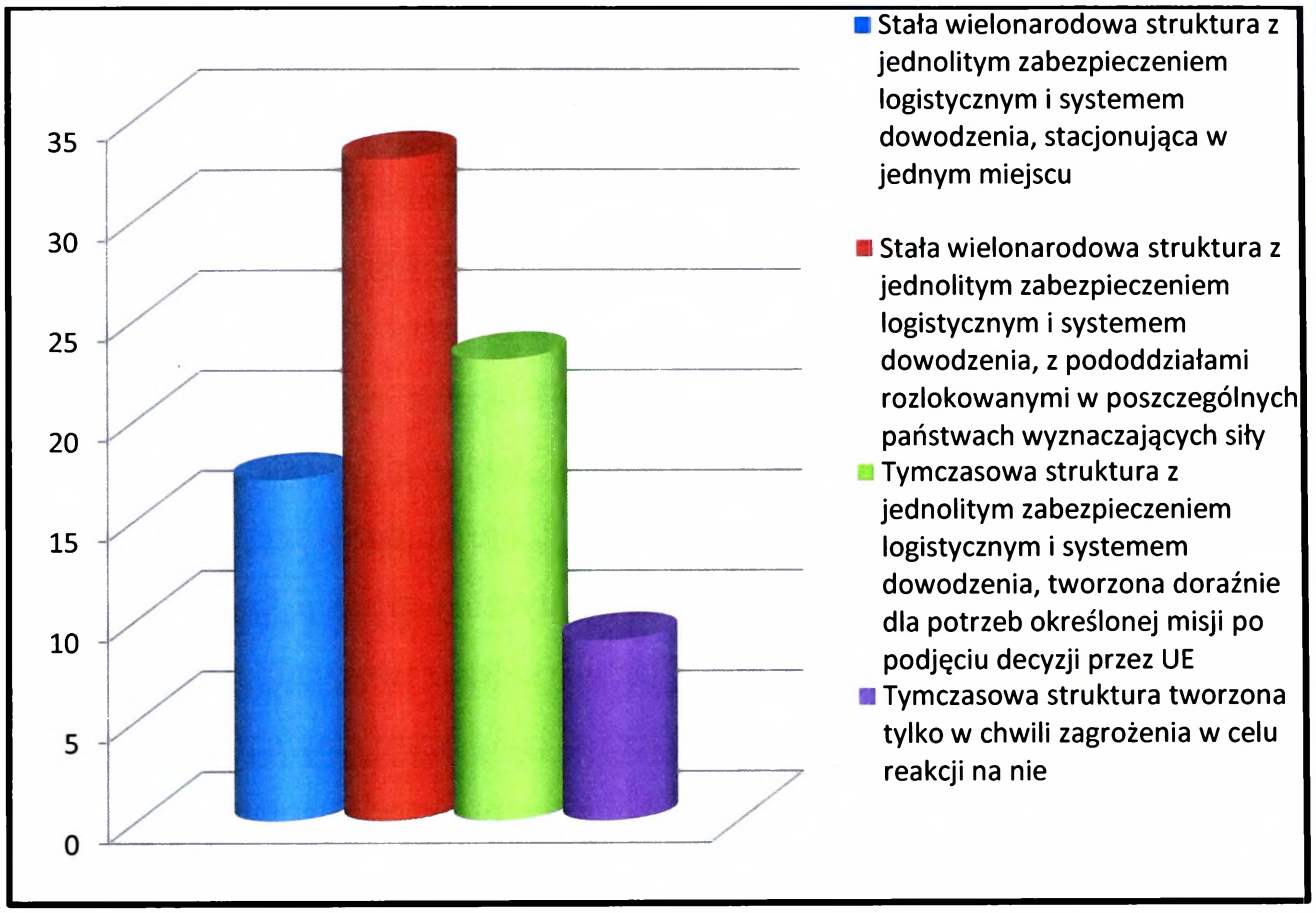
bojowej w sytuacji kryzysowej, bowiem określenie podstawowych kompetencji na podstawie kontrybucji oraz umów międzynarodowych powoduje jasny podział zadań, obowiązków i praw poszczególnych elementów grupy bojowej z różnych krajów. Ścisłe ustalenia w tej fazie znacznie podniosą zdolność do wykonywania zadań przez grupę bojową.

W przypadku grup bojowych Unii Europejskiej problemem jest przystosowanie struktury do rzeczywistej misji. Ich przygotowanie może być realizowane na podstawie założeń politycznych poczynionych przez Unię Europejską oraz przez pryzmat ogólnie sprecyzowanych zadań. W okresie przygotowawczym trudne jest dostosowanie struktury do takich czynników, jak: wielkość strefy odpowiedzialności, klimat w strefie, odległość od granic UE, kontekst polityczny i kulturowy. Istnieje małe prawdopodobieństwo wystąpienia identycznej sytuacji kryzysowej, a założenia funkcjonowania grup są jednakowe. Dlatego podczas tworzenia struktury należy dążyć do tworzenia uniwersalnej struktury, która w końcowym etapie procesu przygotowania mogła by być doprecyzowana o wcześniej przygotowane elementy.

Planowanie kontrybucji poszczególnych państw jest decyzją polityczną, na którą wojskowi nie mają wpływu, natomiast planowanie elementów ugrupowania bojowego jest w gestii specjalistów z zakresu wojskowości. Dlatego podczas procesu ustalania struktury należy w zasadniczym stopniu wykorzystywać procedury wypracowane podczas formowania kolejnych zmian PKW działających poza granicami kraju, a przede wszystkim PKW Irak, gdzie Polska była państwem ramowym, nadającym ostateczny kształt w zakresie funkcjonowania całego związku taktycznego. Podczas wdrażania tych doświadczeń przewartościowaniu musi jednak ulec podejście w przygotowaniu i organizowaniu struktur, wyrażające się przewagą aspektu jakościowego nad ilościowym oraz zdolności operacyjnych nad wielkością grupy. Ponadto każdorazowo struktura powinna odpowiadać zapotrzebowaniu na postawione zadanie, które musi być rozpatrywane poprzez pryzmat zmieniających się warunków w rejonie działania oraz całym rejonie konfliktu.

Przeprowadzone badania wskazują, że struktura grupy bojowej UE powinna spełniać wymagania **stałej wielonarodowej struktury z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia oraz z pododdziałami**

rozlokowanymi w poszczególnych państwach wyznaczonych w skład grupy bojowej. Za taką strukturą opowiedziało się 33 respondentów co stanowi 40% badanych oficerów (wykres 5.4.)



Wykres 5.4. Odpowiedzi badanych na pytanie dotyczące rodzaju struktury odpowiedniej dla grup bojowych UE.

Źródło : opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wynika z tego, że grupy bojowe nie powinny być stałymi wielonarodowymi strukturami z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia, **stacjonującymi w jednym miejscu**, a tym bardziej tymczasowymi strukturami z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia, **tworzonymi doraźnie dla potrzeb określonej misji** po podjęciu decyzji co do zaangażowania militarnego przez UE.

Rezultaty badań w tym obszarze wpisują się w założenia określone w koncepcji grup bojowych. Wynika z tego, że są to najbardziej efektywne wymagania w stosunku do struktury grup bojowych zapewniające zachowanie niezwykle trudnego do zachowania wymogu - 10 dniowego okresu osiągania gotowości do działania, bez potrzeby dodatkowego angażowania sił i środków, w tym przedsięwzięć prawnych, w celu spełnienia tego kryterium.

Oprócz ustalenia struktury, niezbędne w tej fazie jest określenie procedur dowodzenia, które mogłyby być zaakceptowane przez wszystkich członków grupy bojowej.

Jak wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszej dysertacji, procedurami obowiązującymi podczas procesu przygotowania oraz podczas działania grup bojowych powinny być procedury NATO. Spośród oficerów ankietowanych na pytanie: **Jakie procedury związane z dowodzeniem byłyby najbardziej efektywne?** większość (40%) ankietowanych odpowiedziała, że właśnie NATO. (wykres 5.5). Ogólnie przyjęte znaczenie określenia państwa ramowego, jest rozpatrywane w kontekście tworzenia wszelkich wielonarodowych związków zadaniowych do realizacji operacji połączonych. W tego typu działaniach wojska, tworzące te siły, są podporządkowywane na okres prowadzenia działań jednemu dowództwu, a wszelkimi obowiązującymi procedurami, są procedury państwa ramowego. W przypadku państw należących do NATO są to procedury ogólne obowiązujące wszystkie państwa członkowskie [188]. Należy dodać, że państwa tworzące grupy bojowe w większości są członkami sojuszu.

Według wielu ankietowanych (37%), dopuszczalne jest użycie procedur wykreowanych specjalnie na potrzeby konkretnej grupy bojowej, które będą wspólne dla określonej grupy państw. W tym kontekście istotnym wymogiem jest, aby procedury dowodzenia były:

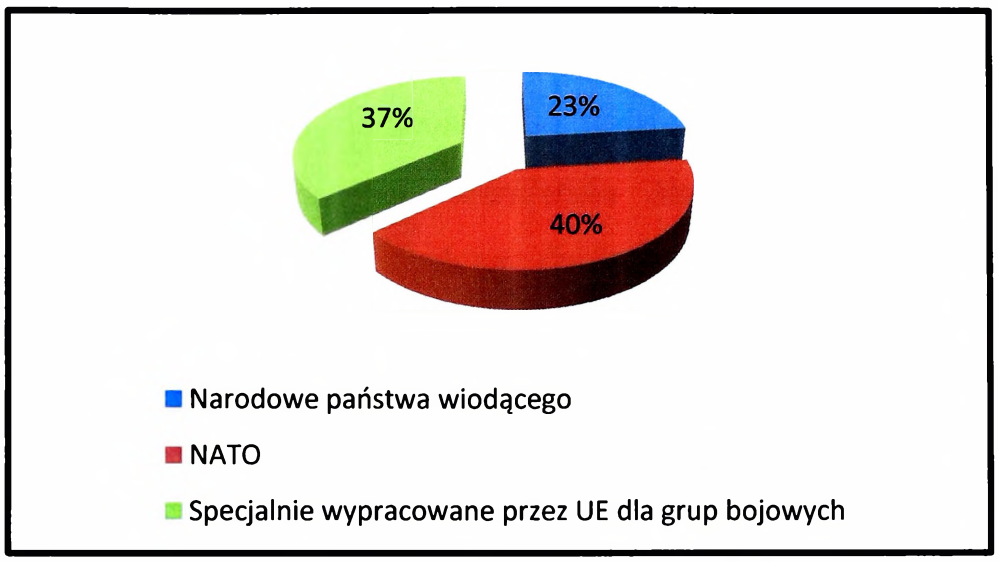
- znane dla wszystkich komponentów z różnych krajów;
- akceptowane przez wszystkie kraje;
- proste w zastosowaniu.

Ustalenie odpowiednich procedur dowodzenia i działania w sytuacjach typowych dla działań wojsk podczas operacji kryzysowych powinno być treścią prac także w kolejnej fazie przygotowania, dotyczącej szkolenia grup bojowych, gdzie głównie podczas etapu szkolenia całościowego procedury dowodzenia będą praktycznie stosowane oraz doskonalone.

---

[188] M. Wiatr, *Uwarunkowania oraz podstawowe założenia operacji połączonych*, [w:] J. Zieliński (red.), *Podstawowe założenia operacji połączonych,* Warszawa 2000, s. 14.

Wyznaczenie sił, tworzenie struktur i podział kompetencji poszczególnych nacji tworzących grupę bojową powinno być częścią procesu przygotowania. Dlatego dla dokonywania ustaleń w początkowej fazie przygotowania grup bojowych proces ten powinien być usprawniony przez stworzenie narodowego elementu koordynacyjnego, dokonującego ustaleń w imieniu państwa wyznaczającego siły.



Wykres 5.5. Odpowiedzi badanych na pytanie dotyczące stosowania procedur dowodzenia wykorzystywanych w procesie przygotowania grup bojowych UE.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Głównym celem funkcjonowania takiego elementu powinno być omówienie trybu wyznaczania sił, zasad działania, w tym ustaleń relacji dowodzenia, struktury oraz harmonogramu prac prowadzonych w porozumieniu z partnerami z innych krajów decydujących się na wyznaczenie swoich wojsk. Element prowadzący uzgodnienia powinien posiadać odpowiednie upoważnienia do podpisywania niektórych dokumentów ustaleniowych (niższej ważności) oraz posiadać wiedzę, co do możliwości i zasad wyznaczania sił przez poszczególne strony. Narodowy element koordynacyjny powinien koncentrować swoją działalność na podstawie ustalonych grup tematycznych ze wskazaniem instytucji, które powinny w nich pełnić rolę wiodącą. Ustalenia powinny dotyczyć głównie aspektów: operacyjnych, logistycznych, dowodzenia i łączności, medycznego oraz rozpoznania i wywiadu.

Powołanie narodowego elementu koordynacyjnego wynika ze skali zaangażowania Sił Zbrojnych poszczególnych państw w grupy bojowe UE, jak

również z faktu, iż właściwe ich przygotowanie wymaga ścisłej koordynacji w samych Ministerstwach Obrony Narodowej.

Poza tym, jak wynika z analizy Europejskiego Celu Strategicznego 2010 oraz koncepcji tworzenia grup bojowych, przedsięwzięcie to wykracza poza ramy Ministerstw Obrony Narodowej. Jest to projekt realizowany na szczeblu rządowym, dlatego należy oczekiwać, iż funkcjonowanie narodowych elementów koordynacyjnych pozwoli na uniknięcie powielenia wysiłku wielu komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za obronność i bezpieczeństwo poszczególnych krajów zaangażowanych w proces tworzenia GB UE, a w efekcie podwyższy skuteczność podejmowanych działań.

W skład elementów koordynacyjnych w miarę potrzeb i możliwości powinni wchodzić także przedstawiciele Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Departamentu Prawnego oraz Departamentu Budżetowego.

Działalność elementów koordynacyjnych nie powinna się ograniczać wyłącznie do spraw związanych z wyznaczaniem określonych kontrybucji oraz przygotowaniami harmonogramów dyżurów kolejnych Grup Bojowych UE. Niezbędne jest, aby przedmiotem prac były również inicjatywy, które w sposób pośredni wiążą się z Koncepcją Grup Bojowych UE (morski i powietrzny wymiar Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony).

Działalność narodowych elementów koordynujących powinna przy okazji każdorazowej tury rokowań kończyć się podpisaniem notatek uzgodnieniowych, zawierających ustalenia związane ze szczegółami dotyczącymi:

- kontrybucji sił;
- sposobu i terminu działania;
- zasad współpracy;
- struktury grupy bojowej w tym organizacji dowodzenia;
- wnoszonych zastrzeżeń poszczególnych stron;
- zmian w stosunku do wcześniejszych ustaleń.

Jest to zatem proces niezwykle złożony, wymagający fachowej wiedzy nie tylko z zakresu wojskowości, lecz także stosunków międzynarodowych, prawa

międzynarodowego oraz szeroko rozumianej logistyki. Praktycznie od jakości porozumienia, w którym także zawierać się powinny podstawowe założenia dotyczące przedsięwzięć szkoleniowych, będzie w znacznym stopniu zależała sprawność dalszego procesu przygotowania grup bojowych.

Dokumentem, który rozpoczyna pracę i ustalenia międzynarodowe jest Porozumienie Ogólne (MoU – Memerendum of Understending)[189], które wyznacza wolę i ramy współpracy. Kolejnym dokumentem jest porozumienie techniczne, które precyzuje kontrybucje poszczególnych państw. Dokumentem podsumowującym jest porozumienie operacyjnego użycia sił (SOFA)[190], które precyzuje wszelkie ustalenia i jest w późniejszej części przygotowań oraz działania grupy bojowej podstawowym wyznacznikiem funkcjonowania grupy bojowej.

W pierwszej fazie przygotowania grup bojowych, czynnikiem kluczowym decydującym o powodzeniu całości projektu jest wyznaczenie **dowódcy grupy bojowej**, który może także uczestniczyć w pracy narodowego elementu koordynacyjnego. Jego opinia powinna być brana pod uwagę (w miarę możliwości) w zakresie ostatecznej struktury, sposobu przygotowania wyrażonego poprzez proces szkolenia, sposobu zabezpieczenia logistycznego, sposobu przerzutu w rejon przyszłych działań. Istotne jest także w miarę jak najdokładniejsze ustalenie stanu etatowego dowództwa grupy bojowej.

Powodzenie misji grup bojowych, jest w dużym stopniu zależne od pomyślnych negocjacji (ustaleń) i terminowego zakończenia prac w fazie pierwszej. Analizując proces przygotowania niemiecko-łotewsko-litewsko-polsko-słowackej Grupy Bojowej oraz uwzględniając wyniki badań empirycznych, należy przyjąć, że etap ten będzie najdłuższy i powinien się zakończyć w **ciągu dwóch lat**. Faza pierwsza jest bazą do

---

[189] Memorandum of Understanding (MOU) to dokument opisujących dwustronne lub wielostronne porozumienia między stronami. Wyraża zbieżności woli między stronami, wskazując idee wspólnej linii prowadzenia działań. Jest to najczęściej stosowany dokument podpisywany w przypadkach, gdy strony albo nie posiadają zobowiązań prawnych względem siebie lub w sytuacjach, gdy strony nie mogą tworzyć prawnego porozumienia na podstawie istniejących umów.

[190] Umowa dotycząca statusu prawnego misji (Status of Forces Agreement), określająca prawa misji oraz jej członków. Jest to akt prawny Organizacji Narodów Zjednoczonych, określa przywileje i immunitety Narodów Zjednoczonych oraz korzysta z prawa zwyczajowego stosowanego w operacjach pokojowych. Jest to dokument wymagany także w ramach działania wojsk pod auspicjami innych organizacji w tym UE, które to działania często posiadają mandat ONZ. Zob. J. Pawłowski, A. Ciupiński, *Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny*, AON, Warszawa 2001, s. 152.

dalszego procesu przygotowania i dlatego bez ostatecznych ustaleń związanych z powyższymi kwestiami, nie można przystąpić do dalszych efektywnych prac związanych z przygotowaniem grup bojowych.

5.2. Proces szkolenia

Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują, że kolejną fazą przygotowania grup bojowych jest odpowiednie przeszkolenie wszystkich elementów składowych, które tworzą poszczególne podsystemy funkcjonalne. Celem tej fazy jest zgranie wszystkich podsystemów funkcjonalnych grup bojowych do wspólnego wykonywania postawionych zadań, zawartych w ogólnej strukturze działań reagowania kryzysowego, określonych przez misję petersberskie, zgodnie z wymogami koncepcji grup bojowych unii europejskiej. Treści w prezentowanym podrozdziale zostały ukierunkowany na próbę odpowiedzi na następujące pytanie problemowe: ***Jaki przyjąć system szkolenia, aby w wyznaczonym czasie grupa bojowa osiągnęła gotowość do wykonywania różnorodnych zadań w ramach operacji reagowania kryzysowego?***

Uogólnienie wniosków z doświadczeń zdobytych podczas przygotowania polskich zgrupowań oraz synteza opinii ekspertów wskazuje, że proces szkolenia grup bojowych powinien być podzielony na dwa etapy:

- przygotowanie narodowego potencjału, przy jednoczesnym uwzględnieniu jednakowych procedur, w oparciu o narodowe ośrodki i szczegółowe własne plany,
- przygotowanie całości grupy bojowej w jednym miejscu.

Aby jednak przystąpić do pierwszego etapu, jak już wspomniano, w pierwszej kolejności należy skupić się na przygotowaniu podsystemu dowodzenia oraz logistycznego. Ponadto należy dowódcy grupy bojowej stworzyć możliwość określenia celów szkoleniowych, harmonogramu przygotowania dla całej grupy i zasadniczych przedsięwzięć szkoleniowych. W tym celu najbardziej efektywnym sposobem jest zorganizowanie w początkowym etapie drugiej fazy, szkolenia w formie kursu dla kluczowych oficerów dowództwa grupy bojowej, podczas którego

zostaną oni przygotowani pod względem teoretycznym i praktycznym do realizacji zadań operacyjno – taktycznych w potencjalnych operacjach reagowania kryzysowego. Kurs taki powinien być zorganizowany w profesjonalnym ośrodku szkoleniowym, przygotowanym do rozwiązywania problemów z zakresu wojskowości i profesjonalnym przekazywaniu treści edukacyjnych oficerom z krajów tworzących grupę bojową.

Kurs w swojej istocie i treściach nauczania powinien koncentrować się na problematyce planowania i organizowania prawdopodobnych działań reagowania kryzysowego przez dowództwo grup bojowych, w tym organizowaniu działań o charakterze niekinetycznym. Jednocześnie przedmiotem nauczania na kursie powinny być sposoby realizacji zadań w operacjach reagowania kryzysowego, w tym zadań określonych poprzez misje petersberskie w złożonym środowisku międzynarodowym. Kurs nie powinien przekroczyć terminu **dwóch tygodni**.

Tematyka poruszana na kursie powinna oscylować wokół zagadnień istotnych dla dowództwa, stwarzając możliwości do praktycznego wykorzystania pozyskanych wiadomości w dalszym procesie szkolenia. Jest to przedsięwzięcie w sposób zasadniczy podnoszące kompetencje kluczowych osób wchodzących w skład dowództwa grupy bojowej. Główne treści to:

– założenia wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (ESDP) oraz systemu prawnego UE;

– podstawowe zależności między prawem międzynarodowym, bezpieczeństwem międzynarodowym a użyciem komponentu wojskowego UE w rozwiązywaniu sporów i konfliktów na podstawie analizy współczesnych operacji;

– wiadomości na temat genezy, potrzeb, możliwości i zasad działania grup bojowych UE;

– właściwości grup bojowych UE;

– podstawy prawne w działaniu kontyngentów wojskowych pod auspicjami UE;

– założenia planowania i organizowania działań reagowania kryzysowego;

– podstawy prowadzenia działań niekinetycznych;

– rozwiązywanie potencjalnych problemów operacyjno – taktycznych w potencjalnym rejonie przyszłych działań.

Efektem kursu byłoby między innymi ułatwienie dowódcy wydania wytycznych elementom podległym do organizowania szkolenia przygotowawczego. (Założenie organizacyjne takiego kursu organizowanego w Akademii Obrony Narodowej zawiera załącznik nr 7).

5.2.1. Przygotowanie elementu narodowego

Przygotowanie elementów narodowych zależeć będzie przede wszystkim od tego jaki element państwo zaangażowane w grupę bojową organizuje. Funkcjonowanie grupy bojowej na bazie elementu wykonawczego (bojowego), wsparcia działań, zabezpieczenia i elementu mobilnego (LWL), wymusza szkolenie tych elementów zgodnie ze swoim przeznaczeniem i wytycznymi dowódcy. Szkolenie w tym etapie nie powinno zasadniczo odbiegać od szkolenia programowego pododdziałów w ramach zwykłego funkcjonowania w macierzystych jednostkach. Jest wielce prawdopodobne, że każdy element może znajdować się w różnym stanie wyszkolenia. Może się to wyrazić w różnicach pod względem:

- zgrania pododdziału - drużyna, pluton, kompania;
- ukompletowania;
- stopnia uzawodowienia[191].

Całość szkolenia powinna uwzględniać wcześniej ustalone procedury dowodzenia, procedury w działaniu taktycznym zgodnie z przeznaczeniem poszczególnych elementów oraz harmonogram ustalony przez dowództwo grupy bojowej, określający terminy zakończenia poszczególnych etapów szkolenia i wyposażania.

W opinii niektórych ekspertów (załącznik nr 2) w tym etapie przygotowania grup bojowych wskazane jest wyłączenie elementów przeznaczonych dla grup bojowych ze struktur etatowych jednostek i zgromadzenia ich w jednym miejscu.

---

[191] W zależności od systemu funkcjonowania sił zbrojnych w danym kraju, np. w Republice Federalnej Niemiec służbę pełnią żołnierze z poboru.

Determinantem określającym szkolenie w tym etapie będą:

1. Ustalenia międzynarodowe.
2. Zadania postawione przez dowódcę grupy bojowej.
3. Przeznaczenie poszczególnych elementów.
4. Taktyczne aspekty prowadzenia działań w operacjach reagowania kryzysowego (tworzenie sieci posterunków, ochronę ważnych obiektów użyteczności publicznej, patrolowanie obszarów zurbanizowanych, konwojowanie, demonstrację obecności, pomoc ludności cywilnej, utrzymanie drożności na szlakach komunikacyjnych, akcje przeciw terrorystom i innym grupom destabilizującym).
5. Taktyczne aspekty podstawowych działań bojowych w rejonie zabudowanym (szkolenie ogniowe, akcje przeszukiwawcze, ofensywne, obrona) w myśl zasady: Jeżeli pododdział jest przygotowany do realizacji zadań związanych z jego podstawowym przeznaczeniem, potrafi wykonać każde dodatkowe zadanie.
6. Funkcjonowanie żołnierzy na swoich stanowiskach służbowych (szkolenie „pojedynczego żołnierza").
7. Umiejętności wojska z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)
8. Umiejętności i nawyki związane z force protection.
9. Przedstawienie informacji z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach oraz rejonach kryzysogennych
10. Umiejętności porozumiewania się w strukturze wielonarodowej (szkolenie językowe).

Przygotowanie elementów przeznaczonych do grup bojowych w ramach komponentu narodowego dla podniesienia jego efektywności powinno także być zorganizowane etapami. Jednym z możliwych rozwiązań jest skupienie uwagi na dwóch zasadniczych aspektach:

1. Przygotowaniu dowódców poszczególnych elementów grupy bojowej do dowodzenia w czasie prowadzenia działań.
2. Wszechstronnym przygotowaniu pododdziałów do wykonywania zadań poprzez szkolenie programowe, szkolenie kursowe, udział w ćwiczeniach taktycznych z wojskami.

Czas trwania tego etapu nie powinien przekraczać **sześciu miesięcy**. Działalność szkoleniowo-metodyczną w procesie przygotowania dowódców poszczególnych elementów powinno się realizować zgodnie z kompetencyjnym zakresem odpowiedzialności szkoleniowej w oparciu o obowiązujące dokumenty normatywne. Powinna ona być ukierunkowana na:

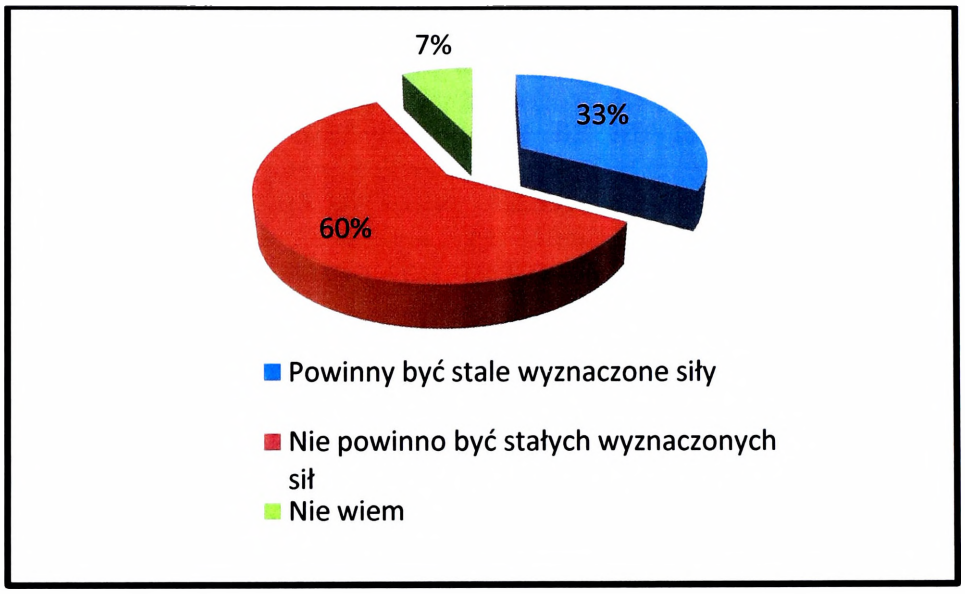
- przygotowanie metodyczne dowódców wszystkich szczebli dowodzenia do prowadzenia działalności szkoleniowej;
- skuteczne eliminowanie powtarzających się błędów i niedociągnięć poprzez doskonalenie umiejętności organizacyjno – metodycznych kadry dowódczej i instruktorów[192].

W tym etapie szkolenia głównym problemem, jaki stoi przed dowódcami oraz elementami odpowiedzialnymi za przygotowanie grup bojowych, jest odpowiedni dobór żołnierzy i pododdziałów. Każde państwo zgłaszając kontrybucje do wszelkich militarnych przedsięwzięć wielonarodowych posiada własne rozwiązania w zakresie funkcjonowania sił zbrojnych, wysyłania wojska poza granicę kraju, sposobu szkolenia wojsk, a także systemu rekrutacji. W Polsce istnieje problem związany z uzależnieniem zdolności realizacji zadań przez żołnierzy od warunków w jakich mają oni funkcjonować. Większość ekspertów jest zgodna, że do wszelkich operacji poza granicami kraju powinny być kierowane zwarte pododdziały, wywodzące się ze stałych struktur funkcjonujących w codziennych warunkach szkoleniowych jednostki wojskowej. Jest to jednak utrudnione bowiem większość PKW działa w specyficznych środowiskach, w których obowiązują podwyższone standardy zdrowotne i często okazuje się, że żołnierze zdolni do pełnienia służby wojskowej w ramach artykułu V Układu Waszyngtońskiego, związanego z obroną kolektywną integralności państw Sojuszu, nie są zdolni do działania w trudnych warunkach prowadzenia operacji kryzysowych, często w warunkach ekstremalnie gorących lub zagrożenia epidemiologicznego. Jednocześnie zdecydowana większość ankietowanych na pytanie: **Czy do realizacji zadań reagowania kryzysowego (stabilizacyjnych,**

[192] Na podstawie decyzji do szkolenia dowódcy 1bpzmot ZRz na 2009. Jest to pododdział przygotowujący batalion manewrowy wchodzący w skład niemiecko-łotewsko-litewsko-polsko-słowackej Grupy Bojowej.

pokojowych) w SZ RP powinny być przeznaczone na stałe określone siły zadaniowe? odpowiedziała przecząco (wykres 5.6).

Wynika z powyższego, że należy znaleźć inne rozwiązanie dotyczące typowania pododdziałów oraz doboru żołnierzy do udziału w misjach w ramach PKW. Zdolność bojowa jednostek wojskowych do podejmowania działań, także w warunkach uzawodowienia sił zbrojnych, powinna być określana za pomocą takich samych kryteriów. Powinny one być jednorodne zarówno w stosunku do działań zapewniających zdolność państwa do obrony oraz związanych z utrzymywaniem gotowości do przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych[193] oraz w stosunku do działań w ramach PKW.



Wykres 5.6. Odpowiedzi badanych na pytanie dotyczące sposobu funkcjonowania sił zbrojnych RP przeznaczonych do udziału w operacjach reagowania kryzysowego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Rozwiązanie tego problemu może zmierzać w dwóch kierunkach:

1. Podczas rekrutacji żołnierzy do służby wojskowej należy prowadzić badania lekarskie, także pod kątem zdolności do działania w warunkach specyficznych, które byłyby cyklicznie powtarzane.

2. Każdorazowo należy organizować na szczeblu dowództw rodzajów wojsk system naboru, kwalifikowania i uzupełniania stanem osobowym PKW, uwzględniając plan wydzielania sił do Polskich Kontyngentów Wojskowych w określonym terminie

[193] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, Warszawa 2007, art.95, s. 23.

(z co najmniej rocznym wyprzedzeniem), przy jednoczesnym koordynowaniu działań z dowódcami jednostek wydzielającymi stany osobowe.

W uzupełnieniu tych kierunków rozwiązania problemu dotyczącego zwartości pododdziałów, dodatkowo w celu zwiększenia efektywności procesu przygotowania grup bojowych, a także innych zgrupowań wielonarodowych, zasadnym jest zwiększenie odpowiedzialności dowódcy powstającego zgrupowania za przygotowanie wojsk. Dowódca również musiałby mieć zasadniczy wpływ na dobór i szkolenie elementów strukturalnych sił, a odpowiadałby przed elementem operacyjnym, odpowiedzialnym za całość operacji. Nieefektywnym jest dotychczasowe podejście organizowania procesu przygotowawczego, polegające na przygotowaniu komponentu przez dowództwo rodzaju sił zbrojnych na bazie wielu elementów zebranych z całości wojsk, a w końcowej fazie przekazywanie wyznaczonych sił dowódcy odpowiedzialnemu za realizacje zadania operacyjnego. W opinii ekspertów również błędne jest, podejście tworzenia krótkich zgrupowań poligonowych[194] w terminie bezpośrednio poprzedzającym osiągnięcie gotowości, które nie zapewniają optymalnego przygotowania całości grupy. Ponadto eksperci wskazywali, że błędem popełnianym podczas przygotowań do misji irackich było kierowanie niektórych komponentów lub specjalistów do szkolenia bezpośrednio przed zgrupowaniem przygotowującym do certyfikacji, co miało miejsce w przypadku pododdziałów lotnictwa WL, żandarmerii wojskowej, elementów CIMIC, oraz SKW.

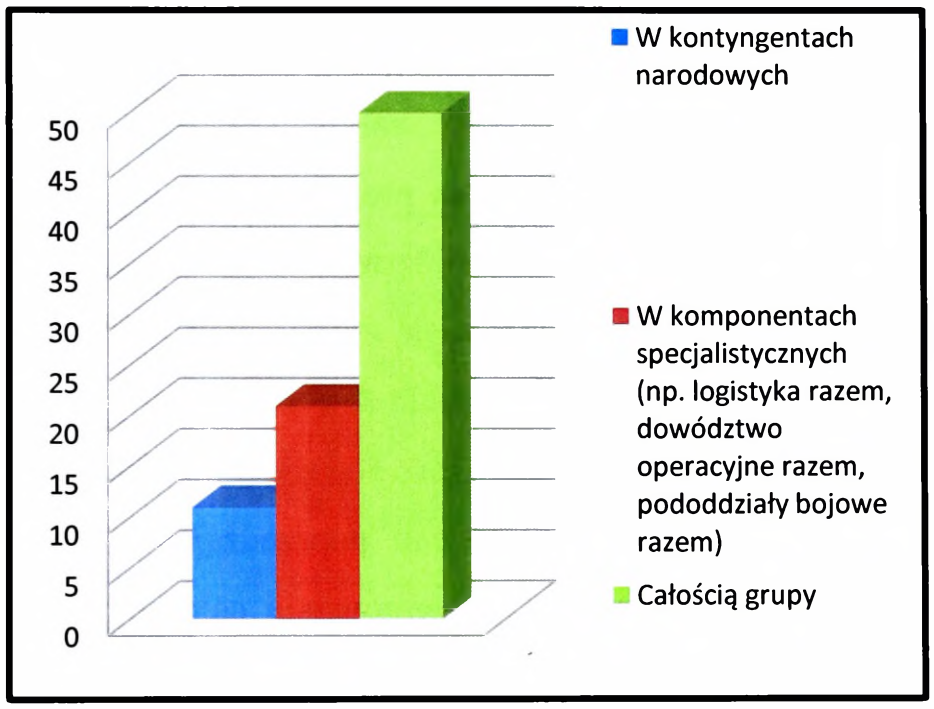
5.2.2. Szkolenie zgrywające całości grupy

Etap kolejny powinien być zorganizowany poprzez stworzenie zgrupowania całości grupy w jednym miejscu. Problematyka szkoleniowa powinna koncentrować się na zagadnieniach pozwalających osiągnąć zasadniczy cel tej fazy przygotowania grupy bojowej, czyli zgrania wszystkich podsystemów funkcjonalnych do funkcjonowania w ramach jednolitego zgrupowania taktycznego. Istotą przygotowania grupy bojowej powinna być realizacja intensywnego szkolenia z zakresu działania w szerokim wachlarzu zadań prowadzonych podczas operacji reagowania

[194] Taka sytuacja występowała podczas przygotowania poszczególnych zmian PKW Irak.

kryzysowego oraz zgraniu poszczególnych elementów ugrupowania grupy. Jak wskazują wyniki przeprowadzonych badań faza ta powinna się zakończyć ćwiczeniem certyfikującym, prowadzonym przez nadrzędny element dowodzenia UE.

Za prowadzeniem szkolenia całością grupy bojowej w jednym miejscu przemawiają wyniki przeprowadzonych badań. Na pytanie: **Jaka forma prowadzenia szkolenia w ramach przygotowania grup bojowych była by najefektywniejsza?** większość respondentów wskazała taką właśnie formę (wykres 5.7).



Wykres 5.7. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie form szkolenia grup bojowych
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W przypadku szkolenia całości grupy bojowej, w celu zgrania systemu dowodzenia ważnym jest oparcie procesu szkolenia o prowadzenie całej gamy ćwiczeń, począwszy od ćwiczeń studyjnych, poprzez treningi sztabowe, ćwiczenia zgrywające, ćwiczenia dowódczo–sztabowe, ćwiczenia taktyczne z wojskami oraz ćwiczenie certyfikujące. Dokonując syntezy wyników badań, można skonstatować, iż czas trwania etapu powinien wynosić **od 3 do 4 miesięcy**. Ćwiczenia powinny być prowadzone na wszystkich szczeblach dowodzenia ze szczególnym uwzględnieniem problematyki działań w składzie wielonarodowym i aspekcie działań połączonych. W ćwiczeniach należy uwzględnić całe spektrum zagadnień z dziedziny reagowania kryzysowego oraz procesu podejmowania decyzji. Ponadto rozpatrywane powinny być w nich zagadnienia planowania, rozwinięcia, realizacji zadań i wycofania z rejonu

działania (lub przekazania odpowiedzialności kolejnej zmianie). Podczas ćwiczeń nie należy zapominać o problematyce współpracy z organizacjami międzynarodowymi i pozarządowymi a także z zakresu współpracy cywilno–wojskowej (CIMIC). Załącznik nr 8 przedstawia główne przedsięwzięcia działań praktycznych w ćwiczeniu przygotowującym (certyfikującym) X zmianę PKW Irak pk. „EUPHRATES X".

Jak wynika z przeprowadzonego badania sondażowego, najbardziej efektywną formą szkolenia w tym etapie jest szkolenie praktyczne z wojskami, które może być łączone z ćwiczeniami dowódczo–sztabowymi. Spośród możliwych odpowiedzi, zawartych w ankiecie a dotyczących form szkolenia, większość ankietowanych najwyżej oceniła właśnie tę formę szkolenia w czterostopniowej skali. Tabela 5.1. zawiera rezultaty odpowiedzi respondentów na pytanie: **Jakie formy szkoleniowe mają najbardziej efektywny wpływ na działanie grup bojowych?)**

Tabela 5.1. Odpowiedzi badanych na pytanie dotyczące efektywności form szkolenia.

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	Szkolenie cykliczne w komponentach narodowych	**41**	14	12	15
2.	Szkolenie z dowództwem grup bojowych i dowództwami elementów podległych	16	**36**	17	13
3.	Szkolenia praktyczne wojskami	12	18	17	**35**
4.	Szkolenia przygotowawcze do określonej misji	13	14	**36**	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Duża liczba ankietowanych wysoko oceniła także etap szkolenia przygotowawczego do określonej misji. Oznacza to, że te dwa okresy przygotowania: etap zgrywania całości grupy oraz faza ostatecznej organizacji działania i szkolenie związane z warunkami panującymi w rejonie przyszłych działań, **posiadają największy wpływ na powodzenia działania grup bojowych.**

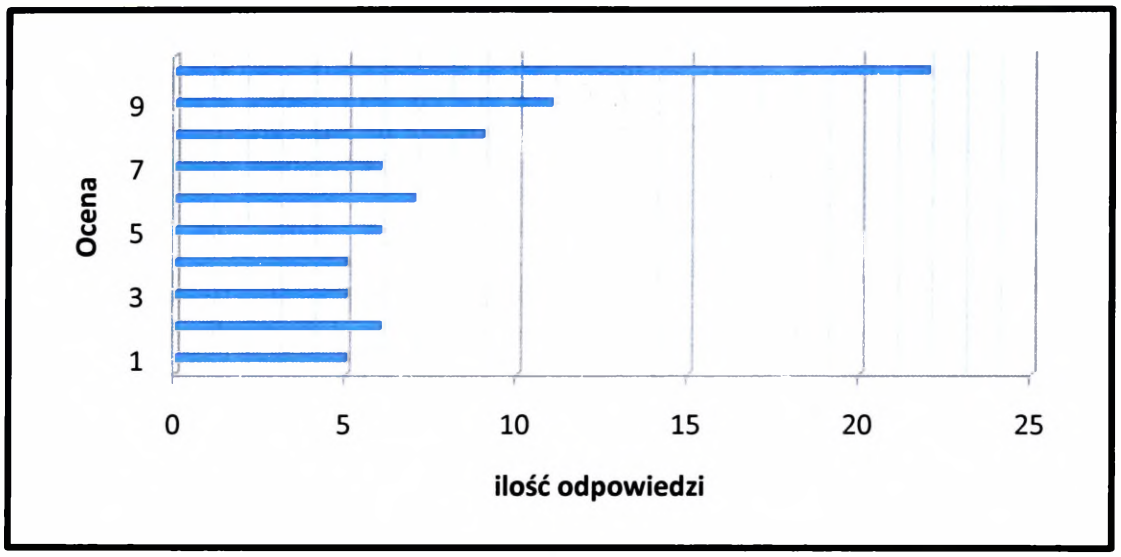
Operacje reagowania kryzysowego charakteryzują się złożonością środowiska operacyjnego. Oprócz tego istnieją podstawowe sposoby realizacji zadań przez wojska we wszystkich działaniach reagowania kryzysowego, które w aspekcie militarnym wyrażają się poprzez działania kinetyczne, z użyciem bezpośrednim sił oraz działania niekinetyczne, których celem jest zjednanie ludności cywilnej w rejonie konfliktu. Opinie ekspertów są jednoznaczne w zakresie przystosowania sił działających

w operacjach reagowania kryzysowego. Wskazują oni, że jednym z najistotniejszych czynników decydujących o sukcesie jest odpowiednie przygotowanie żołnierzy do realizacji **zadań bojowych** w ramach konfliktu „wśród ludzi" a nie „między ludźmi", w odróżnieniu od tradycyjnych sposobów szkolenia wojsk.

Szkolenie grup bojowych w etapie zgrywania grupy bojowej cechować się powinno zgrywaniem dowództw, działań wojsk w warunkach bojowych (zgrywanie podsystemu walki: czynnika ruchu, ognia i informacji), zgrywaniem podsystemu logistycznego, podsystemu wsparcia działań, działań niekinetycznych oraz współdziałania z komponentem lotniczym. Są to **główne determinanty** szkolenia w tym etapie. Szkolenie grup bojowych powinno zatem uwzględniać zarówno tematykę typowo bojową, związaną z użyciem siły i wykorzystaniem narzędzi militarnych, jak też tematykę ograniczonego oddziaływania militarnego, ponadto nie do przecenienia jest zorganizowanie szkolenia z zakresu współpracy z mediami.

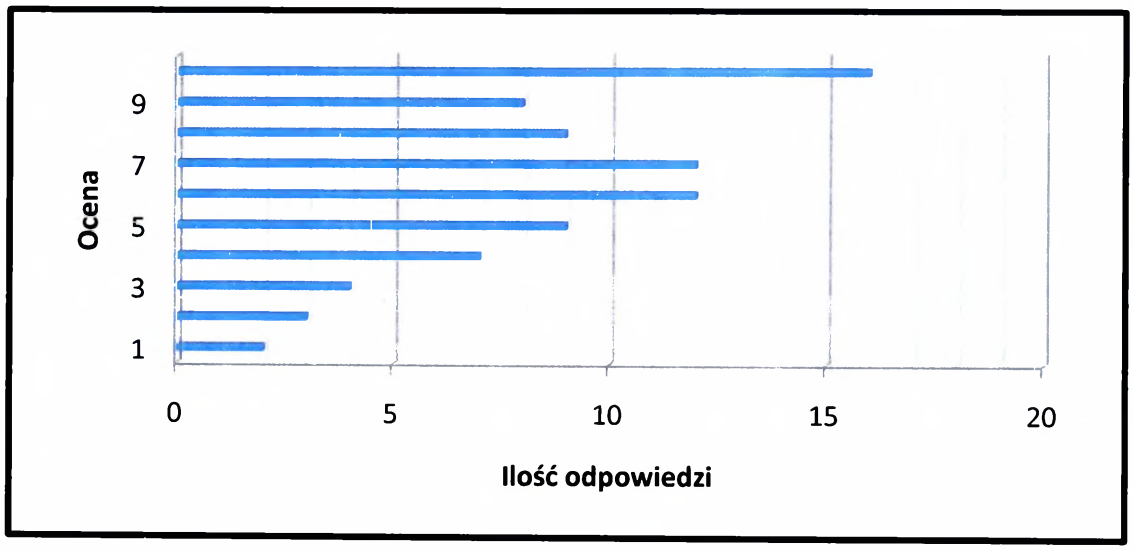
Tematyka zawarta w podstawowych formach szkoleniowych powinna odpowiadać na zapotrzebowanie wyrażone w powyższych determinantach szkolenia w tym etapie. Według oficerów ankietowanych, w tym etapie przygotowania grup bojowych, szkolenie koncentrować się powinno głównie na problematyce taktyki z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego. (wykres 5.8.). Taką możliwość wybierali ankietowani oficerowie w odpowiedzi na pytanie: **Na podstawie dotychczasowych doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w etapie zasadniczym (głównym) ?**

W drugiej kolejności ankietowani wskazali na potrzebę prowadzenia szkolenia z tematyki funkcjonowania żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami. (wykres 5.9.) Biorąc pod uwagę wielość elementów tworzących grupę bojową, będą to przedsięwzięcia szkoleniowe adekwatne do specjalności żołnierzy. W zakresie szkolenia taktycznego – przygotowanie wojsk do działania w ramach komponentu UE do szczebla kompanii, a następnie szkolenie kompanii ze szczególnym uwzględnieniem działania w zmiennych warunkach atmosferycznych, patrolowanie, konwojowanie i działanie na posterunkach kontrolnych i posterunkach obserwacyjnych.



Wykres 5.8. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie szkolenia w tematyce taktyki działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W szkoleniu ogniowym – szkolenie w celu osiągnięcia najwyższej kondycji strzeleckiej z broni etatowej strzeleckiej, wozów bojowych oraz z różnych rodzajów broni (zamienność funkcji) oraz rzut granatem bojowym. W dalszej kolejności zajęcia ogniowe zawierające strzelania sytuacyjne, kierowania ogniem plutonu-kompanii w obronie, natarciu w dzień i w nocy, prowadzenie ognia przez drużynę, pluton w trakcie działań w sytuacjach dynamicznych.[195].



Wykres 5.9. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie szkolenia w tematyce taktyki szkolenia stanu osobowego zgodnie z przewidywanymi stanowiskami
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

[195] Na podstawie decyzji dowódcy 17 WBZ do szkolenia grupy bojowej.

W szkoleniu uzupełniającym – szkolenie powinno się skupiać na przygotowaniu wojsk do działania zgodnie z zasadami użycia siły; zapewnienia bezpieczeństwa wojsku, sposobami postępowania w przypadku znalezienia min, niewypałów i niewybuchów; znajomości zasad postępowania w zakresie funkcjonowania w zmiennych warunkach atmosferycznych; a także rozpoznawania i rozminowywania uzbrojenia i środków bojowych występujących w rejonie działania. W konsekwencji żołnierze wchodzący w skład grupy bojowej powinni posiąść umiejętności w zakresie rozbudowy fortyfikacyjnej PO i PK; działania po napotkaniu terenu skażonego; pracy na radiostacjach pokładowych i przenośnych; posługiwania się GPS i mapą z siatką UTM; udzielania pierwszej pomocy na polu walki; procedur CASEVAC/MEDAVAC.

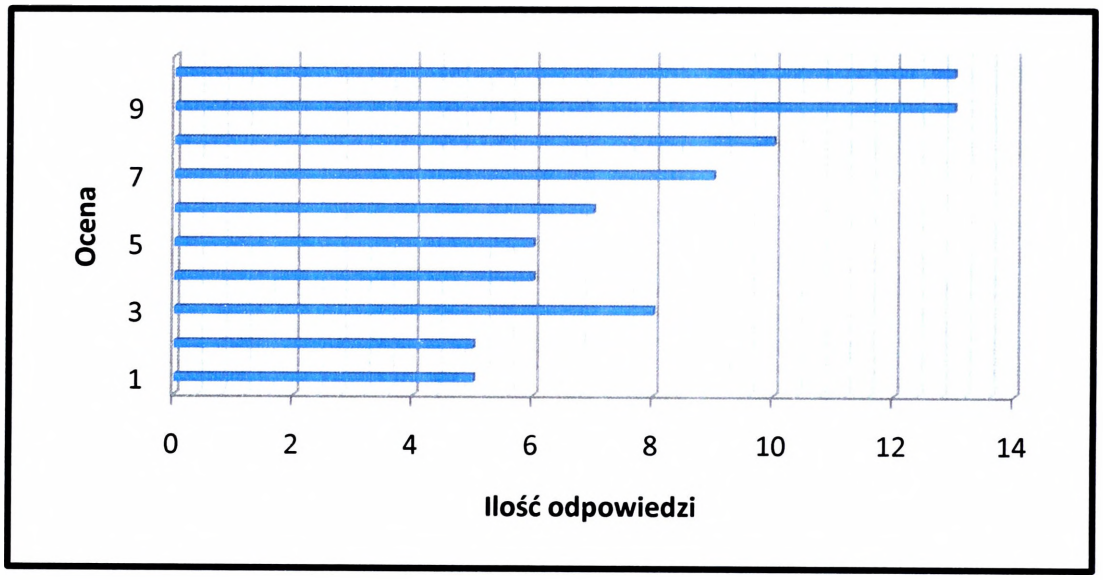
Znamiennym jest także fakt, że badani oficerowie wskazali na potrzebę doskonalenia wojsk w problematyce działań przeciwterrorystycznych. Jak wynika z doświadczeń działania sił wielonarodowych podczas misji stabilizacyjnych i pokojowych, dużą część zaangażowania wojsk zajmuje aktywne, ofensywne oddziaływanie wojsk przeciw wszelkiego rodzaju siłom destabilizującym i rebelianckim. Jak pokazują doświadczenia armii Stanów Zjednoczonych, wyrażone w raporcie głównodowodzącego siłami koalicyjnymi w Iraku (MNCI) generała Petraeus'a[196], tylko zdecydowane działania, prowadzone przy zaangażowaniu znacznych sił i z wielką intensywnością mogą zapobiec eskalacji konfliktu w warunkach destabilizacji.

Na podstawie powyższych treści, analogicznie należy przypuszczać, że podczas operacji reagowania kryzysowego, będzie to jeden z podstawowych sposobów osiągania celów operacyjnych. Zatem w procesie przygotowania grup bojowych UE należy uwzględnić w dużej mierze tematykę prowadzenia działań przeciwterrorystycznych, co także ukazują wyniki przeprowadzonych badań. (wykres 5. 10.)

Całość procesu szkolenia obejmującego zarówno taktykę działania z zakresu operacji reagowania kryzysowego, funkcjonowanie żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami, a także sposoby prowadzenia działań

[196] Report to Congress on the ... ,op.cit.

przeciwterrorystycznych, powinna być osadzona głównie w formach ćwiczeń i treningów sztabowych z **udziałem wojsk**. Takie rozwiązanie umożliwiłoby jednoczesne doskonalenie funkcjonowania dowództwa grupy bojowej i elementów wykonawczych. Załącznik 9 przedstawia tematykę i treści szkolenia kompanii piechoty w ramach przygotowania zgrupowania bojowego X zmiany PKW Irak.



Wykres 5.10. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie szkolenia z zakresu prowadzenia działań przeciwterrorystycznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analizując proces dotychczasowego przygotowania kontyngentów wojskowych, poprzez zderzenie z wymogami, jakie powinny spełniać grupy bojowe oraz biorąc pod uwagę fazy prowadzenia operacji[197], należy przypuszczać, iż w kontekście działania grup bojowych duże znaczenie posiadać będzie przerzut i inicjacja działań operacyjnych w rejonie odpowiedzialności. Często te działania będą posiadać zasadnicze znaczenie w osiągnięciu celu operacji prowadzonej przez grupy bojowe. Zagadnienie to można rozpatrywać w dwóch aspektach: przerzutu oraz wyznaczenia i przygotowania sił inicjujących działanie.

Rozpoczęcie funkcjonowania elementów militarnych na obszarze operacji reagowania kryzysowego jest determinowane, między innymi, koniecznością przerzutu pododdziałów wojskowych oraz niezbędnego zaopatrzenia, uzbrojenia

[197] Operację dzieli się na 5 podstawowych faz. Pierwsza to planowanie i przygotowanie, druga - przemieszczenie i rozwinięcie operacyjne, faza trzecia to właściwe działania, czwarta faza polega na zakończeniu konfliktu i powrotu do miejsc stałej dyslokacji, natomiast całość kończy piąta faza odtworzenia stanu wyjściowego. Szerzej zob. M. Wiatr, *Operacje połączone*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006, ss. 22 – 24.

i sprzętu wojskowego, a proces planowania przemieszczenia jest częścią składową planowania całej operacji i przebiega według etapów planowania operacyjnego: rozpoczęcie planowania (inicjacja), orientowanie operacyjne (ukierunkowanie), opracowanie wariantów do koncepcji operacji (CONOPS), opracowanie planu przemieszczenia, przegląd i aktualizacja planu. Efektem końcowym procesu planowania przemieszczenia powinno być opracowanie: wariantów zabezpieczenia transportu i ruchu wojsk dla przyjętej koncepcji operacji, aneksu „S" do planu operacji wraz ze zobrazowaniem graficznym na mapie oraz dostarczenie danych do systemu informatycznego wsparcia planowania – ADAMS (Allied Deployment and Movement System).

Uczestnictwo w wielonarodowych operacjach o charakterze reagowania kryzysowego w różnych częściach świata powoduje, iż transport wojsk w rejon operacji wg kryterium celu działania jest operacją logistyczną.

Państwo wysyłające odpowiada za zabezpieczenie środków transportowych z MSD do portów i lotnisk wyładowania. Z kolei zabezpieczenie przemieszczenia z rejonów wyładowania do rejonów operacyjnego przeznaczenia organizowane jest w ramach wielonarodowego przyjęcia, ześrodkowania i dalszego ruchu wojsk (RSOM – Reception, Staging, Onward Movement), przy wsparciu państwa – gospodarza, a w przypadku jego braku przez państwo wiodące[198]. W tej fazie przygotowania grup bojowych powinien powstać całościowy plan ześrodkowania sił w rejony wyczekiwania do przerzutu. Będzie on wykorzystany w fazie ostatniej procesu przygotowawczego polegającego na ostatecznym przygotowaniu grupy zgodnie z otrzymanym zadaniem.

W celu szybkiego i sprawnego, zgodnego z 10 dniowym reżimem rozpoczęcia działań przez grupę bojową w tej fazie przygotowania powinny być stworzone i przećwiczone wszelkie procedury związane z przerzutem w rejon operacji, a ponadto powinny być wyznaczone siły do **natychmiastowego (maksymalnie pięciodniowego) rozpoczęcia działań w rejonie operacji**. Zasadniczym celem działania **sił inicjujących** jest ubezpieczenie wejścia do rejonu odpowiedzialności sił głównych

---

[198] T. Zieliński, P*rzerzut zgrupowań taktycznych drogą powietrzną do rejonu operacji. Wybrane problemy,* [w:] W. Lidwa, (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, Warszawa 2008, ss. 39 – 41.

oraz umożliwienie jak najsprawniejszego rozpoczęcia zasadniczych działań przez siły główne grupy bojowej. W skład tych sił powinny wchodzić:

- siły do kompanii zmotoryzowanej – jako podstawowa jednostka bojowa grupy inicjującej;
- elementy wsparcia działań – pluton wsparcia, jako element obronny;
- elementy logistyczne wraz ze sprzętem, które powinny stanowić zasadniczy trzon sił inicjujących z możliwością rozpoczęcia rozbudowy lub przejęcia bazy;
- element rozpoznawczy – zapewniający zapotrzebowanie informacyjne w rejonie misji;
- inne, w zależności od potrzeb.

W skład grupy inicjującej w przeważającej części powinny wchodzić elementy z państwa wiodącego (framework), jednakże ostateczna decyzja co do pochodzenia, wyposażenia i składu grupy inicjującej powinna zależeć od dowódcy grupy bojowej. Grupa inicjująca podczas etapu szkolenia zgrywającego powinna być szkolona całością, według specjalnie stworzonego dla niej programu zawierającego treści jak dla pozostałych sił, ze szczególnym uwzględnieniem procedur przerzutu i inicjacji działań w terenie zajętym przez siły destabilizujące sytuację w rejonie konfliktu.

Niezwykle istotne z punktu widzenia sprawności działania grup bojowych, jako spójnego systemu składającego się z podsystemów funkcjonalnych, jest wszechstronne zabezpieczenie logistyczne działających wojsk, które nie powinno być postrzegane tylko na poziomie zabezpieczenia w środki walki. Współczesne relacje wskazują, iż jednego walczącego żołnierza zabezpiecza coraz więcej uczestników operacji. Konieczność działania w warunkach klimatycznych innych od rodzimego klimatu wskazują na potrzebę stworzenia odpowiednich warunków socjalnych uczestnikom operacji. Wiąże się to ze zgromadzeniem odpowiedniej ilości środków materiałowych, zgodnie z naliczeniami wystarczającymi do zaspokojenia wymogów ilościowych stanu osobowego grup bojowych. Obowiązek taki spoczywa na państwie wiodącym. Obok zabezpieczenia w środki materiałowe, istotnym problemem jest też zapewnienie szybkiego i sprawnego sposobu ewakuacji rannych i udzielenie im fachowej pomocy medycznej. W aspekcie operacji wielonarodowych niektóre państwa w celu zapewnienia wysokiego poziomu zabezpieczenia medycznego realizują je w wymiarze

narodowym. Szybka ewakuacja rannych i udzielenie odpowiedniej pomocy medycznej powoduje minimalizację strat. Wynika z tego, że w warunkach funkcjonowania grup bojowych jest dopuszczalne wsparcie logistyczne przez siły narodowe, wymaga to jednak dodatkowych ustaleń w fazie tworzenia struktury, wyposażenia i podziału kompetencji. Zatem zabezpieczenie logistyczne wymaga również integracji wysiłków wszystkich uczestników operacji.

Elementem podsumowującym przygotowanie grupy bojowej na tym etapie powinno być ćwiczenie certyfikujące, którego zasadniczym celem jest sprawdzenie gotowości podsystemów i elementów strukturalnych grupy bojowej do prowadzenia działań oraz możliwości osiągania gotowości po otrzymaniu zadania. Komórka oceniająca grupę bojową, powinna wywodzić się z dowództwa operacyjnego państwa ramowego organizującego grupę, elementów wojskowych Unii Europejskiej np. Komitetu Wojskowego Unii Europejskiej lub Sztabu Wojskowego (EU MS) oraz przedstawicielstw narodowych wyznaczających kontrybucję w skład grupy bojowej.

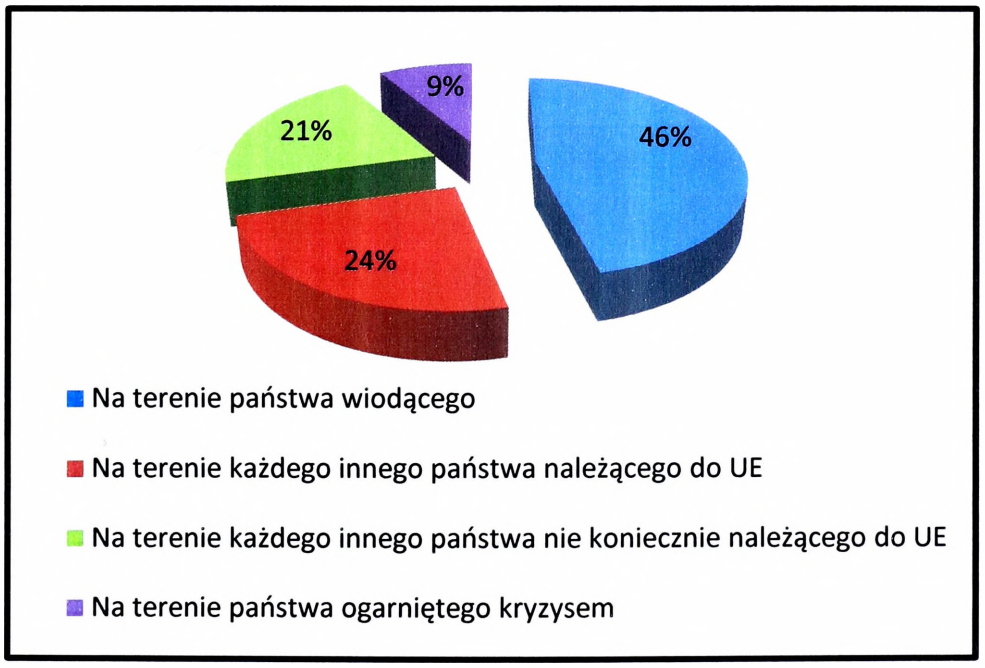
Ćwiczenie powinno być zrealizowane w formie praktycznego działania z wojskami. Powinno ono doskonalić indywidualne umiejętności kadry dowództwa grupy bojowej w zakresie planowania i prowadzenia działań taktycznych, zgrywać poszczególne komórki stanowisk dowodzenia w zakresie pracy zgodnie z przyjętymi stałymi procedurami działania, sprawdzać umiejętność dowódców wszystkich szczebli w zakresie dowodzenia podległymi elementami, umiejętności dowództwa w zakresie planowania, organizowania i kierowania działaniami oraz stopień przygotowania pododdziałów do jednoczesnego planowania i realizacji działań w warunkach gwałtownie zmieniającej się sytuacji taktycznej. W ramach praktycznego działania wojska powinny być sprawdzane z typowych zagadnień realizowanych przez nie w warunkach operacji reagowania kryzysowego:

- ochrona i obrona bazy i wysuniętych posterunków;
- patrolowanie rejonu odpowiedzialności;
- eskorta konwojów po zaopatrzenie i z pomocą humanitarną;
- eskorta i osłona grup szkoleniowych, CIMIC, VIP, oficerów łącznikowych do rejonów prowadzenia działań ;
- prowadzenie operacji C & S;

- realizacja bezpośredniego wsparcia ogniowego zaatakowanych ugrupowań (CAS, ogień art.);
- działanie w wypadkach zagrożeń i po użyciu IED,VBIED;
- rozpoznanie i działanie w strefie skażeń TŚP;
- śmigłowcowa i lądowa ewakuacja medyczna (Medevac);
- wsparcie działań sił MND CS i IA (QRF powietrzny i lądowy).

Aby proces szkolenia przyniósł oczekiwane rezultaty, konieczne jest zebranie w jednym miejscu całości grupy. Istnieje zatem kolejny problem wyrażony pytaniem: **Gdzie powinno się odbywać szkolenie grup i czy proces ten powinien odbywać się w wyspecjalizowanych ośrodkach szkoleniowych UE?**

Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują, że szkolenie powinno być zorganizowane na terenie państwa wiodącego (wykres 5.11). Większość ankietowanych oficerów na pytanie: **Gdzie głównie powinien być realizowany proces szkolenia grup bojowych?** Odpowiedziało właśnie w ten sposób.



Wykres 5.11. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie miejsca szkolenia grup bojowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zarówno eksperci, jak i ankietowani uznali takie rozwiązanie za najbardziej efektywne oraz praktyczne, chociażby ze względu na obciążenie logistyczne, które w głównej mierze spoczywa właśnie na państwie wiodącym. Poza tym według ekspertów, szkolenie grup bojowych odbywać się powinno w oparciu o istniejące już

ośrodki i bazę szkoleniową, w tym także centra komputerowych gier wojennych. Budowa nowych unijnych ośrodków szkoleniowych byłaby zbyt kosztowna i bezzasadna, biorąc pod uwagę fakt, iż większość państw deklarujących siły do grup bojowych, jednocześnie jest członkami NATO i posiada już rozbudowaną bazę szkoleniową. Wiąże się to jednak z pewnymi ograniczeniami, wynikającymi z harmonogramu szkolenia wojsk realizujących inne przedsięwzięcia szkoleniowe. Plany wykorzystania obiektów powstają z reguły z rocznym wyprzedzeniem. Istnieje zatem potrzeba już w fazie określenia struktury, wyposażenia i podziału kompetencji, zapewnienia przez państwo wiodące obiektów szkoleniowych, w tym ośrodków szkolenia poligonowego na potrzeby szkoleniowe grupy bojowej. Kwestie te powinny być przedmiotem ustaleń prowadzonych przez narodowe elementy koordynujące.

Z prowadzonych obserwacji z procesu przygotowania poszczególnych kontyngentów do misji stabilizacyjnej w Iraku oraz syntezy wyników badań wynika jednoznacznie, że bardzo duże znaczenie w procesie przygotowania grup bojowych posiadają wszelkie czynności natury organizacyjno - prawnej. Podczas całej fazy szkolenia, zarówno w etapie szkolenia narodowego, jaki i całości grupy, powinny być przeprowadzone czynności związane z wytworzeniem całej indywidualnej dokumentacji przewozowej, niezbędnej do poruszania się poza granicami Unii Europejskiej. Każdy żołnierz i pracownik cywilny, będący w składzie grupy bojowej, musi posiadać paszport, wojskowy dokument identyfikacyjny, tabliczkę z numerem identyfikacyjnym oraz grupą krwi. Z punktu widzenia całościowego procesu przygotowania grupy bojowej, czynności te mogą wydawać się bez znaczenia, jednak jak pokazują przykłady funkcjonowania PKW poza granicami kraju oraz wyniki przeprowadzonych badań, jest to niezwykle ważne przedsięwzięcie, umożliwiające pod względem prawnym i organizacyjnym zainicjowanie działań praktycznych.

Jak wskazują doświadczenia, brak takich dokumentów niejednokrotnie uniemożliwia wysłanie żołnierzy poza granice kraju oraz Unii. Dlatego na dowództwie grupy bojowej, która musi w tej kwestii współdziałać z odpowiednimi służbami administracyjnymi, spoczywa obowiązek zebrania dokumentacji ewidencyjnej oraz przewozowej i prowadzenia ewidencji całego stanu osobowego, a w gestii

poszczególnych nacji spoczywa obowiązek zabezpieczenia pod tym względem całego swojego stanu osobowego.

Ład ewidencyjny, będzie jednym z podstawowych czynników gwarantujących osiągnięcie gotowości do prowadzenia działań w ostatniej fazie - organizowania i planowania działań w procesie przygotowania grup bojowych. Czynności te powinny zakończyć się wraz z zakończeniem etapu szkolenia całości grupy, a sprawdzone podczas ćwiczenia certyfikacyjnego. Stworzy to dogodne warunki do realizacji przygotowania w fazie ostatniej, sprowadzają czynności tylko do sprawdzenia posiadania i aktualności dokumentacji przez stan osobowy oraz potwierdzenia zgodności danych.

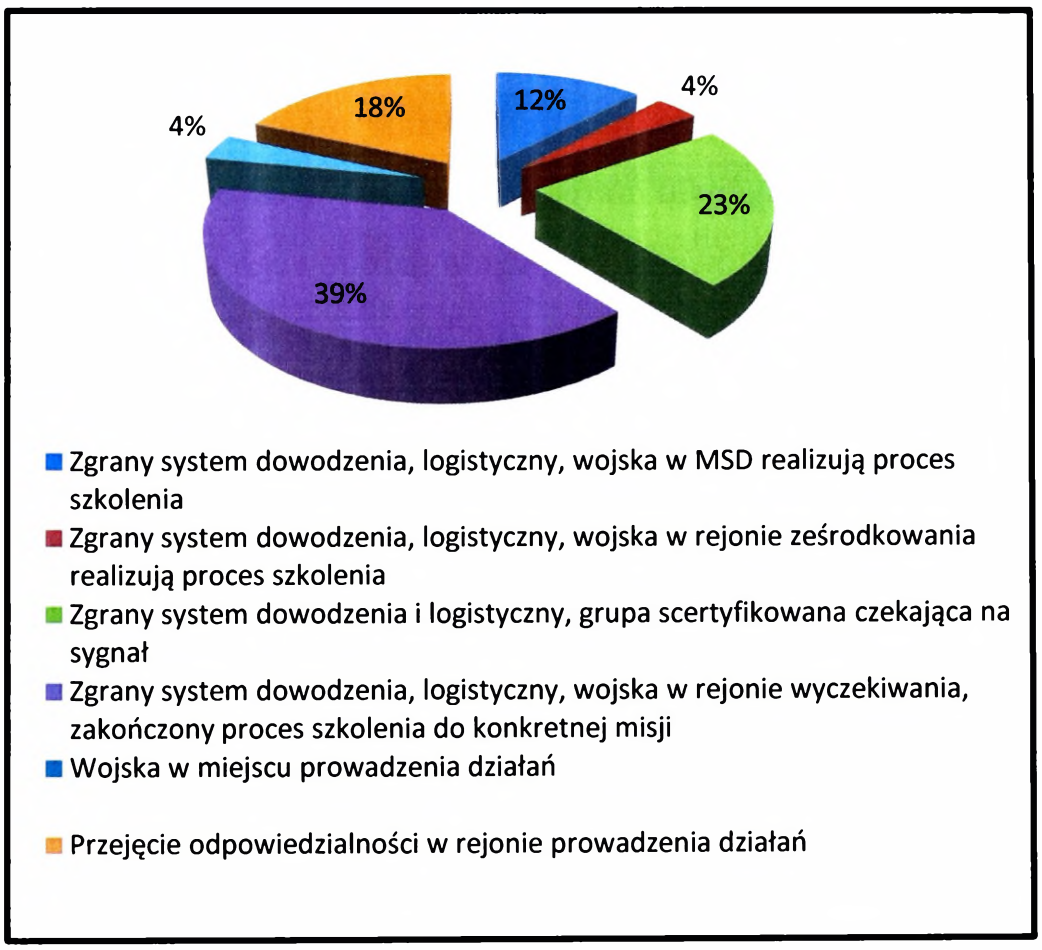
Podsumowując fazę przygotowania koncentrującą się głównie na szkoleniu, należy stwierdzić, iż duże znaczenie w całości procesu posiada etap szkolenia ścisłego dowództwa grupy bojowej. Nadaje on ostateczny kształt dalszym pracom przygotowawczym, co wyrazić się powinno opracowaniem planu przygotowania grupy bojowej oraz pozwala na opracowanie wstępnej koncepcji organizowania działań po otrzymaniu sygnału do realizacji zadań w określonym miejscu przez grupę bojową. W etapie przygotowania potencjału narodowego szkolenie skupiać się będzie na szkoleniu funkcjonalnym żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami oraz taktyce działania pododdziałów w operacjach reagowania kryzysowego. Podczas szkolenia w etapie zgrywania całości grupy główny nacisk kładziony będzie na organizowanie ćwiczeń taktycznych z wojskami i ćwiczeń dowódczo–sztabowych, których głównym celem będzie zgranie dowództwa oraz doskonalenie funkcjonowania elementów składowych grupy bojowej w obszarze realizacji zadań w operacjach reagowania kryzysowego.

5.3. Utrzymywanie zdolności do realizacji zadań

Przygotowanie grup bojowych nie kończy się z chwilą uzyskania pozytywnej oceny z ćwiczenia certyfikującego. Zgodnie z rezultatami uzyskanych badań proces szkolenia grupy bojowej można uznać za zakończony, kiedy istnieje zgrany system dowodzenia, logistyczny, wojska w rejonie ześrodkowania, zakończony proces

szkolenia. Taką odpowiedź najczęściej wybierali oficerowie ankietowani odpowiadający na pytanie: **Co oznacza pojęcie „gotowość do działania" dla grup zadaniowych w ramach działań pokojowych, stabilizacyjnych?** (wykres 5.12).

Oznacza to, że grupy bojowe są szczególnym rodzajem zgrupowań taktycznych, przeznaczonych do realizacji szerokiego spektrum zadań, natomiast ich użycie może być każdorazowo determinowane przez całkowicie odmienne warunki operacyjne i środowiskowe. Klasyczne podejście do tworzenia zgrupowań taktycznych mówi o ich tworzeniu do konkretnego zadania, na ściśle określony krótki czas. Grupy bojowe także są tworzone na określony czas, ale sześciomiesięczny reżim dyżurów bojowych oraz czas niezbędny na ich przygotowanie wraz z utrzymywaniem gotowości do działania, a także różnorodność realizowanych zadań, decyduje o ich specyfice i odmienności.



Wykres 5.12. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie terminu osiągnięcia gotowości do działania przez grupy bojowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Aby zachować ciągłość procesu przygotowawczego, zgodnie z założeniami niniejszej koncepcji, kolejną fazą w procesie przygotowania grup bojowych powinno być stałe utrzymywanie gotowości bojowej. Jest to o tyle istotny problem, że czas osiągnięcia gotowości wynosi tylko 10 dni (co w warunkach wielonarodowości i wielorejonowości stacjonowania jest niezwykle trudnym kryterium). Głównym problemem badawczym wymagającym rozwiązania w tym podrozdziale jest **sprecyzowanie sposobu działania, zapewniającego utrzymanie ciągłej zdolności do wykonywania przeznaczonych zadań**.

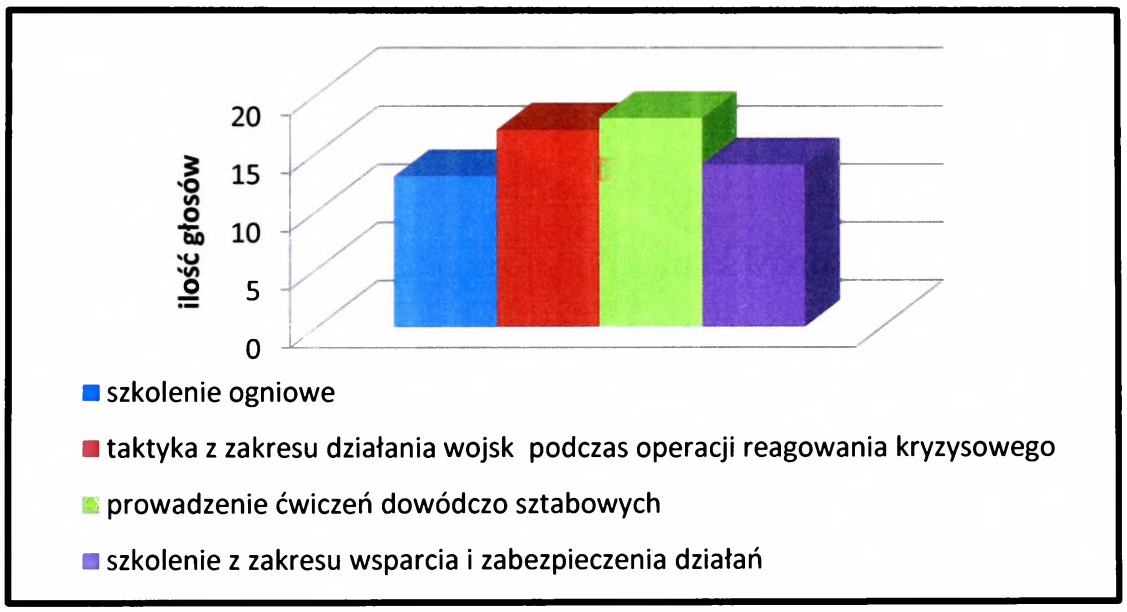
Celem tej fazy przygotowania jest utrzymanie, jak najkrótszego i sprawnego, trybu do podjęcia działań w rejonie odpowiedzialności **zgodnie z otrzymanym zadaniem.**

Jak wskazują wyniki przeprowadzonych badań, aby ten cel osiągnąć, należy zapewnić możliwość stałego monitorowania i kontrolowania gotowości do realizacji zadań bojowych, co w zestawieniu z wcześniej określonymi procedurami stworzy odpowiednie warunki do szybkiej reakcji na sygnał do rozpoczęcia działań.

Utrzymanie reżimu czasowego jest **kluczowym czynnikiem** w tej fazie przygotowania. Aby sprostać temu wyzwaniu, jak wynika z przeprowadzonych badań, należy zorganizować odpowiedni cykl prowadzenia ćwiczeń dowódczo-sztabowych zarówno według planu narodowych i międzynarodowych elementów decydujących o użyciu grupy bojowej, jak też zaprogramowanych przez dowództwo grupy bojowej.

Powyższe treści potwierdzają wyniki przeprowadzonych badań sondażowych, w których na pytanie: **Na podstawie dotychczasowych doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w procesie utrzymywania gotowości bojowej? -** większość ankietowanych najwyżej oceniła formę organizowania ćwiczeń dowódczo-sztabowych bez wojsk oraz taktyki z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego. Poza tym respondenci wskazywali na potrzebę stałego szkolenia z zakresu wsparcia i zabezpieczania działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.) oraz utrzymywania kondycji strzeleckiej (wykres 5.13). Przedstawione rezultaty wskazują, że najbardziej istotnym elementem, decydującym o możliwości utrzymania wysokiego

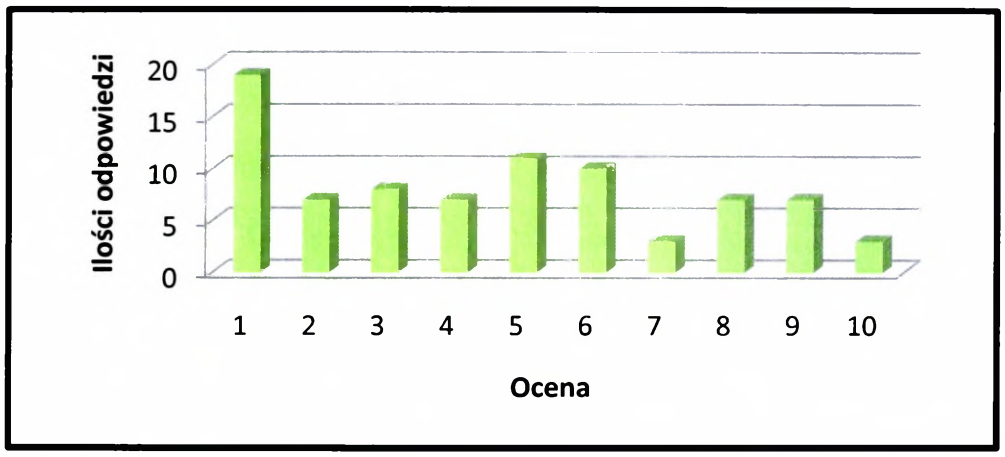
reżimu czasowego osiągania gotowości do działania są dobrze wyszkolone i przygotowane dowództwa wszystkich szczebli dowodzenia. Nie oznacza to zarazem, że pozostałe formy doskonalenia wojsk posiadają mniejsze znaczenie. Na uwagę zasługuje fakt, iż respondenci wskazują w dalszym ciągu na potrzebę szkolenia z zakresu taktyki działania w operacjach reagowania kryzysowego, jednakże proces ten powinien być realizowany w MSD elementów tworzących grupę bojową, w oparciu o plany narodowe, ale z zastrzeżeniem niezmieniania składu osobowego wyznaczonego i scertyfikowanego pododdziału. Utrzymywanie całości grupy bojowej w jednym miejscu w pełnej gotowości bojowej, mimo że w najwyższym stopniu zapewniłoby kryterium utrzymania gotowości bojowej, byłoby utrudnione z punktu widzenia prawa międzynarodowego, zabezpieczenia logistycznego oraz możliwości funkcjonowania sił zbrojnych określonego państwa. Wyjątek mogą stanowić jednolite narodowościowo grupy bojowe.



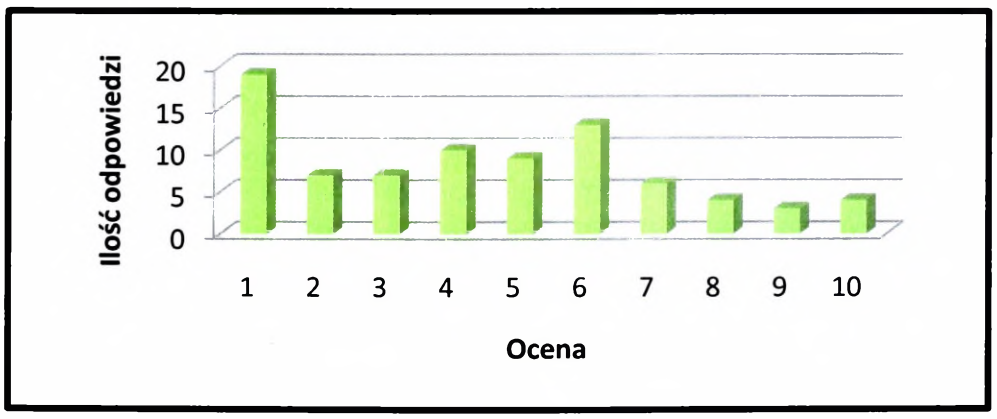
Wykres 5.13. Najwyżej oceniane odpowiedzi dotyczące tematyki szkolenia w fazie utrzymywania gotowości bojowej
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Jednocześnie na uwagę zasługuje fakt, iż według badań stan osobowy powinien być dobierany pod względem znajomości języka, którego będą używać oficjalnie grupy bojowe. Jak już wcześniej zostało wskazane podstawowymi procedurami stosowanymi podczas działań grup bojowych powinny być procedury NATO. Językiem urzędowym w sojuszu jest język angielski i francuski. Uważa się jednak, iż większość działań procedowanych jest właśnie w języku angielskim, a zatem należy

przyjąć, że większość stanu osobowego powinna posługiwać się tym językiem w stopniu pozwalającym na porozumienie się i sprawne funkcjonowanie systemu meldunkowego. O powyższym świadczą wyniki badań w kwestii tematyki szkoleniowej podczas przygotowania grup bojowych. Zarówno odpowiedzi respondentów dotyczące tematyki szkoleniowej podczas zasadniczej fazy szkolenia, jak i w fazie utrzymywania zdolności bojowej wskazują, że najmniej istotne jest szkolenie językowe. Dzieje się tak w pierwszym i w drugim przypadku. Twierdzi tak 19 ankietowanych oficerów (wykres 5.14 oraz 5.15).



Wykres 4.14. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie szkolenia językowego w fazie szkolenia zasadniczego



Wykres 4.15. Wartości odpowiedzi badanych w zakresie szkolenia językowego w fazie utrzymania gotowości do działania

Źródło : opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kolejnym równorzędnym, niezwykle istotnym sposobem utrzymywania gotowości do podjęcia działań, który podkreślili eksperci wojskowi, jest stworzenie przez dowództwo grupy bojowej systemu kontroli elementów podległych wraz z możliwością wydawania zaleceń pokontrolnych do realizacji nawet w stosunku do elementu z innej nacji. Kontrola w ogólnym znaczeniu oznacza porównanie przebiegu

i wyników działania z przyjętymi standardami, identyfikację i analizę odchyleń od oczekiwanych stanów i podejmowanie działań korygujących, nakierowanych na osiągnięcie planowanych wyników[199]. Innymi słowy proces kontroli w organizacjach, w tym strukturach wojskowych, to taka regulacja działań, która **ułatwia osiąganie jej celów**[200]. Mając na uwadze cel działania w tej fazie przygotowania - utrzymanie jak najkrótszego i sprawnego trybu do podjęcia działań, dowództwo grupy bojowej w porozumieniu z przedstawicielami dowództw poszczególnych narodowych elementów wyznaczających siły powinno zaplanować w ciągu sześciomiesięcznego trwania dyżuru bojowego takie czynności, które motywowałyby do stałego prowadzenia procesu szkolenia przez dowódców w swoich miejscach dyslokacji. Szkolenie to powinno zawierać się w ramach wcześniej wydanych wytycznych i być nakierowane na utrzymywanie stałej kondycji w zakresie prowadzenia działań typowych dla operacji reagowania kryzysowego, w aspektach wskazanych jako najbardziej istotne oraz utrzymywania możliwości natychmiastowej reakcji dowództw i dowódców wszystkich szczebli do zapoczątkowania procesu ostatecznej organizacji działania, szkolenia z zakresu sytuacji w rejonie przyszłych działań oraz ostatecznego doposażenia wojsk.

Wiąże się to z opracowaniem przez wszystkie szczeble dowodzenia planów szkolenia oraz grafików czynności do realizacji po otrzymaniu sygnału do działania, które pozwoliłyby na jak najszybsze zebranie całego elementu narodowego w jednym, wcześniej określonym miejscu wyczekiwania i stopniowe zrealizowanie wszystkich czynności organizacyjnych, w tym sprawdzenie dokumentacji ewidencyjnej i przewozowej.

Wyniki badań wskazują na pewne szczegółowe rozwiązania w kwestii utrzymywania gotowości bojowej. Dowództwa wszystkich szczebli dowodzenia oraz dowódcy pozostałych elementów powinni pozostawać w 2-3 dniowym reżimie gotowości do inicjacji ostatecznej fazy przygotowania do działania, zgodnie z postawionym zadaniem. Należy dążyć do tego, aby dowództwo grupy bojowej stale pełniło dyżur bojowy, co pozwoliłoby na natychmiastowe rozpoczęcie działania. Czas

---

[199] T. Gołębiowski, *Zarządzanie strategiczne. Planowanie i kontrola*, Difin, Warszawa 2001, s.81.
[200] R.W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 585.

ten powinien pozwolić w szczególności na zainicjowanie procesu planowania szczegółowego przyszłej operacji. Niedogodnością tego typu rozwiązania wydaje się potrzeba utrzymywania większości stanu osobowego dowództwa operacyjnego w jednym miejscu, w trybie zmianowości i w oparciu o funkcjonowanie stałej dyżurnej służby operacyjnej. Potrzeba taka podyktowana jest jednak wymogiem osiągnięcia pełnej gotowości do działania.

Porównując wyniki badań dotyczących tematyki szkoleniowej (tabela 5.2) w fazie zasadniczej oraz utrzymania gotowości bojowej, można zauważyć prawidłowość, dającą się wyrazić w twierdzeniu, że podczas szkolenia komponentów narodowych i szkolenia zgrywającego tematyka zajęć głównie skupiać się będzie na szkoleniu z zakresu **taktyki działania wojsk, związanej z operacjami reagowania kryzysowego** oraz **szkolenia funkcjonalnego żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami.** Szkolenie takie wyrażać się będzie w organizowaniu praktycznych przedsięwzięć związanych z organizowaniem patroli, ochroną i obroną bazy, eskortowaniem, organizowaniem posterunków ochronnych i obserwacyjnych i innych podobnych działaniach, a ponadto w organizowaniu szkolenia w pododdziałach i innych elementach oddziaływania niekinetycznego, zgodnie z ich przeznaczeniem. Tematyka szkoleniowa w fazie III koncentrować się będzie z kolei, na kontynuowaniu prowadzenia przedsięwzięć szkoleniowych z zakresu **taktyki działania wojsk związanej z operacjami reagowania kryzysowego,** ale osadzonej głównie w organizowaniu **ćwiczeń dowódczo-sztabowych,** dotyczących różnych aspektów operacji reagowania kryzysowego. Pozwoli to na utrzymywanie stanu gotowości do natychmiastowego kierowania działaniami dowództwa grupy bojowej oraz pododdziałów i innych elementów składowych grupy bojowej, na wszystkich szczeblach dowodzenia do wykonywania zadań.

Podczas całego procesu szkolenia należy także mieć na uwadze organizację i prowadzenie zajęć ze szkolenia ogniowego. Broń osobista będąca na wyposażeniu stanu osobowego jest podstawowym narzędziem oddziaływania w sytuacjach zagrożenia (zgodnie z przyjętymi zasadami użycia siły w określonej operacji – ROE) i prowadzenia działań przeciwterrorystycznych.

Tabela 5.2. Porównanie odpowiedzi dot. tematyki szkolenia w fazie II i III przygotowania grup bojowych.

Lp.	Tematyka szkolenia	Faza II	Faza III
1	szkolenie ogniowe	9	**13**
2	Szkolenie z zakresu taktyki działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego	**22**	**17**
3	szkolenie z zakresu prowadzenia działań przeciwterrorystycznych	**13**	7
4	szkolenie z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach	3	5
5	szkolenie z zakresu wiedzy środowiskowej rejonów kryzysogennych	4	3
6	prowadzenie ćwiczeń dowódczo- sztabowych dot. operacji reagowania kryzysowego	3	**18**
7	szkolenie funkcjonalne żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami	**16**	9
8	szkolenie z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)	11	**14**
9	szkolenie z zakresu force protection	7	8
10	szkolenie językowe (j. angielski)	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kolejną istotną tematyką szkoleniową jest ciągłe doskonalenie we współdziałaniu wojsk modułu bojowego z modułem manewrowym oraz wsparcia działań, w tym z siłami natychmiastowego reagowania lądowego i powietrznego. Spójne współdziałanie w tym zakresie decyduje o możliwości zachowania ciągłości działań oraz bezpieczeństwie wojsk.

Wyniki badań wskazują jednocześnie, że najmniej istotne jest szkolenie z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach oraz wiedzy środowiskowej rejonów kryzysogennych. Oznacza to, iż problematyka ta powinna być zgłębiana indywidualnie przez szkolonych, a tylko w niewielkim stopniu decyduje ona o zdolności do wykonywania zadań przez grupy bojowe.

Analizując proces przygotowania dotychczasowych PKW, można zaobserwować zjawisko polegające na dążeniu do stworzenia warunków, podczas których stan osobowy posiadałby wykorzystane przysługujące urlopy oraz dni wolne przed rozpoczęciem przerzutu. Analogicznie w przypadku grup bojowych stan osobowy nie powinien zasadniczo ulec zmianie zarówno podczas procesu przygotowania od fazy II aż do końca trwania dyżuru bojowego. Oznacza to, że w ramach procesu szkolenia należy przewidzieć okres do wykorzystywania wszelkich dni wolnych z powodu pełnienia służby wojskowej. Proces ten będzie realizowany na podstawie przepisów narodowych państw wyznaczających siły, jednakże powinien być uściślony przez

dowódcę wspólny termin dla całej grupy podczas fazy szkolenia, przed rozpoczęciem fazy utrzymywania gotowości do podjęcia działań. Jednocześnie okres ten, z powodów organizacyjnych, nie powinien być dłuższy niż dwa tygodnie.

5.4. Planowanie i organizowanie działań

Proces przygotowania, jak już ustalono, kończy się z chwilą osiągnięcia gotowości do działania przez elementy tworzące grupę bojową, po otrzymaniu określonego zadania. Wiąże się to z realizacją szeregu przedsięwzięć natury organizacyjnej, ale także szkoleniowej. Zasadniczym celem tej fazy procesu przygotowania jest ostateczne przystosowanie i uruchomienie funkcjonowania pododdziałów i elementów funkcjonalnych grupy bojowej, w określonym reżimie czasowym oraz zgodnie ze specyfiką otrzymanego zadania.

W odróżnieniu od fazy szkolenia i utrzymania zdolności bojowej, gdzie kierunki przygotowania wojsk oscylowały wokół szkolenia, głównymi przedsięwzięciami w tej fazie przygotowania będą czynności polegające na zaplanowaniu działania przez dowództwo grupy bojowej, postawieniu zadań poszczególnym elementom ugrupowania grupy bojowej oraz doposażeniu stanu osobowego do warunków panujących w rejonie przyszłych działań, w tym wykonanie szczepień ochronnych.

Jest to najbardziej dynamiczny okres procesu przygotowania grup bojowych, wiążący się z potrzebą spójnego funkcjonowania wszystkich podsystemów grupy bojowej.

Odpowiadając na pytanie zawarte w kwestionariuszu ankiety: **Na podstawie dotychczasowych doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w procesie przygotowania do określonej misji (po podjęciu decyzji o ich użyciu)?,** znaczna część respondentów (32%) wskazała, iż zamiast szkolenia, głównymi czynnościami realizowanymi w tym etapie przygotowania grup bojowych powinny być czynności organizacyjne. Zostały wskazane takie przedsięwzięcia, jak:

– planowanie działań w stosunku do otrzymanego zadania. Jest to niezwykle istotna czynność w procesie przygotowania, inicjująca działanie całości grupy,

pozwalająca stworzyć plan działania na podstawie zamiaru prowadzenia działań przez dowódcę, określająca wytyczne koordynujące, a przede wszystkim pozwalająca na postawienie zadań podległym elementom ugrupowania grupy bojowej, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami i określonymi procedurami;

– wysłanie wcześniej przygotowanej grupy inicjującej w rejon przyszłych działań – co usprawni i zabezpieczy przybycie głównych sił grupy bojowej w rejon prowadzenia operacji;

– doposażenie indywidualne żołnierzy zgodnie z warunkami klimatycznymi panującymi w rejonie prowadzenia działań. Jest to związane z odpowiednim kamuflażem, umundurowaniem, innymi elementami wyposażenia indywidualnego, często dobieranym według indywidualnych potrzeb. Jest to czynność, która powinna być w gestii państw wyznaczających kontrybucje do grupy bojowej. Dowództwo w tym zakresie powinno wydać odpowiednie zarządzenie bojowe;

– dodatkowe szczepienia ochronne, jako proces zabezpieczenia logistycznego. Szczepienie takie uodparnia stan osobowy przed niekorzystnym wpływem warunków klimatycznych panujących w rejonie konfliktu, co podniesie zdolność do wykonywania zadań przez grupę bojową przez cały okres prowadzenia działań;

– przygotowanie szczegółowego rozkładu przerzutu, który powinien być częścią planu działania i w głównej mierze powinien brać pod uwagę wcześniej opracowane (już w fazie szkolenia całości grupy bojowej) plany dotyczące ześrodkowania pododdziałów w rejonach wyczekiwania na przerzut.

– ponadto, jak wynika z wcześniejszych treści, sprawdzenie dokumentacji ewidencyjnej i przewozowej (głównie paszportów, tabliczek znamionowych i wojskowych dokumentów identyfikacyjnych), zezwalającej na prawne przebywanie poza granicami kraju, a w przypadku zmian w stanie osobowym uzupełnienie powstałych nieprawidłowości.

Oprócz przedsięwzięć typowo organizacyjnych, respondenci wskazywali na potrzebę zorganizowania cyklu szkoleń z zakresu sytuacji politycznej, demograficznej, religijnej, socjologicznej, gospodarczej w rejonie przyszłych działań, a ponadto przedstawienie charakteru przyszłych działań. Jest to związane z zasadą sztuki wojennej - celowości działania, która odpowiada na pytanie, co się chce osiągnąć

przez użycie sił zbrojnych oraz umożliwia skuteczniejsze wykonywanie zadań przez wojska, a dowódcom i oficerom dowództwa stwarza możliwość niezbędnej elastyczności reagowania na zmieniające się warunki działania[201]. Zapoznanie całego stanu osobowego z charakterem przyszłych działań umożliwia ponadto skierowanie działań wszystkich elementów ugrupowania grupy bojowej na osiągnięcie wspólnego celu, bowiem koordynacja działań na bazie współpracy i wspólnych celów przyczynia się do skuteczności działania[202], co tworzy zasadę działań połączonych – jedności działania.

Oznacza to, że im więcej wiedzy dotyczącej warunków, w jakich grupa bojowa będzie prowadzić działania, oraz charakteru przyszłych działań nabędzie skład osobowy grupy bojowej, tym większe prawdopodobieństwo skutecznego osiągnięcia stanu końcowego określonego przez czynnik operacyjny oraz dowództwo grupy bojowej. Szkolenia takie powinny odbywać się w miejscu pobytu elementów grupy bojowej, jeszcze przed ześrodkowaniem w miejscach wyczekiwania do przerzutu.

Oprócz czynności przygotowawczych i szkolenia z zakresu charakteru przyszłych działań faza ostatecznego przygotowania, według rezultatów badań, będzie się charakteryzować kontynuacją wcześniej wyznaczonych trendów (tab. 5.3.), z pominięciem ćwiczeń dowództw.

Tabela 5.3. Wskazania respondentów w obszarze tematyki szkoleniowej w ostatniej fazie przygotowania grupy bojowej.

Lp.	Treść odpowiedzi	ocena	
		9	*10*
1.	taktyka z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego	4	**12**
2.	szkolenie funkcjonalne żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami	10	**14**
3.	szkolenie z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)	**18**	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wyniki badawcze wskazują, iż tematyka szkoleniowa powinna być w dalszym ciągu skoncentrowana na aspektach taktycznych z zakresu prowadzenia działań

[201] S. Koziej, *Podstawy i zasady sztuki wojennej*, Warszawa 1993, ss. 78 – 79.
[202] M. Wiatr, *Uwarunkowania oraz podstawowe założenia operacji połączonych*, [w:], J. Zieliński, *Podstawowe założenia operacji połączonych*, Warszawa 2000, s.23.

typowych dla reagowania kryzysowego, prowadzenia szkoleń doskonalących stanu osobowego zgodnie z posiadanymi i przewidywanymi specjalnościami oraz szkoleniu w zakresie wsparcia i zabezpieczenia działań.

Należy jednak zauważyć, iż przedsięwzięcia szkoleniowe w tej fazie nie stanowią zasadniczej metody przygotowawczej i będą przeważnie stanowić uzupełnienie w procesie planowania i organizowania działań. Szkolenie, kiedy czas rozpoczęcia działań będzie się wydłużał, powinno mieć tutaj charakter uzupełniający dostosowujący pododdziały do sposobów realizacji działań w określonej zadaniem misji.

ZAKOŃCZENIE

Zaprezentowane w niniejszej pracy rezultaty przeprowadzonych badań nakreślają wizję realizacji przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej. Badania dowiodły, że odpowiedni dobór sił i procedura ich przygotowania, zgodne z wcześniej przyjętym uporządkowanym harmonogramem, przyczynią się do skutecznego funkcjonowania grup bojowych w określonych operacjach.

Wysiłek badawczy został ukierunkowany na poszukiwanie odpowiedzi na główny problem badawczy wyrażony w postaci pytania: **Jak powinien przebiegać proces przygotowania grup bojowych sił reagowania Unii Europejskiej do udziału w operacjach reagowania kryzysowego?**

Rozwiązanie tak sformułowanego głównego problemu badawczego wymagało uzyskania odpowiedzi na szereg pytań szczegółowych. Jednym z kierunków działań naukowych w kontekście założeń funkcjonowania grup bojowych UE było poznanie roli grup bojowych w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony, określenie możliwości w zakresie praktycznego wykorzystania siły militarnej przez Unię Europejską oraz sprecyzowanie wymagań wobec grup bojowych.

W ostatnich latach Unia Europejska próbuje w coraz większym stopniu integrować swój głos na arenie międzynarodowej, dążąc w obszarze polityki zagranicznej, do zajmowania wspólnego stanowiska. Wskazane w pracy zagrożenia stwarzają potrzebę wprowadzania mechanizmów obronnych. Odpowiedzią na zapotrzebowanie w kwestii bezpieczeństwa Unii jest przyjęcie i realizacja Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (European Security and Defence Policy - ESDP), która jest platformą do realizacji wspólnych przedsięwzięć integrujących Unię na arenie międzynarodowej, zajmowania jednolitego stanowiska w zakresie bezpieczeństwa i stwarzającą możliwość reakcji na pojawiające się sytuacje kryzysowe i kryzysy.

Bezpieczeństwo Unii Europejskiej w aspekcie występowania możliwych sytuacji kryzysowych i kryzysów opiera się na bezpieczeństwie poszczególnych państw członkowskich. Współczesne zagrożenia dla poszczególnych państw posiadają charakter wpisujący się w problematykę reagowania kryzysowego (reakcji na

terroryzm, oddziaływania i wpływu niestabilnych regionalnych mocarstw, lokalnych starć na tle etnicznym, bądź konfliktów o zasoby naturalne). Bardzo mało realna jest groźba wybuchu wojny konwencjonalnej, co potwierdzają wyniki badań.

W świetle tak sprecyzowanych zagrożeń i wyzwań, w wojskowym wymiarze ESDP, zostały powołane do życia grupy bojowe Unii Europejskiej, które są narzędziem skierowanym przede wszystkim przeciwko zagrożeniom zewnętrznym Unii, ale o lokalnym charakterze oraz realizacja zadań związanych z utrzymaniem pokoju, w tym pomoc humanitarna. Grupy bojowe w swojej istocie nie stanowią konwencjonalnych sił zbrojnych UE, służących do integralnej obrony jej terytorium. Nie jest także ich przeznaczeniem kreowanie bezpieczeństwa UE poprzez odstraszanie potencjalnego agresora, na zasadzie funkcjonowania narodowych sił zbrojnych, które przede wszystkim są elementem systemów bezpieczeństwa poszczególnych państw. Ich przeznaczeniem jest, odpowiedź na pojawiające się sytuacje kryzysowe, zarówno w granicach Unii Europejskiej jak i poza nimi, z możliwością podjęcia działań bojowych, nawet o wysokiej intensywności, w celu zapewnienia stabilności funkcjonowania Unii Europejskiej oraz realizacji jej interesów w ramach ESDP.

Unia Europejska jest zdolna do podejmowania decyzji w trzech zasadniczych dziedzinach (obszarach). Wspólna Polityka Zagranicznej i Bezpieczeństwa, a w tym Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony, stanowi jedną z nich, nazywaną też drugim filarem funkcjonowania Unii Europejskiej, w którym wszelkie decyzje podejmowane są jedynie przez Radę Europejską, składającą się z szefów wszystkich dwudziestu siedmiu państw. Rada w swojej kompetencji rozpatruje wnioski wpływające od Komisji Europejskiej i podejmuje wiążące decyzje.

Proces podejmowania decyzji przez Radę Europejską nie wymaga użycia metody „kwalifikowanej większości", ale decyzje Rady muszą być jednomyślne, czyli mogą zostać zablokowane przez veto każdego z krajów. Dla skutecznego funkcjonowania sił zbrojnych UE jest to główna przeszkoda ograniczająca możliwość natychmiastowej reakcji na pojawiające się sytuacje kryzysowe. Nadmiar instytucji zajmujących się problematyką bezpieczeństwa i wskazanie klarownych powiązań pomiędzy nimi, także nastręcza trudności, a co gorsza ogranicza możliwości wspólnego, szybkiego działania w ramach systemu bezpieczeństwa Unii. Wpływa to na zdolność do szybkiej

reakcji Unii Europejskiej jako spójnego podmiotu na arenie międzynarodowej oraz obniża rangę i prestiż Unii w tym zakresie. Stan ten ujawnia się chociażby poprzez fakt, że jeszcze nigdy żadna grupa bojowa UE nie była użyta zgodnie ze swoim przeznaczeniem operacyjnym.

Zgodnie z założeniami siły wojskowe UE powinny być zdolne do podjęcia działań w czasie, który jest określony na 10 dni od zaaprobowania koncepcji reagowania kryzysowego przez Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa UE (Political and Security Committee – PSC). W celu spełnienia tego rygoru grupy bojowe muszą posiadać zdolności operacyjne umożliwiające sprawne przemieszczenie swoich wojsk, prowadzenie działań w określonym przez sytuację czasie, prowadzenie efektywnego rozpoznania, rażenia i ochrony swoich sił.

Grupy bojowe są specyficzną formą sił zbrojnych, opartą na wielonarodowej, połączonej platformie. Każda z nich może posiadać swoją specyfikę, co będzie bezpośrednio rzutowało na jej ostateczny kształt i wyposażenie. Bardzo ważnym elementem, decydującym o możliwościach grup bojowych UE, oprócz posiadania potencjału militarnego jest posiadanie w strukturze instrumentów oddziaływania niekinetycznego, co w warunkach operacji reagowania kryzysowego może decydować o zdolności do skutecznego prowadzenia działań.

W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, jakie wnioski z dotychczasowych operacji reagowania kryzysowego mogą stanowić podstawę do przygotowania grup bojowych UE. Stwierdzono, że podstawowym elementem stwarzającym możliwość prowadzenia działań przez grupy bojowe w środowisku działań związanych z reagowaniem kryzysowym jest dostosowanie taktyki działania tworzących je pododdziałów do warunków charakterystycznych do działań w tego typu operacjach, co powinno określać sposób ich szkolenia, wyposażenia, dowodzenia i zabezpieczenia logistycznego.

Doświadczenia z udziału polskich brygadowych grup bojowych w Iraku dowodzą, że działanie grup bojowych UE powinna determinować zasada jedności dowodzenia. Wszelkie elementy dodatkowo przydzielone, w tym element aeromobilny, powinny być w dyspozycji jednego dowódcy, który będzie miał możliwość wykorzystania ich zgodnie z własną decyzją. Ponadto stwierdzono, że

grupy bojowe UE muszą posiadać większą możliwość samodzielnego kreowania operacji informacyjnych, co jest typowe do działań przeznaczonych dla nich.

Ponadto przeprowadzone oceny wykazały, że grupy bojowe, pomimo wielonarodowego charakteru, powinny składać się w miarę możliwości z jednonarodowych podstawowych modułów, tworzących jednolite narodowościowo pododdziały, które z góry powinny mieć określoną relację dowodzenia.

Podsumowanie wyników badań stanowi ostateczne stworzenie koncepcji przygotowania grup bojowych UE, co było wypadkową rozwiązania przedstawionych już problemów szczegółowych dotyczących formowania, szkolenia i utrzymania gotowości do działania grup bojowych UE.

Synteza badań wskazuje, że jednym z podstawowych elementów składowych procesu przygotowania grup bojowych UE powinno być odpowiednie szkolenie, które powinno uwzględniać tematykę specyficzną dla różnorodnych pododdziałów i specyficznych komórek, realizujących różnorodne zadania wsparcia i zabezpieczenia działań. Tematyka powinna zawierać problematykę związaną z użyciem siły i wykorzystaniem narzędzi militarnych, jak też tematykę ograniczonego oddziaływania militarnego, w tym specjalistycznych elementów współpracy cywilno –wojskowej, działań psychologicznych, współpracy z mediami, odpowiedzialnych za współdziałanie z organizacjami pozarządowymi oraz udzielaniem pomocy finansowej w regionie działania. Całkowicie odrębnym zagadnieniem jawi się odpowiednie przygotowanie dowództwa grupy bojowej, które powinno w swoim składzie posiadać odpowiednich specjalistów zdolnych do koordynacji działań podległych specjalistycznych elementów. W tym celu zasadnym jest przedsięwzięcie szeregu czynności przygotowawczych, uczących i doskonalących działanie dowództwa oraz wszystkich elementów ugrupowania bojowego, zgrywanych następnie w możliwie zbliżonych warunkach przyszłych działań.

Jednakże odpowiedni proces szkolenia nie może funkcjonować w oderwaniu od pozostałych przedsięwzięć przygotowawczych. Proces przygotowania zaczyna się w momencie podjęcia politycznej decyzji o utworzeniu grupy bojowej, a kończy wtedy, kiedy grupa bojowa po otrzymaniu określonego zadania jest w pełni gotowa do przerzutu w rejon operacji i podjęcia działań zgodnie ze sprecyzowanym zadaniem

oraz specyfiką regionu. Proces ten wypełnia szereg przedsięwzięć, w których najważniejszymi są dobór sił i stworzenie struktury, stworzenie dowództwa, odpowiednie wyposażenie wojsk, przeprowadzenie procesu szkolenia zakończonego certyfikacją grupy bojowej, a także stałe utrzymywanie gotowości grupy do podjęcia natychmiastowych działań.

Praca niniejsza jest konsekwencją studiów teoretycznych i badań empirycznych nad przedstawioną problematyką przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej. Zawarte w rozprawie treści korespondują z nakreślonymi założeniami badawczymi. Zmierzały one do stworzenia naukowo uzasadnionych podstaw warunkujących przygotowanie grup bojowych UE, a w konsekwencji opracowanie koncepcji przygotowania grupy bojowej UE do wykonywania zadań w ramach operacji reagowania kryzysowego, w szerokim aspekcie międzynarodowych potrzeb i uwarunkowań.

Zastosowana formuła badawcza wyrażała się w wieloetapowym podejściu do rozwiązania problemu badawczego, co umożliwiło:

- określenie stanu wiedzy z zakresu problematyki przygotowania i funkcjonowania grup bojowych UE, co pozwoliło na wstępne rozpoznanie i określenie problemu badawczego;
- zbadanie przyczyn takiego stanu rzeczy i opracowanie założeń teoretycznych przygotowania grup bojowych UE/po uwzględnieniu wszystkich dostępnych źródeł i informacji związanych z dotychczas przeprowadzonymi operacjami reagowania kryzysowego;
- dokonanie oceny skuteczności obecnie stosowanych rozwiązań, co było podstawą do określenia wymagań wynikających z nowych uwarunkowań oraz sprecyzowania potrzeb dostosowania struktur organizacyjnych w procesie przygotowania grup bojowych UE;
- określenie kierunków w procesie przygotowania grup bojowych UE uwzględniających modyfikację zadań w aspekcie ich dostosowania do warunków otoczenia oraz utrzymywania zdolności bojowej do działania.

Uzyskanie wymienionych rezultatów było możliwe dzięki naukowym konstatacjom wynikających z przeprowadzonych wieloaspektowych badań,

pozwalających na rozwiązanie głównego problemu badawczego. Uzyskany materiał badawczy potwierdził słuszność hipotetycznych przypuszczeń, że grupy bojowe, jako militarne narzędzie UE wpłyną na skuteczność Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, a sam proces przygotowania powinien być realizowany zgodnie z przyjętym harmonogramem według etapów:

- określenie struktury, wyposażenia i podziału kompetencji poszczególnych komponentów wchodzących w skład grupy bojowej;
- szkolenie blokowe i osiągnięcie zdolności do działania w szerokim zakresie operacji reagowania kryzysowego;
- stałe utrzymywanie zdolności do podjęcia działania;
- ostateczne przygotowanie wojsk wchodzących w skład grupy bojowej do podjęcia określonego działania bezpośrednio po otrzymaniu sygnału w okresie 10 dni poprzedzających ich użycie.

Ważnym procesem analitycznym jest bieżące wykorzystywanie doświadczeń z zakończonych oraz aktualnie prowadzonych operacji reagowania kryzysowego.

Po dokonanej syntezie uzyskanych wyników, zebranych w toku realizacji zamierzeń zaprojektowanej procedury badawczej, zrodziły się pewne wątpliwości i kwestie wymagające stosownych rozstrzygnięć. Dotyczą one przede wszystkim obszaru szczegółowych rozwiązań w zakresie przygotowania poszczególnych specjalistycznych elementów składowych grup bojowych, a także problematyki związanej z możliwością bardziej skutecznego wykorzystania grup bojowych przez Unię Europejską zgodnie z ich przeznaczeniem. Są to kwestie, które w opinii autora wymagają kontynuacji badań, a rozwiązania przedstawione w niniejszej rozprawie mogą być inspiracją do podjęcia dalszego wysiłku badawczego.

Uzyskane rezultaty skłaniają także do konstatacji, że wyniki badań mogą być wykorzystane w procesie przygotowania innych sił wielonarodowych przewidzianych do udziału w operacjach reagowania kryzysowego, w których Polska pełnić będzie rolę głównego państwa odpowiedzialnego za ich przygotowanie i funkcjonowanie.

BIBLIOGRAFIA

DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE:

1. *Declaration on European Military Capabilities*, Military Capability Commitment Conference, Bruksela 22 października 2004.
2. *Deklaracja Petersberska z dnia* 19 czerwca 1992 r.
3. *Doktryna Narodowa Operacje Połączone* OP/01, Warszawa 2002.
4. *Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił sojuszu AJP 01* (B).
5. *European Union Batlegroup Concept*, Brussels, 5 October 2006.
6. Headline Goal 2010 zaaprobowany przez Radę do Spraw Ogólnych i Relacji Zewnętrznych (GAERC) 17 maja 2004r. zatwierdzony przez Radę Europejską na posiedzeniu 17 i 18 czerwca 2004.
7. *Konkluzje prezydencji Rady Europejskiej w Brukseli*, 11–12 grudnia 2008, (dok. Rady 17271/08).
8. *Nadrzędny Cel Operacyjny 2010* przyjęty przez Radę do Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych 17 maja 2004 zaaprobowany przez Radę Europy na posiedzeniu 17 – 18 czerwca 2004.
9. *Oświadczenie Rady Europejskiej w sprawie wzmocnienia zdolności w ramach europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, 8 grudnia 2008, (dok. Rady 16840/08).
10. Porozumienie z Bonn z 5 grudnia 2001 roku dotyczące tymczasowych ustaleń ws. odbudowy stałych instytucji rządowych w Afganistanie.
11. *Raport na temat sytuacji w Iraku*, wygłoszony przez gen. Davida H. Petraeus'a, Dowódcę Wielonarodowych Sił w Iraku, (Multi-National Force-Iraq) w Kongresie Stanów Zjednoczonych w dniu 10 września 2007 roku.
12. *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie realizacji ESB i EPBiO z* 5 czerwca 2008 r. (dok. PEP6_TA(2008)0255).
13. Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ Nr 1386 z dnia 20 grudnia 2002 roku.
14. *Rezolucja w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa i EPBiO* z19 lutego 2009r. (dok. PE 6_TA(2009)0075).
15. *Rezolucja w sprawie w sprawie przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa,* Parlament Europejski10 lipca 2008 (dok. PE P6_TA(2008)0365).
16. *Roczne sprawozdanie Rady dla Parlamentu Europejskiego dotyczące głównych aspektów i podstawowych wyborów w zakresie WPZiB*, Wspólnoty Europejskie,2008.
17. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, Warszawa 2007.
18. *Strategia Bezpieczeństwa Europejskiego*, Bruksela 12. 12 2003.

19. *Strategia Wojskowa Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa marzec 2004.
20. *Traktat o Unii Europejskiej*, Dz. U. UE C 235 z 24 grudnia 2002.
21. Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z 13 grudnia 2007.

OPRACOWANIA:

1. Andersson Jan Joel, *Armed and Ready? The EU Battlegroup concept and the Nordic Battlegroup,* Swedish Institute for European Policy Studiem, marzec 2006.
2. Balcerowicz B., Pawłowski J. i inni, *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002.
3. Balcerowicz B., *Pokój i „nie – pokój"*, Warszawa 2002.
4. Banasik M., *Misja unijnych grup bojowych,* Bellona nr 2/2007.
5. Bieniek M., *Stabilizacja II – osiągnięcia, porażki* [w:], *Irak 2004 ku normalności*, Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej, Warszawa, 2004.
6. Brzeziński Z., *O Polsce, Europie i Świecie 1988-2001,* Bellona, Warszawa 2002.
7. Bujak A., Brzozowski A., *Nowe koncepcje i sposoby angażowania bojowego jednostek wojsk lądowych w sytuacjach kryzysowych*, praca naukowo badawcza pk. „KONCEPCJE, Warszawa 2003.
8. Bujak A., Kołodziejczyk T., *Zespoły doradczo – szkoleniowe MiTT,* [w:] *Wojska Lądowe* nr 21 1-15 listopad 2005.
9. Chrobak R. i inni, *Grupy bojowe i zgrupowania taktyczne w operacjach*, pk. „Regiment", AON, Warszawa 2006.
10. Cieślik J. i inni, *Tworzenie zgrupowań do wykonania zadań w operacji i walce* pk. „GRUPA-1", Warszawa 2005.
11. Czupryński A. i inni, *Koncepcja przygotowania jednostek operacyjnych wojsk lądowych do udziału w operacji wsparcia pokoju*, pk. „Koncepcja", AON, Warszawa 2004.
12. EU Battelgroups – *Theory and development in the light of finnish – Swedish Co-operation*, Department of Strategic and Defense Studies, Helsinki 2005.
13. Gawliczek P., *Koncepcja szkolenia oficerów do działań w strukturach wielonarodowych NATO*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2004.
14. Gawliczek P., Pawłowski J., *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003.
15. Gawliczek P., *Wpływ mega terroryzmu na strategie bezpieczeństwa państw i organizacji*, AON, Warszawa 2008.

16. Gołębiowski T., *Zarządzanie strategiczne. Planowanie i kontrola*, Difin, Warszawa 2001.

17. Górowski J., *Taktyczne zgrupowania bojowe w obronie*, AON, Warszawa 2005.

18. Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

19. Gryz J., *System bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004.

20. Haine Jean-Yves, *ESDP: an overview*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS). www.iss-eu.org/esdp/01-jyh.pdf.

21. Haliżak E., *Stosunki międzynarodowe – geneza, struktura, funkcjonowanie,* Warszawa 1996.

22. Huzarski M. (red.), *Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w operacjach połączonych*, materiały z seminarium naukowego, AON, Warszawa 2001.

23. Jakubczak R., Fils J. (red.), *Bezpieczeństwo narodowe Polski*, Bellona, Warszawa 2006.

24. Jakubczak R., Marczak J. i inni, *Podstawy bezpieczeństwa narodowego Polski w erze globalizacji*, AON, Warszawa 2008.

25. Jemioło T., *Globalny i międzynarodowy terroryzm* (w:) *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej,* Warszawa 2002.

26. Jemioło T., Kunikowski J., *Dobór i przygotowanie żołnierzy i kadry WP do udziału w misjach pokojowych,* AON Warszawa 2003.

27. Kawałkowski M., *Realizacja koncepcji grup bojowych Unii Europejskiej*, Bellona nr 2/2007.

28. Kieżun W., *Sprawne zarządzanie organizacją*, Warszawa 1997.

29. Konarzewska Anna, *Grupy bojowe UE. Zaczątek euro armii?,* Raport [w:],Bezpieczeństwo narodowe I-II-2007/3-4

30. Korycki S., *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1994.

31. Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum, Wrocław, Warszawa, Kraków 1969.

32. Kozerawski D. (red.), *Przygotowanie żołnierzy Wojska Polskiego do międzynarodowych ćwiczeń, działań pokojowych i stabilizacyjnych (1953 -2004)*, Wrocław 2004.

33. Koziej S., *Podstawy i zasady sztuki wojennej*, Warszawa 1993.

34. Kręcikij J., Wołejszo J., *Zgrywanie systemu walki*, materiały z sympozjum naukowego, Warszawa 2006.

35. Kulczycki R., *System bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, t. IV, Warszawa 2004.

36. Kuźniar R., *Bezpieczeństwo - realizm oceny, dylematy polityki,* „Polska w Europie"2002, nr 3(41).

37. Lidwa W., *Obrona w górach i jej wpływ na struktury organizacyjne wojsk lądowych*, Warszawa AON 1993.

38. Lindstrom G, *The Headline Goal*, Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS), kwiecień 2006.

39. Mathea T., *Pierwsza zmiana – początek drogi (...)* [w:], *Trudna Stabilizacja,* Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej, Warszawa, 2004.

40. Michniak J. (red.), *Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych,* AON,Warszawa1999.

41. Miękina M., *Zdolności ekspedycyjne Unii Europejskiej (część I),* Myśl Wojskowa nr 3/ 2006.

42. Miszczak K., *Battle Groups/Grupy Bojowe - Europejskie Siły Szybkiego Reagowania,* w. Przegląd Środkowoeuropejski, nr 40/ lipiec 2005.

43. Olhausen Klaus, *Das Battle Group – concept der Europaischen Union*, Soldat und Technik, maj 2004.

44. Pacek B., *Lekcja do odrobienia*, [w:] Polska Zbrojna, nr 35(657) z dn. 30.08.2009.

45. Pagórek L., Frańczak O., *Polityka i strategie międzynarodowych organizacji bezpieczeństwa*, Warszawa 2006.

46. Panek B., *Operacje reagowania kryzysowego NATO*, w: A. Czupryński (red.), *Przedmiot badań i system pojęć współczesnej sztuki wojennej*, AON, Warszawa 2006.

47. Parzymies S., *Unia Europejska a bezpieczeństwo europejskie i globalne po 11 września 2001 roku*, [w:] R. Kuźniar, Z. Lachowski, (red), *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian zagrożenia – koncepcje – instytucje*, Warszawa 2003

48. Pawłowski J., Ciupiński A., *Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny*, AON, Warszawa 2001.

49. Październiorek P., *Działanie zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2003.

50. Pieter J., *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975.

51. Pilch T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1995.

52. Politowski B., *Mały Stalingrad*, Polska zbrojna nr 34 (605) 2008.

53. Prusiński N., Październiorek P., *Organizacja dowodzenia*, [w:], J. Kręcikij, J. Wołejszo (red.), *Podręcznik dowódcy batalionu*, AON, Warszawa 2007.

54. Przyborowska – Klimczak A., Skrzydło – Tefelska E. (opr.), *Dokumenty Europejskie,* t. III, Lublin 1999.

55. Quille Gerrard, *Battle Groups, to strengthen EU military crisis management*, European Security Review, nr. 22, kwiecień 2003.

56. Andrzejczak R., *Użycie zgrupowań taktycznych w działaniach innych niż wojna*, [w:], W. Lidwa (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, AON, Warszawa 2008.

57. Różański M., *Pierwsza brygadowa grupa bojowa – Irak 2007*, [w:], W. Lidwa, (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, AON, Warszawa 2008.

58. Sienkiewicz P., (red), *Teoria sytuacji kryzysowych*, Warszawa 2002.

59. Sienkiewicz P., Górny P., *Analiza systemowa sytuacji kryzysowych*, Zeszyty Naukowe AON nr 4 z 2001.

60. Sienkiewicz P., *Inżynieria systemów*, Warszawa 1983.

61. Sobolewski G., *Działania zgrupowań wojsk lądowych w terenie zabudowanym*, rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2008.

62. Stoner J.A.F., i inni, *Kierowanie*, Warszawa 2001.

63. Szot W., *Przygotowanie oficerów wojsk lądowych do udziału w operacjach pokojowych*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2003.

64. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999.

65. Szulc B. i zespół, *Misje pokojowe – Podstawy teoretyczne działań wspierających pokój*. pk. „Misje", Warszawa 1998.

66. Tomaszewski A. (red.),*Podstawowe kategorie sztuki wojennej*, AON, Warszawa 1996.

67. Turski K., *Grupa Bojowa Unii Europejskiej cz. 1 (formowanie, struktura c2, przeznaczenie, wyposażenie),* Przegląd Wojsk Lądowych nr 9/2006.

68. Turski K., *Grupa bojowa Unii Europejskiej*, Przegląd Sił Zbrojnych, nr 1, luty 2007.

69. Tyszkiewicz A., *Przebieg misji, realizacja zadań, współdziałanie z sojusznikami*, [w:], *Trudna Stabilizacja,* Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej i pod patronatem Ministra Obrony Narodowej, Warszawa, 2004.

70. Wiatr M, *Uwarunkowania oraz podstawowe założenia operacji połączonych*, [w:], J. Zieliński, *Podstawowe założenia operacji połączonych*, Warszawa 2000.

71. Wiatr M., *Operacje połączone*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006.

72. Wilkinson P., *Political terrorism*, London 1974.

73. Wiśniewski E. i in., *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Warszawa 1983.

74. Wróblewski R., (red), *Operacje reagowania kryzysowego*, AON, Warszawa 2002.

75. Wróblewski R., *Zarys teorii kryzysu. Zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami*, AON, Warszawa 1996.

76. Zalewski T., *Imperium dobra kontratakuje*, Polityka nr 18/2003.

77. Zieliński J. (red), *Podstawowe założenia operacji połączonych*, AON, Warszawa 2000.

78. Zieliński T., P*rzerzut zgrupowań taktycznych drogą powietrzną do rejonu operacji. Wybrane problemy,* [w:] W. Lidwa (red.), *Zgrupowania taktyczne w działaniach innych niż wojna*, Warszawa 2008.

79. Zięba R., *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony*, Warszawa 2005.

80. Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego,* Warszawa 1999.

INNE:

1. *AAP-6(U) Słownik terminów i definicji NATO*, Warszawa 1998.
2. *Biuletyn informacyjny* nr 1/159, Szt. Gem. WP, Warszawa 1994.
3. FM 3-07 *Stability and support operations*, Headquarters, department of the army, luty 2003.
4. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/, 11.08.2007.
5. http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0078:PL:HTML – 11.08.2007.
6. http://europa.eu/eurlex/pri/en/oj/dat/2001/l_057/l_05720010227en00050009.pdf. 12.08.2007.
7. http://www.sgwp.wp.mil.pl/aktualnosc.php? idaktualnosc=272, 28.01.2009 r.
8. http://www.wp.mil.pl/strona.php., oficjalna strona internetowa MON: współpraca międzynarodowa.
9. *Leksykon wiedzy wojskowej*, MON, Warszawa 1979.
10. *Mała encyklopedia wojskowa*, t. 3, Warszawa 1970.
11. *Słownik podstawowych terminów dotyczący bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994.
12. *Słownik podstawowych terminów dotyczących bezpieczeństwa państwa,* Warszawa 2002.
13. *Słownik podstawowych terminów wojskowych*, Warszawa 1997.
14. *Słownik terminów z zakresu psychologii dowodzenia i zarządzania*, Warszawa 2000.
15. *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996.
16. *Słownik z zakresu bezpieczeństwa,* MON, Warszawa 1996.

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Zał. 1.1. Kwestionariusz ankiety.

Zał. 1.2. Charakterystyka badanych respondentów.

Zał. 2.1. Kwestionariusz wywiadu eksperckiego.

Zał. 2.2. Sprawozdanie z badania opinii ekspertów.

Zał. 3. Rejon odpowiedzialności polskiej BCT IV zmiana.

Zał. 4.1. Strefa odpowiedzialności MND CS zmiany I i II.

Zał. 4.2. Strefa odpowiedzialności MND CS zmiany IV i V.

Zał. 5. Planowana struktura X zmiany PKW Irak.

Zał. 6. Harmonogram formowania i szkolenia grupy bojowej i elementu komendanta bazy X zmiany PKW Irak. Etapy szkolenia.

Zał. 7. Założenia organizacyjno – programowe kursu dla dowództwa GB UE.

Zał. 8. Plan praktycznego działania pododdziałów podczas ćwiczenia EUPHRATES X.

Zał. 9. Program szkolenia kompanii piechoty w ramach przygotowania zgrupowania bojowego X zmiany PKW w Republice Iraku na podstawie programu szkolenia zgrupowania bojowego X zmiany PKW w Republice Iraku opracowanego przez 12 BZ dla batalionu piechoty przygotowującego się do misji pokojowej w ramach X zmiany PKW w Republice Iraku.

Załącznik 1.1

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J
WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

K W E S T I O N A R I U S Z

Strategia Wojskowa Sił Zbrojnych RP wskazuje, że jednym z priorytetowych zadań w zakresie przygotowania sił zbrojnych jest zapewnienie możliwości prowadzenia skutecznych działań w ramach wielonarodowych, połączonych sił zadaniowych. Obecnie w SZRP, zgodnie ze zobowiązaniami Polski w tym zakresie, trwają pracę związane z przygotowaniem grupy bojowej Unii Europejskiej.

Celem niniejszej ankiety jest zebranie opinii szerokiej reprezentacji kadry zawodowej WP na temat przygotowania grup bojowych Sił Reagowania Unii Europejskiej do udziału w operacjach reagowania kryzysowego.

Ponadto autor pragnąłby uzyskać pakiet sugestii określających kierunki zmian w programach szkolenia wojsk, w ich wyposażeniu oraz stworzeniu teorii działań związanych z problematyką reagowania kryzysowego w wielonarodowych strukturach, adekwatnej do wymogów coraz to nowych zagrożeń.

Sądzimy, że Pana wieloletnie doświadczenie, głęboka wiedza i posiadane umiejętności oraz wnioski z dotychczasowej służby mogą w znacznym stopniu przyczynić się do nowego spojrzenia na temat procesu przygotowania grup bojowych. Dlatego prosimy o szczere i wyczerpujące odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie.

Badania mają charakter anonimowy, a ich wyniki po uogólnieniach, zostaną wykorzystane wyłącznie do celów naukowych.

Z góry dziękuję za wypełnienie kwestionariusza oraz wszelkie propozycje i uwagi.

A.

1. Które z wymienionych niżej zagrożeń, Pana zdaniem, są najbardziej groźne dla bezpieczeństwa RP?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-9 punktów, gdzie 1pkt. ranga najniższa; 9 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny								
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*
1.	Wybuch wojny na skalę światową	**30**	18	6	6	7	1	5	4	5
2.	Niestabilne regionalne mocarstwa, kierowane przez dyktatorów	2	10	7	5	7	6	7	13	**25**
3.	Terroryzm	5	3	3	6	5	8	5	18	**29**
4.	Konflikt o zasoby naturalne	5	9	7	11	9	**15**	8	12	6
5.	Globalny kryzys ekonomiczny	4	7	6	4	7	13	11	11	**17**
6.	Potęgujące się starcia na tle etnicznym	5	8	13	**15**	12	8	4	9	8
7.	Proliferacja broni masowego rażenia	5	9	**15**	8	9	8	11	10	7
8.	Przestępczość zorganizowana	5	5	14	7	13	4	**17**	9	8
9.	Konflikty regionalne	5	12	6	**15**	9	10	10	5	9

2. Które z wymienionych niżej zagrożeń, Pana zdaniem, są najbardziej aktualne dla bezpieczeństwa UE?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-9 punktów, gdzie 1pkt. ranga najniższa; 9 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny								
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*
1.	Wybuch wojny na skalę światową	**21**	15	9	5	10	4	5	7	6
2.	Niestabilne regionalne mocarstwa, kierowane przez dyktatorów	4	11	8	9	11	8	**13**	9	9
3.	Terroryzm	5	7	4	5	4	6	12	13	**26**
4.	Konflikt o zasoby naturalne	4	6	7	12	9	**16**	9	12	5
5.	Globalny kryzys ekonomiczny	4	5	5	4	5	11	10	9	**28**
6.	Potęgujące się starcia na tle etnicznym	4	7	10	12	**15**	6	6	14	8
7.	Proliferacja broni masowego rażenia	5	8	15	12	**6**	11	13	6	6
8.	Przestępczość zorganizowana	5	6	11	8	11	**13**	9	7	12
9.	Konflikty regionalne	4	11	8	**17**	13	8	8	6	7

3. Jaką rolę, Pana zdaniem, spełniają siły zbrojne RP w kształtowaniu bezpieczeństwa kraju?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Są zasadniczym i najważniejszym elementem systemu bezpieczeństwa państwa	34
2.	**Są ważnym elementem systemu bezpieczeństwa państwa**	**45**
3.	Nie podnoszą bezpieczeństwa państwa, ani go nie obniżają	3
4.	Prowokują inne państwa co sprawia, że obniżają jego bezpieczeństwo	0

4. Które z wymienionych zadań, według Pana, grupy bojowe UE mogą realizować w sposób najbardziej efektywny?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-8 punktów, gdzie 1pkt.ranga najniższa; 8 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny							
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1.	Kreowanie bezpieczeństwa UE	14	**16**	8	11	7	5	11	10
2.	Walka z terroryzmem wewnątrz UE	12	9	**14**	4	11	12	11	8
3.	Reagowanie na sytuację kryzysowe	4	2	2	12	9	15	12	**26**
4.	Pomoc humanitarna w ramach operacji reagowania kryzysowego	2	**14**	10	12	11	12	**16**	4
5.	Zadania związane z utrzymaniem pokoju	5	4	10	12	14	**18**	9	9
6.	Pomoc humanitarna	14	8	**17**	14	12	7	6	4
7.	Zadania związane z wymuszaniem pokoju	7	12	11	8	**17**	9	12	6
8.	Kolektywna obrona na wypadek sytuacji kryzysowej dla UE	**18**	10	5	6	9	9	10	**15**

5. Która z przedstawionych niżej definicji, Pana zdaniem, najbardziej oddaje sens pojęciu „grupa bojowa UE"?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	grupa bojowa, to zbrojne siły UE, zdolne do prowadzenia działań reagowania kryzysowego, wykorzystując instrumenty militarne aż do siłowego rozdzielania stron konfliktu...	**28**	18	25	11
2.	grupa bojowa, to taktyczne zgrupowanie bojowe posiadające w swej strukturze pododdziały czołgów i piechoty pod jednym dowództwem, tworzone na bazie pułku pancernego, rozpoznawczego pułku pancernego lub batalionu piechoty.	**33**	21	11	17
3.	grupa bojowa to trwale zorganizowany oddział, o możliwościach prowadzenia działań na szczeblu taktycznym, utrzymujący stałą gotowość bojową.	14	**32**	22	14
4.	grupy bojowe, to pododdziały przygotowane do działania jako międzynarodowe komponenty zadaniowe, ze wspólnym systemem dowodzenia, zabezpieczeniem logistycznym i wyznaczonymi pododdziałami bojowymi, będące w gotowości na sygnał do podjęcia działań w określonej sytuacji kryzysowej i dostosowujące w określonym czasie swój ostateczny kształt i sposób działania do wymogów tej sytuacji.	9	11	21	**41**

6. Która, Pana zdaniem, z niżej wymienionych rodzajów struktur jest najbardziej adekwatna dla grupy bojowej Unii Europejskiej?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Stała wielonarodowa struktura z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia, stacjonująca w jednym miejscu	17
2.	**Stała wielonarodowa struktura z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia, z pododdziałami rozlokowanymi w poszczególnych państwach wyznaczających siły**	**33**
3.	Tymczasowa struktura z jednolitym zabezpieczeniem logistycznym i systemem dowodzenia, tworzona doraźnie dla potrzeb określonej misji po podjęciu decyzji przez UE	23
4.	Tymczasowa struktura tworzona tylko w chwili zagrożenia w celu reakcji na nie	9

7. Co, według Pana, powinno być głównym źródłem zaopatrywania grup bojowych prowadzących operacje reagowania kryzysowego?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa ; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	Zasoby ludności miejscowej	**49**	26	3	4
2.	Zasoby stron konfliktu	24	**42**	11	5
3.	Zasoby państw wyznaczających siły	5	11	**35**	31
4.	Zasoby UE	6	4	33	**39**

8. Jaki element z wymienionych poniżej, według Pana, najbardziej wpłynie na poziom realizacji zadań przez grupy bojowe UE?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-8 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 8 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny							
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1.	Spójny system dowodzenia	4	5	5	7	9	10	16	**26**
2.	Duży potencjał bojowy	**19**	8	9	6	9	13	9	9
3.	Spójny system zabezpieczenia logistycznego	6	7	11	9	8	12	**20**	9
4.	Współpraca cywilno wojskowa w rejonie konfliktu	9	**15**	12	9	8	5	14	10
5.	Możliwość przerzutu na duże odległości	**15**	11	8	10	11	10	8	8
6.	Odpowiedni system szkolenia grup bojowych	9	7	10	12	**18**	11	7	8
7.	Możliwości prowadzenia działań wykorzystując wszelkie czynniki (wraz z niemilitarnymi) mogące wpłynąć na jego wykonanie	8	11	8	12	9	6	7	**21**
8.	Silny system wsparcia działań	10	9	12	11	**16**	11	9	4

9. Jakie sposoby realizacji zadań w operacjach reagowania kryzysowego, według Pana, są najistotniejsze?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-8 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 8 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny							
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1.	Patrolowanie	5	7	9	4	11	15	**18**	13
2.	Działania kontrolne	7	8	5	12	9	11	11	**19**
3.	Obserwacja	10	8	8	**18**	14	10	9	5
4.	Konwojowanie	11	**14**	12	7	**14**	11	6	7
5.	Kontrolowanie tłumu	**17**	14	12	9	7	6	11	6
6.	Kontrola ruchu	9	8	16	12	**20**	6	7	4
7.	Przeszukiwanie	12	10	**15**	12	10	11	8	4
8.	Działania przeciwterrorytyczne	8	7	6	10	5	8	10	**28**

10. Która z zaproponowanych definicji, według Pana, oddaje najpełniej istotę operacji reagowania kryzysowego?:

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	„wszelkie działania wojskowe mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom stwarzającym zagrożenie dla ludzi zamieszkujący dany rejon”	15	**26**	22	19
2.	„prowadzenie czynności przeciwdziałających sytuacjom zagrożenia, prowadzące do zapobiegania powstawaniu kryzysu”	17	**25**	20	20
3.	„całokształt przedsięwzięć wojskowych realizowanych przez siły sojusznicze, w sytuacji kryzysu międzynarodowego z wyłączeniem operacji wojennych o charakterze obrony sojuszniczej”	17	19	22	**24**
4.	„całokształt przedsięwzięć wojskowych realizowanych przez siły sojusznicze, w sytuacji kryzysu międzynarodowego włącznie z operacjami wojennymi o charakterze obrony sojuszniczej.”	**27**	16	19	20

11. Czy uważa Pan, że sztaby i wojska lądowe powinny być przygotowywane w okresie pokoju do organizowania i prowadzenia operacji reagowania kryzysowego?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw znak "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Tak**	**78**
2.	Nie	4

12. Czy, Pana zdaniem, doświadczenia z dotychczas przeprowadzonych operacji pokojowych i stabilizacyjnych mogą być wykorzystane w procesie przygotowania grup bojowych UE?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Tak**	**77**
2.	Nie	3
3.	Nie wiem	2

13. Jak ocenia Pan poziom przygotowania wojsk Polskich Kontyngentów Wojskowych, do wykonywania zadań w misjach pokojowych i stabilizacyjnych?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Bardzo dobrze	10
2.	**Dobrze**	**38**
3.	Dostatecznie	26
4.	Jest na niezadowalającym poziomie	8
5.	Nie wiem	0

14. Jak ważne, według Pana, jest przenoszenie określonych rozwiązań sprawdzonych w dotychczas przeprowadzonych operacjach pokojowych i stabilizacyjnych na kolejne?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Bardzo ważne**	**48**
2.	Ważne ale nie najistotniejsze	29
3.	Mało istotne	5
4.	Nie wiem	0

15. Na jakich elementach przygotowania grupy bojowej powinno być, według Pana, skupione stosowanie rozwiązań z dotychczas przeprowadzonych operacji pokojowych i stabilizacyjnych?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	Szkolenie wojsk na bazie realnych założeń i sytuacji	17	11	13	**41**
2.	Tworzenie struktur	**28**	19	15	20
3.	Uzbrojenie i wyposażenie grupy	16	22	**32**	12
4.	Procedury dowodzenia	16	**29**	23	14

16. Czy, według Pana, do realizacji zadań reagowania kryzysowego (stabilizacyjnych, pokojowych) w SZ RP powinny być przeznaczone na stałe określone siły zadaniowe?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Tak	27
2.	**Nie**	**49**
3.	Nie wiem	6

17. Jakie czynniki, według Pana, mają największy wpływ na przygotowanie grup bojowych UE?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-7 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 7 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny						
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1.	Czas osiągania zdolności do działania	14	11	7	5	11	12	**22**
2.	Zdolność do przerzutu	11	**17**	15	8	11	13	7
3.	Odpowiednie uzbrojenie	11	**18**	11	11	13	8	10
4.	Wielkość (liczebność)	**28**	13	12	11	7	5	6
5.	Sposób dowodzenia	6	6	14	**22**	15	10	9
6.	Możliwość oddziaływania niekinetycznego	7	8	10	11	12	16	**18**
7.	Odpowiedni poziom wyszkolenia wojsk	7	8	9	13	12	13	**20**

18. Co rozumie Pan pod pojęciem „gotowość do działania" dla grup zadaniowych w ramach działań pokojowych, stabilizacyjnych?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Zgrany system dowodzenia, logistyczny, wojska w MSD realizują proces szkolenia	10
2.	Zgrany system dowodzenia, logistyczny, wojska w rejonie ześrodkowania realizują proces szkolenia	3
3.	Zgrany system dowodzenia i logistyczny, grupa scertyfikowana czekająca na sygnał	20
4.	**Zgrany system dowodzenia, logistyczny, wojska w rejonie wyczekiwania, zakończony proces szkolenia do konkretnej misji**	**32**
5.	Wojska w miejscu prowadzenia działań	3
6.	Przejęcie odpowiedzialności w rejonie prowadzenia działań	16
7.	Inne	0

19. Jeżeli w pytaniu 18 wybrał Pan odpowiedź nr 6 proszę o krótkie uzasadnienie

Nie było odpowiedzi nr 6

20. Czy, według Pana, do sprawnego przygotowania grup bojowych niezbędne jest określenie czasu osiągnięcia przez nie gotowości do działania?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Tak**	**75**
2.	Nie	5
3.	Nie wiem	2

21. Jakie z poniższych procedur, według Pana, związanych z dowodzeniem były by najbardziej efektywne?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x", w odpowiedzi 4 wpisz jakie).

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Narodowe państwa wiodącego	19
2.	**NATO**	**33**
3.	Specjalnie wypracowane przez UE dla grup bojowych	30
4.	Inne	0

22. Jakie uzbrojenie, według Pana, powinno znajdować się na wyposażeniu żołnierzy prowadzących operacje reagowania kryzysowego?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Etatowe uzbrojenie pododdziałów ogólnowojskowych wraz z wozami bojowymi**	**44**
2.	Etatowe uzbrojenie bez wozów bojowych.	0
3.	Etatowe uzbrojenie bez sprzętu ciężkiego poszerzone o przenośne środki przeciwpancerne i zestawy artyleryjskie.	18
4.	Etatowe uzbrojenie pododdziałów ogólnowojskowych wraz z czołgami	12
5.	Inne	8

23. Jakie formy szkoleniowe mają, według Pana, najbardziej efektywny wpływ na działanie grup bojowych?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	Szkolenie cykliczne w komponentach narodowych	**41**	14	12	15
2.	Szkolenie z dowództwem grup bojowych i dowództwami elementów podległych	16	**36**	17	13
3.	Szkolenia praktyczne wojskami	12	18	17	**35**
4.	Szkolenia przygotowawcze do określonej misji	13	14	**36**	19

24. W jakich etapach, według Pana, spośród wymienionych powinien przebiegać proces przygotowania grup bojowych?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	a) określenie komponentów składowych grupy bojowej; b) szkolenie w ramach planu przygotowania, do osiągnięcia gotowości; c) kontrola stanu utrzymywania gotowości bojowej do działania.	23	**24**	23	12
2.	a) stworzenie struktury oraz kontrybucji państw na wypadek użycia grupy; b) w przypadku zaistnienia konieczności organizowanie i szkolenie grupy z wcześniej wyznaczonych sił	**32**	26	20	4
3.	a) określenie struktury; b) szkolenie w ramach komponentów zadaniowych zarówno dowództw i wojsk, do osiągnięcia gotowości; c) utrzymywanie zdolności bojowej poprzez ćwiczenia zgodnie z przyjętym planem; d) szkolenie przygotowujące oraz czynności organizacyjne do określonej misji.	5	13	22	**42**
4.	a) określenie zadań do realizacji przez poszczególne kontyngenty narodowe; b) szkolenie w ramach narodowych systemów szkolenia; c) utrzymywanie gotowości swoich kontyngentów d) na sygnał po ześrodkowaniu się w określonym rejonie, przystąpienie do realizacji zadań mandatowych w rejonie operacyjnego przeznaczenia	17	22	15	**28**

25. Na podstawie dotychczasowych Pana doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w etapie zasadniczym (głównym) ?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-10 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 10 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny									
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
1.	szkolenie ogniowe	**14**	8	6	10	7	9	8	5	6	9
2.	taktyki z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego	5	6	5	5	6	7	6	9	11	**22**
3.	szkolenie z zakresu prowadzenia działań przeciwterrorystycznych	5	5	8	6	6	7	9	10	**13**	**13**
4.	szkolenie z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach	8	**14**	**13**	10	10	4	5	10	5	3
5.	szkolenie z zakresu wiedzy środowiskowej rejonów kryzysogennych	6	10	11	7	5	**14**	12	10	3	4
6.	prowadzenie ćwiczeń dowódczo sztabowych bez wojsk dot. operacji reagowania kryzysowego	7	**18**	10	10	8	9	7	7	3	3
7.	szkolenie funkcjonalne żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami	2	3	4	7	9	12	12	9	8	**16**
8.	szkolenie z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)	2	3	7	8	8	10	7	**16**	10	11
9.	szkolenie z zakresu force protection	0	8	6	8	9	7	13	9	**15**	7
10.	szkolenie językowe (j. angielski)	**19**	7	8	7	11	10	3	7	7	3

26. Na podstawie dotychczasowych Pana doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w procesie utrzymywania gotowości bojowej?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-10 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 10 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny									
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
1.	szkolenie ogniowe	9	9	9	8	7	8	5	6	8	**13**
2.	taktyki z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego	7	7	4	8	8	6	5	12	8	**17**
3.	szkolenie z zakresu prowadzenia działań przeciwterrorystycznych	4	4	11	11	8	10	6	7	**14**	7
4.	szkolenie z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach	**16**	11	12	9	6	6	7	7	3	5
5.	szkolenie z zakresu wiedzy środowiskowej rejonów kryzysogennych	7	11	**14**	9	8	9	10	6	4	3
6.	prowadzenie ćwiczeń dowódczo sztabowych bez wojsk dot. operacji reagowania kryzysowego	3	6	6	6	6	7	9	8	11	**18**
7.	szkolenie funkcjonalne żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami	2	8	9	9	7	6	10	**12**	10	9
8.	szkolenie z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)	2	3	7	8	11	9	10	8	10	**14**
9.	szkolenie z zakresu force protection	3	6	4	5	10	12	**14**	9	11	8
10.	szkolenie językowe (j. angielski)	**19**	7	7	10	9	13	6	4	3	4

27. Na podstawie dotychczasowych Pana doświadczeń w przygotowaniu i działaniu w ramach PKW, na jakiej tematyce szkoleniowej powinno być skupione szkolenie grup bojowych UE w procesie przygotowania do określonej misji (po podjęciu decyzji o ich użyciu)?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-10 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 10 najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny									
		1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
1.	szkolenie ogniowe	4	4	8	5	**10**	9	8	5	4	8
2.	taktyki z zakresu działania wojsk podczas operacji reagowania kryzysowego	4	6	3	10	8	11	6	7	4	**12**
3.	szkolenie z zakresu prowadzenia działań przeciwterrorystycznych	1	2	9	10	**12**	6	9	5	7	3
4.	szkolenie z zakresu wiedzy ogólnej o współczesnych zagrożeniach	9	**12**	9	11	4	4	1	4	1	3
5.	szkolenie z zakresu wiedzy środowiskowej rejonów kryzysogennych	3	**11**	10	5	4	7	9	8	4	5
6.	prowadzenie ćwiczeń dowódczo sztabowych bez wojsk dot. operacji reagowania kryzysowego	**10**	9	8	7	6	6	3	7	5	3
7.	szkolenie funkcjonalne żołnierzy zgodnie z przewidywanymi stanowiskami	3	4	5	5	9	5	10	8	10	**14**
8.	szkolenie z zakresu wsparcia i zabezpieczenia działań (medyczne, inżynieryjne, współdziałanie z QRF, oznakowanie rejonów, itp.)	1	3	2	5	9	8	9	8	**18**	12
9.	szkolenie z zakresu force protection	2	5	3	9	6	**13**	6	7	9	10
10.	szkolenie językowe (j. angielski)	**21**	8	7	8	6	6	5	3	3	5

Ponadto duża część respondentów (32%) wskazywała iż głównymi czynnościami realizowanymi w tym etapie przygotowania grup bojowych są czynności organizacyjne w tym takie jak:

- zorganizowanie i wysłanie grupy przygotowawczej w rejon przyszłych działań;
- szkolenie z zakresu charakteru przyszłych działań;
- szkolenie z zakresu sytuacji politycznej, demograficznej, religijnej, socjologicznej, gospodarczej w rejonie przyszłych działań;
- doposażenie indywidualne żołnierzy;
- dodatkowe szczepienia ochronne;
- planowanie działań w stosunku do otrzymanego zadania;
- przygotowanie rozkładu przerzutu.

28. Gdzie, Pana zdaniem, głównie powinien być realizowany proces szkolenia grup bojowych?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	**Na terenie państwa wiodącego**	**38**
2.	Na terenie każdego innego państwa należącego do UE	20
3.	Na terenie każdego innego państwa nie koniecznie należącego do UE	17
4.	Na terenie państwa ogarniętego kryzysem	7

29. Jaka forma prowadzenia szkolenia w ramach przygotowania grup bojowych, Pana zdaniem, była by najefektywniejsza?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	W kontyngentach narodowych	11
2.	W komponentach specjalistycznych (np. logistyka razem, dowództwo operacyjne razem, pododdziały bojowe razem)	21
3.	**Całością grupy**	**50**

30. W jakich ośrodkach szkoleniowych, Pana zdaniem, powinien być realizowany proces szkolenia grup bojowych?

(Przy wybranej odpowiedzi wstaw "x").

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	W centrach przygotowawczych do misji pokojowych	34
2.	**W ośrodkach szkolenia poligonowego**	**45**
3.	W uczelniach, szkołach wojskowych	3

31. Jakie, według Pana, formy szkoleniowe najbardziej wpływają na utrzymanie gotowości do jak najszybszego podjęcia działań?

(Wpisz do kratek rangę w skali 1-4 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 4 najwyższa)

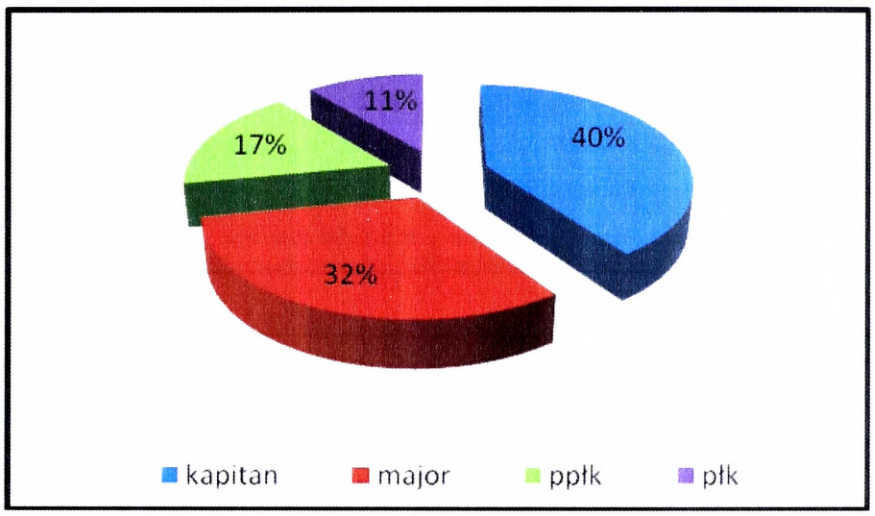
Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny			
		1	*2*	*3*	*4*
1.	Szkolenia cykliczne w komponentach narodowych	17	21	**39**	5
2.	Szkolenia cykliczne w komponentach zadaniowych	6	**39**	18	19
3.	Szkolenie dowództw i sztabów w rejonie ćwiczenia bez wojsk	19	11	14	**38**
4.	Szkolenie w rejonie ześrodkowania całością grupy	**37**	10	16	19

Załącznik 1.2

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RESPONDENTÓW

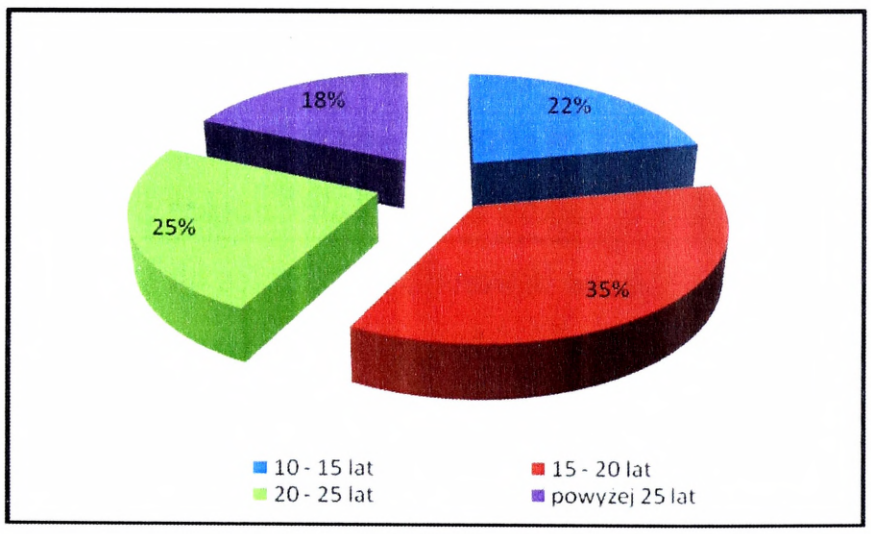
Wykres 1.2.1

Charakterystyka respondentów według stopnia wojskowego



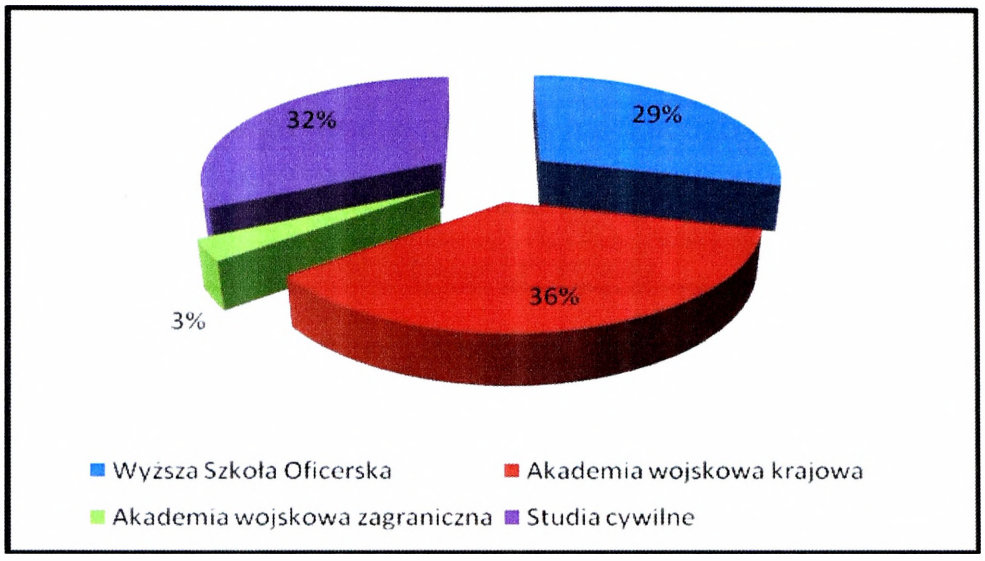
Wykres 1.2.2

Charakterystyka respondentów według stażu służby wojskowej



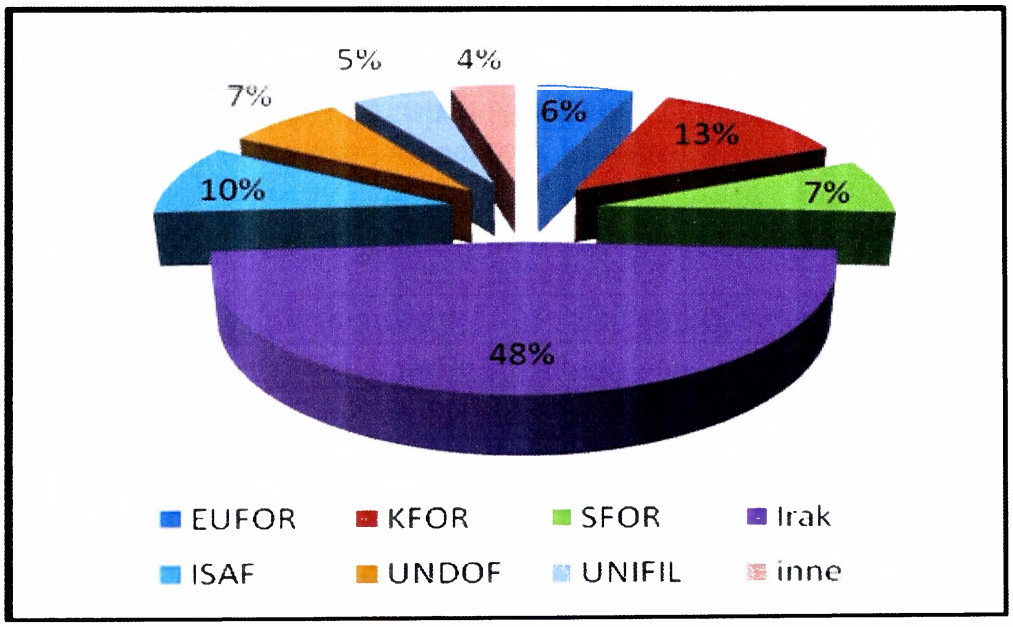
Wykres 1.2.3

Charakterystyka respondentów według ukończonej uczelni



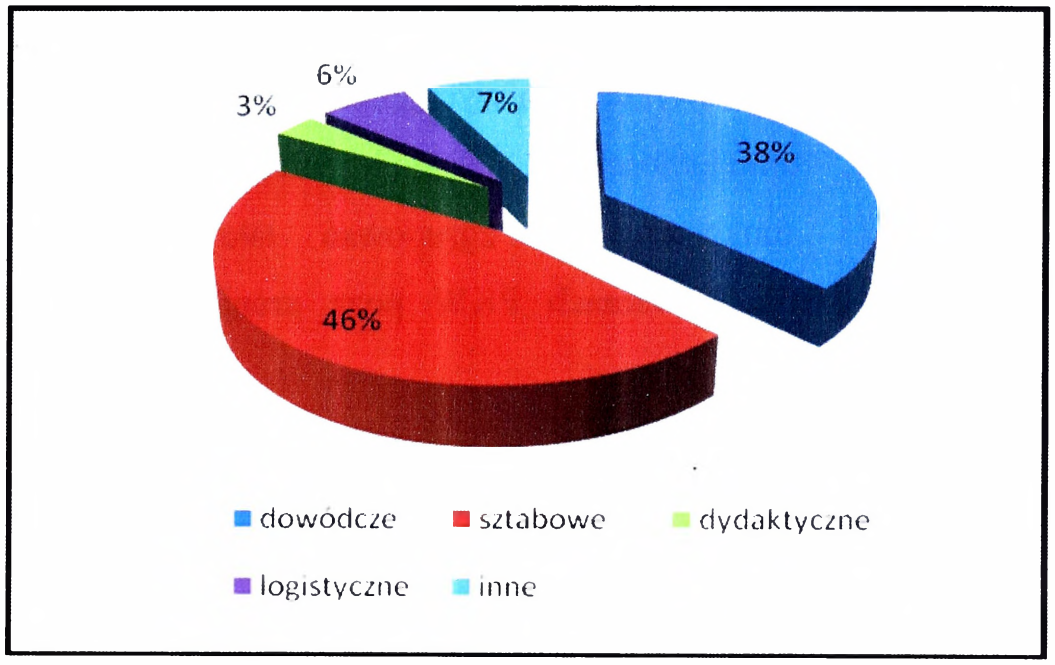
Wykres 1.2.4

Charakterystyka respondentów według udziału w misji PKW



Wykres 1.2.5

Charakterystyka respondentów według zajmowanego stanowiska podczas udziału w misji w ramach PKW



Analiza uzyskanych wyników badawczych dotyczących charakterystyki respondentów wskazuje, że wśród badanej kadry przeważali oficerowie w stopniu kapitana i majora. Stanowili oni 65% próby badawczej.

Respondent ankiety to najczęściej oficer młodszy z ponad 15 letnim stażem wojskowym, który ukończył akademię wojskową a często dodatkowo studia podyplomowe.

Ze względu na charakter oraz tematykę pracy, próba badawcza celowo została zawężona do oficerów posiadających doświadczenie w działaniach w ramach PKW poza granicami kraju. Wszyscy respondenci byli uczestnikami operacji pokojowych, stabilizacyjnych lub reagowania kryzysowego. Z analizy danych metrycznych wynika, że większość z respondentów brała udział w misji stabilizacyjnej w Iraku w terminie od 2004 roku do roku 2008. Stanowili oni 48% próby badawczej. Z kolei, ze względu na zajmowane stanowisko podczas pełnienia obowiązków w ramach PKW, najliczniejszą grupę stanowili oficerowie pionu sztabowego – 46% oraz dowódczego 38% co łącznie stanowił 84% próby badawczej.

Reasumując, największą grupę w próbie badawczej stanowią oficerowie młodsi z ponad 15 letnim stażem służby, absolwenci krajowej akademii wojskowej,

uczestnicy misji w ramach PKW na stanowiskach sztabowych lub dowódczych. Stanowią oni **37%** ankietowanych. Kolejną znaczną grupę stanowią oficerowie starsi powyżej 20 lat służby z wykształceniem wojskowym, pełniącym służbę na stanowiskach sztabowych i dowódczych w ramach PKW. Stanowili oni **20,7%** ankietowanych. Można z tych danych wyciągnąć wniosek, że respondenci posiadają głęboką wiedzę, umiejętności i doświadczenie związane z problematyką przygotowania i funkcjonowania zgrupowań taktycznych i zadaniowych, realizujących działania w ramach PKW poza granicami kraju w środowisku wielonarodowym.

Załącznik 2.1

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

WYWIAD EKSPERCKI

WARSZAWA **2008**

Siły Zbrojne RP wykonują różnorodne zadania poza granicami kraju, wynikające ze zobowiązań wobec Sojuszu NATO, ONZ, a także Unii Europejskiej. Realizacja zadań w ramach tych zobowiązań posiada charakter działań pokojowych, stabilizacyjnych lub policyjnych. Dotychczas do każdej operacji tworzono odmienne zgrupowania taktyczne, zdolne do realizacji postawionych zadań. W Unii Europejskiej, na podstawie przyjętej 12 grudnia 2003 roku Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa (European Security Strategy) oraz Celu Operacyjnego UE (European Headline Goal 2010), trwają prace nad utworzeniem grup bojowych Unii Europejskiej, które w swojej istocie mają być jednostkami bojowymi o potencjale militarnym (od 1.500 do 2.500 żołnierzy). Trzonem tych sił ma być pododdział, o potencjale batalionu, wzmocniony jednostkami wsparcia i zabezpieczenia działań, zdolny do szybkiej reakcji w obszarach objętych kryzysem w znacznej odległości od granic UE.

Polska wspólnie z Niemcami, Słowacją, Litwą i Łotwą prowadzi pracę związane z przygotowaniem jednej z grup bojowych Unii Europejskiej, co jest praktycznym wyrazem zaangażowania RP w Europejską Politykę Bezpieczeństwa i Obrony.

W obszarze powyższej problematyki powstaje w AON rozprawa doktorska nt.: "Przygotowanie grup bojowych sił reagowania Unii Europejskiej do udziału w operacjach reagowania kryzysowego", która jest realizowana w ramach projektu badawczego promotorskiego, finansowanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przyjęta przez autora metodyka prowadzonych badań przewiduje przeprowadzenie wywiadu z ekspertami w dziedzinie obronności w celu zebrania opinii w przedmiocie badań.

W związku z powyższym autor uprzejmie prosi Pana o wyrażenie swoich opinii dotyczących następujących kwestii – problemów wyrażonych w postaci pytań:

1. Jakie doświadczenia nabyte podczas udziału w dotychczas prowadzonych działaniach PKW mogą zostać wykorzystane w przygotowaniu polskiej grupy bojowej?
2. Czy Pana zdaniem przygotowanie grup bojowych UE powinno być jedno czy wieloetapowe, a jeżeli wieloetapowe to biorąc pod uwagę ich wielonarodowy charakter, jakie to powinny być etapy?

3. Czy istnieje potrzeba ujednolicenia przygotowań grup bojowych poprzez udział tych sił w wyspecjalizowanych ośrodkach szkoleniowych UE, czy też każde z państw powinno przygotowywać samodzielnie swoje kontyngenty, kierując się programem przygotowanym przez dowództwo grupy bojowej?

4. Biorąc pod uwagę szeroki wachlarz możliwych zadań grup bojowych, proszę wyrazić opinię, jak utrzymać zdolność grupy bojowej do prowadzenia działań?

Dziękuję

Załącznik 2.2

SPRAWOZDANIE Z BADANIA OPINII EKSPERTÓW

I. Temat badań: Przygotowanie grup bojowych sił reagowania Unii Europejskiej do udziału w operacjach reagowania kryzysowego.

II. Metody badawcze: Metoda ocen ekspertów.

III. Cel badań: uzyskanie materiału faktograficznego, na podstawie opinii doświadczonych oficerów oraz wysokiej klasy specjalistów w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności, dotyczącego najważniejszych problemów związanych z operacjami reagowania kryzysowego z potencjalnym udziałem grup bojowych UE oraz postulowanych kierunków rozwoju procesu ich przygotowania.

IV. Czas badań: październik 2008r. – czerwiec 2009r.

V. Opis przebiegu badań:

Badania przeprowadzono wśród 5 ekspertów reprezentujących:

Eksperci z Akademii Obrony Narodowej:

- Profesor AON;
- Profesor AON;
- Adiunkt IWLąd.

Przedstawiciele jednostek operacyjnych:

- Dowódca dywizji (oficer dowodzący MND CS podczas operacji stabilizacyjnej w Iraku).

Przedstawiciele dowództw SZ RP:

- Oficer Zarządu Planowania Operacyjnego P 5 Sztabu Generalnego Wojska Polskiego (dowódca brygadowej grupy bojowej podczas operacji stabilizacyjnej w Iraku).

Badania prowadzone były przy wykorzystaniu kwestionariusza wywiadu eksperckiego zawierającego cztery pytania wymagających wyrażenia osobistych poglądów ekspertów.

Na podstawie uzyskanych opinii można sformułować następujące generalne wnioski:

W odniesieniu do pytania pierwszego:

Siły zbrojne RP są w korzystnej sytuacji, ponieważ posiadają już bogaty bagaż doświadczeń wynikających z dotychczasowego zaangażowania w różnego rodzaju misje zagraniczne pod auspicjami i w ramach wielu organizacji międzynarodowych lub sojuszniczych. Wszystkie doświadczenia są bezcenne w procesie projektowania i przygotowania grup bojowych UE, zwłaszcza w zakresie planowania struktury oraz kompozycji niezbędnych elementów wchodzących w skład grupy bojowej oraz prowadzenia działań w środowisku cywilnym, przy wykorzystaniu elementów oddziaływania niekinetycznego.

Planowanie kontrybucji poszczególnych państw jest decyzją polityczną, na którą wojskowi nie mają wpływu, natomiast planowanie elementów ugrupowania bojowego jest w gestii specjalistów z zakresu wojskowości. Dlatego, według ekspertów, należy przede wszystkim wykorzystywać procedury wypracowane podczas formowania kolejnych zmian PKW Irak. Przewartościowaniu musi jednak ulec podejście w przygotowaniu i organizowaniu struktur, wyrażające się przewagą aspektu jakościowego nad ilościowym oraz zdolności operacyjnych nad wielkością grupy. Ponadto we wszelkiego rodzaju działaniach w środowisku asymetrycznym, niezwykle istotnym jest tworzenie elementów oddziaływujących bezpośrednio na ludność cywilną, która staje się środkiem ciężkości w operacjach reagowania kryzysowego w części działań na rzecz wsparcia pokoju, które w opinii ekspertów, będą główna domeną działalności operacyjnej grup bojowych UE. Elementy CIMIC, operacji informacyjnych i psychologicznych, stanowić powinny bardzo ważny element ugrupowania grup bojowych. Powinny być to elementy profesjonalnie przygotowane, z fachowcami nawet spoza sił zbrojnych, zapewniające przepływ informacji w środowisku cywilnym, reagujące na potrzeby lokalnej ludności oraz stwarzające przewagę w sferze informacyjnej wojskom wchodzącym w skład grupy bojowej.

Ponadto w świetle doświadczeń z dotychczas prowadzonych działań PKW, eksperci wskazywali na potrzebę wykształcenia wśród żołnierzy świadomości środowiska konfliktu asymetrycznego. Jest to jeden z najistotniejszych czynników

decydujących o sukcesie w operacjach reagowania kryzysowego, kiedy potrafi się odpowiednio przygotować żołnierzy do realizacji **zadań bojowych** w ramach konfliktu „wśród ludzi" a nie „między ludźmi", tak jak tradycyjnie przygotowuje się wojsko.

Eksperci wskazywali także na potrzebę doskonalenia wszelkich procedur standardowych dla środowiska wojskowego. Ważne aby te zasady i procedury, zwłaszcza w działaniu w środowisku wielonarodowym, znalazły miejsce w codziennej praktyce funkcjonowania wojsk, również pozaoperacyjnego.

Nie bez znaczenia także jest istotny bagaż doświadczeń w zakresie dowodzenia i współdziałania w środowisku wielonarodowym. W środowisku, które wymaga nie tylko zrozumienia ale i „wyrozumienia", niezbędna jest nie tylko wiedza dotycząca sposobu działania partnera, ale i często uwzględnienie odmiennego sposobu prowadzenia działań i znajdowania kompromisów co w aspekcie kooperacji często będzie warunkiem osiągania celów operacji.

W odniesieniu do pytania drugiego:

Wszyscy eksperci wyrazili opinię, że proces przygotowania powinien odbywać się w etapach. W pierwszym etapie, wskazywano na potrzebę wyznaczenia i wyodrębnienia wojsk i elementów przeznaczonych do udziału w grupie bojowej oraz określenie zakresu uczestnictwa, standartowych procedur, wyposażenia i podziału kompetencji poszczególnych komponentów wchodzących w skład grupy bojowej. Niezwykle istotnym w tym etapie jest, według ekspertów, stworzenie dowództwa grupy bojowej wraz z kluczowymi osobami wchodzącymi w skład sztabu, który w dalszej kolejności przejmie odpowiedzialność za proces przygotowania i zgrania całości grupy bojowej.

W następnej kolejności wskazywano na potrzebę przygotowania narodowego zadeklarowanego potencjału przy jednoczesnym uwzględnieniu jednakowych procedur, w oparciu o narodowe ośrodki i szczegółowe własne plany ale uwzględniające wyznaczone przez dowództwo grupy bojowej cele i terminy. Czas trwania tego etapu eksperci wskazali na **od 4 do 6 miesięcy**.

Niektórzy eksperci w tym etapie wskazywali na potrzebę wyłączenia elementów tworzących grupę bojową ze struktur etatowych jednostek i zgromadzenia

całości w jednym miejscu, w celu przeprowadzenia szkolenia zgrywającego w komponentach narodowych lub w późniejszym terminie wielonarodowym.

Jednocześnie wskazywano, że podczas przygotowania poszczególnych zmian PKW Irak, często błędnie tworzono krótkie zgrupowania poligonowe przed czasem osiągnięcia gotowości, które nie zapewniły optymalnego przygotowania całości grupy. Ponadto, eksperci wskazywali, że błędem popełnianym podczas przygotowań do misji Irackich było kierowanie niektórych komponentów lub specjalistów do szkolenia bezpośrednio przed zgrupowaniem przygotowującym do certyfikacji, co miało miejsce w przypadku pododdziałów lotnictwa WL, żandarmerii wojskowej, elementów CIMIC, oraz SKW.

Kolejnym etapem powinno być przygotowanie całości grupy bojowej w jednym miejscu, trwające **od 3 do 4 miesięcy**, podczas którego problematyka szkoleniowa skupiać się powinna na osiągnięciu zdolności do działania w szerokim zakresie operacji reagowania kryzysowego oraz zgraniu poszczególnych elementów ugrupowania grupy. Eksperci wskazywali na fakt zakończenia tego etapu przygotowania ćwiczeniem certyfikującym, prowadzonym przez nadrzędny element dowodzenia UE.

W przypadku przygotowania tak skomplikowanych i specyficznych elementów funkcjonalnych jakim są grupy bojowe UE, według ekspertów, ważne jest stałe utrzymanie odpowiedniej zdolności do wykonywania zadań określonych w deklaracji petersberskiej, dlatego też należy stale, podczas trwania dyżuru grupy bojowej, zapewnić możliwość monitorowania i kontrolowania gotowości do realizacji zadań bojowych. Proces przygotowania grup bojowych UE kończyć się powinien dopiero po podjęciu decyzji przez upoważnione struktury Unii Europejskiej w sprawie użycia grupy bojowej w określonej operacji. W takim przypadku grupa bojowa musi posiadać zgrany system dowodzenia, logistyczny, a proces szkolenia powinien być zakończony. Dowództwo grupy bojowej powinno posiadać zorganizowany system szybkiego powiadamiania i ukompletowania. Grupa bojowa, całkowicie ukompletowana znajdować się powinna w swoich rejonach wyczekiwania do przerzutu.

W odniesieniu do pytania trzeciego:

Według założeń UE grupy bojowe powinny być gotowe do realizacji pełnego spektrum zadań wynikających z deklaracji petersberskich związanych z udzielaniem pomocy humanitarnej, zadaniami ratowniczymi, zadaniami utrzymania pokoju, realizacji zadań w zarządzaniu kryzysowym oraz zadaniami tworzenia pokoju (w uzasadnionych przypadkach zadania wymuszania pokoju). Szeroki zakres zadań i wymogów stawianych przez UE w stosunku do grup bojowych sprawia, iż przygotowanie GB ze zdolnościami „uniwersalnymi", rozpatrując chociażby podział na operacje o charakterze kinetycznym i nie kinetycznym, będzie trudne. Tworzenie ośrodków „unijnych" byłoby kosztowne, dlatego zasadnym jest rozpatrzenie organizowania szkolenia specjalistycznego we wszystkich etapach przygotowania grupy bojowej w oparciu o posiadaną już bazę szkoleniową w państwach członkowskich UE oraz państwach spoza Unii, deklarujących swój wkład w projekt grup bojowych (ośrodki zurbanizowane, górskie, JTLS, inne) w zależności od ich możliwości szkoleniowych.

Wszyscy eksperci zwrócili uwagę na fakt podziału okresu przygotowawczego na etapy przygotowujące poszczególne komponenty oraz integrującego całość grupy bojowej, przy czym o szczegółowym rozwiązaniu w zakresie form, terminów i metod szkolenia w tym wykorzystania istniejących ośrodków szkoleniowych, powinno decydować państwo wiodące (framework).

W odniesieniu do pytania czwartego:

Zasadniczym sposobem utrzymania zdolności grupy bojowej do prowadzenia działań jest utrzymanie odpowiedniego reżimu czasowego na podjęcie działań. Dyżur grupy bojowej wynosi 6 miesięcy. Głównymi przedsięwzięciami pozwalającym na stałe utrzymanie możliwości do prowadzenia działań jest zorganizowanie odpowiedniego cyklu prowadzenia ćwiczeń dowódczo sztabowych zgodnie z harmonogramem opracowanym przez Komitet Wojskowy UE lub Sztab Wojskowy, ale też poprzez samo dowództwo grupy bojowej oraz systemu kontroli pododdziałów.

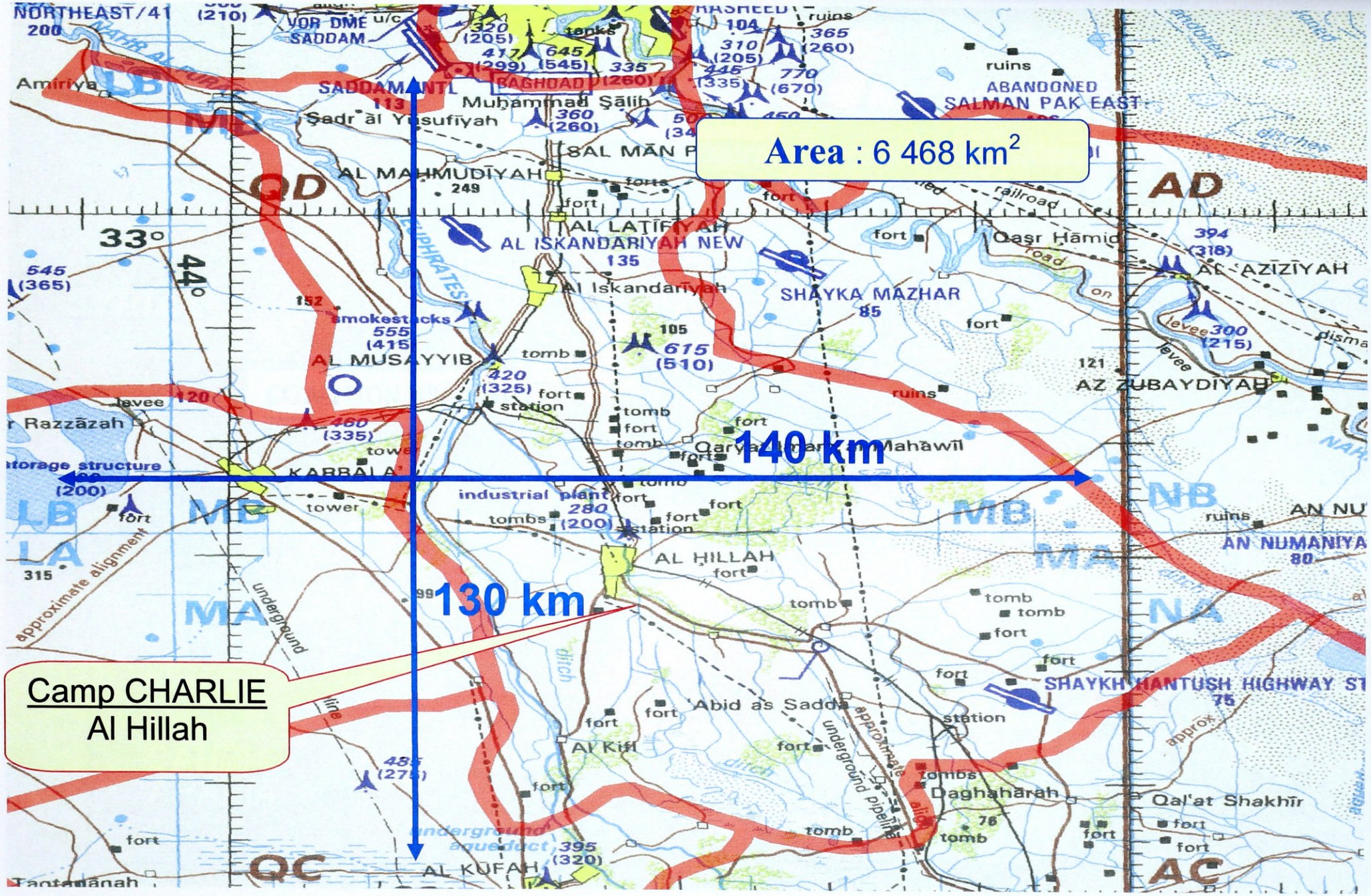
Po przeanalizowaniu opinii ekspertów można wskazać na pewne szczegółowe rozwiązania polegające na określeniu 2-3 dniowego reżimu pozostawania w gotowości dowództwa operacyjnego grupy bojowej i dowództw pododdziałów wchodzących

w jej skład. Czas ten powinien pozwolić zainicjować planowanie szczegółowe przyszłej operacji. Niedogodnością w tego typu rozwiązaniu wydaje się być potrzeba utrzymywania większości stanu osobowego dowództwa operacyjnego w jednym miejscu, w trybie zmianowości i w oparciu o funkcjonowanie stałej dyżurnej służby operacyjnej. Potrzeba taka jest podyktowana terminem osiągnięcia pełnej gotowości do działania w terminie około dwóch tygodni.

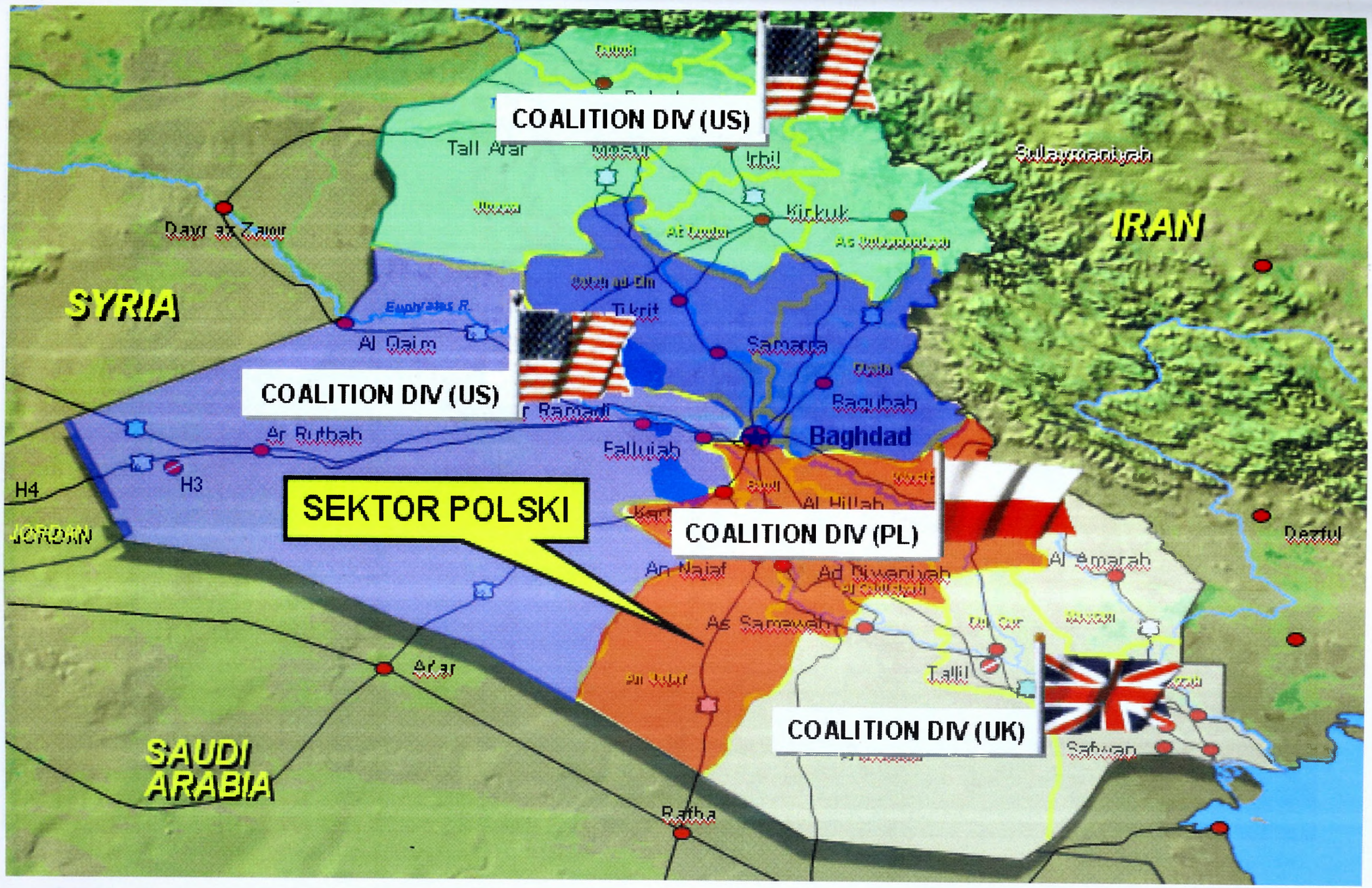
Wymienione elementy powinny w trybie miesięcznym przeprowadzać sprawdzenie funkcjonalności systemu dowodzenia formami według decyzji państwa wiodącego (treningi sztabowe, ćwiczenia dowódczo – sztabowe). Poszczególne elementy ugrupowania powinny doskonalić zdolności zgodnie ze swoim przeznaczeniem w macierzystych jednostkach. Według decyzji dowódcy grupy bojowej powinny one być poddawane sprawdzianom przez jego zespół w taki sposób, aby w czasie dyżuru każdy element weryfikowany był dwukrotnie.

Przedstawione opinie ekspertów w odniesieniu do przygotowania grup bojowych Unii Europejskiej, wskazują na potrzebę przygotowania ich do działania w złożonym środowisku, w sytuacjach trudnych do przewidzenia. Potwierdzają one ponadto hipotezę, że proces przygotowania grup bojowych powinien być realizowany w etapach stwarzających możliwość osiągnięcia gotowości poprzez poszczególne elementy narodowe wchodzące w skład grupy, a następnie zgranie całości pododdziału. Jednocześnie proces przygotowania powinien być zakończony dopiero po podjęciu decyzji o użyciu grupy bojowej. Ważnym przedsięwzięciem jest utrzymanie stałej gotowości do prowadzenia działań przez grupę bojową. W tym zakresie eksperci byli w stanie wskazać szczegółowe rozwiązania, polegające na częstotliwości prowadzonych kontroli.

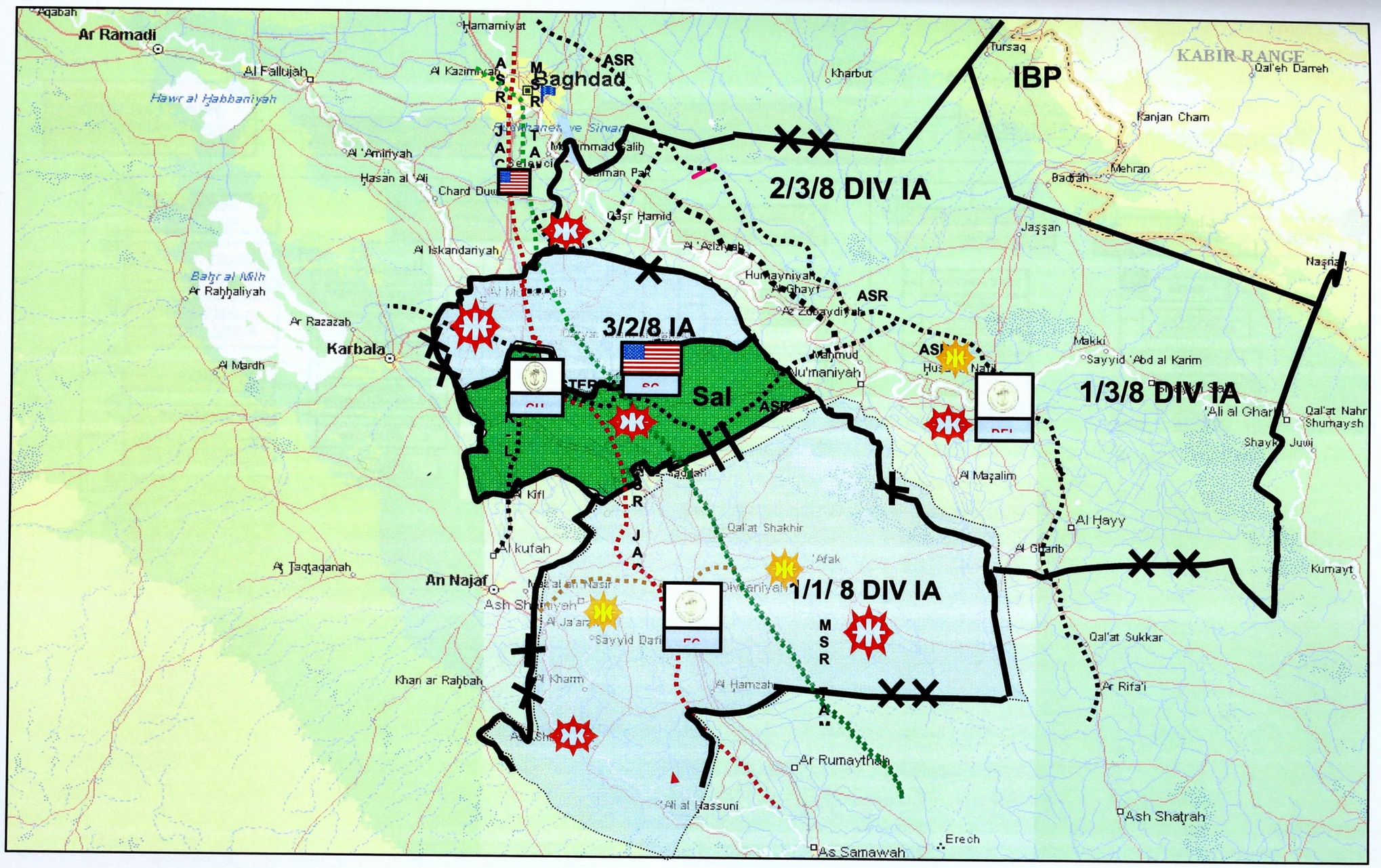
W wyniku przeprowadzenia wywiadu, została też potwierdzona przez ekspertów potrzeba wykorzystania doświadczeń z zakończonych oraz aktualnie prowadzonych operacji reagowania kryzysowego, co powinno być integralną częścią każdego etapu przygotowania grupy bojowej.



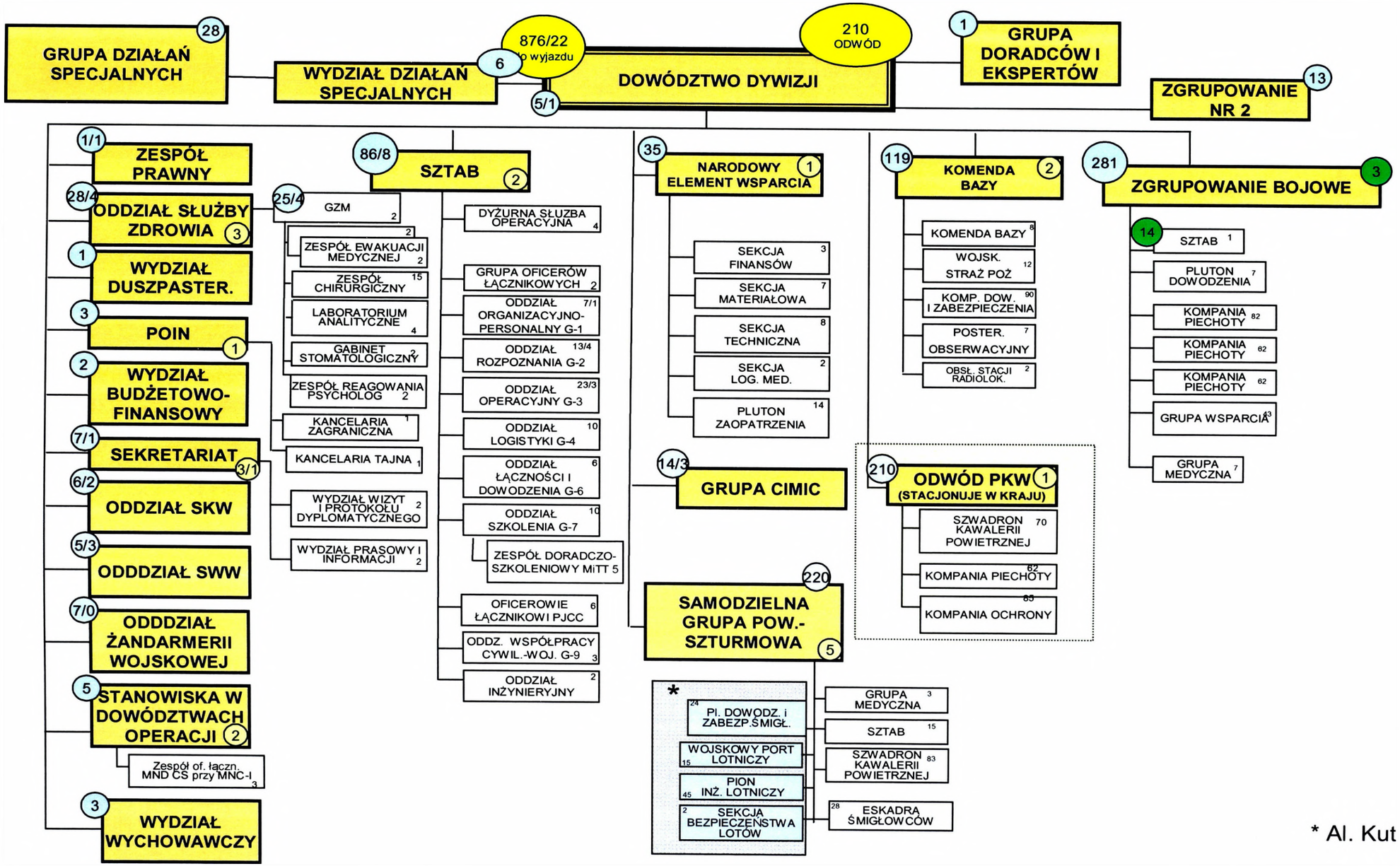
Źródło: na podstawie oprac. gen. Pawła Lamli, dowódcy BCT IV zmiany


COALITION DIV (US)
Tall Afar
Irbil
Sulaymaniyah
Kirkuk
IRAN
Dayr az Zaour
SYRIA
Euphrates R.
Tikrit
Al Qaim
COALITION DIV (US)
Samarra
Baqubah
Ar Ramadi
Ar Rutbah
Fallujah
Baghdad
H4
H3
SEKTOR POLSKI
JORDAN
COALITION DIV (PL)
Dezful
Al Amarah
An Najaf
Ad Diwaniyah
As Samawah
Talil
COALITION DIV (UK)
Safwan
Arar
SAUDI ARABIA
Ratha

Załącznik 4.2



Źródło: na podstawie wystąpienia ppłk Jacka Ostrowskiego na konferencji nt, Irak 2006 – osłona młodej demokracji, AON 2006.



Źródło: gen. dyw. A. Malinowski, Koncepcja szkolenia komponentów X zmiany PKW Irak.

Załącznik 6

HARMONOGRAM FORMOWANIA I SZKOLENIA GRUPY BOJOWEJ I ELEMENTU KOMENDANTA BAZY X ZMIANY PKW IRAK ETAPY SZKOLENIA

ETAP I: Przygotowawczy	ETAP II: Szkolenie specjalistyczne i zgrywające	ETAP III: Końcowy
do 15 października 2007	od 16 października 2007 do 20 grudnia 2007	od 12 stycznia do 20 stycznia 2008
GARNIZON STARGARD SZCZ.	SZCZECIN, OSPWL WĘDRZYN, OŚRODKI I CENTRA SZKOLENIA	GARNIZON STARGARD SZCZ.
STWORZENIE WARUNKÓW DO ROZPOCZĘCIA SZKOLENIA	OSIĄGNIĘCIE ZDOLNOŚCI DO WYKONYWANIA ZADAŃ W REJONIE ODPOWIEDZIAL-NOŚCI	OSIĄGNIĘCIE GOTOWOŚCI DO PRZEMIESZCZENIA X ZMIANY W REJON OPERACJI

HARMONOGRAM FORMOWANIA GRUPY BOJOWEJ
X ZMIANY PKW IRAK
ETAP I: PRZYGOTOWAWCZY

WRZESIEŃ

1. Opracowanie koncepcji.
2. Rozpoczęcie kwalifikacji.
3. Szkolenie poligonowe 2 bpzmot w ramach którego zrealizowano:
   - strzelania bojowe z broni strzeleckiej;
   - strzelania bojowe z broni pokładowej BWP;
   - prowadzenie działań w ramach misji stabilizacyjnej;
   - ćwiczenia w kierowaniu ogniem.

PAŹDZIERNIK

1. Apel ewidencyjny w dniu 16.10.2007r.
2. Przygotowanie bazy szkoleniowej
3. Szkolenie specjalistyczne.
4. Szkolenie kursowe w Ośrodkach Szkolenia.

BADANIA LEKARSKIE

HARMONOGRAM FORMOWANIA GRUPY BOJOWEJ
X ZMIANY PKW IRAK
ETAP II: SZKOLENIE SPECJALISTYCZNE I ZGRYWAJĄCE

LISTOPAD

1. Szkolenie do szczebla plutonu.
2. Szczepienia.
3. Szkolenie poligonowe na OSPWL WĘDRZYN, w ramach którego zostanie zrealizowane:
   - Sposoby działania na posterunku obserwacyjnym i kontrolnym w misjach pokojowych;
   - Przeszukiwanie terenu i obiektów;
   - Działanie konwojów i patroli (szczególnie w terenie zabudowanym);
   - Udział w akcjach prewencyjnych, blokowanie, panowanie nad tłumem oraz przeszukiwanie i postępowanie z zatrzymanymi;
   - Praktyczne stosowanie procedur MEDEVAC i CASEVAC;
   - Strzelania bojowe oraz sytuacyjne z broni strzeleckiej.
3. Szkolenie kursowe.

BADANIA LEKARSKIE

HARMONOGRAM FORMOWANIA GRUPY BOJOWEJ
X ZMIANY PKW IRAK
ETAP II i III: ZGRYWAJĄCY I KOŃCOWY

GRUDZIEŃ	STYCZEŃ
1. Udział w ćwiczeniu EUFRAT X. 2. Zakończenie szczepień. 3. Apel ewidencyjny. 4. Szkolenie kursowe. 5. Pobierania umundurowania i wyposażenia. 6. Urlop. **BADANIA LEKARSKIE**	1. Urlop. 2. Szkolenie kierowniczej kadry grupy bojowej na bazie doświadczeń dowódców poprzednich zmian. 3. Osiągnięcie gotowości do rotacji.

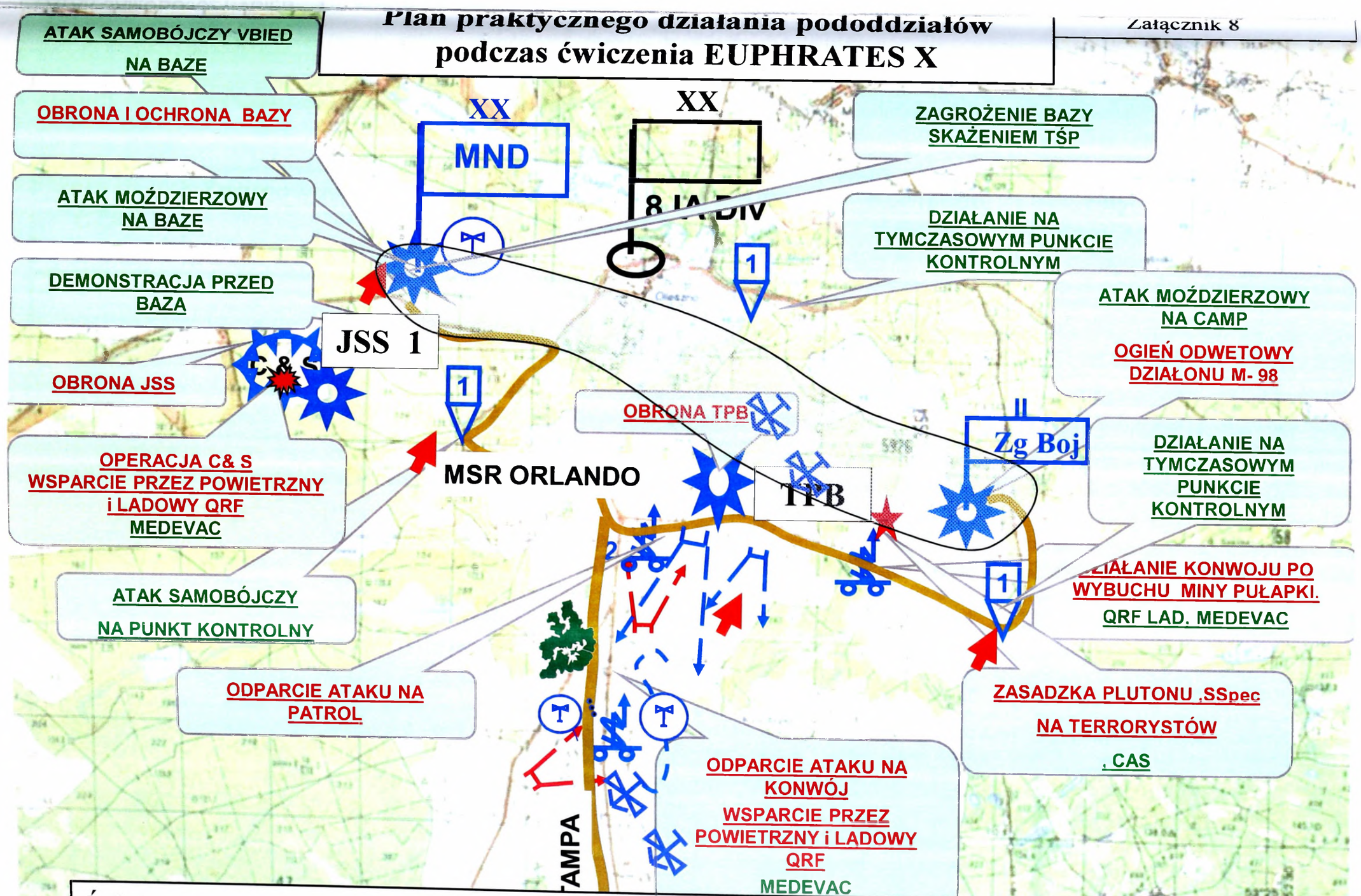
Załącznik 7

Założenia organizacyjno – programowe kursu dla dowództwa GB UE

Lp.	KOD	WYSZCZEGÓLNIENIE	UWAGI
1.		**Korpus osobowy (grupa osobowa):** oficerowie wyznaczeni do pełnienia obowiązków w dowództwach grup bojowych Unii Europejskiej. **Nazwa kursu:** „Grupy bojowe UE". **Kurs przeznaczony jest:** dla kierowniczej kadry dowództw grup bojowych UE. **Celem kursu jest:** przygotowanie do realizacji zadań kierowniczej kadry dowódczej grup bojowych pod względem operacyjno–taktycznym do realizacji możliwych operacji reagowania kryzysowego. **Miejsce:** Akademia Obrony Narodowej. **Czas trwania:** 2 tygodnie. **Charakterystyka kursu:** Kurs jest częścią przygotowania dowództw grup bojowych. W swojej istocie i treściach nauczania koncentruje się na problematyce planowania i organizowania, przez dowództwo grup bojowych, prawdopodobnych działań reagowania kryzysowego w tym organizowania działań o charakterze niekinetycznym. Jednocześnie przedmiotem nauczania są sposoby realizacji zadań w operacjach reagowania kryzysowego w tym zadań określonych poprzez misję petersberskie w złożonym środowisku wielonarodowym. Kurs realizowany będzie w dwóch częściach. Pierwsza dotyczyć będzie teoretycznych założeń funkcjonowania grup bojowych, a także prawnych aspektów prowadzenia działań przez zgrupowania wielonarodowe we współczesnych konfliktach zbrojnych. W drugiej części przeprowadzone zostaną praktyczne ćwiczenia z tematyki reagowania kryzysowego. Program kursu obejmuje następujące treści: - założenia wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (ESDP) oraz systemu prawnego UE, - podstawowe zależności między prawem międzynarodowym i bezpieczeństwem międzynarodowym a użyciem komponentu wojskowego UE - możliwości rozwiązywania sporów, konfliktów a także prowadzenia działań stabilizacyjnych na podstawie analizy współczesnych operacji reagowania kryzysowego, - wiadomości na temat genezy, potrzeb, możliwości i zasad działania grup bojowych UE, - właściwości grup bojowych UE, - Podstawy prawne prowadzenia działań w ramach kontyngentów wojskowych poza granicami kraju, - podstawy prawne w działaniu kontyngentów wojskowych pod auspicjami UE, - założenia planowania i organizowania działań reagowania kryzysowego, - podstawy organizowania i prowadzenia działań niekinetycznych. - rozwiązywanie potencjalnych problemów operacyjno–taktycznych w potencjalnym rejonie przyszłych działań. **Forma zaliczenia:** pozytywna ocena z egzaminu końcowego. **Założenia organizacyjno – programowe opracowuje:** szef Sztabu Generalnego WP w uzgodnieniu z dyrektorem Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego. **Program kursu opracowuje:** Akademia Obrony Narodowej. **Program kursu uzgadniany jest:** z dyrektorem Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego. **Program zatwierdza i wprowadza:** rektor - komendant AON. **Ukończenie kursu potwierdzone jest:** świadectwem ukończenia kursu. **Kurs finansowany jest:** w ramach corocznie przydzielanej dotacji dydaktycznej dla Akademii.	

Załącznik 8

Plan praktycznego działania pododdziałów podczas ćwiczenia EUPHRATES X



Źródło: Koncepcja działań praktycznych w ćwiczeniu certyfikującym X zmianę PKW Irak pk. Euphrates X, przeprowadzonym w terminie 7 – 14.12.2007 roku.

DZIAŁANIA PRAKTYCZNE
12.12.2007 (ŚRODA)

CZAS	Zgrupowowanie Bojowe	Samodzielna Grupa Pow-Szturmowa	Komenda Bazy	Siły Specjalne	Uwagi
PRAKTYCZNE EPIZODY					
07.00-08.00	Patrol ASR Tampa				
08.00-09.00	Eskorta obsady do PJCC	Powietrzna eskorta patrolu (2 x W-3)		Ochrona dcy MND CS	
09.00-10.00	Obrona TPB – odparcie ataku, KO moździerzy , QRF naziemny				Rotacja TPB 12.00-13.00
10.00-11.00	Ochrona i obrona JSS – obserwacja , patrole			Rozpoznanie obiektów	Rotacja JSS 121.00-13.00
09.00-10.00	Odparcie ataku moździerzowego na camp –strzelanie M-98, QRF powietrzny				
13.00-14.00	Konwój – osłona , strzelanie	Medevac powietrzny			
15.00-15.30	Powrotna eskorta z PJCC				
19.00-21.00	Cordon & Knock OPs			C & K Ops	2

12.12.2007 ŚRODA

XX
MND

XX
8 IA Div

BLOKADA DROGI NA TRASIE PATROLU

TERRORYŚCI W CAMPIE

JSS 1

C&S

OBRONA JSS

ODPARCIE ATAKU NA PATROL

OPERACJA C& S

OBRONA JSS 2

JSS 2

Zg Boj

NIEZADOWOLENIE SPOŁECZ NA TRASIE PATROLU DO PJCC

PATROL MSR TAMPA WYKRYCIE IED .

ZASADZKA PLUTONU US, ,SSpec

ODPARCIE ATAKU NA KONWÓJ

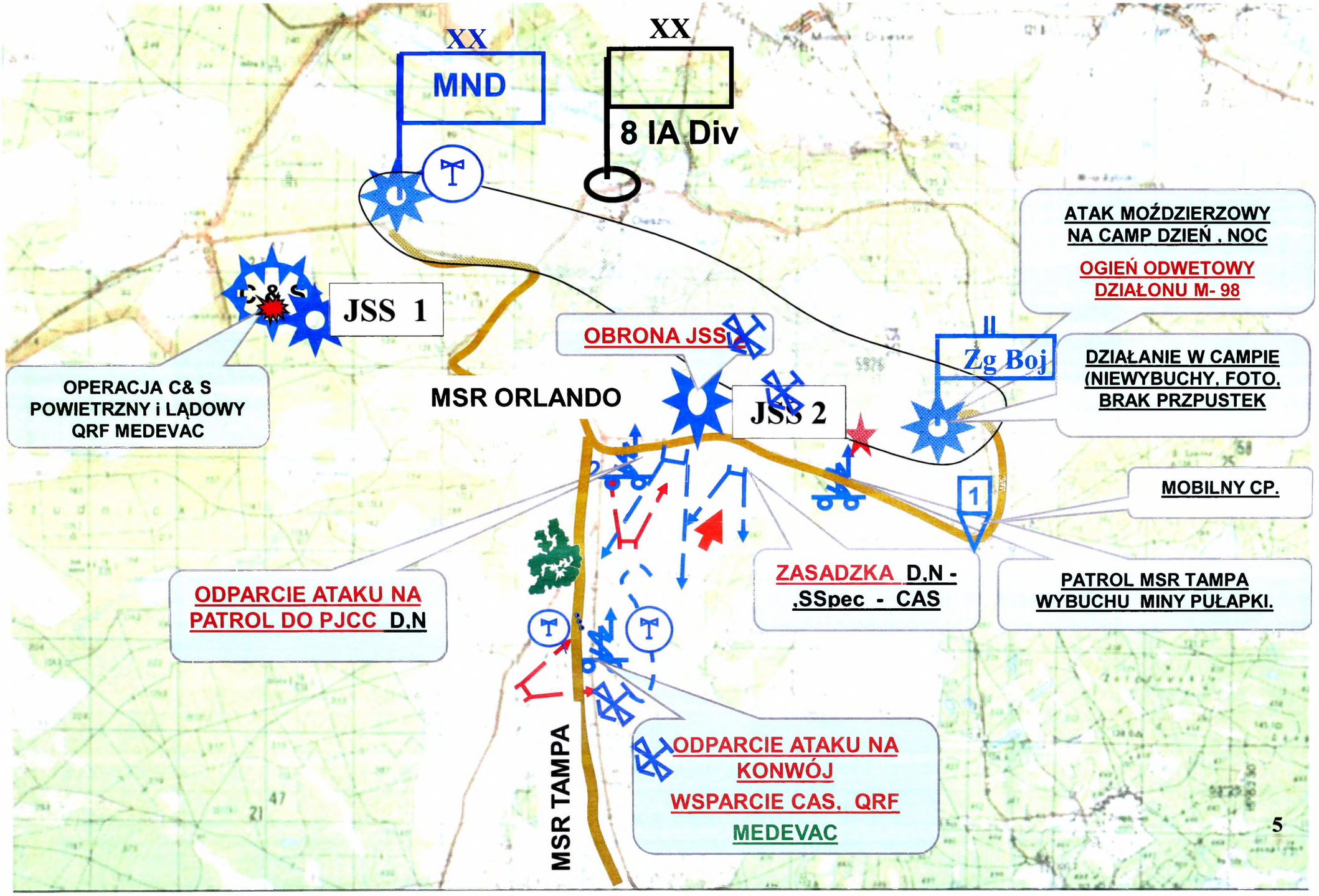
MEDEVAC

MSR TAMPA

DZIAŁANIA PRAKTYCZNE
13.12.2007 (CZWARTEK)

CZAS	Zgrupowowanie Bojowe	Samodzielna Grupa Pow-Szturmowa	Komenda Bazy	Siły Specjalne	Uwagi
PRAKTYCZNE EPIZODY					
07.00-08.00	Patrol MSR Tampa				Wybuch IED
08.00-09.00	Eskorta obsady do PJCC-strzelanie	Powietrzna eskorta patrolu (2 x W-3)			
09.00-10.00	Cordon & Search OPs	CAS, Medevac		C &S Ops	
10.30-11.00	Atak moździerzowy na bazę				
10.30-11.00	Obrona JSS 2 – strzelanie , KO M-98,	CAS	KO M-98	Ochrona dcy MND CS	
11.30-12.00	Atak na konwój – Strzelanie ,	QRF, Medevac		Rozpoznanie obiektów	
10.00-14.45	Działanie w campie (niewybuchy,fotografowanie, osobnicy bez przepustek				Konotop
20.00-20.30	Atak na eskorta z PJCC-strzelanie w nocy				
19.00–19.30				Zasadzka-strzelanie	
20.30-21.00	Atak moździerzowy na bazę				
20.30-21.00	Obrona JSS 2 – strzelanie w nocy , KO M-98,	CAS	KO M-98		

13.12.2007 CZWARTEK



DZIAŁANIA PRAKTYCZNE
14.12.2007 (PIĄTEK)

CZAS	Zgrupowanie Bojowe	Samodzielna Grupa Pow-Szturmowa	Komenda Bazy	Siły Specjalne	Uwagi
PRAKTYCZNE EPIZODY					
07.00–08.00	Patrol ASR Tampa				
08.00-09.00	Alarm chemiczny w campie				Samochód z TŚP na drodze
09.00-09.20	Atak moździerzowy na camp				
09.30-10.00	Operacja C & S' Ochrona JSS	CAS, QRF, Medevac		C & S Ops Ochrona VIP	
10.00-10.30	Obrona TPB- strzelanie , KO M-98	CAS	KO M-98	Ochrona VIP	
10.30-11.00	Atak na konwoju - strzelanie	QRF, CAS, Medevac		Ochrona VIP	
12.30-12.45	Zamieszki w rejonie JSS 1			Ochrona VIP	
13.00-13.30	Działanie na punkcie kontrolnym (MCP)			Ochrona VIP	Narkotyki
13.15-13.30	Praca w TOC (działanie w campie)	Praca w TOC			Padłe ptaki, tel.kom.
15.00-15.30	Obiad				
16.00-17.00	Zakończenie ćwiczenia				
16.30-17.00	Omówienie na gorąco (HWU)				

14.12.2007 PIĄTEK

XX
MND

XX
8 IA Div

JSS 1

OPERACJA C& S POWIETRZNY i LĄDOWY QRF MEDEVAC

OBRONA JSS 2

MSR ORLANDO

JSS 2

Zg Boj

ZAGROŻENIE BAZY SKAŻENIEM TŚP

ATAK MOŹDZIERZOWY NA CAMP DZIEŃ . NOC

OGIEŃ ODWETOWY DZIAŁONU M- 98

DZIAŁANIE W CAMPIE (NIEWYBUCHY, FOTO, BRAK PRZPUSTEK

MOBILNY CP., NARKOTYKI

1

ZASADZKA D.N - .SSpec - CAS

PATROL MSR TAMPA

ODPARCIE ATAKU NA PATROL DO PJCC D.N

MSR TAMPA

ODPARCIE ATAKU NA KONWÓJ
WSPARCIE CAS. QRF
MEDEVAC

PROGRAM SZKOLENIA KOMPANII PIECHOTY W RAMACH PRZYGOTOWANIA ZGRUPOWANIA BOJOWEGO X ZMIANY PKW W REPUBLICE IRAKU NA PODSTAWIE PROGRAMU SZKOLENIA ZGRUPOWANIA BOJOWEGO X ZMIANY PKW W REPUBLICE IRAKU OPRACOWANEGO PRZEZ 12 BZ DLA BATALIONU PIECHOTY PRZYGOTOWUJĄCEGO SIĘ DO MISJI POKOJOWEJ W RAMACH X ZMIANY PKW W REPUBLICE IRAKU

3. SZKOLENIE SPECJALISTYCZNE I ZGRYWAJĄCE

3. 1. SZKOLENIE KOMPANII PIECHOTY X ZMIANY PKW IRAK

3.1.1 CELE SZKOLENIOWE

1. Zgrać kompanie do:
a) prowadzenia działań taktycznych w rejonie misji;
b) prowadzenia rozpoznania terenu i obiektów w wyznaczonym obszarze działań;
c) wykonywania zadań ogniowych i przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego i logistycznego w rejonie misji;
2. Doskonalić wcześniej nabyte umiejętności w zakresie prowadzenia działań operacyjnych i stosowania procedur poznanych w okresie szkolenia drużyny.

3.1.2 PODSTAWY EDUKACJI OBYWATELSKIEJ I WYCHOWANIA WOJSKOWEGO

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
REGULAMINY		
7	Wewnętrzne ustalenia regulaminowo-organizacyjne PKW	1
RAZEM GODZIN		1

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:
a) zasady funkcjonowania i podstawowe wewnętrzne ustalenia PKW w Republice Iraku.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
	KSZTAŁCENIE OBYWATELSKIE	
13	**Terroryzm – współczesne zagrożenie**	**2**
15	**Zasady zachowania się żołnierzy w walce wynikające z międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych**	**2**
	RAZEM GODZIN	**4**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) zagrożenia współczesnego świata za szczególnym uwzględnieniem terroryzmu;
b) podstawowe zasady zachowania wynikające z międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
	DYSCYPLINA WOJSKOWA	
1	**Problematyka profilaktyczno – wychowawcza (godzina wychowawcza)**	**2**
2	**Analiza i ocena dyscypliny w pododdziale**	**2**
	RAZEM GODZIN	**4**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) prawa i obowiązki wynikające z ustawy o dyscyplinie;
b) podstawowe wiadomości na temat konsekwencji za najczęściej popełniane wykroczenia i przestępstwa;

UWAGA:

W miesięcznym podziale godzin szkoleniowych uwzględnić 1 godziny na problematykę profilaktyczno-wychowawczą (godziny wychowawcze) oraz 1 godzinę w każdym miesiącu na przedmiot „Dyscyplina wojskowa".

3.1.3. SZKOLENIE BOJOWE

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
GOTOWOŚĆ BOJOWA I MOBILIZACYJNA		
	Osiąganie WSGB podczas pobytu pododdziału poza MSD	3
RAZEM GODZIN		3

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć :

a) wykonać czynności alarmowe;
b) osiągnąć nakazaną gotowość bojową poza MSD;

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
TAKTYKA		
27	Techniki operacyjne w misjach pokojowych. Użycie siły przy wykonywaniu technik operacyjnych	2
28	Sposoby działania na posterunku obserwacyjnym i kontrolnym w misjach pokojowych	28
29	Zasady użycia siły w misjach pokojowych	2
30	Przeszukiwanie terenu i obiektów	30
31	Działanie konwojów i patroli (szczególnie w terenie zabudowanym)	58
32	Udział w akcjach prewencyjnych, blokowanie, panowanie nad tłumem oraz przeszukiwanie i postępowanie z zatrzymanymi	17
33	Zajęcia zgrywające pluton	30
48	Ćwiczenie zgrywające kompanię	40
70	Przewóz wojsk	20
RAZEM GODZIN		227

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) przeszukiwać ludzi i pojazdy;

b) ubezpieczać osoby przeszukujące;
c) działać na posterunku obserwacyjnym;
d) rozpoznawać i wskazywać cele;
e) reagować w sytuacjach zagrożenia.

Drużyna powinna umieć:

a) działać w ubezpieczeniu marszu i postoju;
b) działać jako pojazd eskorty w składzie konwoju;
c) działać w składzie ruchomego CP oraz jako zmiana w ramach stałego CP;
d) przeszukiwać obiekty i osoby;
e) uczestniczyć w akcjach prewencyjnych;
f) wykonywać zadania w różnych warunkach terenowych przy użyciu sprzętu noktowizyjnego.

Pluton powinien umieć:

a) prowadzić działania stabilizacyjne w rejonie misji;
b) przygotować i prowadzić obronę w różnych warunkach terenowych w dzień i w nocy;
c) przygotować i prowadzić natarcie w różnych warunkach terenowych w dzień i w nocy;
d) działać jako QRF.

Wykonywać:

a) zadania ogniowe (strzelania sytuacyjne);
b) przedsięwzięcia zabezpieczenia bojowego i logistycznego.

Kompania powinna umieć:

a) eskortować osoby i konwoje;
b) wykonywać patrole piesze lub na pojazdach w różnych warunkach terenowych w dzień i w nocy;
c) organizować i działać na ruchomym i stałym CP;
d) odpierać atak na CP;
e) przeszukiwać obiekty (budynki);
f) organizować obronę obiektu (budynku)
g) uczestniczyć w akcjach prewencyjnych.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
	TERENOZNAWSTWO	
1	**Posługiwanie się busolą i satelitarnym urządzeniem nawigacyjnym GPS**	**1**
3	**Posługiwanie się mapą z siatką kartograficzną UTM**	**2**

4	**Odnajdywanie charakterystycznych punktów w terenie oraz odczytywanie odległości i wysokości przedmiotów terenowych. Marsz według mapy i GPS**	**4**
RAZEM GODZIN		**7**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) posługiwać się mapą z siatką kartograficzną UTM;
b) posługiwać się busolą i GPS;
c) odczytywać odległości i wysokości przedmiotów terenowych;
d) wykonać marsz według mapy.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
SZKOLENIE OGNIOWE		
12	**Strzelania szkolne i bojowe z broni strzeleckiej**	**6**
17	**Strzelania sytuacyjne**	**103**
RAZEM GODZIN		**109**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) zasady prowadzenia ognia etatowej broni strzeleckiej z różnych postaw w dzień i w nocy z broni osobistej;
b) zasady prowadzenia ognia z pojazdów z miejsca i w ruchu w dzień i w nocy;
c) wykonać strzelania sytuacyjne z broni strzeleckiej i pokładowej wozów bojowych, w tym strzelania podczas ataku na bazę.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
ROZPOZNANIE I ARMIE OBCE		
9	**Struktury organizacyjne oraz uzbrojenie plutonu i kompanii państw stron konfliktu**	**1**

10	**Doktrynalne zasady prowadzenia podstawowych rodzajów działań bojowych plutonu i kompanii państw stron konfliktu**	**1**
13	**Charakterystyka zagrożeń niemilitarnych. Formy i metody ataków terrorystycznych**	**2**
RAZEM GODZIN		**4**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) strukturę organizacyjną, uzbrojenie i zasady działania kompanii państw stron konfliktu;
b) podstawowe zagrożenia oraz formy i metody działania terrorystów.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
ŁĄCZNOŚĆ		
2	**Przepisy korespondencji radiowej według przepisów NATO**	4
6	**Praca na radiostacjach przenośnych (pokładowych) oraz polowych aparatach telefonicznych**	7
RAZEM GODZIN		**11**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) przepisy prowadzenia korespondencji przez środki radiowe;
b) posługiwać się etatowym sprzętem łączności będącym na wyposażeniu pododdziału.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
INŻYNIERYJNO - SAPERSKIE		
6	**Postępowanie z ujawnionymi materiałami niebezpiecznymi, UXO, IED**	4

17	**Ogólna charakterystyka min państw uczestniczących w konflikcie, stosowanych w rejonie pełnienia misji pokojowej**	**2**
18	**Zasady bezpieczeństwa w rejonie pełnienia misji pokojowej ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia minowego, IED**	**3**
RAZEM GODZIN		**9**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) zasady rozpoznania oraz oznakowania miejsc wykrycia materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych;
b) rodzaje i sposoby używania min-pułapek;
c) zasady postępowania w przypadku znalezienia materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych;
d) zasady przestrzegania warunków bezpieczeństwa w obchodzeniu się z materiałami wybuchowymi i innymi przedmiotami niebezpiecznymi.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
OBRONA PRZED BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA		
2	**Posługiwanie się sprzętem i środkami ochrony przed bronią masowego rażenia znajdującymi się na indywidualnym wyposażeniu żołnierza**	**2**
3	**Sprawdzenie szczelności i dopasowania masek przeciwgazowych w atmosferze skażonej**	**1**
4	**Działanie na sygnał uprzedzenia o zagrożeniu skażeniami oraz alarmu o skażeniach zgodnie z zasadami obowiązującymi w NATO**	**1**
7	**Zasady (sposoby) oznakowania rejonów skażeń, skażonego sprzętu i uzbrojenia**	**1**
11	**Prowadzenie likwidacji skażeń przy pomocy etatowego sprzętu**	**2**
12	**Działanie po napotkaniu terenu skażonego i w terenie skażonym**	**2**
13	**Zasady postępowania w przypadku wystąpienia niskich dawek promieniowania**	**1**
RAZEM GODZIN		**10**

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) posługiwać się ISOPS, a w tym maską MP-5 oraz FOO-1 w ekstremalnych warunkach;
b) działać na sygnał uprzedzenia o zagrożeniu skażeniami oraz alarmu o skażeniach zgodnie z zasadami obowiązującymi w NATO;
c) prowadzić likwidację skażeń przy użyciu indywidualnego pakietu IPLSk;
d) prowadzić kontrolę radiologiczną z wykorzystaniem dawkomierza SOR/T-012;
e) dziać po napotkaniu terenu skażonego i w terenie skażonym oraz po wyjściu z niego;
f) oznakować obszar niebezpieczny, skażone UiSW oraz inne środki materiałowe (zasady wykorzystania zestawu);
g) stosować zasady ochrony wojsk przed skażeniami na wypadek wystąpienia niskich dawek promieniowania jonizującego;
h) stawiać zasłony dymne, maskować wojska oraz oślepiać przeciwnika;
i) zagrożenia stwarzane przez pociski z rdzeniem uranowym i sposoby postępowania w celu obniżenia tego zagrożenia;

Pododdział powinien sprawdzić szczelność i dopasowanie masek przeciwgazowych całego stanu osobowego w atmosferze skażonej.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
WYCHOWANIE FIZYCZNE		
2	Atletyka terenowa	2
4	Walka wręcz	3
10	Marsze	3
RAZEM GODZIN		8

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) utrzymywać na dotychczas osiągniętym poziomie ukształtowaną sprawność fizyczną;
b) doskonalić technikę walki wręcz.

3.1.4 SZKOLENIE LOGISTYCZNE

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
SZKOLENIE SANITARNE		
2	Udzielanie pierwszej pomocy porażonym i rannym z wykorzystaniem indywidualnego wyposażenia medycznego	2
3	Pierwsza pomoc w przypadku krwotoków, złamań, zatruć i urazów wielonarządowych	3
4	Zasady udzielania pierwszej pomocy i ewakuacji z pola walki	2
7	Zagrożenia epidemiologiczne i inne zagrożenia wynikające z pełnienia służby w odmiennych warunkach klimatycznych	1
RAZEM GODZIN		8

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) udzielić pierwszej pomocy medycznej;
b) znać procedury ewakuacji medycznej MEDEVAC/CASEVAC.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
BUDOWA I EKSPLOATACJA UZBROJENIA I SPRZĘTU WOJSKOWEGO		
20	Specyfika eksploatacji uzbrojenia i sprzętu wojskowego w rejonie konfliktu	2
RAZEM GODZIN		2

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni umieć:

a) wykonać czynności w poszczególnych rodzajach obsług technicznych;
b) zapobiegać i usuwać drobne niesprawności sprzętu.

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
DZIEŃ TECHNICZNY		
	Według ustaleń dowódcy pododdziału	7
RAZEM GODZIN		7

3.1. 5. SZKOLENIE OGÓLNE

Nr tematu	Treść tematu	Liczba godzin
DZIEŃ DYSPOZYCYJNY		
	Według ustaleń dowódcy pododdziału; • SZKOLENIE PRAWNE • SZKOLENIE EKONOMICZNE	7
RAZEM GODZIN		7

WYMAGANY ZAKRES WIEDZY

Żołnierze kompanii powinni znać:

a) przysługujące im dodatkowe należności pieniężne;
b) wybrane zagadnienia z zakresu współpracy cywilno – wojskowej.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 75505
Akademii Obrony Narodowej

S/7634

Cryt. Roy[illegible]